

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת בשלח

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 260

פנינים לפרשת בשלה

חיתנתי ב"ה 19 ילדים, ומעולם לא לוויתי כסף משום גמ"ח... למה? כי הוא הזהיר אותי בתוקף: "אל תלווה מאף אחד כסף!"

הגה"ח רבי נחום כהן שליט"א, המכונה בפי כל 'באבא נחום', בשיחה מרתקת על אמונה תמימה וטהורה, ועל הצדיקים שזכה להכיר מקרוב

יעקב א. לוסטיגמן

אליה רוט זצוק"ל, שהיה משמשו בקודש של קדוש ישראל, הרבי ר' שלומק'ה מזוועה זיע"א, ור' אליה בעצמו היה גם הוא יהודי 'בעל מדרגה' לא קטן, וראו אצלו דברים מופלאים ממש. "שני דברים אמר לי ר' אליה, כמעין ציווי שהורה לי שלא לזוז מהם: אחד בנושא של פרנסה ואחד בנושא של שידוכים. "הוא אמר לי אף פעם: 'לעולם! אל תבקש הלוואה מאחרים. אם אתה צריך כסף - תפנה לקדוש ברוך הוא. תדבר איתו, תסביר לו שאתה צריך כסף, והוא כבר ימצא את הדרך לשלוח לך. אתה אל תדאג ואל תנסה לעזור לקב"ה על ידי לקיחת הלוואות וכדו". הוא ממש הזהיר אותי על זה בתוקף רב. "דבר שני שאמר לי ר' אליה זצ"ל: לא לפנות אף פעם לשדכנים כשצריך לחתן את הילדים. 'אם יש לך בן או בת שהגיעו לפרקם -

אישיותו הקורנת של הגאון החסיד רבי נחום כהן שליט"א, מוכרת לכל ירושלמי וגם לרבים שאינם מבניה של עיר הקודש והמקדש. הדרשן המופלא שסוּחף סביבו את הקהל בכל מקום בו הוא נמצא, אינו פוסק מלהשפיע שמחה ויראת שמים על כל סובביו. לזה הוא אומר מילה טובה, את ההוא מושך רבי נחום לריקוד קטן, עם השלישי הוא מנהל שיחה רצינית ומעמיקה, ולרביעי הוא מייעץ בענייני העולם הזה והעולם הבא כאחד. כך, במשך עשרות שנים עמל רבי נחום כהן בלי הפסקה, כדי להיטיב עם כל מכריו והסובבים אותו, בלי שיישא בתפקיד רשמי ובלי שינהל מוסד כלשהו. רק עם חיוך מלא שמחה, ואוצר בלום של סיפורים ומאמרים מגדולי הדורות, המתאימים לכל אדם ולכל מצב. לכבוד העלון של 'לקראת שבת' היוצא לאור בערב 'שבת שירה', פנינו לשוחח עם רבי נחום, וחזרנו עם שפע של סיפורים, עובדות וכמובן גם 'ווארטים' מחזקים ומשמחים. "אני לא יודע למה קוראים לי 'באבא נחום', ואף פעם באמת לא הבנתי את זה", הוא משיב בחיוך לשאלתנו, "אולי כי זכיתי להיות קרוב אל רבינו הבאבא סאלי זצ"ל? אבל אני הרי לא היחיד שהסתובב בביתו! אולי כי מסרתי שיעורים בבתי כנסת ספרדיים? גם בזה אני לא היחיד. מישהו הדביק לי את הכינוי הזה, ומאז הוא מלווה אותי לכל מקום...

"מה שחשוב זה שעכשיו מתקרבת שבת פרשת בשלה, שבה אנחנו לומדים על קריעת ים סוף, וחז"ל הרי אמרו שקשה זיווג של אדם כקריעת ים סוף, וגם אמרו שקשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, מה שמזכיר לי שני דברים שציווה אותי מורי ורבי הגאון רבי

תפנה לקדוש ברוך הוא, תתפלל לפניו והוא כבר יעשה את השאר. אתה אל תתערב לו בעניינים שלו, ואל תנסה לעזור לו. גש לכותל המערבי, פתח ספר תהילים ותתחיל להתפלל!..."

לקנות בלי כסף

אבל איך מתפללים? לא באים ומיד מתחילים לבקש בקשות. זה לא עובד ככה. תחשוב על אבא שחיתן את ילדיו ומגיע אליו הבן הנשוי ואומר לו: "אבא, אני צריך 200 שקל לשלם ארנונה!". פעם ראשונה הוא נותן לו, פעם שנייה הוא נותן אבל אחרי כמה פעמים, שהבן שלו כל הזמן בא ומבקש ונוקב בסכומים, ופשוט דורש לקבל כסף לחשמל ולמים ולגז ולשכירות ולתשלום הרב קו באוטובוס...

ואחרי הכל הילד הזה שוכח לעשות דבר אחד קטן: לומר 'תודה!': 'תודה אבא שהבאת לי מאתיים שקלים לארנונה, אני מאוד מעריך את זה, וממש מלא הכרת הטוב על מה שעשית למעני אבא, גם הפעם וגם במשך כל ימי חיי, אני כל כולי מלא הערכה, ואני מבקש ממך שתיתן לי גם 500 שקל לתשלום חשבון חשמל!..."

זה כבר נשמע אחרת! זאת כבר בקשה שתיענה בחיוב כמובן, אם לאבא יש אפשרות. ואם אין לו אפשרות - הוא יתאמץ כדי לסייע לבן שלו. והרי הקדוש ברוך הוא לא חסר לו כלום, לי הכסף ולי הזהב, יש לו בעיה לתת לנו מיליון שקל לכל אחד כל יום? חסרים לו דולרים שם באוצר מתנת חנים שלו? הוא יכול לתת ולתת בלי סוף! אנחנו צריכים לעשות רק שני דברים: להודות על העבר ולבקש על העתיד. ואכן שמעתי בקולו של ר' אליהו זצ"ל, ואני מעיד על עצמי: זכיתי לחתן 19 ילדים בלי עין הרע, מעולם לא פניתי לשדכנים, ומעולם לא לווייתני כספים משום גמ"ח בעולם. למה? כי הוא הזהיר אותי בתוקף: "אל תלווה מאף אחד כסף, פשוט תתפלל לקדוש ברוך הוא ותקבל כל מה שאתה צריך!".

"ובאמת זה הסוד הטמון בקריעת ים סוף ובמאמרי חז"ל, שמשווים את המזונות ואת הזיווגים לקריעת ים סוף. למה? כי כל מה שצריך זה רק אמונה. אך ורק אמונה! עם אמונה אפשר להגיע לכל מקום בלי שום קושי. רק צריך להאמין ולהתפלל לבורא כל עולמים.

ואתם יודעים מה? ר' אליהו רוט לא רק אמר לי להתנהג ככה, הוא עצמו היה חי ככה בדרגה מופלאה של אמונה תמימה וטהורה.

אני זוכר שפעם, כשלמדתי בשיבת מיר, ראיתי אותו הולך ברחוב ליד, ובידיו שני סלים. תמיד כשהייתי רואה אותו ברחוב - הייתי ניגש אליו ומלווה אותו בדרכו, כך לא גזלתי מזמנו, ומצד שני הייתי מרוויח ושומע ממנו סיפורים מופלאים ומיוחדים במינם, כמו גם דברי הדרכה, מוסר וחסידות, שנאמרו על ידו ככה, כלאחר יד, כאילו בתוך שיחה של מה בכך.

שאלתי אותו: "ר' אליהו, להיכן אתם צועדים עם הסלים הללו?", והוא השיב שהוא הולך לקנות פירות וירקות לכבוד שבת קודש.

נו... ר' אליהו הולך לעשות קניות ואני לא אתלווה אליו? כמובן שמיד נצמדתי אליו וליוויתי אותו עד לירקן, והוא אכן דיבר איתי וסיפר לי סיפורים, ונתן לי הדרכה כדרכו בקודש, והכל תוך כדי שהוא ממשמש עגבניות וסוקר את המלפפונים בעין בוחנת.

הוא מסיים, ניגש לירקן ששוקל את הפירות ועושה את החשבון, ולבסוף נוקב בסכום שיש לשלם. ר' אליהו עומד, מסתכל כלפי מעלה, ואני מבין שבעצם אין לו כסף לשלם. מיהרתי להוציא מכיסי כסף שהיה ברשותי, ושילמתי עבורו על הקנייה. היה זה כסף שאספתי לפני כן בבתי כנסיות, כי באותם ימים הייתי גבאי צדקה, והשתדלתי להיות מהמעשים לצדקה, כמו שאמרו חז"ל שגדול המעשה יותר מן העושה.

נו, היש לך צדקה גדולה יותר מלקנות ליהודי פירות וירקות לכבוד שבת קודש? שילמתי בשמחה רבה ועזרתי לו לסחוב את הסלים הביתה.

הוא המשיך לדבר איתי על כל דבר שבעולם, כאילו כלום לא קרה. אני השתוממתי! אמרתי לו: "ר' אליהו! אני מבקש סליחה על השאלה, אבל אני רוצה שתגידו לי במחילה מכבודכם, הרי אתם הלכתם לקנות ירקות עוד לפני שראיתם אותי, לא ידעתם שאני אבוא ואשלם עליכם, למה הלכתם לירקן אם לא היה לכם כסף לשלם?"

ר' אליהו הסתכל עלי במבט מתפלא: "ומי שלח אותך ללוות אותי?", הוא שאל, "מה, סתם יצאת לרחובה של עיר ופגשת אותי? הקדוש ברוך הוא שלח אותך עם הכסף שבכיסך, כדי לשלם על הפירות והירקות שאני צריך לשבת. אני צריך כסף? אני צריך סייעתא דשמיא! יצאתי מהבית עם הסלים, והתפללתי לקב"ה שישלח לי מלאך טוב שייסייע, ובטחתי בו שכך הוא יעשה, וכמו שאתה רואה גם הפעם לא התאכזבתי!..."

צחוקו של מסכן

"ואם ברבי אליהו רוט עסקינן", ממשך הגר"נ כהן שליט"א, "אני חייב לספר עוד סיפור שסיפר לי בעצמו, עם הרה"ק רבי שלומק'ה מזוועה על זיע"א. ומעשה שהיה כך היה..."

"כידוע היה רבי שלומק'ה נוהג להשיב תשובות לשואלים אותו בכל עניין שהוא, על ידי טבילה במקווה, הוא היה קורא לזה 'ישוב', והיה מיישב את דעתו במקווה כביכול. רבי אליהו היה עומד עם רשימה של שאלות, ורבי שלומק'ה היה בתוך הבור של המקווה, וכך היה ר' אליהו מזכיר לו שם או שאלה, והרבי היה טובל ולאחר מכן היה עונה תשובה.

"זו היתה דרכו בקודש, ויש אינספור סיפורים של מופתים מופלאים, שהתגלגלו שם בשפע מתחת לספסלי המקווה..."

"באחת הפעמים אירע מקרה חמור מאוד: בעוד רבי שלומק'ה טובל ופועל ישועות, היה שם יהודי אחד במקווה שהחל ללגלג עליו בקולי קולות, וצחק עליו ממש בגסות: 'הוא מוריד את הראש בתוך המים', אמר על הרה"ק מזוועה, 'ומרחף לו בשמים!...' האיש הזה צחק וצחק להנאתו המרובה.

"כשיצאו ביקש רבי שלומק'ה מהמשמש רבי אליהו, שייגש לאנשים שם במקווה ויברר מה שמו וכתובתו של היהודי הזה שככה צחק עליו".

"אני קצת נבהלתי", סיפר לי ר' אליהו, "אבל מיד הבנתי שהרבי

בליל הסדר הראשון אותו חגגתי לאחר נישואינו, סעדנו את סעודת החג בביתו של מרן ה'חזון איש' זיע"א. גיסת, הרבנית אהובה ברמן ע"ה, היתה אז צעירה והיא נטלה על עצמה את תפקיד החבאת האפיקומן. כשהגיע זמן אכילת אפיקומן, ביקש ממנה ה'חזון איש': "השיבי נא את האפיקומן"...

הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה: "כדי שיבינו איזו זכות גדולה נפלה בחלקן"

"ותען להם מרים..." (שמות ט"ו, כ"א)

חשיבות עניית ה'אמן' ולהראות לילדיה את גודל חביבות התורה בעיניה, ועד כמה שהיא מחכה להם בשובם מן החיידר בשמחה ובחיוך.

אני אומרת לכל מי שבאה ואומרת שהיא לא מרגישה טוב, או שיש לה בקשה גדולה, או שיש לה איזה משהו על הלב: "תגידי בכוונה ובכל ליבך, את מה שלימד רבי חיים וולוז'ניער זיע"א לומר בכל לב ובכל עת: 'ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו".

צריך לדעת שהקב"ה אף פעם לא עושה משהו רע. ואם אדם חוטא, ומגיעים אליו ייסורים כדי לזככו או קשיים - עליו לפשפש במעשיו, לראות במה חטא וכיצד יוכל לתקן את מעשיו.

צריכים תמיד גם לבדוק ולהתבונן - במה עוד ניתן להתקדם בצניעות, שמירת הלשון, שבת ועוד. והעיקר לדעת ולזכור שהקב"ה אף פעם לא מעניש. הקב"ה אוהב את כולם, ואנו נתונים בידיו הטובות באופן מוחלט. פשוט - אין עוד מלבדו!

פעם בא אלי יהודי אחד, שהיתה לו בעיה קשה ומסובכת של חובות וכספים במס הכנסה, והוא היה מודאג מאד. אמרתי לו את העצה הזו לומר בכל לב ובכוונה: "ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו".

הוא עשה זאת. והנה התיק שלו עם כל הראיות אבד ואיננו, והוא יצא זכאי נקי ושלם!

אני רגילה לומר לנשים היקרות דברי תורה וחיזוק, כדי שיבינו איזו זכות גדולה נפלה בחלקן, כשהן דואגות וטורחות, כך שהבעל יוכל ללמוד בנחת וללא הפרעות...

בשירת הים נאמר: "סוס ורוכבו רמה בים".

"ותען" הוא מלשון "מענה", האם מרים נשאלה שאלה כלשהי? מה היתה השאלה, ומהי התשובה?

הנה ההסבר: עצובות וכואבות היו נשות עם ישראל, מדוע ניתנה זכות לימוד התורה הקדושה רק לבני ישראל? הגברים יישבו וילמדו תורה, כך טענו הנשים, 'יקבלו שכר במקום על כל רגע שהוגים בה יומם ולילה. ואילו אנו הנשים, מה יהיה עלינו?'

ותען להן מרים: "סוס ורוכבו רמה בים".

הסוס משמש הרי כעוזר לרוכב עליו. שכן אם לא היה הסוס, כיצד יגיע הרוכב למחוז חפצו? ולכן, בעונשם של המצרים גם הסוס טבע בים.

מכאן למדה ולימדה מרים את הנשים, גם לעניין זכותה של האשה בתורה הקדושה שלומד בעלה.

אם אין נשים - אין הבעל יכול ללמוד תורה במנוחה כפי שצריך!

ומכיוון שכך אזי כל לימוד התורה של הבעל - נזקף לזכות אשתו. וכשבאים לעולם האמת, האשה יושבת לצד הבעל, וכל הזכויות שצבר במשך שנות לימודו ועיסוקו בתורה - שמורות לה, מכיוון שהיא זאת שאפשרה לו ללמוד את התורה ולהגות בה יומם ולילה ובמנוחת הנפש.

זו היא, אפוא, זכות התורה של הנשים בעם.

ואשריה של מי שזוכה לכך!

אמא יהודיה צריכה לדעת שיש לה חלק עצום בחינוך ילדיה: "שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אימך"... האב לומד עם הבנים, אבל האמא - היא זו שנמצאת בבית והיא הדוגמא האישית הטובה ביותר לוויתור, לתפילה ולחשיבות התורה והמצוות.

הילדים החמודים רואים את האמא בתמידות, מה היא עושה, איך היא עושה ומה חשוב לה באמת. ומה שהם רואים - זו שאיפתם, היא הרי הדמות שלהם!

אמא צריכה להיות 'אמא' - עם כל החום והרגש של היידישע מאמע', ללמד את ילדיה איך מברכים בכוונה, להקנות להם את

הגענו למרחב האווירי של אוגנדה, ושם ציפתה לנו אכזבה מרה. עיר הבירה היתה מכוסה ערפל כבד ביותר, עד שמתוך המסוקים אי אפשר היה לראות היכן ממוקם שדה התעופה, היינו אובדי עצות. לפתע, אירע דבר מוזר שעד היום אין לי אפשרות להסביר אותו באופן טבעי

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: להודות ולהלל לשמך הגדול

"אז ישיר משה" (שמות ט"ו, א')

"ארבעת המסוקים כמו 'השתחלו' אל הפתח שנפער בתוך העננים, נחתו בשלום, ובדקות ספורות הצליחו להרוג את המחבלים, לשחרר את בני הערובה ולהעלותם על המסוקים".
הקצין הבכיר, בראותו את הנס המופלא, חזר בתשובה שלמה, והוא שוקד על תלמודו באחת מישיבותיה של ירושלים. היום הוא יודע טוב יותר מאחרים, שלא "כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה"...

הגר"י אברמסקי סיפר על עצמו, שרגיל היה מאד להצטנן בקטנותו, אולם משהגיע לסיביר ושהה שם תקופה ארוכה, לא הצטנן ולו פעם אחת. כיצד קרה הדבר?
"לפני בואי לסיביר", כך הוא סיפר, "התפללתי לה' שיעזור לי שלא אצטנן, ואמרתי לפניו שאם תמיד באים אל האדם בטענות, מדוע לא שמר על עצמו מפני הצטננות, כמו שכתוב: 'צינים פחים בדרך עיקש', אבל כאן בסיביר, הרי גם אם ישמור על עצמו, הוא עלול לחלות ולהצטנן, בשל הכפור הנורא ששרר שם, אם כן אין הוא אשם בזאת כלל, ולכן ביקשתי מהשי"ת שיסייע בידי שלא אחלה".
והתפילה נשמעה. במשך כל שהותו בסיביר, לא הצטנן הרב אברמסקי ולו פעם אחת, דבר שהיה נחשב כתופעה שלא בגדר הטבע.

מזן הגרא"מ שך זצ"ל הגיע פעם לבית חולים, כדי לבקר אחד

בשנת תשל"ו השתלטה קבוצת מחבלים על מטוס בו שהו יהודים, וחטפה את נוסעיו. לאחר שהנחיתה את המטוס באוגנדה, איימה להוציא את היהודים ומשפחותיהם להורג.
חיילים שנשלחו מן הארץ הצליחו בס"ד לשחררם, במה שקרוי 'מבצע אנטבה'. אלא שבניגוד גמור להילה ששררה אז בארץ למול 'גבורתם' של המשחררים, אנחנו מביאים כאן את סיפורו של אחד הקצינים הבכירים, שישב עם חבורת הפיקוד הקדמית שהוטסה אף היא במסוק לעבר זירת המבצע. מדבריו עולה שאלמלא נס גלוי שאירע לפתע, היתה נאלצת שיירת המסוקים לשוב הביתה כלעומת שבאה.

הנס הגדול הביא את הקצין, תקופה קצרה לאחר המבצע, להרהורים אמיתיים על דרכו בחיים, והוא חזר בתשובה שלמה. והמדובר, יש לזכור, באחד הקצינים שפיקד על 'מבצע אנטבה', וסיפורו המרתק לא הוזכר כלל במסמכים הרשמיים שפורסמו לאחר הקרב.
"הצבא", הוא מספר, "התכוון לנפגעים רבים באותו מבצע. במסוק מיוחד ישבו עשרות רופאים צבאיים וצוותי הצלה, שהעמיסו על המסוק ציוד רפואי רב. אני, כאחד ממפקדי המבצע ישבתי עם חבורת הפיקוד הקדמית במסוק שהוביל את השיירה.

"הכל הלך למישרין. כמה דקות לאחר התדלוק בקניה, הגענו למרחב האווירי של אוגנדה, ושם ציפתה לנו אכזבה מרה. עיר הבירה היתה מכוסה ערפל כבד ביותר, עד שמתוך המסוקים אי אפשר היה לראות היכן ממוקם שדה התעופה, היינו אובדי עצות.
"במשך כמה דקות חגו ארבעת המסוקים מעל הערפל. במכשירי הקשר החלו להישמע הוראותיו של המפקד, שאם בתוך דקות ספורות לא יתפזרו העננים והערפילים, לא תהיה ברירה אלא לחזור כלעומת שבאנו.

"לפתע, אירע דבר מוזר, שעד היום אין לי אפשרות להסביר אותו באופן טבעי: מתוך מעבה הערפל הכבד נפתח לפתע פתח לא גדול, כאשר בכל המרחב האווירי עדיין ממשיך להיות מעורפל כמקודם, ואף יותר.

"המסוק ובו חבורת הפיקוד התקדם לעבר הפתח, ומה נדהמנו להיווכח שאנחנו עומדים ממש מעל שדה התעופה של אנטבה בירת אוגנדה!!

"יש לך מכונית?" - שאל מרן את מנהל המחלקה. "בודאי!", השיב הפרופסור בנימה של גאווה. "רק לפני כמה ימים קיבלתי את הדגם החדש של השנה הנוכחית"

האם אני ראוי לתואר 'ישר', נוכחתי שהתשובה היא שלילית... ולא יכולתי להמשיך להתפלל!
"המשכתי להתבונן במילים הבאות של הקטע: 'ובשפתי צדיקים תתברך', ושוב אמרתי לעצמי שאינני זכאי לתואר 'צדיק'.
"לא ידעתי לשית עצות בנפשי. אבל כאשר המשכתי הלאה, ונתקלתי במילים: 'ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל', נחה דעתי. הרי כאן לא מצויין תואר מסויים, אלא סתם 'רבבות עמך בית ישראל', והרי גם אני אחד מאותם רבבות, וככה יש לי רשות להתפלל.
"לבי התעודד במידת מה. ברם, השמחה הגדולה התעוררה בקרבי, בראותי את שכתוב לאחר מכן: 'שכן חובת כל היצורים, וכו', להודות להלל לשבח'. והרי ברור שגם אני נחשב כ'יצור' של הקב"ה, וממילא זו הזכות שלי לבוא ולהתפלל!"...

(מתוך הגדה של פסח - 'חשוקי חמד')

מגדולי העושים והמעשים למען הישיבות שאושפו במחלקת הלב. "לפתע", כך סיפר הרה"ג רבי חזקיהו יוסף משקובסקי, "ניגש מנהל המחלקה אל ראש הישיבה וביקש... להצטלם איתו. מרן זצוק"ל לא הביע התנגדות, אבל לאחר מכן ביקש מהפרופסור, אחד המפורסמים בין רופאי הלב בארץ, שישב לו על שאלה".

"יש לך מכונית?" - שאל מרן את מנהל המחלקה. "בודאי!", השיב הפרופסור בנימה של גאווה. "רק לפני כמה ימים קיבלתי את הדגם החדש של השנה הנוכחית".

בשלב זה תאר ראש הישיבה, את האבסורד המתרחש בתחום יצור המכוניות בעולם, כשמכונית הנחשבת לחדשה ומשוכללת בשנה פלונית, הופכת למיושנת בשנה שלאחריה, עם יצורו של דגם חדש, המצוייד בשכלולים נוספים המעמידים בצל את הדגם שלפניו.

כאן הרים ראש הישיבה את קולו ואמר לפרופסור: "אמור נא לי, אם היו מבקשים ממך כיום ליצור את הלב המשוכלל ביותר, שיתן את מלוא האפקטים ליצורי האנוש, האם היתה לך איזו שהיא 'תוספת' או 'שכלולים' ללב הנמצא בתוכנו מאז בריאת העולם, ושנברא על ידי ריבון העולמים?"...

לידע ולהודיע את כוחו וחכמתו של בורא עולם, שיצירתו אינה נצרכת, חלילה, לתיקון או להוספה.

מסופר על אחד האדמו"רים שעבר פעם בשבת לפני התיבה, והחל כבר לומר: "שוכן עד מרום וקדוש שמו", וכאשר הגיע לקטע: "בפי ישרים תתרומם", עצר לפתע והחל לבכות. כך במשך דקות ארוכות. הקהל, שלא ידע את נפשו מרוב תימהון לנוכח המראה, עמד על מקומו, והמתין לבאות. לבסוף, נראתה על פני הרבי בת צחוק גדולה, והוא המשיך בתפילתו מתוך רננה ושמחה מיוחדת.

הדבר היה נראה כרזא דרזין, ואיש לא הבין את פשר הדבר. בסיום התפילה עמד הרבי בעצמו והסביר לקהל מרעיתו כדברים האלה: "כאשר החילותי לומר: 'שוכן עד', וראיתי שכתוב שם: 'בפי ישרים תתרומם', נבהלתי מאד; התבוננתי אל תוככי לבי, ושאלתי את עצמי

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

סיפרו לי הורים כי הם היו בירושלים בשמחה משפחתית עד שעה מאוחרת, בחסדי שמים הזדמן להם מישהו שנסע לבני ברק, ולקח אותם הביתה. כאשר הגיעו היו כולם עייפים, גם הילדה הקטנה. אך להפתעתם ראו אותה לוקחת ספר תהילים, ומתחילה לומר פרקי תהילים. שאלה אותה האמא, מדוע היא אינה הולכת לישון...

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל, על חיזוק האמונה בהשגחה פרטית

"ד' ילחם לכם ואתם תחרישון" (שמות י"ד, י"ד)

התורה מצווה עלינו מצוות "והגדת לבנך", לנסות להנחיל לדור הצעיר, את תחושת הקרבה לה' יתברך שהיתה לנו בעת יציאת מצרים, ואת הניסים הגדולים, בהם ראה עם ישראל בעליל את השגחת ה' יתברך.

באמת בכל ימות השנה עלינו להתחזק בכך, ולדעת כי ה' יתברך משגיח עלינו בהשגחה פרטית, לעיתים אפילו רואים זאת בעליל, וצריכים לחזק בכך את הילדים.

סיפרו לי הורים הגרים בבני-ברק, כי הם היו בירושלים בשמחה משפחתית עד שעה מאוחרת, יחד עם הילדה שלהם. בחסדי שמים הזדמן להם מישהו שנסע לבני ברק ולקח אותם הביתה, כאשר הגיעו לביתם, היו כולם עייפים, גם הילדה הקטנה. להפתעתם ראו אותה לוקחת ספר תהילים, ומתחילה לומר פרקי תהילים.

שאלה אותה האמא מדוע היא אינה הולכת לישון, והילדה השיבה לתומה: "כאשר היינו בירושלים, הייתי עייפה מאד, וידעתי שעוד צפויה לנו נסיעה ארוכה הביתה, התפללתי לה' יתברך שיזמן לנו מישהו שייקח אותנו הביתה, והבטחתי שאם כך יהיה, אומר כמה פרקי תהילים כאשר נגיע הביתה, לכן, כאשר התקבלה תפילתי אני צריכה לקיים את ההבטחה..."

בדרך אגב, אלו שעוסקים בחיזוק רחוקים, ראינו כמה וכמה פעמים בעליל את השגחת ה' יתברך, לפעמים בעלי תשובה מבקשים איזה 'רמז' ממרום לקיומו של הבורא, ואף שבקשה זו אינה ראויה, הם זוכים לכך.

היינו פעם בערד עם קבוצה של בעלי תשובה, היתה זו שעת לילה מאוחרת. הרב ניסים יגן זצ"ל דיבר איתם בענייני אמונה והחיים שלאחר המוות, ניגש אחד הנוכחים באולם אל שולחנו של הרב, וכולו רועד מהתרגשות. הרב שאל אותו מה קרה, והלה השיב: "כבוד הרב, שמעתי את דברי הרב על קיומו של הבורא, ואמרתי בלבי: 'ריבוננו של עולם, אני רוצה שתראה לי את קיומך! כעת שעת לילה מאוחרת, הילד הקטן שלי נמצא למעלה בקומה השלישית בחדרו, כאשר שמרטיפיות שומרות על כל הילדים. אם אתה קיים, אני רוצה שכעת הילד שלי יכנס לאולם ויקרא בשמי. רק סיימתי לבקש, ופתאום נכנס הילד הקטן, וקרא בקול גדול: 'אבא, מה קורה? איפה אתה נמצא?'..."

אותו בעל תשובה, אשר ראה בעליל את השגחת הבורא, נאחו בשולחן בחיל ורעדה. בעוד הוא מסיים את סיפורו, כבר ניגש לשולחן משתתף נוסף, ומספר שגם הוא עשה סימן לעצמו לקיומו של הבורא, באמרו לעצמו: 'אם ה' יתברך קיים, רצוני לראות כיצד מישהו מהנוכחים באולם, שאינו שייך למשתתפי הסמינר, יכיר אותי ויקרא בשמי', "והנה" - הוא מספר - "רק סיימתי לבקש, ופתאום פונה אלי אחד מהקהל ואומר לי: 'היי שמעון, מה שלומך? אתה לא זוכר אותי? הייתי מורה שלך בתיכון!'. שאלתי אותו: 'מה אתה עושה כאלו?' והוא השיב לי שהיה באזור, וכאשר ראה מודעות שהרב יגן אמור לדבר על נושא כל כך מעניין, הוא הגיע לשמוע אותו..."

עוד לא כילה השני לספר את סיפורו, ומגיע משתתף שלישי ומספר: "כבוד הרב, גם אני ביקשתי סימן. הייתה לפני כוס עשויה מזכוכית דורלקס עמידה בחום. מדובר בכוס מזכוכית מיוחדת, שכאשר היא נשברת, היא מתרסקת למאות רסיסים זעירים המתפזרים סביב, אמרתי לעצמי: 'אם ה' יתברך קיים, שהכוס תתפוצץ, ושכל השברים ישארו מקובצים בערימה אחת קטנה!'. עוד לא סיימתי את בקשתי, והנה הכוס אכן התפוצצה לרסיסים, שנותרו במקומם בערימה אחת..."

הצעיר הזה גם צילם את האירוע המופלא, ושמר את התמונה למזכרת. "ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים" - עם כמה אהבה ועם איזה קירוב. הבה ונשים לב כיצד הקב"ה אומר 'שלום שלום לקרובים ולרחוקים'.

(אריה שאג, שמות)

בשבת הבאה ערך מתפלל אחר קידוש משלו. שאלוהו: "גם בך פגעה מכונית וניצלת בדרך נס?", השיב: "לא". "אם כן, על מה ולמה הקידוש?", השיב: "כי כבר עשרות שנים אני חוצה את הכביש ומעולם לא פגעה בי מכונית..."

הגאון רבי שלמה לווינשטיין שליט"א: להודות ולהלל בכל רגע ורגע

"אז ישיר משה" (שמות ט"ו, א')

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, היה קובל ומיצר על כך שאנשים יודעים להודות לה' על ניסיון וחסדיו שבפועל, אך אינם מרגישים כל צרכם, ואינם מודים לה' על ניסיון וחסדיו שעל דרך השלילה, כלומר, על הצרות והייסורים שנמנעים מהם.

והוסיף ואמר: צא וראה, הלא אמרו חז"ל (אבות ה, ה): "עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש", ומה היו ניסים אלו? כולם על דרך השלילה: "לא הפילה אשה... ולא הסריח בשר הקודש... ולא נראה זבוב... ולא ארע... ולא כבו גשמים... ולא נצחה הרוח... ולא נמצא פסול... ולא הזיק נחש ועקרב... ולא אמר אדם..."

ללמדך, שלא פחות משיש להודות על ניסים שבפועל, יש להודות על ניסים שבאים על דרך השלילה - כאשר הכל הולך למישרין ונמנעת רעה מן האדם.

באחד מבתי החסידים ערך אחד המתפללים קידוש. התעניינו המתפללים: על מה ולמה? סיפר להם: "אתמול חציתי את הכביש ופגעה בי מכונית ובדרך נס יצאתי ללא פגע, עושה אני קידוש של הודאה לה' יתברך על חסדו הגדול שהצילני ממיתה".

בשבת הבאה ערך מתפלל אחר קידוש משלו. שאלוהו: "גם בך פגעה מכונית וניצלת בדרך נס?"

השיב: "לא".

- "אם כן, על מה ולמה הקידוש?"

השיב: "כי כבר עשרות שנים אני חוצה את הכביש ומעולם לא פגעה בי מכונית!"

כאשר גופו של האדם ואבריו פועלים כתיקנם, אין הוא מתעורר לחשוב ולהתפעל מן הנס הנפלא הזה של המכונה המשוכללת ביותר בעולם. יכול האדם לחיות שמונים שנה, בלי שידע שיש בגופו ריאות וכליות, קיבה וכבד. ואימתי הוא מתעורר להרגיש בהם? כאשר מתחילות הבעיות הבריאותיות ואחד מאבריו אינו פועל כראוי. ואם חלילה יחדל האיבר לפעול וישתילו בגופו איבר מלאכותי, אז הוא כבר ידע להעריך ולהתפעל מגודל הנס...

ועל כך אומר הרמב"ן בסוף פרשת בא (שמות יג, טז): "מן הניסים הגדולים המפורסמים, אדם מודה בניסים נסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ביחיד בין ברבים... הכל בגזירת עליון".

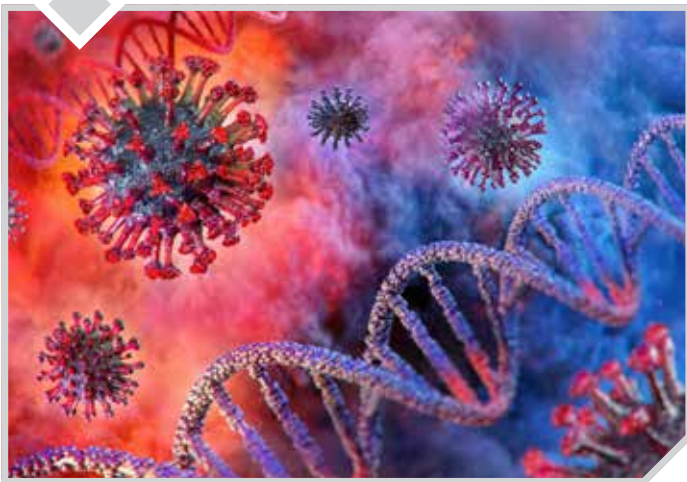
משל למה הדבר דומה: בעבר פעלו מכוניות הצעצוע על ידי פעולת קפיץ. הילד היה מסובב ידנית את המפתח שבצדי המכונית ועל ידי כך מותח את הקפיץ, ואז היה מניח את המכונית על הארץ והיא היתה נוסעת מעצמה קדימה, וכשהתיימה תנועת שחרור הקפיץ היתה המכונית נעצרת. עם הזמן נעלמו מכוניות הצעצוע הללו מן העולם, ואת מקומן תפסו מכוניות צעצוע משוכללות הפועלות באמצעות 'שלט', הילד מחזיק את השלט בידו ובלחיצת כפתור - יכול לכוון מרחוק את תנועת המכוניות - קדימה ואחורה, ימינה ושמאלה...

שני ילדים קבלו מתנה מהוריהם מכונית צעצוע, האחד קיבל מכונית מן הסוג הישן, המופעלת על ידי קפיץ, והשני זכה במכונית משוכללת ויקרה המופעלת על ידי שלט. הפעילו השניים את

אומר רבי יאיר ישראלי: שני סוגים ניסים עושה הקדוש ברוך הוא בעולמנו: יש ניסים נסתרים, כאלה שנעשים בתוך מסגרת הטבע וחוקיו. טבע האדם שמן הניסים הגלויים הוא מתפעל ומתפעם. אך לעומת זאת הניסים ה'טבעיים' אינם מעוררים התפעלות מיוחדת. כאשר אדם זורע זרע קטן באדמה וממנו צומחת חיטה, ומטחינת גרעיניה נאפה הלחם - אין הדבר מעורר התפעלות מיוחדת, כי האדם רואה בזה תופעה 'טבעית'. אך לעומת זאת, אם ירד לו מן השמיים, הוא יתפעל מהנס הגדול. אבל באמת אין שום הבדל בין "המוציא לחם מן הארץ" ל"המוציא לחם מן השמיים", אלא שזה נס נסתר וזהו נס גלוי.

בהודעה שנשלחה אליו ממנהל המפעל בסין, נכתב כי מיליון קופסאות הכפפות החד-פעמיות שהזמין מוכנות, וכי עליו להעביר את התשלום בעבורן. ר' נחום שפשף את עיניו כאינו מאמין; "מיליון קופסאות! הזמנתי בסה"כ מאה אלף!". המנהל הסיני לא ידע חכמות... לר' נחום לא נותרה ברירה אלא לבקש הלוואת ענק ולשלם את הסכום העצום. כעת הוא נותר להתמודד לבדו עם מיליון קופסאות של כפפות...

סיפור אמיתי על ברכת ה' היא תעשיר

הרב יהושע לייבזון

"הַתִּצְבּוּ וְרֵאוּ אֶת יְשׁוּעַת ד' (שמות י"ד, י"ג)

בפרשיות אלו של יציאת מצרים, אנו מתבוננים בניסים הגדולים ובישועות שהקב"ה עשה לישראל, שלא נתפסות בעוצמתן האדירה. כל מי שאמונה בקודקדו ומביט סביבו - רואה גם היום את נפלאות דרכי הבורא, ואת הישועות והניסים בכל צעד ושעל. לפנינו סיפור אמיתי על נפלאות דרכי ד' יתברך.

שעת צהרים חמה של שלהי דקייטא. ר' נחום יושב במשרדו הממוזג, אי שם במרומי אחד מבנייני המשרדים המגרדים את שחקי העיר ניו יורק. ידיו עסוקות בעבודה טכנית פשוטה, כזו שאינה דורשת חשיבה יתרה, ומוחו משוטט בעולמות נשגבים.

יהודי של צורה הוא ר' נחום, וככזה הוא משתדל לנצל כל דקה מחייו באופן מיטבי. בכל עת שמוחו פנוי הוא משתדל להאזין לשיעורי תורה ומוסר. בעולם הטכנולוגי שבו אנו חיים כיום, ניתן להגיע בקלות ובמהירות למאגרים גדושים ברבבות שיעורים נפלאים ומחזקים, ור' נחום מנצל עובדה זו כדי לעלות ולהתרומם עוד ועוד בעבודת ה'.

חודש אלול מתקרב לסיימו, והמשפיע שאותו בחר ר' נחום לשמוע באותו יום, מעורר את שומעי לקחו לקבל על עצמם קבלה מיוחדת לקראת תחילת השנה הבאה עלינו לטובה.

"אין צורך בקבלה מוגזמת", זועק המשפיע, "די אם נקבל על עצמנו קבלה קטנה, ובלבד שנתמיד בה מבלי להרפות; קיץ וחורף, שבתות וימות החול... קבלה איתנה שכזו יכולה לשנות את האדם מן היסוד, ולהעצים את הקשר שבינו לבין קונו בכמה וכמה רמות..."

ר' נחום מאזין, והדברים הנוקבים חודרים לליבו. באבחת רגע הוא מפסיק את השמעת השיעור ונעצר להתבונן בדברים...

"איזו קבלה קטנה אוכל לקבל על עצמי ולהתמיד בה לאורך זמן?", הוא שאל את עצמו, ותוך כדי דיבור נזכר בשיחה אחרת ששמע לפני זמן מה ותכנה נגע לליבו. השיחה האמורה נסובה על אודות

סגולתה ומעלותיה של ברכת המזון, הנאמרת בכוונה ומתוך הכתב, ור' נחום החליט שזו הקבלה המתאימה ביותר בעבורו.

'אומר ועושה'; מיום זה ואילך מקפיד ר' נחום בכל יום ליטול ידיו לסעודת פת, ולאחר מכן לברך ברכת המזון בכוונה ובמתינות מתוך הכתב. מסתבר כי היתה זו בחירה מוצלחת, משום שבחסדי שמים הקבלה החזיקה מעמד למעלה מעשר שנים, ובעצם היא מחזיקה עד עצם היום הזה.

בכך לא נגמר הסיפור. כמה שנים לאחר מכן, נקלע ר' נחום למצב כלכלי לא פשוט, עד כדי שהוצאות ביתו גדלו ועלו על הכנסותיו. הוא נזקק באופן דחוף לתוספת הכנסה משמעותית.

בצר לו הוא פנה לחברו, אברך בעל יכולת כספית וחוש עסקי מבורך, ותינה בפניו את מצבו.

"ממש משמים הגעת אלי היום", הגיב החבר בהפתעה, ומיד המשיך: "בדיוק היום הוצעה לי הזדמנות עסקית נדירה - רכישת חברה משגשגת לציוד רפואי, שמועמדת למכירה במחיר זול במיוחד - אולם נאלצתי לדחות אותה מחוסר פנאי להתעסק בכל הכרוך בניהולה.

"נראה לי שאתה האיש המתאים שיוכל להשלים עבורי את ה'פאזל';

כל אותה העת המשיך ר' נחום לדבוק בקבלתו, לברך את ברכת המזון מתוך הכתב, ובשלב מסוים אף החליט להוסיף חיזוק על חיזוק, בכך שהחל ליטול ידיים אף בארוחת הערב, כדי שיוכל לברך ברכת המזון פעם נוספת בכל יום, ובכך להגדיל את סגולת הפרנסה. בעיצומו של חורף תש"פ, החלו השמועות לספר על וירוס חדש ומסתורי המתפשט בסין הרחוקה. ר' נחום, שהיה עסוק בניסיונות חוזרים ונשנים למכור את מטען הכפפות, לא חשב לרגע שהשמועות הללו קשורות אליו במידה כלשהי.

לא חלף זמן רב, עד שהחלו להגיע שמועות על כמה נדבקים שהתגלו בארצות הברית. השמועות הדאיגו את רשויות הבריאות העולמיות, והן החלו לנקוט צעדים כדי למנוע את התפשטות המגפה.

אט אט גם בארצות הברית חלחלה ההבנה, כי מדובר בוירוס מסוכן ומתעתע שיש למנוע את התפשטותו. לשם כך יצא הממשל בהוראות המחייבות היגינה מחמירה במרחב הציבורי. באותה עת סברו כי עיקר התפשטותו של וירוס קורונה הוא דרך מגע, ועל כן חייבו עטיית כפפות במרחב הציבורי.

כאשר באישון לילה התקשר אליו אחד מהסוחרים הרבים, שאליהם התחנן בחודשים האחרונים שירכוש ממנו את הכפפות במחיר הפסד, והפעם הסוחר היה זה שהתחנן לר' נחום למכור לו את מטען הכפפות, אז התעורר ר' נחום והבין כי אוצר של ממש שוכן תחת ידיו.

סין הגדולה השביתה את מפעליה לרגל המגפה, ובעולם נוצר מחסור אמיתי במצרך שהיה כה נצרך בתקופה זו - כפפות חד פעמיות. עוד זה מדבר וזה בא. בזה אחר זה התקשרו לר' נחום כל אותם סוחרים שעימם שוחח בחודשים האחרונים, והתחננו לרכוש ממנו את מטען הכפפות. ר' נחום לא מיהר להיענות לבקשתם, ורק כאשר הוצעה לו הצעה גבוהה במיוחד הסכים למכור את הכפפות.

המחיר שקיבל תמורת הסחורה - היה גבוה בעשרת מונים מהמחיר ששילם תמורתה. הסכום הספיק לו ברווח כדי לכסות את כל חובותיו ואף הותיר בידיו רווח עצום.

אם תשאלו את ר' נחום, הוא בטוח שהסייעתא דשמיא העצומה שזכה לה הגיעה אליו בזכות ברכת המזון, ולנו לא נותר אלא לענות אמון על דבריו...

(מתוך 'וכל מאמינים' 359- 'על המזון' תשרי תשפ"א)

לתגובות leib1964@gmail.com

אני מוכן להשקיע את מחצית הסכום הדרוש לרכישת החברה, אתה תגייס את המחצית השניה ובד בבד תנהל את החברה ביד רמה, ובעזרת ה' יחדיו נעשה ונצליח..."

כיון שר' נחום הכיר היטב את תחום הציוד הרפואי, הוא הבין כי משמים זימנו לפניו הזדמנות פז, ונענה בשמחה להצעה. הוא מיהר לגייס הלוואות מכל הבא ליד, וכך תוך כמה ימים הפך לשותף מלא בחברה, ובשכר ניהולה הוא זכה לנתח נכבד בהכנסות. בחסדי שמים ההצלחה האירה לו פנים, ותוך כשנתיים ימים הצליח לשלם את חובותיו. משסיים לשלם את החובות הציע לחברו - שותפו - לרכוש מיידו את חלקו בחברה. הלה הסכים בשמחה. ר' נחום גייס שוב הלוואות, שילם לחברו את המגיע לו, ובכך הפך לבעלים הבלעדיים של החברה.

כמחצית השנה לאחר מכן, בעודו נאבק על תשלום החובות שנטל לצורך השלמת רכישת החברה, הגיעה אליו ביום בהיר הודעה אלקטרונית, שתוכנה גרם לו להלם מוחלט. בהודעה שנשלחה אליו ממנהל מפעל בסין שייצר בעבורו ציוד רפואי, נכתב כי מיליון קופסאות הכפפות החד-פעמיות שהזמין מוכנות, וכי עליו להעביר את התשלום בעבורן כדי שהמשלוח יבוצע בהקדם.

ר' נחום שפשף את עיניו כאינו מאמין; "מיליון קופסאות?! הזמנת בסה"כ מאה אלף!"

הוא מיהר להעמיד את המנהל על טעותו, אלא שהלה התעקש כי בהודעת ההזמנה נכתב המספר מיליון. ר' נחום בדק ברשימת ההודעות היוצאות וגילה כי אכן טעה, ובהודעה ששלח למפעל הוסיף אפס אחד מיותר וכתב בטעות 1,000,000 במקום 100,000.

המנהל הסיני לא ידע חכמות... נכתב לו מיליון והוא ייצר מיליון. לר' נחום לא נותרה ברירה אלא לבקש הלוואת ענק ולשלם את הסכום העצום. כעת הוא נותר להתמודד לבדו עם מיליון קופסאות של כפפות? שאלה שעתידה הייתה להדיר את מנוחתו בתקופה הקרובה.

בל נלאה אתכם בתיאור האכזבות הרבות שנחל ר' נחום בדרכו למכור את הכפפות. גם לאחר שהוריד את המחיר אל מתחת למחיר הקרן - לא מצא רוכש. החובות העיקרו עליו במאוד, זאת מלבד שהוצרך לשלם מידי חודש טבין ותקילין לבעל המחסן, שבו הייתה הסחורה מאופסנת.

ר' נחום ייחל להפטר מהסחורה כמה שיותר מהר, אך נאלץ להמתין ולהמתין ללא תוחלת.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אני רוצה לפתוח בסיפור נפלא, אותו שמעתי מיהודי צדיק וישיש בשם הרב אהרן הררי רפול זצ"ל לפני שנים רבות. פגשתי את רבי אהרן בנתניה, ואבי מורי, עימו שהיתי בעיר, האיץ בי לגשת אליו, כדי לנסות לשמוע ממנו פניני חכמה ודעת, הנהגה טובה או 'מעשה רב'

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

אהרן לשוק, וקנה קילו עגבניות בחמש פרוטות. כעבור שבוע, ביקש ה'סבא קדישא' מתלמידו השני, רבי אשר זעליג מרגליות, שילך לקנות בעבורו קילו עגבניות. רבי אשר זעליג, שהיה מתחכם מאד, ניצל את ההזדמנות שנקרתה לידו ליהנות את הצדיק מנכסיו.

כשהגיע אל דוכן הירקות, פנה אל המוכר וביקש ממנו: "אני צריך לקנות קילו עגבניות עבור הרב אלפנדר. אתן לך כעת חצי פרוטה במתנה, ולאחר מכן תמכור לי קילו עגבניות בארבע וחצי פרוטות; על ידי כך אזכה שהצדיק יהנה מכספי". המוכר הסכים לכך בחפץ לב, וכך היה.

בבואו לפני ה'סבא קדישא', אמר לו רבי אשר זעליג כי העגבניות עלו לו סך ארבע וחצי פרוטות, וה'סבא קדישא' סבר וקיבל. כעבור דקות אחדות, הגיע כמדי יום התלמיד רבי אהרן פישר ללימוד הקבוע. כשראהו ה'סבא קדישא', החל לגעור בו: "מדוע כבודו בטלן? מדוע כבודו בטלן? החבר שלך קנה בארבע וחצי פרוטות, ואלו אתה בחמש פרוטות. למה לא להיות סוחר? למה להיות בטלן?!"...

יהודי בר דעת יודע, שכאשר צדיק מוכיח - פשוט שותקים! מקבלים את התוכחה כמות שהיא. בדיוק כך נהג רבי אהרן לפני רבו: הוא קבל את התוכחה בהכנעה גמורה. אולי בפליאה, אך בדומיה מוחלטת. כשנחה דעתו של ה'סבא קדישא', שאל רבי אהרן את רבו: "למדנו

אני רוצה לפתוח בסיפור נפלא, אותו שמעתי מיהודי צדיק וישיש בשם הרב אהרן הררי רפול זצ"ל לפני שנים רבות. פגשתי את רבי אהרן בנתניה, ואבי מורי (שליט"א) זצוק"ל עימו שהיתי בעיר, האיץ בי לגשת אליו, כדי לנסות לשמוע ממנו פניני חכמה ודעת, הנהגה טובה או 'מעשה רב'.

רבי אהרן זכה להיות מבאי ביתו וממשמשיו של ה'סבא קדישא', הגאון הקדוש רבי שלמה אליעזר אלפנדר זצ"ל, שהאריך ימים למעלה מגיל מאה, ובילדותו עוד זכה לחזות בזיו של מרנא רבי עקיבא איגר זיע"א. חכמי דורו חרדו מעוצם היקף ידיעת התורה שלו, מגדלות צדקותו ומקדושתו המופלאה.

בידיעתו המופלגת בתורת הנסתר שימש כרבם של המקובלים, אך יחד עם זאת נודע בגדלותו גם בנגלה, והיה מגדולי מנהיגי היהדות התורתית בארץ ישראל לפני כמאה שנה. הוא היה אחד מגדולי המשיבים בהלכה, ומתשובותיו זכה עולם ההלכה לספרים הנודעים "שאלות ותשובות סבא קדישא".

רבי אהרן סיפר לי סיפור נפלא, שהמסר שלו נוקב ואקטואלי במיוחד, ונצרך ליישום בכל עת וזמן:

ל'סבא קדישא' היו שני תלמידים קרובים ששמשוהו בנאמנות. האחד היה רבי אהרן פישר זצ"ל, אבי משפחת פישר הנוודעת בבניה הגאונים: רבי מאיר צבי זצ"ל מרבני שכונת 'הר נוף', ורבי ישראל יעקב זצ"ל - ראב"ד ה'עדה החרדית', ויבדלו לחיים רבי משה אליעזר רבה של שכונת 'בתי ברודא' בירושלים, ורבי שלמה פישר, ראש ישיבת 'איתרי'.

רבי אהרן היה ממוצא גרמני ודייקן גדול. התלמיד השני היה רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל, שהיה ממוצא פולני, ובטבעו מעשי מאוד. לימים נודע רבי אשר זעליג כמקובל גדול. שני התלמידים זכו ללמוד בקביעות עם ה'סבא קדישא', כשידידות אמיצה שוררת ביניהם.

ה'סבא קדישא' היה עני ואביון וחי בדחקות מרובה, אך לא רצה בשום אופן ליהנות מממון אחרים. שני תלמידיו הקרובים חשבו כל העת, כיצד יצליחו לגרום לרבם הקדוש ליהנות מנכסיהם. הן כבר אמרו חז"ל (כתבות קיא, ב): "המהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאלו מדבק בשכינה".

ויהי היום, קרא ה'סבא קדישא' לתלמידו רבי אהרן פישר, ובקש ממנו שיזאיל לקנות עבורו קילו עגבניות. כמצוות רבו, מיהר רבי

רבנו - כיצד יתכן שהרב גער על חצי פרוטה? הרי עוון הכעס חמור הוא מאד, וודאי היתה לרבי סיבה טובה לגערותו, ואני חפץ לדעתה".

למשמע השאלה, נשפכה נהרה של פני הצדיק. היה נראה כי המתין לכך. הוא פנה לתלמידו ואמר: "וכי הינך באמת סבור שהתכוונתי לצעוק עליך על כך ששילמת חצי פרוטה יותר מחברך? הלא רואה אתה את החיוך שלא מש מפני. ראה", אמר והחווה על פניו הקדושות, "אינני כועס כלל!".

"חפצתי ללמדך", באר ה'סבא קדישא', "יסוד גדול לחיים - אסור לו לאדם להיות בטלן! על ידי בטלנות, אדם יכול להפסיד את הרגעים הכי יפים בחיים. כאשר קנית בסכום גדול מדי, הבנתי שהנך חי ביותר מדי תמימות..."

"נכון שבענייני דעלמא לא צריכים להיות סוחר", סיים הצדיק, "אבל לרמז לך באתי, שעל ענייני דשמיא - אדם צריך להיות סוחר! אם יש לך הזדמנות להרוויח, אסור לך בשום פנים ואופן להפסיד זאת בידים!..."

נפלא ביותר!

על האדם להשכיל ולדעת, שאת הגדלות בונים רגעים קטנים, כשם שגם מגדל ענק קומה, נבנה מגרגרי חול זעירים ומלבנים קטנות. גם ניצול של הרגעים הנכונים בצורה הנכונה, היא הדרך הבטוחה אל הפסגה. זה סודה של הגדלות!

"מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה"

את המעלה הזו, של ניצול רגעים יקרים לעשיית רצון השם, נוכחתי פעם לראות במוחש אצל מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, במעשה בו הוא לימד אותנו כי כאשר קיים רגע גדול לעשות רצון השם - יש לרוץ ולתפסו בשתי ידיים, בלי חשבונות, בלי שהות ועיכובים, בבחינת 'מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה'.

היה זה באחת ההזדמנויות בהן עליתי למעונו של הרב שטיינמן, לשאול בעצת איש האלוקים. למותר לציין את התחושה העילאית ומעוררת ההשראה, של קדושה ורוממות מיוחדת שחשתי במחיצתו, כמו בכל פעם שזכינו בתוך כל הבאים להכנס 'לפני ולפנים', לדרוך על מפתן דלת ביתו.

קייטונם הצר והדל, על כל כליו וחפציו, כל פינה וזווית שבו - זעקו את השקפת עולמם הנוקבת והמעשית של בעלי הבית הקדוש הזה, ראש הישיבה וזוגתו הצדקנית. הם חיו כאן בתחושה מתמדת שזה פרוזדור! וכי העולם הזה הוא רק היכי תמצוי כדי להכנס לטרקלין. הכל זמני. הכל חולף.

כשנכנסתי אל הבית, ראש הישיבה בדיוק שב לביתו לאחר מסירת שיעורו היומי בישיבת פוניבז' לצעירים. עוד לפני שהספיק לנוח מעט מעמל הדרך או לטעום דבר מה, הופיע הגאון רבי דוד שמידל שליט"א, ראש ארגון 'אתרא קדישא', שקם במטרה להגן על בתי הקברות בארץ הקודש מסכנת הריסה.

רבי דוד נכנס לבית וניגש הישר לחדר הפנימי בו ישב הרב שטיינמן. הרב שוחח עמו דקות ספורות, כשבסיומן יצא רבי דוד מהבית. דקה

קצרה לאחר מכן, אני מבחין בראש הישיבה לובש שוב את הכובע והחליפה אותם פשט זה עתה, ומתכוון לצאת מן הבית. ביציאתו, התנצל בפני הממתנים על כך שהוא נאלץ לצאת כעת.

הוא ירד בגרם המדרגות, נעמד בצד המדרכה והמתין בפשטות ובענווה לרכב שיבוא לקחתו למקום חפצו.

הרבנית פנתה אלי ואמרה לי: "אוי! הוא עדיין לא טעם כלום! להיכן הוא יוצא?!"

ירדתי למטה גם אני ונסיתי לומר זאת לרב. הוא השיב לי בחיוך ובנועם: "זה הענין שלי... מה רצונך בינתיים לשאול?..."

מאוחר יותר התברר, שנודע לרב שמידל על חפירת קברי קדמונים במקום מסויים, והוא בא להודיע לראש הישיבה כי לדעתו, אם הוא יבוא כעת למקום החילול למחות בעובדים, הדבר יכול להביא לעצירת העבודות.

מבלי כל שהות או עיכוב של רגע, התכונן הרב לצאת ולהגיע למקום החפירה. אולם בזמן בו המתין לרכב מתחת לבית, הגיע שליח נוסף להודיע שהעבודות יתחדשו רק מחר. ראש הישיבה סב בפשטות על עמדו, עלה חזרה לבית והחל בקבלת הקהל...

למדתי מהנהגתו של מרן ראש הישיבה זצ"ל את המושג של ניצול רגעים. כאשר על הפרק עומדת עשיית רצון השם - אין חשבונות של גיל, של מאמץ, של אי נוחות. לא משתהים רגע, חבל לפספס רגעים יקרים!

בכל יום אנו אומרים 'שירת הים' בתפילת שחרית. ההרגל וה'מלומדה' גורמים לבני אדם שלא ירגישו ולא יבחינו איזה כח עצום הם יכולים להפעיל דבר יום ביומו, על ידי אמירת 'שירת הים' מתוך נעימה ושמחה.

הרי אמרו חז"ל: "כל האומר שירת הים בשמחה גדולה ובענימה - מוחלין לו על כל עוונותיו!" (הובא במדרש תהלים יח). כיצד מגיעה ה'שמחה גדולה'? כיצד תבוא ה'נעימה'?

התשובה היא: על ידי התבוננות והכנה נכונה על שירת הים! כשמרגישים ומבינים את עומק הדברים, על ידי שמחיים בקרבנו את עוצם הנס שאירע בקריעת ים סוף, את גודל ההצלה והקרבה שחוו ישראל מהקדוש ברוך הוא כשעמדו על הים - אז נקל מתמלא הלב אהבה ותחושת הכרת הטוב לקדוש ברוך הוא, וכך יוכל האדם לומר את השירה 'בשמחה גדולה ובענימה'. אך כאמור, זה דורש הכנה והתבוננות.

רוב בני האדם אינם מכירים בערך השירה. הרי זו 'בטלנות' שאין למעלה הימנה! מדובר בהזדמנות על בסיס יומיומי להשיג נצח, להטהר, להתקדש ולהתחטא מכל העוונות, ועל ידי כך להתקרב לבורא עולם, וזוהי הרי תכלית עבודת השם - להתקרב לקדוש ברוך הוא.

אולם, "אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו". אדם מתעצל מלהפעיל את ה'דעת', ואינו פוקח את העיניים להשכיל ולהתבונן סביבו; לראות כיצד לנצל את ההזדמנויות הנדירות שנקרות לפתחו, שעל ידן ניתן להתעלות ולהתרומם ולהרוויח נצח נצחים.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

הוא יצא מאושש ומעודד מן הקודש, חזר אל ביתו, והודיע לידידו הגוי כי הינו מוכן ומזומן לקבל על עצמו את המשימה ולבצעה על הצד היותר טוב. גם כאשר מכריו וידידיו לעגו לו, והסבירו כי מדובר בעבודה בלתי מכובדת ובלתי משתלמת, שלא נועדה אלא בכדי לנצלו ולהשפילו - לא שינה מיודענו את דעתו, אלא דבק בהוראתו של רבו מבלי להרהר אחריו

הגאון רבי מרדכי פרוינדליך זצ"ל, על אמונה טהורה

"וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות י"ג, י"ה)
ופרשי: "וחמשים - אין חמושים אלא מזויינים"

לכאורה יש להבין: מאחר ומבואר שבני ישראל יצאו ממצרים עם כלי נשק, מדוע לא נלחמו במצרים שרדפו אחריהם אל ים סוף? מדוע היה צורך לעשות להם נס ולקרוע להם את הים? וכי לשם מה נטלו עמם נשק בצאתם לדרך - אם לא בכדי להשתמש בו? ובפרט, שהרי מצינו בסוף פרשתנו, שכאשר יצאו עמלק להלחם בישראל - הם נלחמו בהם ברפידים, והיינו לכאורה באמצעות אותם כלי נשק שלקחו עמם במצרים! ולכאורה, מדוע לא השתמשו באותם כלי נשק גם בעת שניצבו על ים סוף?
את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

מעשה ביהודי, סוחר מצליח, מחסידי הנאמנים של הצדיק מהר"י מבעלז ז"ע, אשר הגיע אל רבו ביום מן הימים ושאלתו בפיו: הוא קיבל הצעה לעסקה נדירה ומשתלמת ביותר: יערות ואחוזות שהניח אחריו אציל פולני - עמדו למכירה במחיר מגוחך, רק משום שהיורשים ביקשו לחלק ביניהם את הירושה ולהפרד איש איש לדרכו. חשבון פשוט הביא את מיודענו למסקנה, כי די לו אם ימכור את עצי היער בלבד - בכדי להחזיר את הקרן עם רווח נאה, שלא לדבר על כך שהאחוזות כללו עוד בתים ורכוש רב, אשר עשויים להניב רווחי עתק.

על פניה, היתה זו עסקה משתלמת מאין כמותה. ובכל זאת, כדרכו מאז ומעולם, לא הסכים מיודענו לחתום אפילו על מסמך אחד מבלי לקבל את ברכתו של רבו. לפיכך, על אף שידע כי ישנם סוחרים נוספים הלוטשים עין לעסקה זו - עיכב את החתימה, ומיהר לצאת לדרכו בעלזה, בכדי להיוועץ ברבו הגדול.

כך יצא הסוחר עוד באותו היום לדרכו, ומספר ימים לאחר מכן כבר נכנס אל הקודש פנימה, והציג את פרטי העסקה העומדת על הפרק. הצדיק - האזין ברוב קשב לתיאורו הנלהב של החסיד, ולאחר שסיים הלה להרצות את דבריו - שאלו: "אמור לי, האם ישנם סיכונים כלשהם בעסקה זו?". "לא, רבי! אין כל סיכונים! ההצלחה מובטחת!", השיב החסיד בביטחון, ולפליאתו לא היה גבול כאשר לשמע הדברים הרהר הצדיק לרגע ולאחר מכן פסק נחרצות: "אם

כך, אינני מסכים לעסקה!".
החסיד לא האמין למשמע אזניו! לתשובה שכזו לא ציפה. כיצד ניתן להבין את הדברים? הלא מדובר ברווח וודאי, עסקה משתלמת שלא תחזור לעולם! ובכל זאת, אחר דבריו הנחרצים של רבו לא העז להוסיף מילה, ולפיכך קם ויצא מהחדר בראש מורכן.

בתחילה - לא העלה הסוחר בדעתו להמרות את פיו של רבו, ומחשבותיו לא נסובו אלא אודות הדרך בה יוכל להציג את נסיגתו מהעסקה מבלי שיהיה ללעג ולקלס... אולם אט אט, ככל שנקפו השעות, החל מלך זקן וכסיל במלאכתו... הוא 'הסביר' למיודענו, כי בוודאי לא הציג את הדברים לאשורם, שהרי לא יעלה על הדעת שהרבי היה מסרב לעסקה כה מוצלחת... הוא הוסיף לטעון, כי אמנם הרבי לא הסכים לעסקה ולא העניק לה את ברכתו, אולם הוא לא אמר מפורשות כי הינו אוסר עליו להוציאה אל הפועל... וכך, הוסיף היצר להעלות טענות מטענות שונות, עד שבסופו של דבר עלה בידו להשיג את מבוקשו: מיודענו הסוחר גמר בדעתו לחתום על העסקה גם מבלי ברכתו של רבו, ולא להחמיצה בשום אופן!

כך, חתם מיודענו על העסקה, אף שמצפונו העיק עליו ביודעו כי הפר את מצוות רבו. אלא שכאן, החלו הצרות... לפתע פתאום התברר, כי ישנם אנשים נוספים הטוענים לחלק באחוזותיו של האציל... הללו פנו לבית המשפט, אשר פסק כי עד תום בירור העניין

- לא ניתן יהיה לבצע כל פעולה ביערות ובאחוזות המדוברות... וכך מצא את עצמו הסוחר בקשיים כספיים ניכרים, כשהנושים, מהם לווה כספים לצורך השלמת העסקה, מתוך הנחה כי יוכל לפרוע חובותיו בקלות מתוך רווחיו הקלים - רודפים אחריו ותובעים את שלהם...

בלית ברירה נאלץ הסוחר לבסוף למכור את זכויותיו באחוזות וביערות, אולם כעת, כאשר ערעור משפטי תלוי היה ועומד אודותיהן - ערכן של זכויות אלו ירד פלאים, כך שהמחיר שהתקבל תמורתן בסופו של דבר היה סמלי ותו לא, ובוודאי לא היה בו די בכדי לפרוע את החובות המעיקים. בלית ברירה נאלץ מיודענו למכור עוד ועוד מנכסיו, ואפילו את ביתו לבסוף - בכדי להפטר מעול החובות, וכך מצא את עצמו חסר כל, כאשר רק שמו הטוב נותר לו לפליטה. בתוך תקופה קצרה, הפך הסוחר המצליח לעני מרוד!

בליבו, ידע החסיד היטב את הסיבה שגרמה להשתלשלות המאורעות העגומה, ואף הצדיק על עצמו את הדין. הוא הבין, כי אירע לו כזאת משום שהמרה את פיו של רבו הגדול, ויותר משכאב את כאב הפסד המעות - כאב הוא את חוסר אמונתו, אשר לא היה בה כדי לעמוד בפני ניסיון. מיודענו, אף לא העז לנסוע שוב לבעלו. וכי כיצד יוכל לשאת פניו ולהביט בפני הצדיק, אחר שלא שמע לעצתו? לפיכך, הבין כי כעת אין לו למי לפנות כי אם לאביו שבשמים, ואכן בפניו נשא תפילתו השכם והערב, בתחינה כי יפתח לו שערי פרנסה ויחלצוהו ממיצר.

תקופה קצרה לאחר מכן, הגיע אל מיודענו הסוחר אחד מידידיו, והציע לו הצעה: הוא היה בעליהם של כמה וכמה יערות, ולצורך הטיפול השוטף בהם - נזקק לכמות גדולה של פועלים. מאחר ואין לו את הזמן הדרוש בכדי לטפל בשכירת הפועלים ובפיקוח עליהם, ביקש להטיל משימה זו על מיודענו הסוחר.

חשבון פשוט הביא את מיודענו למסקנה, כי לא מדובר בעסקה משתלמת במיוחד... בעל היערות אמנם הציע סכום גבוה למדי, אולם מרבית הסכום ידרש לצורך התשלום לפועלים, כך שלא יישאר ממנו הרבה... בעבר, הוא היה רגיל לעסקים משתלמים הרבה יותר... ובכל זאת, נוכח מצבו, ובשל הצורך בפרנסה עבור משפחתו - החליט הסוחר שלא לדחות את ההצעה על הסף, אלא להתגבר על בושתו ולשאל את פיו של רבו...

הו! מה שונה היתה נסיעה זו לבעלו, מהנסיעה הקודמת... רוחו של הסוחר היתה עגומה עליו, ופיו לא חדל מלמלמל תפילה ליושב במרומים, שישלח את ברכתו ויחלצוהו ממיצר. אולם כאשר נכנס אל חדרו של רבו - הרגיש כיצד כתפיו מזדקפות ורוחו שבה אליו. הצדיק קיבלו בחמימות רבה והאזין לדבריו ברוב קשב, ואילו הוא תיאר את המצב בפרוטרוט, ואף הבהיר כי ההצעה העומדת על הפרק אינה משתלמת במיוחד, ורק ברחמי שמים מרובים ניתן יהיה לצאת ממנה עם רווח הראוי להתכבד בו.

גם הפעם הרהר הצדיק לרגע, אולם הפעם, השיב נחרצות: "קבל את ההצעה, וה' יהיה בעזרך!". והסוחר? הוא יצא מאושש ומעודד

מן הקודש, חזר אל ביתו, והודיע לידידו הגוי כי הינו מוכן ומזומן לקבל על עצמו את המשימה, ולבצעה על הצד היותר טוב. גם כאשר מכרו וידידיו לעגו לו, והסבירו כי מדובר בעבודה בלתי מכובדת ובלתי משתלמת, שלא נועדה אלא בכדי לנצלו ולהשפילו - לא שינה מיודענו את דעתו, אלא דבק בהוראתו של רבו מבלי להרהר אחריו.

וראו זה פלא: הפעם, באופן שאין להסבירו בדרך הטבע, האירה לסוחר שמש ההצלחה, והרווחים היו מעל ומעבר למשוער! לא חלפה אלא תקופה קצרה, עד שעלה בידו לרכוש את זכויות החטיבה במספר יערות, ובתוך זמן לא רב כבר הפך לסוחר יערות מצליח - תוך שהוא מטפס מעלה מעלה בסולם העשירות, ומחזיר לעצמו את הונו כמקדם!

או אז, שב מיודענו לחלות פני רבו, והפעם, שאלתו בפיו... מבקש הוא להבין: מדוע בשעתו סירב הרבי להצעה המבטיחה, בעוד את ההצעה שנראתה על פניה כחסרת סיכוי קיבל בלי היסוס?

ואילו הצדיק, נענה והשיב לו: "בפעם הראשונה, כאשר הגעת אלי בביטחון עצמי רב, תוך שאתה משוכנע כי מדובר בעסקה כדאית ונטולת סיכונים - תחושתיך היתה כי אין צורך אפילו בסייעתא דשמיא בכדי שהעסקה תצליח... ובכן, עסקה כזו, לא היתה יכולה להצליח! כי בלי ברכת שמים - לא ניתן להצליח במאומה, וברכת שמים אינה ניתנת אלא למי שמכיר בנחיצותה! לפיכך, המלצתי לך להימנע מלעשות את העסקה, שאכן התבררה בדיעבד כטעות נחרצת..."

"לעומת זאת, כאשר הגעת זה לא מכבר עם הצעה אחרת, אשר אתה עצמך הכרת בכך שנדרשת סייעתא דשמיא מיוחדת בכדי שתצליח - כאן הייתי רגוע לחלוטין... היה ברור לי, שכאשר ליבך שבור, ואתה נושא עיניים לשמים - תזכה לסייעתא דשמיא, שכן כשישנה ברכה משמים - כל עסק יכול להצליח!"

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי אכן, כך היא המידה: אדם שמאמין בכך שההצלחה משמים - יכול להצליח בכל משלח ידו... אולם אדם שמאמין שההצלחה תלויה בו ובכישוריו, ואינו מצפה לעזרה שמימית - לעולם לא יצליח!

ומכאן, תשובה לשאלתנו: הנה, כאשר יצאו בני ישראל ממצרים, אמונתם לא הייתה איתנה, כך שהיה מקום לחשוש שכאשר יצאו להילחם במצרים - יסברו כי ההצלחה תלויה בהם או בכלי הנשק שבידם, ובנסיבות אלו - ודאי לא יוכלו לנצח, גם אם יהיו בידם כלי הנשק הטובים ביותר... לפיכך, מנע מהם הקדוש ברוך הוא את המלחמה, והצילם מידם של המצרים באמצעות ניסי קריעת ים סוף המופלאים.

אולם לאחר שבני ישראל הגיעו לפסגות של אמונה בעקבות קריעת ים סוף, וכפי שנאמר בפסוק: "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" - כעת כבר ניתן היה לשלוח אותם להילחם בכלי הנשק שבידם, שכן לאחר שהם מכירים בכך שהניצחון תלוי בידי שמים - לבטח יצאו כשכתר הניצחון על ראשם!

(מתוך הספר 'ללמדך')

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

שונה היה בוקר זה משאר הבקרים. הרחוב היה ריק מאדם, מלבדו איש לא צעד שם, אף שזו שעה שאנשי העיר כבר מתעוררים למלאכתם, ויהי הדבר לפלא בעיני ה'פני יהושע'...

הרב ישראל ליוש

ביום י"ד בשבט חל היא"צ של הגאון רבי יעקב יהושע פלק זצ"ל בעל ה'פני יהושע'.

ה'פני יהושע' נולד בקראקא בכ"ח בכסליו תמ"א, לאביו רבי צבי הירש זצ"ל, ולאמו מרת מרים ע"ה, נכדת הגאון רבי יהושע העשיל בעל 'מגיני שלמה', ועל שמו נקרא 'יהושע'.

הוא נישא לבת הנגיד רבי שלמה סג"ל מ'לובוב', ולאחר נישואיו עבר להתגורר ליד חמיו שפרנסו בכבוד, למען יוכל לישב באהלה של תורה בשלווה. ואכן תלמידים רבים באו ללמוד תורה מפיו, במעין ישיבה שהקים בביתו.

בג' בכסלו תס"ג נספו אשתו ובתו הקטנה בשריפה שפרצה בעיר, כפי שיסופר במאמר, ואז נישא בשנית לבת הנגיד רבי יששכר בעריש מ'לובוב', אשר החזיקו במשך כל חייו.

בשנת תע"ח, אחר שכבר שימש כאב"ד בכמה וכמה קהילות, נפטר הגאון רבי צבי אשכנזי זצ"ל, בעל שו"ת 'חכם צבי', שהיה רב העיר 'לובוב', וה'פני יהושע' נקרא למלא את מקומו.

בשנת ת"צ נקרא לכהן כרב ב'ברלין', והוא שמח מאוד על ההצעה, כי רבות הציקו לו ב'לובוב', ואכן בשנת תצ"א החל בפועל לשרת שם בקודש. אלא שגם כהונה זו לא ארכה זמן רב, מחמת המציק, איש עשיר שה'פני יהושע' דן לחובתו בד"ן תורה שהיה לו עם בעל דינו, ומאז מירר את חייו.

בשנת תצ"ד נתקבל ה'פני יהושע' לאב"ד ב'מיץ', ושם גמר לכתוב את ספרו ה'פני יהושע', שבזכותו נתפרסם מאוד, עד שבעיר 'פרנקפורט' נמנו וגמרו אחר פטירת רבם בשנת ת"ק, שרק ה'פני יהושע' ראוי למלא את מקומו. גם שם לא מצא ה'פני יהושע' מנוח לכף רגלו, והרפתקאות רבות עברו עליו עד סוף חייו.

לקראת סוף חייו הוא חלה מאוד, ואיבד את מאור עיניו. בעש"ק י"ד בשבט תקט"ז נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון ה', וכבר שבת בעולם העליון.

משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן, וביאר רש"י שהפסוק 'לא ימיש וגו' מיותר, שהרי בפסוק קודם כבר כתוב: 'וה' הלך לפניך יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה באש להאיר להם...' ומייתור זה למדו שעמוד אש שהאיר בלילה בא קודם ששקע עמוד הענן, וכך הוא אורח ארעא, וא"כ גם את צריכה להדליק ולהאיר את נרות שבת קודם שתשתקע השמש".

ה'פני יהושע' הקשה על ביאור רש"י שתי קושיות: א. דוחק לומר שמקרא יתירה ילמדו אורח ארעא! ב. כיצד נלמד הלכה שאסור להדליק סמוך לחשכה מאורח ארעא?

כותב ה'פני יהושע' שלולא פירש"י הוא היה מפרש את הלימוד מפסוק זה באופן שונה, ולא מייתור:

תחילת מסע בני ישראל מארץ מצרים, הלא כבר כתוב בפרשת בא: "ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכתה", ומדוע לא מוזכר כבר שם הפסוק "לא ימיש...?"

אלא, מפני שהנסיעה מרעמסס, היתה ביום חמישי בשבת, כמבואר בגמ' (שבת פז ב). ואם כן, מסוכות יצאו לאיתם ביום שישי, כפי שכותב רש"י בפרשתנו שהיה זה ביום השני ליציאתם. לכן כתבה התורה הפסוק "לא ימיש..." דווקא ביום זה, יום שישי, כדי ללמדנו הלכה הנוגעת לערב שבת, שכשם שעמוד האש הקדים לבוא לפני ששקע עמוד הענן, כן צריך להדליק נרות שבת קודם שיחשך.

"לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם" (שמות י"ג, כ"ב) הגמ' (שבת כג ב) מספרת שאשתו של רב יוסף היתה מאחרת, ומדלקת נרות שבת סמוך לחשכה. אמר לה בעלה: "תניא, לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה", מלמד שעמוד ענן

הגה"ק בעל ה'דברי חיים' ז"ע.
יום ג' בכסליו שנת תס"ג, לכאורה היה אמור להיות עוד יום שגרת
בעיירה 'לבו', מקום מושבו של מרן ה'פני הושע' ז"ע. אלא
שלתע פרצה אש באחד הבתים, שהיו בתוכו כמה חביות של אבק
שריפה, ודליקתן גרמה לפיצוץ אדיר בכל הבתים בעיר. השריפה
והפיצוצים שבאו בעקבותיה, גרמו להרס רב, ולאובדן חיי אדם...
שלושים ושש נפשות קיפדו את חייהן באסון הנורא הזה, מי באש
ומי במפולת. ביניהם גם רעייתו, ובתו היחידה של ה'פני הושע', ואף
חמותו ואביה, היו בין הנספים...

גם הבית בו ישב באותה עת ה'פני הושע' ולפניו תלמידים מקשיבים
- קרס תחתיו, וה'פני הושע' מצא את עצמו שוכב בין ההריסות,
כשאינו מצליח להזיז את ידיו ורגליו, מחמת עומס המשא הכבד
שרבץ על גופו...

"מתירא הייתי שלא יעשה ביתי קברי" - כותב ה'פני הושע' -
"קורות הבית, רהיטיו, עציו ואבניו נדמו עלי כעדים גמורים, אמרתי
פן יפגעו בי להיות יד העדים בראשונה להמיתני..."

וכך כשהוא שוכב בין ההריסות, שומע מלמעלה את קולות ההמון
נסים ורצים בפחד ובהלה, ואינם יודעים כלל שהוא נמצא תחתיהם,
מבלי יכולת לזוז ולהציל את עצמו, נדר ה'פני הושע' נדר לאמור:
"אם יהיה אלוקים עמדי ויוציאני מן המקום הזה לשלום, ויבנה לי
בית נאמן להרבות גבולי בתלמידים, לא אמנע עצמי מכותלי בית
המדרש ולשקוד על דלתי העיון בסוגיות הש"ס ופוסקים, וללון
בעומקה של הלכה, אף לינות הרבה בענין אחד. ובזה חשקה נפשי
לילך בעקבות אבותי ה"ה אבי אמי רבתא, הגאון המנוח המפורסם
מוהר"ר יושע זצ"ל, אשר שמו בקרבי... שחיבר ספר 'מגיני שלמה'...
ללכת גם אני בדרכיו..."

"טרם אכלה לדבר הדברים אל ליבי" - ממשיך ה'פני הושע' בתיאורו
המצמרר - "שמע ה' בקול עניי ונתן לי מהלכים בין העמודים, כמין
שביל ממש נעשה לי ויצאתי בשלום בלי פגע, וחבלה לא היתה בי.
אז ידעתי נאמנה כי מה' היה הדבר ממש במקום שאין מצילין..."

וכאן מתאר ה'פני הושע' שתיכף ביציאתו השקיע עצמו בלימוד
הלכה בסוגיות הש"ס ופוסקים, והיה מעלה על הכתב כל מה
שנתחדש לו בלימודו, וכך זכינו לאור הגדול ארבעה חלקי ספרי 'פני
הושע', שמאירים לעולם התורה באור תורתם.

נכדו של ה'פני הושע' מעיד, ששמע פעם מהגה"ק בעל ה'דברי
חיים' ז"ע, שסבו ה'פני הושע' קיבל על עצמו באותו נדר לשבת
שנתיים וללמוד מידי יום ח"י שעות רצופות. ובימי החורף, קפאו
שערות זקנו מעצמת הקור, והביאו לו מים חמים כדי להפשירן...

שליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש,
כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

בבואנו לספר על מרן ה'פני הושע' ז"ע מעט ספורים שהתפרסמו
אודותיו, חשוב להעתיק את תיאורו המבהיל של מרן החיד"א
בספרו 'שם הגדולים', מפגישתו עם ה'פני הושע':
"מהר"ר יעקב הושע מקראקא, הוא הגאון אב"ד ור"מ דק"ק פפד"מ
[פרנקפורט דמיין] שנת תק"א, ויצא שמו בכל העולם באמצעות
חיבורי טהרה 'פני הושע' ארבעה חלקים על הש"ס, ואני הצעיר
זכיתי לקבל פני שכונה איזה ימים, ומראהו כמראה מלאך האלוקים,
ונתן לי ספר 'פני הושע' על סדר מועד שנדפס בו בפרק. ונח נפשיה
דרב שנת תקי"ו"

השחר טרם האיר, ומרן ה'פני הושע' כדרכו השכים קום וצעד
כשהוא עטור בטלית ותפילין לעבר בית הכנסת. אלא ששונה היה
בוקר זה משאר הבקרים. הרחוב היה ריק מאדם, מלבדו איש לא
צעד שם, אף שזו שעה שאנשי העיר כבר מתעוררים למלאכתם,
ויהי הדבר לפלא בעיני ה'פני הושע'...

לפתע, ראה ה'פני הושע' דוב גדול רץ לעומתו, או אז הבין שהוא בא
מיער העבות הסמוך, ומפניו נחבאו כל האנשים, ונסו מהרה לבייתם.
מיד התקרב ה'פני הושע' אל הדוב, הסיר את טליתו מעל פניו
ותפיליו, והביט אל הדוב. כאשר ראה אותו הדוב - נתקף בפחד נורא
וברח ממנו, הוא יצא מן העיר ונס חזרה אל היער הסמוך. תושבי
העיר נרגעו ושמחו, והחיים שבו למסלולם...

חכמה רבה היתה לו ל'פני הושע', ומלבד עמל התורה, השתמש בה
גם לעזור לאחיו היהודים שהיו נתונים מידי פעם בפעם בצרות מפני
נוגשיהם.

פעם נסע למלכות ב'וינה' כדי לפעול שם לביטול גזירה רעה שנחתה
על היהודים. ויהי כאשר החל לדבר לפני המלכה, כעסה מאוד, כי
קולו היה עבה ולא ערב לאוזן, ומדוע שלחו היהודים איש עם קול
לא נעים שכזה...!?

ה'פני הושע' שם לב לזאת שחפו פני המלכה כאשר החל לדבר,
ואמר: "יודעת הוד מלכותה מדוע קולי כה עבה...!? אין זה אלא
מפני שהוא בלול ממאות ואלפי קולות היהודים הזועקים לעומתך
לעזרה, כי תצילי אותם מפני הגזירה הנוראה..."

הסיפור שיחתום את מאמרינו, על אף שהוא מפורסם מאוד, ואף
ה'פני הושע' מספר אותו בהקדמה לספרו, בכל זאת, מפני חשיבותו
ומשום היותו אבן פינה ויסוד בקורות חייו של ה'פני הושע', נספר
אותו שוב, ואף נוסף פרט מפתיע, פחות מפורסם, אותו סיפר

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

מסתבר, שהגיליון האמור הגיע לביתו של ידידי הרב אבא חייא רייזמן שליט"א בדיוק ברגע הנכון... ומעשה שהיה כך היה: עד לפני כחצי שנה, התגוררה משפחת רייזמן בשכונת רוממה בירושלים. צרכי הפרנסה גדלו, והמשפחה החליטה לפתוח משפחתון בבית

מנין הכוחות להודות מעומק הלב על מה שנראה כה סבוך וחשוך? עוצמת ההודאה, ככה עוצמתי במיוחד לפתוח את שערי השמים ולהרעיף ישועות

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"אז ישיר" (שמות ט"ו, א')

כל יהודי ויהודי, באשר הוא, משורר, מודה ומשבח לבורא עולם על הניסים אשר גמל עמו, על חסדיו הרבים. אנו מקדישים חלקים גדולים מהתפילה הקבועה, מברכת המזון ומתפילות מזדמנות כדי להודות, ואינספור פעמים ביום נושא יהודי את עיניו השמימה, ואומר 'תודה, תודה אבא שבשמים!'

כל אדם שמתבונן, ולו לשעה קלה, לבו מתרונן בקרבו ונפשו עולצת מאליה בשירת ההודאה לבוראה. מהרגע בו היהודי פוקח את עיניו בבוקר במילים 'מודה אני', ועד הרגע בו הוא עוצם אותן בשירת השבח 'אדון עולם'. הן בכל רגע ורגע, בכל צומת בחיים ובכל התמודדות שגרתית, הוא חש את יד בורא עולם המלווה אותו ומנווטת את דרכו, ועל כך לבו מתרונן בשיר ושבת.

כשהכל מצליח, נחמד ופורח, קל לו לאדם לשורר ולהודות. אבל גם כשהמצב מסתבך, כשמתחילה התמודדות, כשצפים קשיים - לא רק שאף אז חייבים להודות, אלא שהאנשים המודים לה' בעת הקושי, המעצימים הודאה בשעת צרה, אלו שליבים מתרונן להודות על הקושי עצמו - מספרים כי ההודאה הזו נותנת להם כוחות, מעצימה אותם, מאפשרת להם להתמודד טוב יותר, וגם פותחת להם שערי שמים לפתור את המצוקה ולקרב את הישועה הנכספת.

וכאן גואה השאלה: האומנם? וכי אפשר להודות גם בעת הקושי? האם ניתן לשורר תודה לאבא שבשמים גם כשלא חשים בטוב ובנעימים? מנין הכוחות להודות מעומק הלב על מה שנראה כה סבוך וחשוך? ומה באמת עוצמת ההודאה, ככה עוצמתי במיוחד לפתוח את שערי השמים ולהרעיף ישועות בלתי נתפסות!?

התשובה היא, שההודאה בעת הקושי מטמיעה באדם אמונה, ביטחון חזק. אדם שמודה לה' על הקושי - מבטא בכך שהוא בטוח שזה מתוכנן, שהוא מאמין שיש לו מטרה טובה, שהוא יודע שהדבר אינו טעות או תקרית בלתי צפויה, אלא שאבא שבשמים תכנן את הנסיון לפרטי פרטי, והוא בוודאי לטובתו. ולכן, ההודאה מעצימה בו כוחות של אמונה וביטחון, מאפשרת לו לצלוח את הקושי בקלות

יחסית - כי הוא חש בטוח ומלווה בידי בורא עולם...

את הגילוי הזה חושף הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע, במילים 'אז ישיר' שבפרשתנו, בהן הוא מגלה נופך נוסף: 'אז' - הוא בזמן שעמדו ישראל על שפת הים, המצרים מאחוריהם ממטירים עליהם חיצים ואבנים, והים הסוער לפניהם. הם מבינים כי נקלעו לצרה צרורה, שונאיהם הגדולים ביותר סוגרים עליהם מכל עבר, הים עומד לפנייהם כחומה בצורה שאינה מאפשרת מעבר, הם נושאים עיניהם השמימה בתפילה ו...

אז עולה בליבם לשיר שירה. אז הם מחליטים להודות. כי הם מבינים שאביהם שבשמים הביא אותם למצוקה הזו, והם מאמינים בו יתברך, למרות האתגר אותו הוא מציב בפניהם, ובטוחים בידו החזקה ובזרועו הנטויה שהביאתם עד הלום - אל הקושי הזה. והאמונה הזו הביאה אותם אל הצורך לשיר שירה ולהודות מעומק הלב!

ובסופו של דבר, זה מה שהביא להם את הישועה הנכספת, בנס פלאי שאין שני לו, כאשר הים נבקע ובני ישראל הלכו בתוך הים - ביבשה. זהו נס ייחודי ונדיר, נס שעצר את הנשימה בעולם כולו, נס שיכול לקרות רק כאשר יהודים מודים מתוככי הקושי, מעומק הכאב!

מתברר, שדווקא כשהעמיד נראה מסובך, דווקא כשהקשיים גדלים, דווקא כשהאופק חשוך - דווקא אז ההודאה פותחת פתח ייחודי,

מי שזוכה להודות ברגעי הקושי - פותח לעצמו עתיד חדש, קסום ופלאי. אבא שבשמים מצפה לראות כי בניו מודים לו, וכשהם עושים זאת - הוא מעניק להם סיבות טובות מאוד להמשיך להודות לו מכל הלב!

הבה נאמץ את המסר העולה מפרשת השבוע, משירת ההודאה שעל שפת הים. גם כשנראה שהכל אבוד, הקשיים מצטברים, הכל סוגר מכל הכיוונים - דווקא אז נודה ונשבח לה' על כל חסדיו עימנו, ניתן לעצמנו את הזכות להתחבר אליו בדברי שבח ושירה. כך נטעין את עצמנו בכוחות לשרוד את הקשיים, ובעיקר - לצאת מהם מחוזקים ומאושרים!

רגע שפתח את השער...

סיפורו של רוני, הוא סיפורו של נער צעיר שלא זכה להתחנך על ברכי התורה והמצוות, והעביר את שנות נערותו בין כתלי הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, עד שהפך לעו"ד מן המניין במשרד עורכי דין נחשב. כשהגיע קרוב-קרוב לפיסגת שאיפותיו עד אז, גילה לפתע את בורא עולם והוקסם מהיכולת של בני האדם להתחבר אליו...

עד מהרה זנח רוני את עיסוקיו הקודמים, והתמקד בלימוד התורה. הוא עבר לכולל ירושלמי נודע, עזב את כל תענוגות ומאווי העולם הזה, והניח את כל כובד משקלו על לימוד ההלכה וספרי מוסר, התחזקות ביראת שמים, ורצון להתקרב עוד ועוד לבורא עולם. הוא ישב ולמד בשקיקה, משתדל להתעלות ככל יכולתו.

אפס, כי דבר אחד עמד בדרכו, מכשול משמעותי מאוד. לימוד הגמרא. השפה הארמית, מבנה הגמרא, המחלוקות הנפוצות - כל אלו לא הצליחו להיכנס ללבו, שנותר אטום וחתום. מוחו שהיה גאון בלימודי משפטים, התברר כסתום לחלוטין בלימוד הגמרא, דברי הגמרא לא מצאו מסילות ללב.

שנים חלפו. רוני התחתן והקים בית בישראל, את ההלכה הכיר על בוריה, גידל ילדים בשמחה ובטוב לבב, ורק תחום אחד נותר מחוץ להישג ידו, נשגב מבינתו: הגמרא הקדושה. לבו חישב להישבר, הן זהו הלימוד בו עוסקים כל בני ישראל בכל הדורות, האם נגזר עליו להתנזר מלימוד זה? האם אינו זכאי לחוות את צוף מתיקות הגמרא!?

הזמן שחלף לא הקהה את הכאב, אלא העמיק אותו. הוא כמעט נשבר, מדי יום ביומו שב וניסה, אך כבר החל להתייאש. לא פעם ישב מול הגמרא ובתום שעה ארוכה של נסיון נוסף שאיכזב - זלגו עיניו דמעות כאב טהורות, על העובדה כי גם הפעם המאמץ לא צלח. שינויי חברותות, ספרי עזר, אבחונים מקצועיים, שיעורים פרטיים - את כל אלה ניסה והתאכזב, הכאב הגדול שהלך והצטבר בלבו הפך לגוש תסכול מחניק, ואין לאל ידו להושיע...

באחד הימים, בשיחה סתמית עם אחד מידידיו, סיפר לו החבר על כח ההודאה. 'יש קסם פלאי שטמון בהודאה' - סח החבר - 'קסם שאי אפשר להסביר אותו. ככל שהמצב יותר מסובך ויותר קשה, ועדיין האדם מודה להשם - הוא חש כי כוחותיו הופכים רעננים, קירבת

אלוקים יקרת ערך כובשת את לבו. ההודאה היא מגנט רב עוצמה שמחבר את היהודי לאביו שבשמים, מטעין אותו בכוחות חדשים לצלוח את כל האתגרים שבפניו' - אמר החבר בעיניים נוצצות...

רוני שמע, התבונן, למד עוד על כח ההודאה, ובכל זאת חש שאינו מתחבר. האומנם? הניתן להודות לה' גם על מה שנראה רע? היתכן לשורר תודה כשהכל נראה כה מסובך? האם שייך שיהודי יתרונו בשבח לאבא שבשמים גם כשהכל כה חשוך?! איך עושים את זה, האם זה עובד?! - שאל את עצמו פעם אחר פעם...

ויהי באחד הימים, שוב התיישב רוני לנסות ללמוד גמרא. הפעם הצטייד בספר חדש שזה עתה יצא לאור, יחד עם חברותא מקצוען בהסברה. שוב הקדיש שעתיים ללימוד שורותיים, ושוב חש כי הגמרא הכתובה בארמית - נראית לו כיפנית או סינית עתיקה. הוא פשוט לא מבין כלום!

רוני קם מהכסא בזעף, ויצא לרחוב להתאוורר. הוא חש מחנק שחוסם לו את האוויר, חש כמעט זקוק להתייאה... שוב הנסיון הזה, שוב האכזבה, שוב התסכול. די, הוא כבר לא מסוגל, מרגיש אבוד במערכה!

הוא עומד ברחוב, רגליו מוליכות אותו אנה ואנה, משוטט לאטו, מגיע אל קצה השכונה, ועומד על צוק גבוה, ממנו נצפה נוף מרהיב של הרי ירושלים. הערב כבר ירד, שמיכה קטיפתית כהה עוטפת את היקום כולו, והנה הוא ניצב כאן לבד, רק רוני ואבא שבשמים, ולב מרוסק מבפנים...

הוא רצה להתפלל, שאף לבקש, אבל לא הצליח להוציא הגה. הוא חש שהוא רוצה להשתפך בדמעות תפילה לאבא שבשמים, אך אינו מסוגל, התסכול חזק ממנו. ואז, נזכר בכח ההודאה, ומפיו פרצה שאגה אדירה: 'רבונו של עולם, תודה! - - -

איש לא שמע אותו, איש לא הבחין בו. האופק היה חשוך, רק כוכבים נצנצו מרחוק. הוא לבד, ולבו נפתח כמעין נובע: 'אבא שבשמים, - לחש בעיניים דומעות, 'תודה! תודה על שנתת לי את הכח לגלות אותך, תודה על שנתת לי כל כך הרבה הצלחות בחיים.

ותודה, תודה על הקושי בהבנת דברי הגמרא. אינני מבין למה זה טוב, אבל אני בטוח שאתה עושה לי רק טוב, אז אני מודה לך מעומק הלב על השעות בהן אינני מתקדם, על המאמצים שלי שאובדים לשווא, על האנרגיות הרבות שאני משקיע ללא הצלחה. תודה על הקושי הזה, תודה על שדברי הגמרא חסומים וחתומים בפניי. ואני מבטיח שאמשיך לנסות בכל הכח, וגם אם לא אצליח - אשוב ואודה לך על הקושי הזה!'

שעה ארוכה ישב על סלע במרומי הצוק הגבוה והודה לאבא שבשמים, על הקושי הבלתי נסבל המלווה את חייו. הוא חש כי גוש המחנק והתסכול מתרופף לאטו, מפנה מקום לרגשות קירבת אלוקים ויד טובה של אבא שמלטפת, מלווה, בונה ומנווטת. הוא חש כי כל הקושי היה שווה כדי לחוש את הרגע הקסום הזה, בו הודה לאבא על הקושי, כן, על הקושי הכי מאיים בחייו. עתה חש כי הוקל לו, ויש בו את הכוחות לשוב ולנסות מחר מחדש...

ביום המחר שב רוני להיכיל בית המדרש, ופתח שוב את הגמרא.

הוא חש כי שיחת התודה אמש עם אבא שבשמים רוממה אותו, קירבה אותו ליעדו. לראשונה בחייו, באותו יום הצליח ללמוד ולהבין כמה שורות שלמות, הוא הפך למאושר באדם, וכמובן - הודה על כך לבורא עולם בשמחה ובטוב לבב, בנפש משתפכת ובלב מתרונן. ומאותו היום, נפתחו לו שערי החכמה, לפתע הצליח ללמוד ולהבין. עם הזמן הלכה הבנתו והשתפרה, והוא הצליח לזכור, לנתח, להקשות ולתרגן. כיום הזה, מסופר בספר 'האמנתי ואזמרה' המביא את סיפורו המרגש, הוא כבר עמל על הוצאת ספר בהלכות שבת לאור עולם, מבוסס על דברי הגמרא ומפרשיה, שקנו שביתה בלבן...

מתברר, שקושי להבין לימוד, או להתחבר לתורה, התמודדות במציאת שיעור או חברותא ראויה, וכל קושי אחר הכרוך בחיבור וקשר אמיתי עם התורה - כל אלה ניתנים לפיתרון ואפילו די בקלות. ההודאה לה' על ההתמודדות, נשיאת העיניים השמימה בתודה על כל מה שעובר עלינו ובפרט על הקשיים להבין ולהשכיל בדברי תורתו - פותחת את שערי החכמה ומעניקה את החיבור לדברי תורה. וככל שנקדים להודות לבורא עולם על חסדיו עימנו וגם על הקשיים, ככל שנשפר את כח ההודאה שבלבנו על מה שטוב וגם על מה שנראה פחות טוב, ככל שליבנו יתרון ופינו יביע שיר ושבחה לאבא שבשמים על כל העובר עלינו לטוב או למוטב - כך נזכה שבורא עולם יפתח את ליבנו בתורתו וישים בליבנו אהבתו ויראתו!

גיליון שהוביל למשפחתון...

הסיפור הבא מתחיל דווקא בגיליון זה, 'פניני פרשת השבוע', גיליון 198 - חג הסוכות תשע"ט. מסתבר, שהגיליון האמור הגיע לביטו של ידידי הרב אבא חייה רייזמן שליט"א בדיוק ברגע הנכון... ומעשה שהיה כך היה:

עד לפני כחצי שנה, התגוררה משפחת רייזמן בשכונת רוממה בירושלים. צרכי הפרנסה גדלו, והמשפחה החליטה לפתוח משפחתון בבית, כשהאם תהפוך לעקרת בית ובד בבד תטפל בתינוקות בבית בשעות היום. לצורך כך הוצרכה המשפחה לעבור לדירה גדולה ורחבת ידיים, עלויות השכירות האמירו מהישג ידם, אך הכל היה שווה כדי להגיע לרגע בו יפתח המשפחתון, צהלת התינוקות תמלא את החלל, והמשכורת הנשאפת תיכנס מדי ראשון לחודש...

המשפחה עמדה בכל הדרישות, ההתאמה היתה מושלמת, נדרש רק שהמרכזת תבוא ותאשר וחיש קל המשפחתון יפתח. אלא שהיא דוחה את ביקורה יום אחר יום, שבוע אחר שבוע. בינתיים משולם הון עתק עבור שכירות, החובות הולכים ותופחים, ולא נראה כי יש מוצא. מה עושים עכשיו?

ואז, בהשגחה פרטית מופלאה, מישהו בישר להם כי בירושלים תם הביקוש, אבל בבני ברק הדרשה למשפחתונים גבוהה מהצפוי. אם תעברו לבני ברק, אזי יש סיכוי לפתוח את המשפחתון בקלות ובמהירות, אמר הלה, והמשפחה, בלב כבוד ולאחר התלבטות לא פשוטה, החליטה ללכת על המהלך. בחופשת חודש אב תשע"ח ארזה המשפחה את מיטלטליה, ועברה לבני ברק. המאמץ לא היה

קל, אבל התקווה היתה גדולה...

אלא שגם כאן לא היתה הדרך סוגה בשושנים. שוב ניסתה האם לקבל רישיון מתאים להפעלת משפחתון, ושוב גילתה הררי בירוקרטיה, טפסים, אישורים, המלצות ומבחנים, עד לאישור המיוחל. בכוחות נפש אדירים הסתערו בני הזוג על המשימה, התאימו את הבית, חתמו על המסמכים, הסדירו את כל התנאים, ושוב המתינו לאישור שבושש מלבוא...

היתה זו תקופה קשה, קשה מאוד. לאחר שהמשפחה הוציאה הון עתק בירושלים על שכירות וציוד, ושוב בבני ברק הוצאת ענק על התאמת הבית וציוד, עדיין לא נראה האור בקצה המנהרה. חברים וידידים כבר החלו להעיר על התבונה שבמהלך, לעזוב את העיר המוכרת והחביבה לטובת הרפתקאה מוזרה שכזו. השבועות עוברים ביעף, החובות עולים ומשתרגים עוד ועוד, והישועה אינה נראית באופק...

ואז, בתום חודש אלול רווי מהמורות וקשיים, הגיע חג הסוכות, ובהשגחה פרטית מופלאה, הגיע לידיהם גיליון זה - 'פניני פרשת השבוע', שגיליון חג הסוכות שלו עסק בנושא כח ההודאה. בני המשפחה החליטו שבמקום לחוש את החסר ולהתמודד עם כל מה שלא הולך, יש לשנות את השיטה לטובת העצמת רגשות הודאה על כל מה שיש וגם על מה שחסר, לעורר בלב תודה נרגשת לבורא עולם על מה שטוב, וגם על מה שנראה בינתיים פחות טוב...

ומאז, הפך ביתם למקהלה של הודאה נרגשת לה' בכל עת מצוא. תודה אבא שבשמים על החובות, תודה על הקשיים. תודה על הפרנסה שאיננה, ותודה על כך שאיננו מבינים. תודה, מכל הלב, מעומק הנשמה, תודה אבא!

וזה לא קל. יום אחר יום לחוש אבודים במערכה, מול הררי חובות ופרנסה מובטחת שנעלמה, ובכל זאת לשיר תודה, למרות הקושי. ולפתע, חשו כי ליבם מתחדש בתחושה מרוממת של קירבת ה', של קשר קרוב לאבא שבשמים. הקושי לא הלך לשום מקום, הבעיה לא נפתרה, אבל הלב השתנה, משהו בנשמה התעלה, לפתע הם הרגישו קרובים כל כך לאבא שבשמים, נתונים בידו, מחוברים אליו באמת!

ובכל זאת, הזמן חולף והישועה לא נראית באופק. בחוסר ברירה החליטה האם כי תנסה להתקבל לעבודה אחרת, וכבר החלה להתקדם בכיוון הזה. לפתע, ללא כל התראה וללא כל השתדלות, בלי כל לחץ או תחנונים ובקשות, פתאום זה קרה:

המרכזת העירונית התקשרה ובשורה בפייה: האישור המיוחל הגיע, והמשפחתון יכול להיפתח תיכף ומיד!

עיניה של האם נקבעו בהפתעה, היא לא היתה בטוחה שהיא שומעת נכון... הנה כי כן, ברגע הכמעט אחרון, ידו של בורא עולם שהיתה עימם, הביאה להם את האישור לו נכספו כל כך. חלום המשפחתון המלווה אותם מזה כשנה וחצי קם והפך למציאות, ואת הנס הגדול היה ניתן למשש בידיים:

כן, כח ההודאה הוא ששינה את התמונה. המצב נראה היה כאבוד, הסחבת נמשכה ללא הרף, הבירוקרטיה לא נגמרה. אבל כח ההודאה

התגלית העצומה של מרן רבי חיים קניבסקי שליט"א, שבזכותה זכו זוג לחבוק תאומים לאחר עשרים וחמש שנות ציפיה, מלאות תקוה יגון ואנחה...

בכח התורה לשנות סדרי הטבע

הרב בנימין בירנצוויג

"וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בַיָּפֶשֶׁה בְּתוֹךְ הַיָּם" (שמות י"ד, כ"ט)

זו ההסתכלות האמיתית על הנעשה בעולם! זה גילה לנו ה'אור החיים' הקדוש, כמה כוח עוצמתי ונורא יש בידינו עמלי התורה! אחריות עצומה, ומצד שני כוח אדיר היכול לשנות את הטבע!!

סיפור נורא הוד, סיפר איסר הראל שהיה ראש 'המוסד' בארץ בימי קום המדינה, שהיה כידוע אדם חילוני, אבל בילדותו הוא היה שומר מצוות, כמו הרבה מראשי המדינה. הוא זכה לגור בעיר דוינסק, עירו של מאור הגולה רבי מאיר שמחה בעל ה'אור שמח' זיע"א שהיה גדול שבדורו.

העיר דוינסק היתה עיר ואם בישראל, היו גרים בה עשרות אלפי יהודים וגם גויים. ליד העיר עבר נהר גדול, וקרה פעם שהנהר החל לעלות על גדותיו, ועלה ועלה, וכל העיר רעשה וחרדה. הנה הם רואים למול עיניהם את כל מעשה ידיהם טובעים בגאות הנהר, ומדובר בכמויות מים אדירות, זרמי מים שבבת אחת גולשים ולוקחים עמם כל העומד בדרכם... ה' ירחם...

כולם, גברים ונשים, התגייסו בכוחות עצומים להרים כמויות של שקי חול בגדות הנהר כדי לחסום את גאותו. אבל הנהר גיחך למאמצים שנעשו, והמשיך לגאות ולעלות. כשראו שכלתה אליהם הרעה, רצו ראשי הקהל של היהודים לרבה של העיר, הגאון הקדוש רבי מאיר שמחה, שהיה שקוע בלימודו ברוב עמל ויגיעה. הם סיפרו לו על המצב הנואש, ועל כך שחייהם של אלפי יהודים ותושבי העיר בסכנה אמיתית, ועוד מעט וכולם רח"ל יכחדו, הם טפיהם וכל רכושם.

קם רבי מאיר שמחה, ואץ רץ לעבר הגבעה המשקיפה על הנהר,

נס הדורות המופלא הזה של קריעת ים סוף, של שינוי סדרי בראשית כשהים נבקע באמצעו והופך ליבשה, מצווה עלינו לזכרו לדורות! 'זכר ליציאת מצרים' - זכר לדורות!

מקשה ה'אור החיים' הקדוש שאלה עצומה: הרי מצינו עוד נס גדול כזה של שינוי סדרי הטבע בהפיכת הים ליבשה, שנעשה לרבי פנחס בן יאיר שנבקע לו הירדן ממש כמו לבני ישראל, ומדוע לא נקבע זכר לנס הגדול הזה? הרי נס כזה שנעשה ליחיד יש בו אף יותר התפעלות?!

מבאר ה'אור החיים' הקדוש יסוד עצום: נס קריעת הירדן לרבי פנחס בן יאיר היה לאחר מתן תורה, במתן תורה השתעבד כל הטבע בעולם לעמלי התורה, ומשכך, אין זה נס כזה גדול שהירדן נבקע למי שעמל בתורה כמו רבי פנחס בן יאיר, אבל נס קריעת ים סוף, התרחש לפני מתן תורה, ואז עוד הטבע לא השתעבד לעמלי התורה [מעשה בראשית היה תלוי ועומד עד מתן תורה, כלשון המהר"ל, ואז נקבע קיומו לפי עמל התורה "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי"], וא"כ דבר כזה שהטבע משתנה והים נבקע, הוא אירוע היסטורי עצום ורב, ועליו יש לעשות זכר לדורות, כדי לראות את האמונה וההשגחה העליונה.

מאז מתן תורה, כל המאורעות בעולם תלויים ועומדים בעמלי התורה, יהיה שטייגען - יהיה קיום לעולם! לא יהיה שטייגען ח"ו, יהיה חורבן בעולם!

לפני כמה שנים אירעה רעידת אדמה עוצמתית ביותר בנפאל, הרס רב ביותר ואלפי הרוגים. נורא ואיום! כמו כל ארוע חדשותי ודרמטי, גם אירוע זה תפס את הכותרות בכל האמצעים התקשורתיים, תמונות, כתבות, דמועות, התרגשויות וכל הנלווה, כמו שהעיתונאים יודעים לעשות, אבל כל אחד מאיתנו כשקרא את הידיעות, חשב לעצמו 'נעבך, מסכנים הנפאלים על האסון שלהם', ובזה הסתכמה שייכותו לאירוע הטראומתי הזה לעם הנאפלי.

אבל תשמעו טוב: כשבאו למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, וספרו לו על מה שקרה שם בנאפאל, הוא התעצב מאד ואמר: "כל זה נעשה בשבילנו כדי שנתעורר!". כך הוא מי שראשו מגיע השמימה. הוא הרגיש מייד: זה לא אירוע של העם הנאפלי, זה אירוע כאן של לומדי התורה בבני ברק וירושלים, כל העולם תלוי בלומדי התורה, אם קרה שם אירוע כזה נורא, אז יש כאן בבני ברק וירושלים חוסר בלימוד ועמל התורה!

המשך בעמוד 23

24
שעות

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **דוד בוק שליט"א**
שיעורים מבוארים בלימוד התוס' על
סדר הדף היומי

שלוחה 29

הרב **חיים שמרלר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 25/26

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 21

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **מאיר שפרקר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 22

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 23/24

הר' **אברהם פוקס הי"ו**
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי

שלוחה 3

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 131

הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 28

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

באמונה תמימה ופשוטה, והקב"ה ירחם עלינו וייתן לנו שפע של טובה וברכה ברוב רחמי וחסדיו.

"והאמת היא שאנחנו צריכים לשאול שאלה מאוד בסיסית: הרי למדנו על עשר המכות שהביא הקב"ה על המצרים במצרים. למה הקב"ה היה צריך להביא מכות על המצרים, כדי שפרעה יסכים להוציא את בני ישראל מארצו. הייפלא מה דבר?! האם הקב"ה לא יכול היה להפיל שיתוק על המצרים לכמה שעות או ימים, ולאפשר לבני ישראל לצאת ממצרים בלי שום הפרעה?

"ואם הקב"ה רוצה להעניש אותם - אין שום בעיה, הוא יכול לשלח בהם נגיף אחד קטן או צונאמי אחד גדול, שימחק את כל מצרים, אחרי שבני ישראל יצאו משם. לשם מה המשחק הזה שנמשך קרוב לשנה עם דם וצפרדע וכינים וכו'?

"אלא כמו שכתוב בספרים הקדושים, הכל נועד ללמד אותנו שיעור באמונה, ולא ללמד את בני ישראל באותו הדור בלבד התכוון הקב"ה, אלא ללמד כל דור ודור, עד דורנו אנו, שהוא שליט בעליונים ובתחתונים, והים והמים והיבשה והאוויר, החיות והבהמות והצומח והדומם, והגשם והברד והחושך והאור, כל מה שקיים - נברא על ידו ונשלט על ידו בשליטה מלאה ואבסולוטית. אנחנו צריכים לדעת את זה ולהאמין בזה באמונה שלמה ואמתית, וכשנחיה עם ההרגשה הזאת - לא יחסר לנו דבר, ונזכה שתמיד נראה את אצבע אלוקים ואת יד ה', בכל מעשינו ובכל המתחולל עמנו, ונזכה כלנו לעבור בשלום את משבר הקורונה הזה שעמו אנו מתמודדים היום, ולצאת משעבוד לגאולה ומאפילה לאור גדול, ונאמר לפניו שירה חדשה במהרה בימינו אמן!".

בוודאי לא מתכוון להקפיד על האיש. אני הרי מכיר אותו ויודע שהרבי הוא כזה ענוותן ושפל ברך, שאפילו לרגע אחד לא עלתה בליבו קפיידא על אותו אדם שככה צחק עליו.

"ביררתי את השם ושבת לרבי עם המידע שאספתי. אחרי זמן מה נעלם הרבי מהבית, ולא ידעתי להיכן הלך. רק לקראת ערב הוא שב, כשבדידו שני 'קוישיקעס' - תרמילי נצרים, מלאים במטבעות כסף. "שאלתי את הרבי היכן היה, ואמר לי שהוא הלך לקבץ מעות עבור אותו יהודי שצחק עליו במקווה: 'אדם שצוחק כך על אחרים', אמר הרבי, 'עושה את זה כי רע לו, כי לא טוב לו. אם הוא היה שבע ומאושר, אם לא היה חסר לו כלום - הוא לא היה משקיע זמן ומרץ בלגלוג על אחרים, ואם הוא לא במצב טוב, הרי אנו צריכים לעזור לו'. "וכך ציווה עלי הרבי לקחת את תרמילי הנצרים הללו עם הכסף, ולהביא אותם לביתו של האיש ההוא", מספר רבי אליהו, "כשהגעתי לביתו והבאתי לו את הכסף, חוורו פניו של האיש והוא אמר: 'עתה ידעתי כי אכן איש אלוקים קדוש הוא רבי שלומק'ה, שידע והרגיש שרק מתוך צערי ושיחי על מצבי הקשה, הוצאתי את מרירותי עליו, על לא עוול בכפי'..."

נגיף קטן או צונאמי גדול

"על כל פנים, נחזור לעניין הקודם של האמונה הפשוטה, הן לגבי שידוכי הילדים והן לגבי מזונותיו של אדם, ששניהם קשים כקריעת ים סוף, כי שניהם, ובעצם כל דבר בעולם - תלוי באמונה תמימה ופשוטה, כמו נחשון בן עמינדב שקפץ למי הים, מתוך אמונה וידיעה ברורה שהים עומד להבקע, כך גם אנו צריכים לעשות את מעשינו

קבועים והנהגה הנוהגת כמנהגו של עולם. מדי בוקר השמש זורחת במזרח ובערב שוקעת במערב, יום ולילה לא ישבותו. אדם זורע ושותל ונוטע, המטר יורד על הארץ ומשקה את האדמה והיא מצמיחה תבואה ועצי פרי. וכך מתנהל מהלך הבריאה והיא נעה בתנועה קבועה ומתמדת, כאותה מכונית קפיץ הנוסעת קדימה.

ואז עלול להתגנב בלבם של ספקנים רפי אמונה איזה הרהור כפירה: הלא הכל פועל בדרך הטבע, הכל מתנהל מאליו כביכול, והיכן יד ההשגחה? כיצד נדע שיש 'שלט' המפעיל את העולם? מה עושה הקדוש ברוך הוא? - אחת לכמה זמן משנה מסדרי הטבע ומחולל איזה נס גלוי, ובזה מוכיח שהכל 'תחת שליטה', יש מנהיג לבירה, ועתה, לאחר שהוכחה עליונותו ושליטתו של בורא עולם, יכולה הבריאה לשוב ולפעול כמנהגו של עולם. גם כאשר היא נעה ופועלת בתנועה טבעית קבועה ומתמדת, אין היא מתנהלת מעצמה אלא "הכל בגזירת עליון".

[מתוך 'הגדה של פסח ומתוק האור']

מכוניותיהם - זה באמצעות הקפיץ וזה בלחיצה קלה על כפתור השלט, ושתי המכוניות נעו מעצמן קדימה במהירות רבה.

כשראה בעל מכונית השלט את חברו זורח מאושר, חשב בלבו: איך אפשר להשוות ביננו? הלא המכונית שלי משוכללת ויקרה הרבה יותר מהמכונית המיושנת שלו. במחשבה שניה הבין כי כל עוד שתי המכוניות נוסעות קדימה - לא ניכר שום הבדל ביניהן, זו נוסעת מאליה וזו נוסעת מאליה... ואז עלה במוחו רעיון: בתרועת ניצחון הוא לחץ על כפתור השלט, המסיט את כיוון המכונית ימינה ושמאלה ואחורה, ובאותה עת שמכוניתו להטטה בכיווני נסיעתה, התמידה מכונית הקפיץ בנסיעה לכיוון אחד - קדימה בלבד.

עתה, לאחר שהוכיח לעין כל את עליונותו, שוב לא הוצרך הילד להניע את מכונית השלט שלו בתנועות תזזיתיות לכל הכיוונים, והיא שבה ונסעה קדימה במקביל למכונית הקפיץ של חברו. הרי הכל כבר יודעים שמכוניתו המשוכללת, מופעלת על ידי שלט ולא על ידי קפיץ מיושן, והוא לא זקוק להוכיח זאת שוב ושוב... הנמשל: הקדוש ברוך הוא ברא את עולמו, וחקק בו חוקי טבע

ויתור הדדי

ביום חתונתו, אמר סבי הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצוק"ל, לכלתו: "מקובל כי החתן מביא לכלה מתנה ביום הכלולות, אך אני, היות ולא היו בידי מעות כדי להעניק לך שי כלשהו לחתונה, החלטתי כי המתנה הכי גדולה שאוכל לתת לך היא: ויתור לכל החיים". התרגשה סבתי הכלה עד דמעות ואמרה: "זו תהיה, אפוא, גם מתנתי אליך, ויתור לכל אורך חיינו המשותפים". אין פלא, ששני ענקי רוח אלה זכו לחתן גאון וצדיק, הרי הוא אבי, מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב (שליט"א) זצוק"ל. כי כשיש ויתור, זוכים לדברים רבים!

אפיקומן מה'חזון איש'

בליל הסדר הראשון אותו חגגתי לאחר נישואי, סעדנו את סעודת החג בביתו של מרן ה'חזון איש' זיע"א. גיסתי, הרבנית אהובה ברמן ע"ה היתה אז בחורה צעירה, והיא נטלה על עצמה את תפקיד החבאת האפיקומן. כשהגיע זמן אכילת האפיקומן, ביקש ממנה ה'חזון איש': "השיבי נא את האפיקומן". ביקשה גיסתי הבחורה הצדקת בתמורה: "ברך אותי שאזכה לילדים צדיקים!".

מרן החזון איש ברך אותה כפי שביקשה. ואכן, היא זכתה לילדים צדיקים ותלמידי חכמים ב"ה, בזכות שידעה מה לבקש מה'חזון איש' לאפיקומן.

העץ הבודד ורבי איסר זלמן

בחצרו של מרן רבי איסר זלמן מלצר זיע"א, היו גדלים שני אילנות נושאי פרי. מידי שנה בפרוש חודש ניסן, היו באים רבנים לברך שם את ברכת האילנות, משום שיש הגורסים כי ברכה על שני אילנות מהודרת יותר מאשר על אילן אחד. בעודם באים לברך ליד חצרו, הבחינו ברבי איסר זלמן עצמו, החומק מביתו ולא מברך יחד עם כולם. הביטו אחריו וראוהו מהלך עד לאילן הבודד, העומד בחצר ביתה של אשה אחת, ורק שם הוא בירך את ברכת האילנות. כשחזר שאלוהו: "רבינו, מה הסיבה שאתה עצמך אינך מברך כאן? הרי זו ברכה מהודרת יותר!". נענה ואמר: "אשה זו אמרה לי פעם, שהיא מטפחת את האילן שבחצרה במשך כל ימות השנה, למען אבוא ואברך עליו בחודש ניסן. ואיך אוכל שלא להתחשב בה ולברך במקום זאת בבית שלי?!..."

(מתוך הספר 'שלישי באשמורת' בעריכת גב' ר. אטיאס - כל מה שסיפרה לי הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה)

יצר להם חיבור עמוק עם אבא שבשמים, העצים את ליבם והעניק להם כוחות לעמוד באתגר, ולבסוף - גם הביא את הישועה הנכספת... הסיפור המופלא, אותו שמעתי מידידי גיבור המעשה, חושף בפנינו את עוצמת ההודאה בעת הקושי, הכוחות שהיא מעניקה, העוצמות שהיא מטעינה. יהודי יקר, אם אתה מתמודד, אם קשה לך - התחבר נא לכח ההודאה, תטעם את המתיקות שטמונה בהתרפקות על אבא שבשמים בשמחה ובטוב לבב, בהודאה ובדברי שבח מעומק הלב. וככל שנכביר בהודאה, ככל שנרבה בה, ככל שנוסיף ונקנה לה מעמד ומקום בליבנו - כך נזכה שהיא תעצים את הקשר שלנו עם בורא עולם, את החיבור אתו, וגם נפתח לנו שערי שמים, לשפע של ישועות נכספות, ברכה והצלחה!

תפילין צפוניות ששבו...

כל המאמצים עלו בתוהו, החיפושים העלו חרס. בני משפחה ירושלמית חיפשו אחר עקבות התפילין של הן, שפשוט אבדו בלי להותיר כל סימן וזכר. לפתע נזכרו כי כנראה נשכחו באוטובוס, אי שם, הרחק הרחק ממקום מגוריהם, והיטב הבינו כי מדובר במאמץ אבוד מראש.... בצפוי, במחלקת המציאות בחברת התחבורה הגיבו בביטול, לא

שמעו על תפילין כאלה שהגיעו לאף סניף בארץ. לך תחפש תפילין שאבדו בין עשרות אלפי אוטובוסים המשוטטים בישראל, וכל מהותם נדודים ממקום למקום... בני המשפחה החליטו לשנות כיוון: חדלו מלחפש ומלהתקשר, ופשוט החליטו להודות לאבא שבשמים שהעלים מהם את התפילין! במשך חודשיים נמשכה שירת ההודאה על אובדן התפילין, פשוט כך. ואז, בהפתעה מוחלטת, התקשר מישהו ובישר כי מצא תפילין אי שם בצפון הארץ, נהג אוטובוס הגיש לו אותן והוא מבקש לקיים 'השבת אבידה'... אז התברר, כי כל החיפושים היו למעשה אבודים מראש, חסרי סיכויים. אבל להודאה יש כוחות אחרים, והם יכולים להביא תפילין מהצפון הרחוק אל המשפחה הירושלמית, נגד כל הגיון... סיפור נפלא זה, שפורסם בקו 'קול תודה' מפי בעל המעשה, מוכיח עד כמה ההודאה היא כח עוצמתי, שמצליח לפעול גם כשנראה שאין סיכוי. המטרה של הקושי היא לגרום לנו לשאת עיניים השמימה, הבה נעשה זאת בשמחה ובהודאה, מכל הלב והנשמה, ונזכה לראות את הישועה בקרוב!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

כמוכן האיש ניסה לעודדם ולא ח"ו לצערם, אבל כשחזר לביתו בחו"ל, סיפר לאשתו את המעשה שקרה, והיא גערה בו: "מנין לך שלא יהיו להם ילדים?! למה לצער ככה יהודים?!". הוא ענה לה שאם היתה רואה את פניהם השרויות בצער - גם היא היתה מנסה לנחמם שחייבים להמשיך...

ענתה האשה לעומתו: "ואם כן יהיו להם ילדים?!". מיד ענה בעלה: "אם כן, אני סוגר את העסקים שלי בחו"ל, עולה לארץ ישראל והופך להיות אברך כולל!".

אחרי שנתיים נוספות של תפילות ודמעות... זה קרה! ובני הזוג זכו להיפקד ולהחזיק בידם 'תאומים' בן ובת בריאים ושלמים. ותהום כל העיר! הבשורה הפכה לשיחת היום! ורק אדם אחד נכנס ללחץ... הוא עלה על המטוס הראשון לארץ ישראל, ונכנס למרן שר התורה רבי חיים קניבסקי שליט"א, ובפיו השאלה: "כך וכך אמרתי וכך וכך נדרתי". ענה לו מיד מרן רבי חיים: "מה השאלה? קיים את מוצא פיך!". אמר האיש: "כבוד הרב! האם אפשר לעשות התרת נדרים?". ענה לו מרן הגר"ח: "לא! זה נדרי מצוה שאי אפשר להתירם".

המשך האיש לנסות את מזלו, ופנה למרן: "האם אפשר לעשות שליח שילמד במקומי בכולל, ואני אתמוך בו בכל צרכיו, מכף רגל ועד ראש?!". מיד ענה רבי חיים: "זה רעיון טוב, אבל נעשה אותו בכיוון ההפוך, אתה תלמד בכולל, והשליח ינהל את עסקיך!". ואז הוסיף מרן שליט"א ואמר: "מי יודע אם לא כל מה שנולדו לזוג הזה ילדים, זה בזכות הנדר שנדרת ללמוד תורה בכולל!!!". היהודי הזה לא התחיל ללמוד, הוא רק קיבל על עצמו להתחיל ללמוד - וכבר בכוח קבלת התורה שלו, זכה לשנות סדרי הטבע, ונולדו לזוג הזה ילדים!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

כשהוא מלווה בהמוני יהודים ואף גויים שרצו לחזות במחזה אלוקים נשגב זה. וכך, כשעיני כל היהודים ושאר תושבי העיר מלוות אותו, וכולם מייחלים לראות מה יעשה החכם היהודי הקדוש. אז הרים מרן ה'אור שמח' את קולו, ואמר: "נהר נהר! אני המרא דאתרא כאן, ואני גוזר עליך בגזירת וכח התורה שתד מיד מגאותך!". באותו רגע התחיל הנהר לרדת מגאותו, והעיר ניצלה מחורבן מוחלט.

מספר איסר הראל, שכל העיר געשה ורעשה מכוחו של החכם היהודי, והוא כותב שהיה קידוש ה' גדול מאד בעיני כל הגויים, שדברו על הכוח שיש לחכם היהודי בתורתו, לשנות סדרי הטבע ולשלוט עליו.

סיפור זה שמחדד לנו את דברי ה'אור החיים' הקדוש, שמזמן מתן תורה הטבע נשלט על ידי עמלי התורה, לא רק שכל סדרי בראשית קיימים בזכות התורה, אלא שעמלי התורה ניתן להם כח מיוחד לשלוט על איתני הטבע כשצריך בכך.

מעשה נשגב נוסף, שמראה לנו את כוחם של לומדי התורה לשלוט על מערכות הטבע, קרה בזמננו:

בספר 'דורש טוב' מביא מעשה בזוג שלא היו להם ילדים משך עשרים שנה. הם התגוררו בחוץ לארץ, והחליטו לעלות לארץ ישראל, כפי שמובא ברש"י, שהשיבה בה היא סגולה לבנים. לאחר שלוש שנים שהתגוררו בארץ, פגשם יהודי מחו"ל שהכירם, והתעניין בשלומם. לאחר ששמע שעדיין לא נפקדו בילדים, וראה את יגונם הנורא, ניסה לנחמם ואמר להם: "די לכם להצטער, אם במשך עשרים ושלוש שנים לא נפקדתם בזרע של קיימא, כבר לא יהיו לכם ילדים... יש הרבה זוגות בלי ילדים שממשיכים לחיות, ויש עוד מצוות שאפשר לעשות...".

רוצה להרגיש טעם בלימוד? יש לנו בשורה בשבילך!

מוקד 'גישמאק בלימוד' -
נפתח במיוחד עבורך
צוות אברכים תלמידי חכמים,
ישתדלו יחד איתך למצוא
את הדרך שגם אתה
תוכל להתענג על נועם צוף
מתיקות התורה הקדושה!

**התקשר כבר היום
מוקד 'גישמאק'**

1-800-20-18-17 (השיחה חינם)

וישועה קרובה לבוא

המוקד פעיל בימים א-ה, בין השעות 19:30-22:30

- ◆ האם מותר להפעיל מכבסה בתשעת הימים עבור לקוחות גויים?
- ◆ אילו חפצים אסור לקנות בתשעת הימים?
- ◆ והאם מותר לסרק את השיער בימי בין המצרים?

הביגוד ב'תשעת הימים'

• אסור לכבס בגדים בשבוע שחל בו תשעה באב, וכן אסור ללבוש בגדים מכובסים, מלבד בשבת. ובני אשכנז מחמירים בשני האיסורים החל מראש חודש אב. ולצורך החלפת בגדים ב'תשעת הימים', ניתן 'להכין' את הבגדים מראש על ידי לבישתם לזמן מועט, באופן שלא יחשבו עוד כמכובסים. והפוסקים נתנו שיעורים שונים לזמן הנדרש - בין חצי שעה ל'כמה שעות'.

• יש שהתיר הפעלת מכבסה בתשעת הימים לצורך לקוחות גויים, כאשר הדבר מפורסם שמתקבלים בה בימים אלו לקוחות גויים בלבד. ויש שאסרו אף באופן זה.

• בשבוע שחל בו תשעה באב, אסור ללבוש בגדים חדשים; ומנהג בני אשכנז להחמיר בכך מראש חודש אב ואילך. ולפי המנהג ללבוש בגדי שבת ב'שבת חזון' - נחלקו הפוסקים אם מותר ללבוש בגד חדש.

• אסור לקנות בגדים חדשים בתשעת הימים, מפני השמחה שבדבר. וכן אסור לקנות כלי בית גדולים, כגון מכשירי חשמל, רהיטים, או חפצים החביבים על האדם וקנייתם גורמת לו שמחה.

• אסור לתפור בגדים חדשים בתשעת הימים, מפני השמחה שבדבר. ותיקון בגדים ישנים בתשעת הימים - נחלקו הפוסקים אם מותר בתשעת הימים לכתחילה, או רק במקרה שאין בגד אחר ללבוש.

• מנהג רוב קהילות ישראל, ללבוש ב'שבת חזון' בגדי שבת כרגיל, ויש שנהגו ללבוש בשבת זו בגד אחד של חול. ונוהגים ללבושם אף כשהם מכובסים ומגוהצים. ובערב שבת - יש אומרים שמותר ללבושם לקראת שבת בזמן שבו רגיל ללבוש תמיד את בגדי השבת, ואף לפני חצות היום; יש אומרים שמותר ללבושם רק לאחר חצות; ויש אומרים שאין

ללבושם אלא בסמוך לשבת.

• בברית מילה המתקיימת בתשעת הימים, מותר להורי התינוק, למוהל, לסנדק, ולאשה המכניסה את התינוק ('קוואטער') ללבוש בגדי שבת. ויש שהתירו זאת גם לאיש המקבל מיד האשה המכניסה.

מיעוט השמחה ב'תשעת הימים'

• נישואין, אף ללא סעודה, וסעודת 'תנאים', אסורים בתשעת הימים. ומסיבת 'תנאים' בהגשת כיבוד קל בלבד - מותרת, אך אסור לקיים בה ריקודים. וגמר השידוך עצמו, מותר אף בתשעה באב.

• אסור לקיים ריקודים ומחולות בימי 'בין המצרים', וכן אסור לשמוע כלי נגינה, ואף מתוך הקלטה. ונחלקו פוסקי זמננו בנוגע לשמיעת שירה בפה מתוך הקלטה - אם דינה כשמיעת כלי נגינה.

• ב'תשעת הימים', ראוי להחמיר שלא לעסוק בקניה ובמכירה שיש בהן שמחה, כגון קניית כלי כסף, רהיטים גדולים וכדומה.

מהלכות תשעת הימים

• תספורת וגילוח, אסורים בשבוע שחל בו תשעה באב, ואף לכבוד שבת. ומנהג בני אשכנז להימנע מתספורת וגילוח משבעה עשר בתמוז ואילך. וסירוק השיער מותר.

• בשנה שבה חל תשעה באב ביום ראשון, וכן כשחל בשבת והצום נדחה ליום ראשון - אין איסורי 'שבוע שחל בו' חלים כלל, למנהג הספרדים; ויש אומרים שכאשר חל בשבת - נחשב כל השבוע כ'שבוע שחל בו'.

• לדעת הרמ"א, אין לברך את ברכת 'קידוש לבנה' בחודש אב אלא לאחר תשעה באב; ויש שכתבו, כי על פי הקבלה יש טעם לברך ברכה זו דווקא במוצאי תשעה באב.

סיפורי צדיקים

גליון 450
שנה י' תשפ"א

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ויאסור את רכבו ואת עמו
לקח עמו (י"ד ו)

בשעה שיצא פרעה הרשע לרדוף אחרי ישראל אמר להם לחילותיו מי בכל בהמה קלת מרוץ וארכב עליה וארדוף אחרי ישראל. אמרו לו חילותיו, אין בכל בהמה קלת מרוץ אלא סוסה שלך, שכולה צבעונין וגונין, ולא היה כיוצא בה מעולם, וכל הסוסים רואין אותה ורצין אחריה. עמד פרעה ורכב על סוסה שלו, ורדף אחרי ישראל החונים על הים. כשם שאמר פרעה לחילותיו, מי בכל בהמה קלה וארכב עליה, כך באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת, מי בכל הבריות המשמשים לפני קל וזריז? אמרו לפניו, ריבוננו של עולם הכל שלך והכל מעשי ידיך, גלוי וידוע לפניך שאין בכל הבריות כולן, קלה וזריזה אלא הרוח שיוצאת מתחת כיסא הכבוד. מיד וירכב על כרוב ויעף וידא על כנפי רוח, למהר תשועתם של ישראל ולהחיש מפלתם של מצרים.

(מכילתא דרשב"י)

פרשת השבוע

ויקח משה את עצמות יוסף עמו
(י"ג - י"ט)

מסופר על הג"ר אליהו חיים מייזל זיע"א רבה של לודז', שהרבה להתעסק בצורכי הצדקה של עירו הגדולה. פעם ביקש מאחד מנכבדי העיר לערוך מגבית לדבר חשוב, והלה התחמק וטען "וכי מי אנכי שאעמוד בראש מפעל חשוב כזה?" ענה לו רבי אליהו חיים, "במקום מצוה אסור לאדם לנהוג בענוה". שכן מצינו "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", ואמרו חז"ל (סוטה יג, ב) שבני ישראל מסרו למשה את המצוה הזאת, משום שהם חשבו שכבודו של יוסף שגדולים יתעסקו בו. ולכאורה איך הסכים משה לכך, הרי הוא היה עניו מכל האדם, ואיך חשב את עצמו לגדול? אלא ללמדנו שבמקום מצוה אין נוהגים בענוה.

(ילקוט מאיש אל רעהו)

דבר אל בני ישראל ויסעו (י"ד ט"ו)
מסופר על הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א (יומא דהילולא י"ז שבט), כאשר היו שואלים אותו

עצה בענין שידוך, אם להמתין עוד או למהר הדבר? והשיב הרבי, הנה אמרו חכמים (סנהדרין כ"ב) וקשין לזווגן כקריעת ים סוף. ונחזי אנן מה נאמר בקריעת ים סוף? "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" ופירש רש"י לא עתה להאריך, וד"ל.

וישם את הים לחרבה ויבקעו המים
(י"ד כ"א)

מסופר על הבעש"ט הק' זיע"א, שפילוסוף אחד התכונן פעם לבוא לשאול אותו, מה פלא מצאו בקריעת ים סוף? והרי לפי חישוביו הגיאולוגיים, מוכרח היה הים להיבקע באותו רגע לפי טבע בריאתו ותכונתו. אך עוד בטרם הספיק לשאול, שמע את הבעש"ט מקבץ את כל בני העיר לבית המדרש, ודורש לפניהם: קריעת ים סוף, זהו הגדול שבנסים, כי עוד מקדם בראשית בריאת העולם, התנה הקדוש ברוך הוא עם הים, שייברא רק על מנת שהוא ייבקע בשעה שבני ישראל יוצאים ממצרים, וזה הגדול שבפלאים.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:50 ת"א: 5:51 ר"ת: 6:25

פרשת בשלח-שירה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:35 ת"א: 4:49

הידיעה על מעצרו של הקבלן היהודי, נפוצה חיש מהר בכל העיר, ואף הגיעה לביתו של אביו ר' לייב. אשתו של ר' לייב רצה מיד לבית המדרש וסיפרה על האסון הגדול לבעלה, ואמרה שמוכרחים לעשות משהו, אולם ר' לייב עצמו לא נתפעל כלל מהשמועה על מעצר בנו, הוא אמר לאשתו שאין מה לדאוג כי עוד מעט ישחררו אותו, ומיד המשיך בלימודיו. בינתיים התרחקה השיירה של הצאר מדווינסק מרחק הגון, לפתע נעצר הצאר, וציווה על אחד ממלוויו לשלוח תיכף ומיד שליח לעיר, כדי להעביר את הצו המלכותי בדבר שיחרורו המידי של הקבלן היהודי מבית הכלא.

לא עבר אלא זמן קצר והשליח חזר ובפיו הידיעה כי הוראתו של הצאר נתמלאה, והקבלן היהודי אכן שוחרר ממעצרו. מלוויו של הצאר השתוממו שניקולאי טרח כל כך כדי לבצע את שחרורו המידי של היהודי, הם ידעו כי הוא לא נמנה על אוהבי ישראל המושבעים, אלא להיפך, ועל כן לא הבינו מדוע לא יכול היה הצאר לחכות עד שהיה מגיע הביתה, ומשם היה שולח מכתב ובו חנינה לידי העצור, וכי למי היה איכפת אם היהודי היה יושב בכלא כמה שבועות, ובינתיים טובל ודואג לגורלו עד שישוחרר.

אחד מידידיו הקרובים של הצאר אור עוז ושאל את ניקולאי, מה ראה לזכות את היהודי הלז בחסד מלכותי כה מיוחד במינו? מה מצא ביהודי הזה? ניקולאי השיב ואמר: לפני שנים אחדות ערכתי ביקורת של הכוחות המזוינים בבסיס הצבאי שליד פטרבורג, ונערך לכבודי מסדר חגיגי שבו השתתפו מספר גנרלים שהופיעו בראש הדיוויזיות שלהם. החיילים המצוחצחים והמגוהצים צעדו בסך איש על מחנהו ואיש על דגלו, והכל דפק במאה אחוז, ואז הבחנתי שרק יחידה אחת לא הגיעה לרמה הדיוק הדרושה, כעסתי על כך מאד וראיתי בכך ולזול בכבודי, ואת הגנרל שהיה מפקדה של אותה היחידה העמדתי לעמוד הקלון, וציוויתי להכניסו לכלא. לאחר מכן חזרתי לארמון ושכחתי לגמרי מהגנרל העצור.

כעבור שנתיים ערכתי ביקורת בבית הכלא אשר במבצר פטוהפבלובסק, ביקרתי בתאים אחדים ושאלתי את העצורים על העוונות שבידיהם: כמה זמן הם יושבים? וכו', באחד התאים ראיתי את הגנרל הנזכר, ושאלתי אותו: איך זה שגנרל כמוהו חבוש בבית הסוהר? הגנרל השיב לי כי כלאו אותו לפי פקודה שלי, כעונש על כך שהחיילים שלו לא הגיעו בשעת המסדר לרמה הדרושה של הדיוק, ציוויתי מיד שישחררו אותו. כפי שאתה רואה המשיך הצאר לספר לידידו, הגנרל ההוא ישב בכלא שנתיים על איזו שטות קטנה, במשך כל הזמן לא עלה בדעתי המחשבה לשחרר אותו, פשוט שכחתי ממנו.

לקבלן היהודי הזה עמדה כנראה איזו זכות מיוחדת

מסופר על יהודי שהיה חסיד מחסידי הרה"ק בעל ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א, שחי בדווינסק אשר על גדות הנהר דוינה, שם האיש היה ר' לייב בטלן, הוא היה תלמיד חכם גדול, ואמרו עליו כי הוא בקי בכל הש"ס, ולא זו בלבד, אלא שהוא היה מנותק ומרוחק מהבלי העולם הזה, ישב בבית המדרש כל היום ועסק בתורה ועבודה, הוא גם ישן בבית המדרש, והלך לביתו פעם אחת בשבוע בערב שבת.

לר' לייב בטלן זה היה בן שהיה סוחר גדול ועשיר מופלג, הוא היה קבלן שביצע כל מיני עבודות בשביל הממשלה הרוסית, וכאשר בנו את הביצורים ליד דווינסק, הוא זכה במכרז וחתם חוזה עם הממשלה, כדי לבנות שם מבנים לחיילים, הוא ביצע את העבודה בדייקנות על הצד הטוב ביותר, וכאשר הושלמה הבניה, הגיעה למקום משלחת של פקידי ממשלה בכירים, וקציני צבא גבוהים כדי לבדוק את הבניינים וכל השירותים הצמודים לקסרקטין.

ומעשה בצאר ניקולאי הראשון, שפעם עבר בקרבת לדווינסק, והחליט לסור ולראות את המתקנים הצבאיים, ואת הבניינים החדשים של הקסרקטינים שהוקמו שם. הצאר היה מלווה פמליה מלכותית שלכבודה נערכה קבלת פנים מפוארת, במסגרת קבלת הפנים הציגו בפני הצאר גם את הקבלן היהודי שבנה את הפרוייקט.

ניקולאי הראשון היה שונא ישראל גדול, ששמו נשאר לדיראון עולם הודות לגזירת הקנטוניסטים – ילדים יהודיים רכים שנקרעו מהוריהם, כדי לשרת בצבא, ואשר כונו "חיילי ניקולאי", העובדה שלצורך בנית הקסרקטינים ליד דווינסק, נאלצו להשתמש בשירותו של קבלן יהודי, לא נעמה לחיכו של הצאר, אם כי הוא נאלץ להודות לפחות בליבו פנימה, כי המלאכה שנעשתה היתה טובה, בכל זאת התחשק לו לצאר ניקולאי לחמוד לצון עם הקבלן היהודי.

בעוברו ליד אחד מבנייני הקסרקטין, נעצר, סקר את הבנין ואמר, כי נראה לו שאחד הקירות איננו ישר, "לא, זה לא יכול להיות" פלט מפיו הקבלן היהודי את המילים הבלתי זהירות הללו, לאחר שהוא נדהם מדברי הביקורת הבלתי מוצדקים והבלתי מבוססים של הצאר. כמובן שהוא מיד התחרט על כך, אולם כבר לא היתה לו אפשרות לקחת את הדברים בחזרה, הצאר התרגו על כי היהודי העיו לחלוק על דבריו, ופקד לחבוש אותו בבית הסוהר. נסע מהמקום בליווי פמלייתו.

משל ונמשל

כי פתוח תפתח את ירך לו וגו' די מחסורו

מסופר על המגיד מדובנא זיע"א, שנודמן פעם לביתו של גביר אחד שהיה גם למדן גדול וקובע עתים לתורה, וביקש ממנו נדבה למטרה חשובה, כדרכו בקודש השמייע המגיד מדובנא כמה דברים על מצות צדקה וגם בעל הבית ענה אחריו בדברי תורה מאלפים על מצוה זו, אך את כיסו לא פתח כלל. ראה המגיד מדובנא שהם מאריכים בדברי תורה ואינם מגיעים ל"תכלית" הביקור, פנה אל הגביר ואמר:

אספר לך סיפור ומשל למה הדבר דומה: מעשה במדינה רחוקה ונידחת שהתושבים לא ידעו כלל על מציאות הבצל, עד שנודמן לשם עני נודד שהביא באמתחתו מעט בצלים לעצמו, כיון שראו אנשי המקום את הירק החדש שמחו בו מאד, ונתנו לנודד ממון רב תמורתו, אחר כך זרעו את הבצלים בגינותיהם ומאו והלאה צמחו שם בצלים בשפע רב, שמע קבצן אחר מה שארע לחברו באותה מדינה רחוקה, שם אפוא בילקוטו חבילת שומים ובא למקום ההוא מתוך תקוה שיזכה כחברו בממון רב תמורת השומים, אנשי המקום שמחו על השומים שבידי האיש והחליטו לשלם לו תמורת השומים בדבר היקר ביותר שהיה להם "בחבילת בצלים".

המגיד מדובנא הפסיק לרגע את שטף דבריו ואחר כך קרא בהתרגשות ואמר: גם אתה הגביר הגדול בעיירה זו מעניק לי "בצלים תמורת שומים", שעה ארוכה הננו מסובים כאן ואתה משמייע לי בלא הפסק חידושי תורה כנגד חידושי תורה שלי, ואילו בתורה נאמר "פתוח תפתח את ירך לו די מחסורו אשר יחסר לו" ולי חסר עתה כסף למטרה החשובה שלשמה באתי אליך.

אולם כאשר הוריתי להשיב בכלא את הקבלן היהודי, נחרתה דמותו בזיכרוני, ומאו אינני יכול להסיח את דעתי ממנו, כל הזמן אני רואה את פרצופו החיוור והנפחד לנגד עיני, ובמשך כל הדרך מאו שעזבנו את הביצורים של דווינסק ועד הנה, אני לא מסוגל לחשוב על משהו אחר מלבד הקבלן העצור, וכמה שאני מנסה לעלות בראשי מחשבות אחרות קופץ דמותו שלו נגד עיני. הבנתי אפוא כי אין לי ברירה אחרת כי אם לצוות על שחרורו המידי, כדי לשחרר את מחשבותיי ממנו.

הצאר ניקולאי שקע בהרהורים, ולאחר מכן המשיך ואמר: לקבלן היהודי הזה עמדה כנראה איזו זכות מיוחדת, ואולי זוהי זכותו של אביו, שמעתי שאביו הוא רב גדול ואדם קדוש. הבה ואספר לך עוד סיפור שממנו תראה מה כוחו של רב יהודי.

פעם הייתי במסעות ונודמן לי ללון בעיירה קטנה, באמצע הלילה שמעתי פתאום קולות משונים, מוזרים ובלתי מובנים, שלחתי לקרוא את הכומר, וכאשר הוא בא אמרתי לו: תשאל אותם מה הם רוצים? הכומר הביט סביבו, לא ראה דבר ולא שמע דבר, הוא השיב לי אפוא בשאלה, כשהוא מבוהל ונבוך כאחד: "את מי עלי לשאול?" אמרתי לו: אתה שוטה, ושלחתי אותו לנפשו.

לאחר מכן ביקשתי שיביאו לפני את הרב של העיירה, שאלתי אותו את אותה שאלה עצמה מה הם רוצים? והרב השיב לי: הם רוצים שיתנו להם מנוחה, ואני הוספתי ושאלתי ומי מפריע להם? השיב לי הרב: עומדים לבנות כאן מסילת ברזל, ולפי התוכנית צריכה המסילה לעבור דרך בית העלמין היהודי והדבר יחייב להעביר את עצמותיהם למקום אחר, ולכן באו המתים כדי לבקש את הצאר שיבטל את הגזירה, וינתן להם לנוח בשלום על משכבם.

מיד הוצאתי פקודה שיזו את מסילת הברזל הצידה, כדי שבנייתה לא תפריע לבית העלמין היהודי. מכאן אתה יכול לראות, סיים הצאר את סיפורו, שהיהודים הם בכלל אנשים אחרים, אנשים רוחניים יותר עם מיוחד במינו. והצאר המשיך בדרכו כשהוא שקוע בהרהורים.

צ'ין אדם לחברו

אשריו ואשרי חלקו

הגה"ק רבי חיים פלאג'י רבה של איזמיר (יומא דהילולא י"ז שבט) מספר בספרו "תוכחת מוסר": אחד מעשירי עירו נפטר לבית עולמו, וכעבור חודש ימים ראה אותו בחלמו והוא לבוש בגדים נאים ופניו מאירות בשמחה וקורנות בחדוה. שאל אותו במה זכה לכבוד זה? והשיב שזכה לגן עדן בעולם האמת, הואיל ולא הכביד עולו על עובדיו ומשרתיו, ונהג בהם ברחמים ובחמלה. בבוקר שלח רבי חיים וחקר אחר מנהגו בחיים של אותו עשיר, והתברר נאמנה שזו היתה דרכו, שלא להכביד על עובדיו, ולהקל עליהם ככל האפשר. אשריו ואשרי חלקו.

הכנסת אורחים של הרבי

מעשה ביהודי שבדרך מסעיו הודמן בחצות הלילה לעיר גוסטינין. לא ידע להיכן ילך, עד שראה אור בוקע מבית אחד, וסר לשם. זה היה ביתו של הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זיע"א (יומא דהילולא כ"א שבט). אך היהודי לא ידע מזה. לאחר שהרבי קיבלו אמר לו הלה שהוא רעב, באותה שעה לא היה תבשיל מוכן בביתו, ונתן לו הרבי מזונות ויין שרף לשבור רעבונו. לאחר מכן בישל לו תבשיל, ישב הלה וסעד לבו. אחרי כן הציע לו לשכב על מטתו, האורח נכנס במגפיו המלוכלכים לתוך המיטה וישן. ואילו הרבי מחוסר מיטה היה ער כל הלילה. בבוקר כשבני ביתו התעוררו, לא נתן להם הרבי להיכנס לחדרו, כדי שלא יעירו את האורח, והלך לאט לאט לבית יתעורר. כשהקיץ האורח הלך לבית הכנסת ושם נודע לו שישן בלילה בבית הרבי, וכי הוא בעצמו טרח עבורו כל

כך. נצטער האורח והלך לרבי לפייסו, שלא ידע בבית מי הוא ישן. השיבו הרבי אם תבטיח לי לקיים מה שאצוה עליך, אקבל פיוס ממך. הבטיח הלה. אז אמר הרבי, בתנאי זה אתפייס, שבכל זמן שתעבור דרך עירי, תתארח אצלי דווקא. קיים האורח התנאי ומני אז היה אורחו של הרבי.

הכנסת כלה בחכמה

מסופר על הרה"ק רבי שמואל (ה"דברי שמואל" מסלונים זיע"א, יומא דהילולא י"ט שבט). שקרה לאחד מהחסידים שהי' חי חיי דחקות, רצוה עליו שימציא לו סך מאתיים רובל, שהי' סכום גדול בעת ההיא. הלה הי' דחוק מאד, אך מה יעשה כאשר הרבי מצוהו הלך ולוה ועשה תחבולות שונות, עד שהצליח לקבץ את הסכום ומסרו לרבי. עברה תקופת זמן בערך שנתיים, ושוב מבקש ממנו הרבי שימציא לו מאתיים רובל. הפעם כבר הי' לו יותר קשה. בכ"ז התאמץ ועמד בזה. לאחר זמן ביקש ממנו שוב אותו סכום, והפעם כבר עלה לו הדבר בקשיים עצומים, אבל עמד גם בזה, ואח"כ הי' עוד פעם כדבר הזה. ולאחר זמן בא אל הרבי וסיפר לו בכאב עצום, שיש לו בת שהגיעה לפרקה, ואין לו פרוטה לפורטה לצרכי החתונה והנדוניא כמנהג הימים ההם. פתח לו מרן את מגירתו, והראה לו על צרור כסף בסך שש מאות רובל, ואמר לו, כסף זה שלך הוא, באשר ידעתי שבתך עומדת להגיע לפירקה, ואין לך במה להשיאה, התחלתי איפוא להכין את צרכי נישואיה, ועתה הא לך את כספך, ומסר לו את הכסף שהספיק או לצרכי נישואין ונדוניא.

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"ז שבט

הרה"ק רבי משה מקיטוב ב"ר שלמה (תלמיד הבעש"ט הקדוש - תצ"ח)
הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר ב"ר צבי הירש (תלמיד החוה - תרט"ז)
הגה"ק רבי חיים פאלאג'י ב"ר יעקב (תרכ"ח)

יום ראשון י"ח שבט

הרה"ק רבי משה מלאדמיר ב"ר שלמה מקארלין (תקפ"ט)

יום שני י"ט שבט

הרה"ק רבי שמואל מסלונים ב"ר יחיאל מיכל אהרן (דברי שמואל - תרע"ו)

יום שלישי כ' שבט

הרה"ק רבי חיים דוד דאקטור מפיעטרקוב ב"ר ישכר בער (תלמיד רבי דד מלעלוב - תרי"ח)

יום רביעי כ"א שבט

הגה"ק רבי יהודה לייב חנליש ב"ר מאיר (חידושי הגהות על הטור - שני"ו)
הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטנין ב"ר יעקב צבי (תרמ"ח)

יום חמישי כ"ב שבט

הרה"ק רבי יעקב שמעון סופר מקראקא (תלמיד ה"חוה" - תקצ"ח)
הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק ב"ר לייביש (תרי"ט)
הרה"ק רבי יצחק מנעשכוי ב"ר מרדכי (תרכ"ח)
הרה"ק רבי יהודה לייב ב"ר שלמה אייגער מלובלין (תורת אמת - תרמ"ח)
יום שישי כ"ג שבט
הרה"ק רבי יהושע ב"ר שלום מבעלזא (תרנ"ד)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אדור" יסודות יסודי החיים על המעשים.

תיכף לנטילה ברכה (ו')

א) אם נטל מים אחרונים בלי דעת, כגון שהיה עסוק בעיון בספר, והביאו מים אחרונים לשלחן, ואגב שיטפיה נטל ידיו, אך לבו כלל לא היה במעשיו, מותר לו להמשיך לאכול ולשתות. (פסקי תשובות, סימן קע"ט, הערה 2)

ב) אורח שאכל אצל בעל הבית, ואחד מבני הבית הכניס מים אחרונים לשלחן, מבלי ידיעת בעל הבית, ויש עוד מאכלים להגיש לשלחן, והאורח לתומו נטל ידיו, מותר לו להמשיך לאכול ולשתות. (שם הערה 3) [ולא דמי למה שהבאנו מהחיי אדם בשבוע שעבר בסעיף ב', ששם הסיח דעתו מלאכול, משא"כ הכא שלא הסיח דעתו מלאכול, אלא נטל מים אחרונים לתומו, מבלי להסיח דעתו בפירוש, ודו"ק].

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-714471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

לזכות

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פניני עין חמד

יוצא לאור 7"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת בְּשַׁלַח - זְרִיזִין מְקַדְּיָמִין לְמַצּוֹת

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֵן קַח צְנֻפֶת אַחַת וְתֵן שָׁמָּה וְכוּ' וַיִּנְיַחְהוּ אֶהֱרֵן לְפָנָי הָעֵדֻת לְמִשְׁמֶרֶת"
(שמות טז, לג-לד)

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימיו וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימיו תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימיו בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן רחל רחל ברכה בת פדילה דליה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעמה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

מיד לאחר שמשה רבינו מצווה את אהרון הכהן בשם ה', הוא ממנה לעשות כדבריו.

למרות שלכאורה היו לפניו עוד ארבעים שנה של אכילת מן כדי להספיק לבצע מטלה זו.

מכאן אנחנו למדים על החשיבות של מידת הזריזות בעבודת ה'. הקב"ה מצווה- ואת דבריו יש לקיים במהירות רבה. בלי דחיות ועיכובים!

אנחנו לא יודעים מה יהיה בעתיד. אף אחד לא יכול לדעת בוודאות אם בזמן מאוחר יותר הוא יוכל להשלים את המשימה שהוטלה עליו.

אם אהרון היה דוחה את המטלה, אולי חלילה הוא לא היה זוכה לבצע אותה. מי יודע?!

אנחנו מוצאים את אותה זריזות גם אצל משה רבינו. מיד כשהגיעו של בני ישראל לעבר הירדן, משה רבינו היקצה את ערי המקלט.

זאת למרות העובדה שכל עוד בני ישראל לא סיימו לכבוש את הארץ כולה, לא היתה לערי המקלט הללו שום משמעות.

זה מה שנאמר בגמרא (ערובין נד.): "שיננא חטוף ואכול חטוף ואישתי דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי".

העולם הזה דומה לאולם חתונות. אולם חתונות שונה ממסעדה. כאשר אדם מתיישב במסעדה, הוא הופך לבעל הבית על קצב ההגשה ועל המנות המוגשות לו.

עד שהוא לא יסיים את המנה הראשונה, המלצר לא יציע להביא לו מנה שניה. אפילו אם יעסוק בעניינים אחרים או יקום ממקומו למשך זמן, לא יפסיד מאומה.

לעומת זאת, בחתונה יש קצב אחיד לכל האורחים. אם איחרת להיכנס לאולם החתונות בזמן וכבר חילקו את המנה הראשונה- שוב לא בטוח שתוכל לקבלה.

אם קמת לשמח את החתן- כשאתה שב למקום, שוב יתכן שלא תמצא את הצלחת שלך, מכיוון שהמלצרים כבר לקחו אותה.

עוד רגע וכבר המלצרים מגישים מנה אחרונה. אם לא תזדרז לאכול אותה- יתכן שגם ממנה לא ישאר לך מאומה.

כך הוא העולם הזה. איש אינו מחכה ואינו ממתין לך. חטוף את המצוות המזדמנות לך ואל תשתהה. נצל את הזמן העומד לרשותך!

שים תמיד מול עיניך את אהרון הכהן, אשר רץ לעשות את דבר ה', למרות שלכאורה היו לפניו עוד ארבעים שנה כדי לבצע זאת. ואל תאמר לְכַשְׁאֲפָנָה אֲשֶׁנָּה, שְׁמָא לֹא תִפְנֶה (אבות פרק ב משנה ד)

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

צפני לבת

ש"ס	כנסת לבת צאת לבת	רבין חס
18:23	17:49	16:36
18:19	17:46	16:53
18:19	17:45	16:53
18:22	17:49	16:56

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן ארייס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוים - חלק י"ד

האם קיימת בעיה של בישולי גוים כאשר גוי שם בתנור צ'יפס קפוא או טיגן אותו?

שאלה: **?**

תשובה: **!**

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

צ'יפס קפוא עובר תהליך בישול מסוים במפעל. היות וכרגע אינו ראוי למאכל כמות שהוא, אלא על ידי חימום בתנור או טיגן קל, לדעת הסוברים שבצ'יפס יש משום בישולי גוים, גם כאן יש להחמיר, שהדבר ייעשה על ידי ישראל. **מקורות:** בשו"ת 'חלקת יעקב' ח"ב (סימן עא) כתב להקל בזה, בצירוף דעת האומרים, שתפוא"א בזמנינו אין בהם בישולי גוים, כיוון שהוא מאכל ההמון ואינו עולה על שולחן מלכים. ונראה לומר, מה שעובר תהליך בישול קל במפעל, לא מעלה ולא מוריד לפי מ"ש מן ה'בית יוסף' בתשובה שמסתכלים על המאכל הנמצא בפנינו כרגע, האם ראוי לאכילה. וכתב בספר 'כשרות המאכלים - חזן' (גוי קדוש עמוד רפח) להחמיר בזה. וכן הוא בספר 'שולחן מלכים' (שער ב הערה 76). אולם, לדעת הסוברים, שצ'יפס לא עולה על שולחן מלכים כלל, בוודאי שמותר בנידון דידן.

חטיף צ'יפס פרינגלס עשוי מתפוחי אדמה חתוך לחתיכות דקות מאוד ומטוגנים בשמן [מגיע בדרך כלל בכשרות U.O] ולאחר מכן נותנים עליו חומרי טעם, יש מקום גדול להקל לאכול חטיף זה, אף שנתבשל על ידי גוי, היות ואינו עולה על שולחן מלכים אלא כחטיף. ויש מי שמחמיר. **מקורות:** ראה מאמרו של הרב יעקב חביבי שליט"א הובא בספר 'חם השמש' (עמוד 102) שכתב להקל בצירוף: א. דעת ה'פרי חדש', שמה שאמרו עולה על שולחן מלכים, היינו דווקא אם יכול ללפת בו את הפת, משא"כ במאכל שאין מלפתים בו את הפת - אין איסור. וא"כ חטיף זה אין דרך ללפת בו את הפת. ב. דעת הפוסקים, שמאכל שהתבשל במפעלי מזון, לא שייך קירוב דעת עם הגוי - ואין בו איסור בישולי גוים. [ועוד אפשר לצרף לענ"ד, האם בכלל יש בתפוחי אדמה איסור בישול גוי. ופוק חזי שחטיף זה נאכל במסיבות ימי הולדת וטילים בלבד]. ושוב ראיתי בספר 'אוהל יעקב' (עמוד צג) שדן בזה וכתב, שוועדי הכשרויות למהדרין נוהגים להחמיר בזה לכתחילה ומעניקים הכשר רק כאשר ההדלקה וההנחה בוצע על ידי יהודי. וכן ראיתי שפירסמו ועד הכשרות של בד"ץ עדה החרדית לגבי חטיפים, שהפעלת האקסטרודר נעשה רק ע"י יהודים שומרי תומ"צ. אולם בספר 'אשרי האיש' (חיו"ד פ"ח ס"א) הביא בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל להחמיר בזה, שחל עליו איסור בישולי גוים. ובספר 'חיי הלוי - בעלסקי' ח"ד (סימן נ אות י) חילק בדבר, שתלוי בעובי הצ'יפס, ואכן חתיכות דקות בחטיף זה לא עולות על שולחן מלכים. אולם, חטיף זה, כשהוא חלבי [D] - יש להקל לאוכלי אבקת חלב נוכרי.

בורקס תפוחי אדמה [אבקה משביבי תפוח אדמה], שכבר התבשל במפעל על ידי ישראל קודם נתינתו בבצק, מותר שגוי יכניס את הבצק לתוך התנור [באופן שישראל הדליק], אף לדעת הספרדים כדין פת ולא כדין בישול. וכן הדין בבורקס גבינה. **הערה:** היות והגבינה שמכונסת תוך הבורקס, נאכלת כמות שהיא חיה, וכן התפוחי אדמה כבר מבושלים - אין בישול אחר בישולי בבישולי נוכרים. ויש להתיר על ידי הדלקה בלבד כדין פת. ואף שהיום מכניסים תוך הבורקס מחית תפוחי אדמה, הנעשית משביבי תפוח אדמה, שביבים אלו נעשו לאחר שבשולו תפוחי האדמה על ידי ישראל במפעל והוכנס לתוך הבצק קודם הקפאתו. ואף אם הכין הגוי הנמצא במפעל את המחית, מכל מקום, כיוון שניתן להכין את המחית על ידי עירוב האבקה במים צוננים, אין כאן בישול על ידי הנוכרי כלל. כ"כ הגר"צ וובר הובא בספר 'עזרה כהלכה' (עמוד קי). ושוב ראיתי, שכן העלה בשו"ת 'ביע אומר' ח"י (חיו"ד סימן ז).

שביבי תפוח אדמה, שבישולם הראשון נעשה על ידי גוים במפעל בחוץ לארץ, וישראל נותן מים על אותה אבקה כדי להמיס אותה ולשים אותה בבורקס וכדומה, מותר. **מקורות:** שו"ת 'ביע אומר' ח"י (חיו"ד סימן ז) כיוון שנעשה שביבים, ואינו ראוי לאכילה והבישול מחדש נעשה כעת על ידי ישראל, יש להתיר. וע"ע שו"ת 'דברי דוד - טהרני' ח"ד (יו"ד סימן טז טות ו) לענין אטריות הבאות מחוץ לארץ אף שתהליך הכנתם על ידי גוים, מ"מ אחר יבושם קשים הם ואינן ראויים לאכילה. ובשו"ת 'שבט הלוי' ח"ב (סימן מה) החמיר בזה. וע"ע בספר 'אורחות משפט - אושינסקי' (עמוד תב). ושוב ראיתי, שכן העלה בספר 'בישול ישראל - פאלק' (עמוד רחצ) שהתייבש לאחר ייצור הגוי, ועדיין צריך לבשלו כמה דקות וגמרו ישראל, מותר. וכן העלה בשו"ת 'דברי בניהו' ח"א (סימן נו).

איזו צרה גדולה יותר

מעשה היה בשני תלמידי חכמים מופלגים וצדיקים, שהיו גם סוחרים. שם היה רבי שלמה אייגר זצ"ל ורבי שלמה פוזנן זצ"ל. שניהם עסקו יחד בקבלנות בנייה עבור המלוכה. פעם קרה, שזכו שניהם במכרז להקמת חומה מטעם הממשלה. מספר פועלים מתחתיהם ביצעו הערמה כדי להרוויח כסף ומבקרי הממשלה גילו זאת. כיוון שרבי שלמה ורבי זלמן היו אחראים לכל העניין, ריחפה עליהם סכנה גדולה. בשל מעשה זה הם זומנו למשפט בעוון מעילה בכספי המלוכה. עבירה זו היא חמורה ביותר. הם ידעו כי אם בית הדין ירשיע אותם, הם צפויים להיאסר בשל כך.

רבי זלמן בא לביתו של רבי שלמה והם נועצו ביניהם, מה לעשות. אולם הם לא הצליחו למצוא פתרון מתאים. חזר רבי זלמן לביתו מוטרד מאוד, עד שבסופו של דבר הבריק במוחו רעיון. למרות השעה המאוחרת מאוד, הוא מיהר להגיע לבית ידידו רבי שלמה כדי להציע לו את הרעיון. לשמחתו ראה, שהאור עדיין דולק בביתו. הוא ניגש ונקש על הדלת. משלא נענה, פתח את הדלת ונכנס. והנה, ראה הוא את רבי שלמה יושב ולומד בהתמדה ובהעמקה נפלאה, עד שלא הרגיש אפילו בכניסתו של רבי זלמן אליו. פנה אליו רבי זלמן ושאל: "הכיצד אתה יכול ללמוד בריכוז כל כך גבוה, גם כעת בשעת צרה שכזו?". השיב לו רבי שלמה וענה: "והרי לא ללמוד צרה גדולה יותר!..."

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים – האדמו"ר הרב שמואל וינברג זצ"ל

האדמו"ר הרב שמואל וינברג זצ"ל מסלונים - נולד בשנת ה'תר"י (1850) בסלונים. את רוב חכמתו קיבל מסבו. הירבה בנסיעות לשחר את פני צדיקי דורו והיה נערץ בעיניהם, במיוחד אצל האדמו"ר הצדיק הרב חיים הלברשטאם מצאנז ששהה אצלו במשך תקופה ארוכה (ר' חיים הירבה בשבחו ואמר שיש לו נשמה גבוהה אשר לא הייתה בעולם כבר 300 שנה, אולם רבינו הפציר בו שלא יחלוק לו כבוד וכי הוא רוצה להיות אצלו כאחד היושבים הרגילים, אך את זה הבטיח לו ה'דברי חיים', שדלתו תהיה פתוחה לפניו תמיד כשירצה לבוא אליו פנימה). רבינו הסתיר מאוד את מעשיו ועבודתו בצאנז. כמו כן הסתופף בצילו של האדמו"ר הצדיק הרב דוד משה פרידמן מטשארטקוב לעתים תכופות.

בשנת ה'תרמ"ד (1883) לאחר פטירת סבו הגדול החל לשמש כאדמו"ר השני של חסידות סלונים. הרב ניהל יחד עם ה'חפץ חיים' קרן כספים שתמכה בהקמת תלמודי תורה ומקוואות. השתתף בהקמת הארגונים 'כנסת ישראל' ו'מחזיקי הדת', ובהמשך היה שותף להקמת 'אגודת ישראל'. עמד בקשר הדוק עם היישוב החסידי בארץ ותמך בו. עמד בנשיאות כולל 'רייסין' שתמך במאות משפחות שגרו בטבריה, צפת וירושלים והתרים עבורו.

בשנת ה'תר"ס (1899) פעל להקמת ישיבת 'אור תורה' על ידי חסידו ר' משה קלירס, (רבה האשכנזי של העיר טבריה). נפטר ב-י"ט בשבט ה'תרע"ו (1916) בוורשה (בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה, רבינו היה שם לצורכי רפואה). בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. בעל ענווה מופלאה. מיעט מאוד באכילה. חי כ-66 שנים. ציונו בוורשה (בשל קושי ההתיידידות בעת המלחמה נקבר שם).

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' אברהם וינברג הראשון (מייסד חסידות סלונים ומח"ס 'יסוד העבודה'). **אביו:** ר' יחיאל מיכל אהרן. **אמו:** מרת חיה דוואשא (בת ר' שמואל). **אשתו:** מרת גיטל (בת ר' אברהם מלנטשנא זי"ע בן הרה"ק רבי שלמה לייב מלנטשנא). **מרבתי:** סבו, האדמו"ר אברהם וינברג, האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז והאדמו"ר ר' דוד משה פרידמן מטשארטקוב. **מתלמידי:** הגאונים רבי שלמה בוטענער (צדיק בעל רוח-הקודש והיה עוד תלמיד אצל הרה"ק מקוברין), ר' יואל אשכנזי, ר' משה קלירס (רבה של טבריה), ר' לייב הירש בוימל.

בניו: האדמו"ר ר' ישכר לייב (כיהן אחריו כאדמו"ר בעיר סלונים), האדמו"ר ר' אברהם וינברג השני (כיהן אחריו כאדמו"ר מסלונים בעיר ביאליסטוק ואחר כך בברנוביץ). **בנותיו:** מרת חנה אסתר (נישאה לר' שמעון קופילוביץ), מרת לאה (נישאה לאדמו"ר ר' פנחס מלוביצקי מסלונים-לכוביץ' בארצות הברית), מרת טשארנא (נישאה לאדמו"ר משה מנחם סילבר מסלונים-דטרויט), מרת שרה (נישאה לר' אברהם-אבלי רפפורט, אב"ד קלץ), מרת פראדל (נישאה לר' אלתר יוסף דוד לנדא מאליק). **מספרי:** **ידברי שמואל** - דברי תורתו.

○ יפר האדמו"ר ה'ברכת אברהם' מסלונים זי"ע: לרה"ק בעל 'דברי שמואל' זיע"א היה יהודי מוכר מחסידי צ'רטקוב. אותו יהודי התגורר בעיר רחוקה. הוא הציע לרבינו פעמים רבות שיבא לעירו והוא יאסוף עבורו כסף רב עבור מעות ארץ ישראל, שכן רבינו היה ממונה על מעות אלו. אבל הרה"ק ה'דברי שמואל' השתמט ממנו ולא רצה לבוא לשם. פעם החליט רבינו לנסוע לאותה עיר ולקח גם בן אחיו - הרה"ק בעל 'ברכת אברהם', שהיה צעיר לימים.

כיוון שהגיע רבינו לעיר פנה לבית מכירו. לאיש היה חנות של כלים הממוקמת ליד ביתו. ה'דברי שמואל' נכנס מיד לחנות ואמר: "שלום". החסיד דהם לראות לפתע את רבינו בחנות שלו ולא ידע כיצד לקבל פניו. לפתע נשמעו צעקות היסטוריות חזקות מהמטבח שבבית האיש. הוא עזב את החנות ורץ לכיוון המטבח שבביתו. **שם התברר לו, כי בנו ל"ע נפל לתוך דוד גדול של מים רותחים שעמד במטבח ששימש להרתח את הכביסה. הבן היה מלא כוונות ופצעים קשים.**

כשראה את מה שקרה בבית, חזר האיש במרוצה לרבינו וסיפר לו על האסון הגדול שקרה לו בביתו. ה'דברי שמואל' ציווה עליו מיד, שימחר ויביא את הילד עטוף בסדין וישכיב אותו על השולחן. האיש מיהר לעשות, כפי שציווה אותו רבינו. הרה"ק ה'דברי שמואל' התקרב לילד והתחיל למשש בידו וכך עבר על כל גופו של הילד. **בכל מקום שהרה"ק ה'דברי שמואל' שם את ידו, התרפא הבן מפצעיו והיה חלק ובריא ושלם. כאשר סיים למשש את כל גופו, לא נשאר על עורו שום סימן.**

אז קרא לבעל הבית ואמר לו: "איני יודע על מה צעקת. ראה את הילד, הוא בריא ושלם ולא קרה לו מאומה. מה הנשים יכולות לומר". לקח האיש את הילד והביא אותו אל אשתו ואמר לה כדברי הרה"ק. האישה צעקה בקול גדול: "אין זה כי אם נס משמיים. כל גופו היה פצעים וכוונות!". אז אמר רבינו בענווה מופלאה: "הילד הבריא בזכות הכוח של ארץ ישראל, כי הגעתי למקום זה עבור מצוות הארץ ולכן הוא התרפא לגמרי".

○ יפר בן אחיו, ה'ברכת אברהם' מסלונים זיע"א, שהיה רגיל לנסוע עם רבינו פעמים רבות ברכבת כדי לשמשו. הוא ראה כי רבינו למד את מסכת חולין, ואחז בפרק השוחט. לאחר מספר שעות רבינו כבר אחז בפרק העור והרוטב, כמאה דף לאחר מה שראה לפני כן, על ידי גודל התמדתו. ואמר, **שלדעתו סיים רבינו יותר מאלף פעמים! את כל הש"ס.**

שְׁתִּיקָה וִישׁוּעָה

ההלכה מותר להפסיק, גם אז יש להימנע משיחה עם הזולת. הם הצליחו להחתיים על כך 130 אנשים!

חברי השיעור הקרובים עוד יותר לר' יאיר, קיבלו על עצמם, שאף באמצעות הידיים לא ישוחחו. הרי עם האצבעות אפשר לנהל שיחה שלמה, אבל חבריו המסורים של ר' יאיר החליטו להימנע גם מזה. ארבעים יום של תפילה בלבד מהתחלה ועד הסוף לרפואת חברם יאיר בן שרה.

אחד החברים אף תרם כרטיס טיסה להונגריה לקברו של ה'ישמח משה' ושל ר' ישעיה שטיינר מקרסטיר צ"ל. כל אלו שיעמדו בקבלה במשך ארבעים יום, יכנסו להגרלה על הכרטיס. עברו ארבעים יום, אחד האברכים זכה בכרטיס ואף נסע להונגריה להעתיר בעד ר' יאיר שיחי', ואכן - פלא פלאים. ר' יאיר התחזק וכבר רצה לנסוע לבית הכנסת לשיעור. הוא לקח מונית. **בדרך אירעה תאונה והוא שבר את הרגל בצורה קצת מסובכת, שמצריכה ניתוח בהרדמה.**

אבל אם יש גידול במוח אי אפשר להרדים. מה עושים? קודם כל בודקים. **ר' יאיר עבר בדיקת M.R.I, ולהפתעת הכל התברר, שהראש שלו נקי! אין זכר למחלה! כאילו כל התקופה הקשה שעבר לא היתה בכלל.**

הרופאים היו המומים מהתוצאות, ובני השיעור התרגשו מאוד. היה ברור, שזה בזכות הקבלה שלא לדבר בעת התפילה. ומכבדי אכבד – בזכות שכיבדו את הקב"ה שלא לשוחח בעת התפילה, זכו לכבד את שמו יתברך ולהראות את חסדו המרובים ברפואה מחוץ לדרך הטבע.

המשיך ר' דוד: "שאלתי את הרב מנדל פוליצ'ק שליט"א: מאיפה עלה לך הרעיון לקבל דווקא קבלה זו של שתיקה בשעת התפילה?". ר' מנדל ענה לי: "יש לנו כבר ניסיון בזה. פעם בשנה, כולנו, כל חברי השיעור, נוסעים למקומות הקדושים. לפני ארבע שנים נסענו לאוקראינה".

"בשבת היינו אצל הבעל שם טוב. היתה התעוררות גדולה והתרוממות עצומה. בשעת השירות והתשבחות קם אחד מן האברכים, שכבר עברו עליו שבע שנים מאז נישואיו ועדיין חיכה לילד, וביקש שיתפללו עליו".

"אמרתי לכל החברים שהיו איתנו, כי מלבד מה שנתפלל עליו מעומק ליבנו, נקבל על עצמנו שבמשך תקופה, בכל השבתות הבאות עלינו לטובה, נתחזק שלא לשוחח כלל בשעת התפילה, מרישא ועד גמירא. מהרגע בו קוראים את ברכות השחר ועד אחרי הקדיש האחרון".

"כל הנוכחים קיבלו על עצמם את הקבלה. ואכן, אחרי פחות משנה, בדרך נס, הוא נהיה אבא! לתינוק קרא 'ישראל' על שם הבעש"ט הקדוש.

בהקדמה לדברי המדרש מובא, שבכל יום עושה הקב"ה מלחמה עם יצר הרע. פעמים שהשטן טוען כנגדו: "ראה את בניך, **ישראל גנבים הם**", ובורא עולם משיב: "לך אצל אומות העולם ותמצא, שהם גנבים פי כמה וכמה".

כך ממשיך השטן לנסות ולטעון טענות נוספות ובורא עולם משיב כנגדו. אולם בדבר אחד בורא עולם אינו משיב, שאם חלילה אנו מדברים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שיחת חולין האסורה שם, והשטן מקטרג על מעשה זה, אין לכאורה לקב"ה מה להשיב לו, שהרי אצל אומות העולם לא שייך דבר זה, וגם בבית תיפלתם אינם מדברים.

זהו ביאור הפסוק: **"ה' ילחם לָכֶם"** - דהיינו בורא עולם ילחם לכם עם השטן על טענותיו השונות ויסתום את פי המקטרג, אבל בתנאי אחד **"וְאִתָּם תִּתְרַשְׁוּ"** (שמות יד, יד). כלומר בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אל תדברו שיחת חולין, מפני שעל טענות מעין אלו, אין מה לענות למקטרג.

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך **'השגחה פרטית'**: סיפר ר' דוד: יש לי הכרות קרובה עם ר' מנדל פוליצ'ק שליט"א, בזכות הקונטרס של שער הביטחון. הוא מוסר שיעור קבוע בערב בעמוד היומי, ולפני תחילת השיעור לומד כמה דקות מתוך שער הביטחון של 'חובות הלבבות'. אומנם הוא מקדיש בכל פעם רק דקות ספורות. **אבל בזכות העקביות שלו, הוא כבר הספיק לעשות ארבעה סיומים על שער הביטחון!**

בשיעור, שהוא מוסר יושבים כשלושים אברכים, שבמשך היום טרודים בפרנסתם. הם קובעים עיתים לתורה ולא מוותרים על השיעור. הקביעות שלהם היא ממש למופת. יום אחד בחודש אייר, אחד מהחברים - ר' יאיר, לא הגיע. ביום שלאחריו הוא נעדר בשנית. כשהתקשרו לשאול לסיבת הדבר, התברר כי למרבה הצער, שהוא חלה במחלה הידועה.

ר' יאיר נחלש מאוד, ונזקק לעבור טיפולים. הרופאים אמרו: "אם היינו יכולים, היינו עורכים ניתוח. **אבל לצערנו הגידול נמצא במוח. זה מקום מסוכן ורגיש מאד, ואיננו נוגעים בו.**" הרופאים היו מיואשים לגמרי, ואמרו, שהסיכויים להירפא נמוכים מאוד, אם בכלל.

חברי השיעור לקחו את העניין באופן אישי, וחיפשו במה להתחזק לרפואתו. לרגע לא חשבו, שהרופאים יודעים באמת מה הולך להיות. לרופא ניתנה רשות לרפא ולא חלילה לייאש. ר' מנדל פוליצ'ק הציע לאברכים להתחזק בשתיקה בעת התפילה.

הוחלט להעצים את הקבלה ולהחתיים את מתפללי ביה"כ, שלא ידברו כלל מראשית התפילה ועד סיומה. לא רק במקומות שכתב השולחן ערוך, אלא גם במקומות שמצד

לע"נ	הרב יצחק בן תפאחה כדורי צ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי צ"ל אביבה בת איירין ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחת ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל	הרב שבתי בן אסטריא טאון צ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל נעמי בת כותון ע"ה מזל בת שמעון ע"ה יוסף בן מרים נוסרת ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה לטיף בן פרחת ז"ל דניאל רפאל בן חגית ז"ל יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה	הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה צ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו צ"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין צ"ל דוד יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל דוד בר חסיבה ז"ל חווה בת יעקב צבי ע"ה יצחק יצקן בן רחל ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי צ"ל הרב יעקב בן מרגלית צ"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'ה ע"ה חי זיזי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה דוד יצחק בן פרחת ז"ל גורג'ה בת נעימה ע"ה
-------------	--	---	--	--

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בשלה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת בשלח

- א ויאמינו בה' - פרשת האמונה
- ב וימתקו המים - המרירות עצמה מתוקה היא
- ד בזכות האמונה - כח האמונה לקרוע את הים, לבטל כל הצרות ולהשפיע פרנסה
- ז התייצבו - להמתין בסבלנות בציפייה לישועת ה'
- יא פרשת המן - השתדלות לפרנסה מתוך אמונה
- יג השמעני את קולך - כח התפילה
- יד למען אנסנו - התרוממות ע"י הניסיונות
- טז צא והלחם בעמלק - במלחמת היצר הכתוב מדבר
- יח כי קרוב הוא - קירבת הקב"ה לכל יחיד ויחיד
- כ ויטו שכם - המטה שכמו לסבול תחת חברו ינצל מכל רע
- כב מזמור שיר ליום השבת - עניינה של 'שבת שירה'
- כג שירו לה' - סגולת אמירת שירת הים בשמחה ובכוונה

פרשת בשלה - שירה

ויאמינו בה' - פרשת האמונה

פרשה זו יפה נדרשת בענייני האמונה בה', תחילה במעשה דקריעת ים סוף - ויאמינו בה' (יד לא), והיו מראין באצבע זה קלי ואנוהו' (טו ב), לאחריו בפרשת המן 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים' (טז ד) וראו הכל בבירור כי פרנסת האדם וכל הצטרכויותיו בידי ה' הם תלויים ולא בידי בשר ודם כלל, ושוב בסוף הפרשה - במלחמת עמלק, המטיל ספקות וקרירות באמונתם של ישראל, 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל...' (יז יא), ואמרו חז"ל (ר"ה כט). 'וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתבלין בלפי מעלה ומשעבדין

את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים'. אמנם בעת שנפלו ספיקות בליבם 'היש ה' בקרבנו אם אין' (יז ו) מיד 'ויבוא עמלק' (שם ח).

ביאור נפלא מבאר הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע (אילנא דחי"ד"ה ויאמר ה') על הפסוק בפרשתן (טז ד) 'ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא'. וז"ל. וב'ספר הישר' לרבינו תם כתב שיעקר מכל המידות טובות הוא האמונה והביטחון, היינו שיאמין באמונה שלימה שהבורא יתב"ש הוא המנהיג ומשגיח בכל עת ורגע, ונותן לכל אחד די מחסורו, ואין שום אדם יכול לגעת במה שמוכן לחבירו

א. פעם נענה אברך לפני כ"ק האדמו"ר מסקווירא זי"ע, הנה באה לקראתנו 'שבת של פרנסה'... אמר לו הרבי שבת אמונה... כי כל הנאמר בה - קרי"ס, פרשת המן, מעשה עמלק, כל אלו סובבים סביב ציר אחד, והוא ה'אמונה בה', כי שלו הכל, הוא מושל בכל, ובידו לגדל ולחזק לכל, אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואין אדם משיג מאומה אם לא הוכרזו כן מתחילה בשמים, ואכן, ע"י האמונה יבוא לידי 'פרנסה טובה וכלכלה'.

וכך מצינו ל'בעלי המסורה' שציינו (נדפס בסוף הפרשה) מניין הפסוקים בפרשתן שהוא קט"ז, ונתנו סימן לדבר 'יד אמונה' (שאף תיבות אלו עולין למנין קט"ז), ולרמז שכל מהותה של פרשה הוא 'יד אמונה', להאמין כי הנה יד ה' היא המנהיגה את כל הבריאה.

ב. כתיב, 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק', ולכאורה עפ"י דקדוק הלשון, היה לו לומר 'דבר והיפוכו' - 'כאשר ישפיל ידו וגבר עמלק', שהרי השפלת והורדת היד היא היפך הרמת הידיים. אלא צריך לומר, שבכדי שיגבר ח"ו כוחו של עמלק, די בכך שיסיח דעתו, ויניח את ידיו מלהרימם ולהביט השמימה, ואין נצרך ל'השפלת' ידיים דווקא (בנין שלמה משנת תרצ"ו, דרוש לחינוך הבנים). וללמדנו על העבודה התמידית להשריש בקרבנו את האמונה בקל חי מבלי להסיח דעתו.

כי דייקא לגודל מעלת האמונה אזי לא ינוח ולא ישקוט היצר הרע מלקרר את האמונה ולהטיל ספיקות, וכמו שפירש הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע (קול שמחה בפרשתן) בלשון הכתוב (יד כה) 'ויאמר מצרים אנוסה מפני בני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים', וכל בר דעת יתמה, כיצד לא פחדו שוטים הללו לשוב ולרדוף אחרי בני ישראל, אחרי שהם בעצמם חשו על בשרם את ה'מכות' וגם ראו איך שהקב"ה משדד מערכות הטבע למען ישראל, אלא ביאורו, כי אכן איתא בזוה"ק (בשלה מו:) עד הנה הקשו את לבכם חרף המכות הקשות ויד ה' שהייתה בהם, במקניהם ובכל אשר להם, ועל הכל אמרו - אין זה אלא מקרה בעלמא ומשיבושי הטבע הוא, אך עתה בעמדם על הים כבר הודו למפרע כי מאת ה' היתה זאת, וזהו שאמרו 'אנוסה מפני בני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים', כלומר שגם ב'מצרים' היה זה בגילוי ההשגחה העליונה וה' נלחם להם, ולא בדרך מקרה ח"ו. ומכאן נלמד עד כמה צריך האדם לעמול להשריש בעצמו את האמונה בהקב"ה, שאם לא כן לא יועילו 'ניסים' להטות את הלב... כיוצא בדבר אמר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, שהנה ידוע (עיי' טעמי המנהגים תקל"א צח) שדתן ואבירם פוזרו מן בליל שבת בכדי להכחיש את משה רבינו שאמר שלא ירד מן בשבת, ובאו ציפורים ואכלו את המן, ולכאורה קשה שהרי איתא בגמרא (יומא עו.) 'מן שירד להן לישראל היה גבוה ששים אמה', ובוודאי לא היה לדתן ולאבירם כ"כ הרבה מן לפזר סביבות המחנה, אלא פשיטא שהניחו רק מעט, ואם כן כיצד חשבו שיסברו העם שאכן ירד המן בליל שבת, אלא מכאן שדי ב'תירוץ' קלוש ורחוק לקרר את כל תוקף האמונה...

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

בתורתני - גם יראתם ועבודתם תהיה שלימה, ויקיימו כל התורה. וזהו שאמר (תהלים קיט פ) 'כל מצוותיך אמונה', שמי שיש לו אמונה וודאי יקיים את כל המצוות בתיקונם, כי האמונה היא אות גדול על קיום התורה, עב"ל.

ודע, כי גדולה מעלת האמונה עד אין חקר, ואפילו רגע אחד של אמונת האדם בעולם הזה חשוב וחביב מאד בעיני הבורא יתב"ש. וכדרך שמצינו ב'אבן עזרא' (פירוש הארוך) על הפסוק בפרשתן (יד ד) 'וידעו מצרים כי אני ה', דלכאורה צ"ב, והרי 'מצרים' הללו עומדים כעת לטבוע בים, ומהו 'וידעו מצרים'. אלא, דקאי על המצריים שנותרו במצרים, וגם על אלו הנמצאים בים קודם מותם, גם הם 'וידעו מצרים כי אני ה' - באותם הרגעים קודם שימותו. פוק חזי כמה שידד הבורא מערכות שמים וארץ, והכל בכדי להתדיר אמונה בה' באותם כופרים נאלחים אף לרגע אחד.

וימתקו המים - המרידות עצמה מתוקה היא

בפרשתן (טו כג-כה), 'ויבאו מרתה, ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם על בן קרא שמה מרה... ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים'. הנה מסע זה שנסעו בני ישראל כאחד ממ"ב מסעותיהם במדבר מלמד לרבים מאחינו בני ישראל המתחבטים גם כן ב'מסע' ושמו 'מרה' ל"ע

אפילו כמלוא נימא. ועי"ז יבוא לבטחון, שלבו יהיה נכון ובטוח בה' שכל המוכן לו מהשי"ת יבוא לידו ממילא בלי שום טורח ולא יבלה ימיו בטרדות והבלים להרבות הון ולהעשיר, כי הוא מאמין ומובטח שאין ביכולתו כלום, רק מה שקצוב לו מן השמים כן יהיה, לא פחות ולא יותר.

בהמשך דבריו כתב הרה"ק מרימנוב, ואחר שיהא מושרש בלבו האמונה והבטחון שהם תרי רעין דלא מתפרשין עי"ז יבוא בנקל לקיים מצוות 'ואהבת לרעך כמוך, כי כל מה שיראה אצל חבירו לא יקנא בו, ואפילו יעשה לו חבירו איזה השגת גבול, כגון אם הוא חנווני וחברו יעשה ג"כ חנות מאותו מסחר אצלו לא ירע לבבו עליו כלל, כי יהיה נשרש באמת בלבבו שאין זה חלקו, ומה שקצוב לו מן השמים - עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע... ולכך אמר השי"ת 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים' - פירוש, הנני בעל היכולת להמטיר לכם לחם ב'פעם אחת' שיספיק לכם לימים רבים, ואעפ"כ אינני נותן לכם רק על פעם אחת 'ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו' - כדי לקבוע בלבם מידת האמונה והביטחון, למען ידעו שמי שברא יומו ברא פרנסתו. וזהו שאמר 'למען אנסנו', פירוש, (לנסותם) אם ישימו לב להבין שהחריצות בעניני עולם הזה לא תועיל לו כלום כמו שנאמר (שם יח) 'וימודו בעומר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר', אזי ממילא ילך

ג. הנה מדרך העולם, כאשר ישאל איש לרעהו אם מאמין בחי העולמים ישיב לו - מדוע תחשדני והרי על כולנו אמרו חז"ל (שבת טז.) 'ישראל מאמינים בני מאמינים'. אך אם ישאלוהו האם נפשו שלווה ובטוחה שהבורא ימציא לו כל הצטרכויותיו, יענהו האיש בשפה רפה הלוואי שאזכה לבוא למידה זו. והאמת שאדם זה סותר את עצמו, כי האמונה והביטחון תלויים זה בזה, שהמאמין באמונה שלימה שהבורא ית"ש מנהיג לכל הברואים הריהו 'בטוח' בו שיספק לו צרכיו, ואם אינו בטוח באמת ובתמים נראה שחסר ביסוד האמונה.

ד. הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע החזיק לפרנסתו 'חנות' בה מכר מלח, ויהי היום והגיע 'מסיג גבול' ופתח בעבר השני של הרחוב חנות לממכר מלח, פשיטא שלא אמר לו הרה"ק דבר וחצי דבר, אלא שגם עזר לו, כי פעם אחת נתאחר הלה מלפתוח את החנות, והלך הרה"ק רבי משה לעורר ישנים מתרדמתם... והקיש על חלון ביתו ואמר לו, שיזדרזו כי כבר הגיעו קונים אל חנותו... וכל זאת לגודל האמונה בה' שהאמין והכיר שאין בידי אחרים לקחת משלו כלום...

כה הורה הרה"ק היסוד העבודה זי"ע לאותם מחסידיו שהיו מוכרים סחורה ב'יריד', כי בכונה תחילה יאחרו זמן ביאתם ל'יריד', בכדי להשריש בקרבם את האמונה הבהירה אשר 'הממעט לא יחסיר' כי שפע הפרנסה אינו בא מריבוי ההשתדלות בזריזות 'לתפוס מקום' טוב... אלא כפי אשר נגזר עליו מלעילא. ולדידן ייאמר, אף אם אין אנו במדרגה כזו, ועלינו להגיע ב'זמן'... אך על כל פנים עלינו לזכור זאת בשעה שאירע תקלה ובעל כרחו עליו לאחר, שלא ישרוף את כל העולם בכעסו... ולא יאכל את ליבו בעצבנותו וברגזנותו... אלא יזכור היטב שאין הפרנסה באה אלא מן השמים ולא כתוצאה מעסק הידים...

ז ח) 'טוב אחרית דבר מראשיתו טוב ארך רוח מגבה רוח', ולכאורה הם ב' עניינים נפרדים שאין להם שייכות זה לזה, אך ניתן לפרש כי הנה שטות גדולה היא להתרעם בעת שבאתו הצרה, כי יתכן שבאה עליו לכפרת עוונותיו, ומוטב לו לאדם להתייסר בעולם הזה מאשר לקבל עונשו בעולם הבא, זאת ועוד, כי יתכן שמ'רעה' זו תצמח לו טובה גדולה, וכמו שהיה במכירת יוסף, שבאותה שעה נדמה היה כי אין לך צרה גדולה מזו, ובאמת 'למחיה שלחני אלוקים' ואם לא היה מתגלגל למצרים לא היה יוצא למלוך עליהם ולא היה בידו לכלכל את בית אביו בשנות הרעב, גם טובה רוחנית גדולה נצמחה על ידו, וכדאיתא במדרש (ייק"ר לב ה) 'יוסף ירד למצרים וגדר עצמו וכו' ונגדרו ישראל בזכותו, ואין לו לאדם אלא לקבל כל הקורות עמו בשמחה'. והוה שאמר הכתוב 'טוב אחרית דבר מראשיתו', כי הטובה שמגיעה בסוף אוי בעצם כבר

(ופעמים שהם מתעכבים ב'מסע' זה זמן ארוך מאד) כשהם מרגישים כי באו 'מים' עד נפש - כעין 'ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם', ונראה לכל אחד מהם שכביכול עזבם ה' לאנחות, ומהו חיוקם - ע"ד מעשי אבותינו במדבר 'ויררו ה' עין וישלך אל המים וימתקו המים' - שנתגלה להם כי אותם מים בעצמם מתוקים הם, אלא שמתיקותם נסתרת עד שגילה להם הקב"ה מתיקותם - כיו"ב לדין 'אדון עולם' עושה את כל המעשים, והוא מנהיג ומשנית עליו בכל יום ושעה להיטיבו באחריתו, אלא שבעת הנו 'מסתתר' מעמו, יבוא הקץ ויתגלה אליו, וכשידע אל נכון כי הכל לטובה, מעבשו כבר לא יהיו המים 'מרים' במרירות נוראה כ"כ, וכבר מעתה ימתקו המים'.

בדרך זה ביאר הרמ"ק המניד מולאזיץ זי"ע בספרו 'אמתחת בנימין' (קהלת ז ח) הא דכתיב (קהלת

ה. מעשה היה לאחרונה באחת הערים שב'צפון' ארץ הקודש, נער יתום הגיע זמנו להיכנס בעול תורה ומצוות, והנה נער זה בילדותו אהב מאד לשמוע 'זינגערס' (זמרים) מקהל ה'חרדים' לדבר ה'. ואכן, לקראת סעודת הבר מצוה התנדב זינגער (זמר) ידוע שזימר בקול נעים ורנן במשך כמה שעות רצופות לשמחת לב חתן המצוות, וכל זה חנים אין כסף, על אף שהדבר עלה לו ביגיעה ועמל.

כעבור כמה ימים נדבק ה'חתן' בווירוס (הקורונה), וממילא הודיעו משפחת החתן לכל משתתפי סעודת הבר מצוה שעליהם להיכנס ל'בידוד' ל"ע ובכללם ה'זינגער', ולא עוד אלא שאכן לא היה כאן חשש שוא כי אף הוא עצמו חש בסימני הווירוס כעבור יומיים, וכמעט שתקפוהו הרגשות חרטה, לא די ששוררתי וזמרתי בכל כוחי לשם מצוה חנים אין כסף, כביכול נעשיתי עתה בהתדבקות בווירוס. אבל 'לא מחשבותי מחשבותיכם', כעבור ג' שבועות הזמינו את הזינגער מארגון ידוע המשמח לב יתומים בארה"ב, ובקשתם בפיהם, היות והם עומדים לערוך שמחת 'בר מצוה' לכמה יתומים, והגיעה שמועה לאזנם ע"י אחד העסקנים שהוא זימר ושימח כהוגן וכראוי בבר מצוה של יתום פלוני, ע"כ הם מזמינים אותו לעלות על 'ציפור ברזל' לנחות בארה"ב לשורר ולזמר במסיבה שהם עורכים, וכל זה תמורת סכום הגון מאד... אמנם, הם מציבים תנאי לכך - שכבר עבר את הווירוס, אז ראה האיש מעט דמעט מפלאי תמים דעות ה', כי הוא חשב מה לי ולצרה הזאת - עשיתי חסד בגופי והפסדתי שהיה עלי לשבת כלוא בבית, ולא עוד אלא ש'הפסד ממון' בא עלי כי לא היה באפשרותי לצאת במשך כעשרה ימים לשורר בשמחות אחרות אשר נקראתי לבוא אליהם, והקב"ה שילם לו בהזמנה זו פי כמה וכמה, כי רק בזכות שהייתו ושירתו באותה בר מצוה נקרא לשם.

ו. וכך ביארו קמאי בפסוק (שמות טו כ-כא) 'ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה... שירו לה' כי גאה גאה'. מדוע לקחה אותה הצדקת דייקא תוף להלל עמו לה' יותר משאר כלי זמר ככינור ועוגב או חליל. אלא, כי אופן הוצאת קול הנגינה מהתוף הוא על ידי הכאה, שמכים בו בחזקה ויוצא ממנו שירה וזמרה בנעימה. כיו"ב באה מרים הנביאה ללמדנו ארחות חיים, שנדע כי דייקא ממקום ההכאה - ההסתרה, משם נשמעת שירת האמונה, אם אך יאמין האדם (המוכה) שהכל לטובתו השלימה. ושירה זו חשובה לאין ערוך אצל אבינו שבשמים. וכבר אמר החכם, שכמו בעניין חכמת השיר יראה המתבונן שאי אפשר לזמר ניגון בקול ישר, אלא על ידי שהקול עולה ויורד נבנית לה שירה נפלאה, כך על האדם להאמין שדייקא על ידי עליותיו וירידותיו, נוצרת לו שירת חיו, שירה ערבה ונפלאה, כי אף הירידות והדברים הקשים הבאים על האדם הלא הם לטובתו השלימה.

ז. בספר 'שער בת רבים' ביאר בלשון הכתוב (קהלת ט יז) 'דברי חכמים בנחת נשמעים', שהנה ידוע מה שאמרו חז"ל (ברכות ס:) 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד'. והביאו על זה את המעשה הנודע ברבי

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

ישראל נתונים בדין 'מה אלו אף אלו' (שמו"ר פכ"א), והוצרכו ל'רחמים' מרובים. ואף שרצה הקב"ה לזכות את ישראל בדינם, להתנהג עמהם במידת הרחמים ולעשות להם נס ופלא, אבל, לא הייתה להם כל זכות ומצוה לעורר עי"ז רחמים על עצמם. ע"כ אמר למשה מה תצעק אלי, אין הדבר תלוי בידי, כיון שמידת הדין מונעת אחרי שאינם ראויים לנס. ומה תעשה - דבר אל בני ישראל - שיתעצמו באמונה בכל לבם, ויסעו אל הים קודם שיחלק - על סמך הבטחון שיעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר עליהם מידת הרחמים... כי גדול הבטחון והאמונה הלז להכריעם לטובה, ותמצא שכן היה'.

הגיעה 'מראשיתו' ומתחילה, כי לולא ה'ראשית' לא היה זוכה לאותה טובה שבאחרית דבר, וממילא 'טוב ארך רוח' - טוב וישר הוא להיות ארך רוח ולהמתין בסבלנות" מבלי להתרעם ח"ו מאשר להיות 'גבה רוח' ולכעוס..."

זכות האמונה - כח האמונה לקרוע את הים, לבטל כל הצרות ולהשפיע פרנסה

בפרשתן (יד טו), 'מה תצעק אלי', והקשה באור החיים הק', וקשה, ולמול מי יצעק אם לא אל ה' אלוקיו, ובפרט בעת צרה כדכתיב (יונה ב ג) 'קראתי מצרה לי... ומבאר האוה"ח שהרי באותה שעה היו

עקיבא שהלך בדרכו עם תלמידיו ובידיהם תרנגול חמור ונר, בדרכם הגיעו לעיר אחת, חיפשו מקום ללון ואיש מאנשי העיר לא אבה לתת להם 'קורת גג', נענה ר"ע ואמר כל דעביד רחמנא לטב. ושכבו עצמם לישן במדבר, והנה באה הרוח וכיבתה את הנר, בא החתול ואכלו לתרנגול, בא האריה וטרף את החמור. ועל כולם הכריז 'כל דעביד רחמנא לטב'. באותה הלילה נכנס ה'גייס' לעיר ולקח את כל בני העיר בשבי, ואילו את ר"ע ותלמידיו לא לקחו מכיוון שלא ראו ולא שמעו אותם... נענה ר' עקיבא ואמר לתלמידיו, לאו אמרי לנו כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה. והנה 'נחת' ר"ת נר חמור תרנגול, ומעתה יש לפרש כי דברי חכמים לומר כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד הרי בנחת - על פי המעשה בנר חמור ותרנגול המה נשמעים ומתיישבים על הלב, כי במעשה זה פקח הקב"ה עיניהם להראותם כיצד היה הכל לטובה, וללמד על הכלל כולו יצא.

ח. וכך פירש הרה"ק רבי שלמה (הראשון) מבאבוב זי"ע (בספרו עטרת שלמה) את הפסוק (ישעיה נו א) 'שמרו משפט ועשו צדקה', כי 'שמרו' יתפרש מלשון המתינו, וכמו 'ואביו שמר את הדבר' (בראשית לו יא), ובא הכתוב לומר המתינו בסבלנות בעת שנראה כ'משפט' ובשעה ששולטת מידת הדין, ואז תראו כי אין זה אלא עשיית צדקה וחסד, כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות'...

ט. את זו דרש ה'בינה לעיתים' (עת צאת, דרוש כח), כתיב (מיכה ז טו) 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', ומן הראוי היה לומר אעשה נפלאות, אך באמת 'עשית הנפלאות לעולם לא חסרה ונמשכת גם כן בזמן הגלות', אלא שאין אנו רואים אותם נפלאות, כי פעמים שהטובה נסתרת ואינה נגלית לעין כל (כמו שבמצרים 'ראו' הכל את הטובה והניסים), על כן אמר שבזמן הגאולה יראה אותנו ויגלה לנו אותם נפלאות הנעשה עמנו מכבר, כמו שראינו בעינינו בצאתנו ממצרים...

י. מעשה בחסיד שהמתין שנים רבות לזש"ק ולא נושע, עד שהציעוהו לו ליסע למדינה פלונית שם יושע, פנה אל רבו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בשאלה, הורני את הדרך נלך בה, האם ליסע שמה או לאו, כי ההוצאות שמה עולים להון עתק עד מאד, אמר לו הרה"ק, אין לך צורך בנסיעה זו, השאר בביתך וה' יהא בעזרך, חזר החסיד לביתו ומסר לב"ב את דברי הרבי מתוך אמונה שלימה - כי ה' יהא בעזרנו, משעברו חודש וגם שניים ולא נושעו, החליטה האשה לאגור מעות בעבודות קשות שהיתה משתכרת ומשמרת כל פרוטה, עד שיהיה בידם סכום הגון הנדרש מהם לשלם לרופאים במרחקים... וכך הייתה עושה, מצרפת פרוטה לפרוטה, ומחלפת בדינרי זהב, ואת מטבעות הזהב הייתה מטמנת בתנור ישן הנמצא בביתם, וכבר פסקו מלהשתמש בו מזה עידן ועדנים.

כך עבר עליהם זמן רב, כשהוא אוגר בקרבו 'אמונה בה' ובצדיקים' והיא אוגרת מעות ומטבעות. ביום בהיר אחד יצאה האשה מהבית, ו'בעל הבית' נתיישב לעסוק בתלמודו, אך הצינה גברה עליו, וחשב לעצמו, הרי הנני איש יחידי בבית מוטב אסיק את התנור הישן הקטן מאשר את התנור הגדול המשמש אותנו יום יום, והוא לא ידע כי הוא שורף במו ידיו מטבעות הזהב שב"ב נתייגעה עליהם כל כך, ובבואה לביתה... שמעה קול התורה המתרונן בבית בנועם זמר, ולאידך ראתה שכל עמלה ויגיעתה ירד לטמיון והפך למאכולת אש... מכיון שכך החליטה, אם

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

ה

התוף בידה ותצאן - מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה יעשה להם ניסים והוציאו תופים ממצרים' [וכן הוא גם ברש"י על הפסוק (תהילים קיד ב) 'היתה יהודה לקדשו' בו', שמרוב בטחונם ירד נחשון לתוך הים קודם הבקיעה], ולזאת כיוון רש"י בפסוק 'מה תצעק אלי, בדאי האמונה שהאמינו בו'. נמצינו למדים שכל אותו הנס בזכות האמונה בא להם". כי גדול בוחה של האמונה להחיש ישועתו², ולהריק עליו שפע רב בניסים גלויים³.

כמו כן איתא מהרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע בפרשתו על הפסוק (טו א) 'אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת, וברש"י, על לשון ישיר שהוא לשון עתיד, כלומר שהיו בטוחים שיעשה להם נס, ונחשון שקפץ לים זה בא לו מחמת שבטח בחסדי השם יתברך ובנפלאותיו, שבוודאי יעשה נס לבניו רחומיו, לכן לא חשש מלקפוץ לתוך הים. והאמין שבנ"י ישירו את השירה הזאת, וכדברי רש"י על הפסוק (טו ב) 'ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את

כן, אין לי ברירה אחרת מלבד לבטוח בה', פרשה ידיה בתפילה לפני ה' מתוך שהיא נסמכת ובוטחת רק עליו. ואכן, מיד אחר כך נושעו בזש"ק, ללמדך כי דייקא אחר הכרת האדם כי אין על מי להשען אלא על אבינו שבשמים קרובה ישועתו לבוא.

והעמיסו זאת בלשון התפילה ('והוא רחום' לשני וחמישי) 'טהור ישועתנו קרבה - יגענו ולא הונח לנו, שכאשר יגענו ולא הונח לנו ולא הועלנו מאומה מכל ריבוי היגיעה והעמל, והננו מגיעים להכרה שרק השי"ת יכול להושיענו, או אז ישועתנו קרבה...

יא. וכך פירש הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל בלשון הכתוב (יד יט) 'ויסע מלאך האלוקים וגו' וילך מאחריהם, וז"ל, 'הים ייסוג לא מפני מלאך האלוקים אלא מפני בני אנוש השמים מבטחם בה'.

הנה, כתיב בפרשתו (יד טו) 'ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו'. הקשה הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (בשלה טו), הרי בוודאי היה יודע משה שבדבר ה' עשה את כל המעשים האלה, והיה לו לבטוח שיושיעם ה' למען שמו, כי 'הוא אמר ויהי', הוא הביא את בני ישראל לפני הים ומצרים אחריהם ובוודאי הוא יושיעם, ולמה האריך בתפילה, ועוד הלא הוא אומר התיצבו וראו את ישועת ה' וגו' ונמצא בטוח היה בבירור בישועה ועל מה התפלל. (ועיי' מכילתא, מובא בילקוט רמז רל"ג, אמר לו הקב"ה למשה בני נתונין בצרה ואתה עומד ומרבה בתפילה).

ומבאר ה'באר מים חיים' זי"ע, והנראה כי תפילת משה לא הייתה על ישראל, כי עליהם אכן סמך והאמין בה' שיושיעם, ואף הוא בעצמו אמר להם מפורש ה' ילחם לכם, אמנם, עיקר תפילתו לא הייתה כי אם על ה'ערב רב' שקיבלם מדעתו, ועליהם האריך בתפילה שגם אותם יושיעם ה', אחרי שבאים להסתופף תחת צל כנפי השכינה, ואף על כך אמר לו ה' מה תצעק אלי, פירוש, למה אתה מאריך בתפילה כיון שאומרים שבאים להתקרב אלי ודאי אשר אושיעם בשביל קידוש שמי. ללמדנו, שכל הרוצה להתקרב אל ה' יהא שמור מן השמים, ויוושע מכל צרותיו ומצוקותיו. ומביא שכן מצינו מעשה במדרש (שו"ט תהלים כה על הפסוק 'אלוקי בך בטחתי אל אבושה'), וז"ל. ...היו שומרי המדינה עוברין ומצאו אכסנאי אחד ותפסוהו, ואמר אל תכוני כי בן ביתו של מלך אני, כיוון ששמעו כן, הניחוהו ושמרוהו עד הבוקר, בבוקר הביאוהו אצל המלך ואמרו לו 'בן ביתך' מצאנו אמש, אמר לו המלך, בני, מכיר אתה אותי, אמר לו לאו. (אמר לו המלך) אם כן היאך אתה בן ביתי, אמר לו - בבקשה ממך, אני בן ביתך, אבל 'בך בטחתי', שאלמלא אמרתי להם כן היו מכים אותי... אמר להם (המלך) הואיל ובטח בי הניחו לו. וכן אמר דוד 'אלוקי בך בטחתי' ובשביל כך 'אל יעלצו אויבי לי, כיו"ב, לענין ה'ערב רב', אף שאינם מבני ישראל בני ביתי, מ"מ, כיון שבפיהם שמו בטחונם בי ונתקרבו עם ישראל בבטחונם שאני אציל אותם בוודאי אושיע להם.

יב. בפרשתו (טו כו) 'כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך', הקשה הרה"ק ה'אורח לחיים' מזלאטשוב זי"ע שלכאורה היה די באומרו 'כי אני רופאך', שפשיטא הוא שהכוונה אל השי"ת שהוא רופא כל בשר, ומדוע הוצרך לומר כי אני ה' רופאך, ומבאר 'ונראה הכתוב מלמדנו שבאם שיש לאדם איזה צער ח"ו, אם יחשוב הלא הכל מאת השי"ת כי הוא המשגיח ומנהיג את כל העולמות כולם עליונים ותחתונים כרצונו וחפצו, ומסתמא זו הוא טובה גדולה לו כדרכו להיטיב, ובהחשבו זאת תיכף יבטל הצער ההוא', עפ"ז יש לפרש דהכי קאמר קרא, אם תדע כי אני ה' - כלומר, שהכל הוא ממני ה' המורה על רחמנות וטובה גדולה, אזי מחשבה זו עצמה היא רופאך - שיתבטל כל הצער והחולי. וכל המחלה אשר שמתי במצרים מחמת חסרון האמונה שהיה בהם לא אשים עליך מאחר שיהיה לך אמונה שלימה כי אני ה'.

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

גם השפעת הפרנסה תלויה בתוקף אמונתו של האדם 'כי הוא קל זן ומפרנס לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא' י, וכך ביאר הרה"ק ה'נועם אלימלך' ז"ע (ר"ה ויאמר) הא דכתיב בריש 'פרשת המן' (טו ד) 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו, שאמר הקב"ה למשה, הנני מוכן להיות ממטיר לכם לחם ולהשפיע פרנסה מן השמים, אך מאחר שיצא העם ולקטו, ר"ל שהמה מחוסרים בטחון

ויצאו מגדר נכון, על כן ולקטו דבר יום ביומו, שצריך לצאת לפרנסתו מדי יום, וז"ל, שהשי"ת אומר מה שאתם אומרים שצריכים לפרנסה אני תמיד בכל עת מוכן ומזומן לפרנס ולתת לכל איש מידי יום ביומו פרנסתו בשמים. ויצא העם ולקטו וכו', פירוש אך כשאדם הוא מחוסר הבטחון ויוצא מגדר הנכון והראויה לבטוח בה', לכן ולקטו דבר יום ביומו - צריך להתחדש אליו הלקיטה מחדש, כי אם היה בוסח בלב נאמן¹⁰

כדברים הללו כתב גם הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' ז"ע (ויקהל ג) לבאר הטעם שנאמר באמצע השירה את הפסוק 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל', שלכאורה מקומו בתחילת 'סיפור' הנס ולא באמצע, ומקדים להביא מה ששמע מהבעש"ט הק' ז"ע, וז"ל, שבכל צעד האדם בגשמי וברוחני, שאם נותן לב שגם בזה הצער הוא השי"ת בעצמו אלא שהוא דרך לבוש, וכאשר נודע לו זה הוסר הלבוש ונתבטל הצער וכל גזירות רעות, עכ"ל, ומוסיף להביא עוד ממרנא הבעש"ט ז"ע שזהו הטעם שנאמר כאן ה' אלפי"ן אמר אויב ארדוף אשיג אחלק, להורות שהכל היה מאלופו של עולם, אלא שהיה זה בהסתר. ועפי"ז מבאר הטעם שנאמר פסוק זה באמצע השירה, כי זהו עיקר השבח והשירה, שבעודם בגלותם סברו שאמר אויב, ועכשיו הרגישו שלא היה זה 'אויב' אלא 'אוהב'... ומסיים בזה"ל, וזהו עצמות הגאולה, והוא בכל אדם ובכל זמן, והוא סוד גלות מצרים שיש בכל אדם ובכל זמן 'מן המצר קראתי קה' (תהילים קיח ה) 'בצר הרחבתי לי' (שם ד ב) שזהו הגאולה עצמו.

יג. וכמו שאמר הרה"ק ה'דברי שמואל' ז"ע (בפרשתן) בביאור הכתוב (יז יב) 'ויהי ידיו אמונה', שכשם שהאדם פועל ב'ידי'ו כל אשר יחפוץ עשות, כך בכח האמונה לשדד ולשנות את כל מעמדו ומצבו. וז"ל, מי שיש בו אמונה אמיתית נעשית אמונתו אצלו כיד ממש, כדרך שהאדם מסוגל לפעול בידיו כרצונו כך פועל הוא באמונתו. וזה היה כוחו של הס"ק מלכוביץ' ז"ע שפעל ישועות בקרב הארץ, כי היה גבוה מאוד במדרגה זו של אמונה, וכל יהודי שבא לפניו היה משריש בלבו אמונה בהירה כל כך, עד שבכוחה נעשו כל המעשים והמופתים למעלה מדרך הטבע. 'עד בא השמש', הכח הזה לפעול על ידי אמונה יתקיים ויהיה נמשך עד בא שמש משיח צדקנו. עכ"ל.

יד. כמו שפירשו את הפסוק בפרשתן (טו טו) 'עומר לגולגולת', עומר - הפרנסה תבוא לאדם לגולגולת - כמידת האמונה שיש בראשו של האדם, כי כגודל אמונתו כך שפע פרנסתו.

טו. הנה אמרו חז"ל 'קשין מזונותיו... זיווגו... כקריעת ים סוף' (פסחים קיח.), וידועה הקושיא וכי יש דבר קשה לפניו יתברך, ומבאר הרה"ק ה'גנזי ישראל' (טשורטקוב) ז"ע (על הפסוק 'אז ישיר', תרע"ד) כי רצון הבוא יתב"ש שנשים בטחוננו בו, ונאמין שהוא הזן והמפרנס וחלילה לנו מלחשוב או לומר 'כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', והנה בקריעת ים סוף היה ים מלפניהם ומצרים מלאחריהם ולא ידעו לשית עצה בנפשם אנה יפנו לעזרה אלא שמו עיניהם לשמים והאמינו בה, ואם כי קשה היה מפני הקטרוג בזכות האמונה נושעו, כן גם בפרנסה - יבין שאי לו לסדר פרנסתו בעצמו, ורק בזכות האמונה יתפרנס בכבוד וברוח, ואז אף אם כביכול קשה לפרנסו מחמת קטרוג וכיו"ב יעשה הקב"ה עמו נס כמו שעשה בקריעת ים סוף. וזה נראה כוונתם במה שאמרו (שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים' כי טבע שקבע ה' בזריעת השדות שלא יצמחו ויעשו פרי תבואה טרם נרקב הגרעין, כן הוא באמונה - כל עוד שיש בקרב לבו איזה 'גרעין' של תקווה במעשי ידיו בעצמו, כל זמן שאדם ישית עצות בנפשו אז לא יושע בה' תשועת עולמים, וזהו הקשר שבין אמונה לסדר זרעים - כי בשניהם תבוא הצמיחה רק לאחר שיכיר כי בעצמו איננו שווה מאומה, רק בכח הקב"ה אז יצליח.

גם נרמז ענין זה בפרשתן (יד טו) 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', וכמו שאמר הרה"ק הר"ב מפשיסחא ז"ע (הובא בשפתי צדיק פסח עו) במאמר חז"ל (פסחים קיח.) 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', כי ב'קריעת הים' אמר הקב"ה למשה 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', ומבואר ברמב"ן (שם) שהיו כמה כיתות בין בני ישראל שהציעו 'עצות טובות' כדת מה לעשות באותה שעה, יש מהם שאמרו להילחם עם המצרים, ואחרים אמרו לחזור למצרים, עוד כת אמרה להיכנע תחתיהם עיי"ש, ולכן אמר להם קוב"ה ויסעו - עזבו נא כל תחבולות ועצות

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

ז

עולם על כוחה של האמונה אף אם אינו 'בעל מדרגה'
בשאר העניינים...

היתה פרנסתו מזומנת לו שלא בצער ועבדות כלל, כי
אם במטר הזה ההולך שלא ביגיעה^{טז}. עכ"ל.

התייצבו - להמתין בסבלנות בציפייה לישועת ה'
בפרשתן (יד יא), 'ויאמרו אל משה המבלי אין קברים
במצרים לקחתנו למות במדבר', ותמוה מאוד
היאך עלתה על דעתם מחשבת פיגול זו אחר שראו
במו עיניהם את הירד החזקה אשר עשה ה' במצרים
ואת כל האותות והמופתים, אלא שלגודל הבהלה
בראותם מצריים מאחוריהם וים מלפניהם... איבדו את
דעתם וסבלנותם משום שהרגישו את הצרה הקרובה,
וכאשר האדם בא לידי בלבול וטשטוש הדעת מסוכן
הוא לאבד לגמרי ח"ו את האמונה בהשי"ת. וזהו
שהשיבם מיד משה ואמר (פסוק יג) 'אל תיראו התייצבו
וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום', כלומר
התייצבו על מקומכם הראשון בהתחזקות בלא בלבול
וטשטוש המוחין, זכרו את בוראכם המיטיב לכם עד

שלא תאמרו, לא נאמרו דברים הללו אלא למי שעובד
את ה' בכל לבבו שהוא זכאי ל'ירידת המן'
והשפעת הפרנסה^{טז}, אבל אחד שכמוני ודאי אינו בכלל
הכי... אך שמע נא לדברי ה'משך חכמה' (ד"ה למען)
המבאר כי בא הכתוב להוציא ממחשבה זו, ועל כך
נאמר (טז לב) 'למען יראו את הלחם אשר האכלתי
אתכם במדבר בהוציא אתכם מארץ מצרים', וז"ל, בא
וראה אימתי האכיל את המן לישראל האם לאחר
קבלת התורה וקיומה, הלא תיבף בהוציא אתכם מארץ
מצרים האכלתי אתכם את המן. עכ"ל. וכלומר שבאותה
שעה עדיין לא קיבלו ישראל את התורה ועדיין לא
היו 'צדיקים גמורים', ולהם ניתן המן, וציווה הקב"ה
להניח משמרת לדורותיכם - למען נדע שגם אותו הדור
זכו להשפעת הפרנסה מכח האמונה, וללמד לדורות

אשר בידכם והשליכו יהבכם רק על הבורא יתב"ש, ואנכי אעשה עמכם ניסים ונפלאות - שיקרע הים, והוא נס
חדש שלא היה לעולמים עד היום. כעין זה נמי ב'פרנסתו של אדם', כאשר יפסיק האדם לתת עצות כניכול לבורא
יתב"ש (ומדובר אף במי שמאמין כי מפתח הפרנסה ביד ה') - הנה אעשה עסק (ביזנעס) פלוני ומשם יתן לי השי"ת כך וכך
מעות, ומעסק אחר יתן לי כך וכך... אין לו אלא להשתדל' ולישא עיניו למרום בתפילה שיצליח ה' דרכו, אז יראה
ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו, ויקבל שפע רב מידו הרחבה הפתוחה והמלאה.

טז. מעשה נפלא הביא הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (שפע חיים תשמ"ג בפרשתו), וז"ל, פעם דרש הגה"ק ר"ח וויטאל זי"ע
שכל אדם אשר ישים ה' מבטחו יזמין לו השי"ת כל צרכיו, אפי' שלא יעשה כל פעולה והשתדלות, בין שומעי
לקחו היה יהודי פשוט ותמים שהדברים נכנסו ללבו עד שקבל ע"ע מתוך אמונה תמימה שלא לעסוק יותר במסחר
אלא לעסוק בתורה"ק, הגויים שבאו לחנותו כהרגלם לעגו עליו לראותו לומד והשתוממו לשמוע שהפסיק לסחור
אלא בוטח בה', אחרי כמה ימים נכנס לחנותו גוי שהחזיק בידו פרווה (fur) כבדה שקנאה בסכום מועט ורצה למוכרו
ליהודי, והלה השיבו שהפסיק לסחור, גער בו הגוי, הניח הפרווה, ואמר הנני משאיר פרווה זאת בידך ולכשיזדמן
לך תשלם לי תמורתו, כי קשה עלי המשא של הפרווה הכבידה. משיצא הגוי מהחנות והיהודי רצה להניח הפרווה,
נקרעה הפרווה ונפלו מבין הקרעים דינרי זהב רבים ויהי לפלא... לאותו יהודי היה שכן שראה שאכן נתקיים בשכנו
מה שהבטיח ר' חיים וויטאל בדרשתו, אמר בלבבו שגם הוא יחדל מלהתעסק לפרנסתו, וכך יזכה גם הוא לפרווה
עם זהובים, ולא זכה... כעבור כמה שבועות הלך האיש לשאול את ר"ח וויטאל לפשר הדבר במה נשתנה הוא
מחברו, השיבו מהר"ח, חברך בטח בה' מבלי שיעלה על דעתו איך ישפיעו לו וסמך על הקב"ה, משא"כ אתה הרי
ציפית לפרווה וכאשר האדם יש לו עצות בנפשו אינו זוכה לישועת ה'.

יז. איתא ברבינו בחיי' (טז ד) דלכן הוריד הקב"ה לבני ישראל את המן בשכבם על מיטתם מבעוד ליל, והיו משכימים
ומוצאים מזונותיהם מוכנים בלא כל טורח, ללמדם כי ההולך בדרכי ה' ימצא את מזונותיו ללא כל טרחה ויגיעה.
ובזה מבאר הכתוב (תהלים קכז ב) שווא לכם - לכל אלו המדמים לנפשם כי מזונם ופרנסתם תלויים בידם, ולכן הם
משכימי קום מאחרי שבת ועמלים עד הערב ואף עד חצות ליל, לאגור את הממון לקנות את אכלם, כי הלא כן
יתן לידידו - ידידי ה' המאמינים בו, בעת השינה - ללא עמל וטורח לריק.

ועל דרך זה כתב גם ה'בעל הטורים' (טז טז) על הכתוב 'זה הדבר אשר ציוה ה'' - בזה הפסוק יש כל אלפ"א
ביתא, לומר לך כל המקיים את התורה מזמין לו ה' פרנסתו בלא טורח כאוכלי המן'.

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

הנה ועשה לכם ניסים ונפלאות במצרים, וממילא תראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם גם היום.

על המשמר שלא לאבד את יישוב הדעת¹¹ והסבלנות¹², ו'מה תצעק'¹³... אלא יתאזר באמונה יתירה בישועת ה' כי תבוא במהרה¹⁴, ועל ידי אותה התחזקות ו'התייצבות' יזכה לתשועת ה' כהרף עין. וכבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות דרכים בעבודת הבורא, רט) עד שמרגיש שחשך עליו עולמו, כי עליו לעמוד ולדידן ייאמר, בעת אשר עובר אדם תקופת הסתר

יח. מרגלא בפומיה דהרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע לבאר בדרך צחות בלשון הפסוק בפרשתן (יז ד) 'עוד מעט וסקלוני', שפירושו לסקול באבנים - ובשפת האידיש באשטיינערן, ולדידן ייאמר - עוד מעט - וסקלוני, 'ועסטו פארשטיין', אבל עתה אין ביכלתך להבין (כי לתיבת פארשטיין יש משמעות כפולה, מלשון אבנים הסוקלים וגם לשון הבנה, ולשון נופל על לשון). כי אכן הכלל הראשון באמונה, שידע האדם שאינו צריך להבין את כל הנעשה בעולם... אלא יחכה 'עוד מעט'...

יט. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע אמר, כי המעיין בתורה יווכח לראות שבני ישראל לא שהו ב'מרה' כי אם יום אחד בלבד, ועם כל זאת 'וילונו העם לאמר מה נשתה' (טו כד), בטענה ובכיה על שאין להם מים לשתות כי מרים הם, והרי מיד למחרת באו אילימה 'ושם שתים עשר עינות מים ושבעים תמרים', אלא כך נראה האדם שהוא קצר רואי, ואינו יכול להתאפק ולדחות אפילו לזמן קצר את מבוקשו, ומדוע לא יחיה בעיני האמונה לראות שלא יאריכו הימים והשעות וה' ירוויח לו בכל ענייניו. ועל ידי האמונה יקנה בנפשו מידת הסבלנות, כי כל חסרון הסבלנות בא מכך שהאדם רוצה למהר לדעת ולהשיג מה מלפנים ומה מאחור, אם אך היה 'מאמין' היה מכיר שאי אפשרי לאחר המוקדם או להקדים המאוחר.

ואגב אורחא יובא בזאת אודות מידת הסבלנות, שהנה כתיב בפרשתן (טו יג) 'נהלת בעוז' פירש"י 'נהלת - לשון מנהל, ואונקלוס תרגם לשון נושא וסובל, ולא דקדק לפרש אחר לשון עברית, עכ"ל. וכתב הרה"ק האמרי אמת זי"ע במכתב קדשו (ליקוטי יהודה בפרשתן) להג"ר יעקב העניך סנקביץ זצ"ל ראש ישיבת 'שפת אמת' ששני הביאורים עולים בקנה אחד, כי מי שבתפקידו 'מנהל' ועוסק עם הציבור עליו להיות נושא וסבלן, להלך עם כל אחד ואחד כפי רוחו.

כ. עצה טובה קא משמע לן, כאותו מעשה שהיה אצל הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, שנכנסו אליו אב ובן כב' שבועות קודם פטירתו לעלמא דקשוט, ובכה האב לפניו שהבן מרגיש כי רודפים אותו בכל מקום אשר הוא הולך ומר לו עד מאוד, א"ל רבי אברהם, פעם אחת בשנה נצטוונו להרגיש טעם מרור - בליל הסדר. אבל בכל השנה אין כל טעם ועניין להרגיש טעם מרירות, ור"ל, שאם יתבונן האדם היטב במצבו בלא להתעמק רק בצרה אזי יראה היטב עד כמה מוקף הוא בחסדי ה' וברחמיו, ואין עניין לאכול את ה'מרור' - להיות שקוע כל כולו במרירות... אלא, שעינו של אדם מטעה אותו - להביט על הרע במיעוטו תחת ההבטה על רוב טובה שהקב"ה משפיע עליו בכל עת ושעה.

פעם הראה הרב אליהו דסלר זצ"ל לתלמידיו דף לבן עם נקודה שחורה כתובה בו, ושאלם - מה הם רואים, ויענו כולם כאחד - נקודה שחורה אנו רואים, נענה ר"א ואמר להם, ואילו את כל הלבן שמסביב לאותה נקודה קטנה אינכם רואים... דעו כי זהו טבעם של בני אדם לראות רק את השחור את הרע אף שאינו אלא נקודה קטנה שבקטנות לעומת הלבן השולט בכל הדף... ודרך הישר להיפך היא.

סיפר הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע שפעם הלכו הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב והרה"ק רבי ישראל מפיקוב זי"ע (בנו של הרה"ק מבארדיטשוב) להתעסק במצוות פדיון שבויים, והיה זה בימות החורף בעת שהצינה שולטת בעולם, ובדרכם נקלעו לכפר אחד קטן והכניסם יהודי אחד לביתו ללינת הלילה, והעמיד בפניהם חדר קטן אשר תקרת הבית היתה סדוקה ומטה ליפול, וכשהחלו להסיק את התנור נשרו חתיכות קרח וכפור מהתקרה על המיטות, ונאנח הרה"ק רבי ישראל כי לא היה רגיל לתנאים נוראיים כאלו, ורצה הרה"ק מסאסוב לחזקו ולשח את ליבו, ואמר לו כי יש לו י"ג סיבות להיות בשמחה. א. ב"ה שאין כואב לו צד ימינו, וממילא יכול לשכב על צד ימין, והגע עצמך אילו היה כואב לי שם כיצד הייתי יכול לשכב בנחת... ב. בחסדי השם גם הצד השמאלי אינו כואב וניתן לשכב אף עליו... ג. גם הגב אינו מציק וטורד... ומנה והלך י"ג דברים בהם היטיב לו הקב"ה בתוך המצב שהיו נתונים בו, וככה הלכו והתחזקו בשמחה ובהודאה לקל הטוב עד שיצאו שניהם ברקידה... (מאמר מרדכי ח"ב עמ' קיז).

מעשה באברך שבאחד הלילות נכנס הביתה כדרכו, ומשום מה לא הגישו לפניו את 'סעודת הערב' כרגיל, ולא עוד אלא שראה לתדהמתו כי הכיור מלא בכלים מלוכלכים ושיירי מאכלים דבוקים בהם... ושאל בחרי אף את בני ביתו מה עשית היום... כמי שאומר מדוע את יושבת בטל מבלי לעשות כלום... שמעה חרפתה ולא ענתה. למחרת שוב ראה שכמעשהו מאתמול כך מעשהו היום, מטבח מלוכלך ואוכל אין, חזר על שאלתו מה עשית היום, והיא מתעטפת בשתיקתה... ביום השלישי כשפתח את דלת הבית חשכו עיניו, הילדים מסתובבים בלא מלבושים הולמים, בוקה ומבולקה בכל פינות הבית, הקירות מעוטרות בכתמי שוקולד - מעשה ידי הילדים להתפאר, והיא שוכבת במיטתה, הרים קול בצעקה מה עשית היום, פתחה את פיה בחכמה ואמרה, אכן היום לא עשיתי כלום... והיה בזה תוכחה מגולה ללמדו כי כך נראה בית כשהיא לא עושה כלום, ומעתה יבין היטב כמה עשתה ועשתה ביום אתמול ושלושום בעת אשר היה נדמה לו שלא עשתה מאומה מאחר שלא הייתה מוכנת לו סעודתו...

ומלבד הלימוד בארחות החיים שיבין וישכיל כל איש כמה יגיעה ו'עבודה' יש בסדר יומה רגיל של עקרת הבית, הרי יש בזה גם מוסר השכל כלפי הנהגת האדם לבוראו ית', כי אם בדבר אחד אין הקב"ה עושה כרצונו... אל יתרעם אלא יזכור היטב כמה חסד ורחמים עושה עמו הקב"ה בכל רגע ורגע, ואוי לו ואוי לנפשו אילו לא היה עושה הקב"ה היום כלום כי אז לא היה נשאר ממנו שריד ופליט...

כה השיב כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע במכתב תשובה לחסיד שכתב לו כמה וכמה תלונות וטענות שנתברך בצאצאים בליעה"ר והדוחק בביתו איום ונורא... ויען לו הרבי, מכתבו נתקבל, ומה מאד שמחתי למשמע 'בשורתך הטובה' שבעזרהשי"ת באת בקשרי שידוכין עם זיווג ההגון לך, ותרב שמחתי בראותי שה'נישואין' נערכו בשעטומ"צ למזל טוב, ועל הכל שמח לבי ש'שלום בית' נחלתך. ויגל כבודי לקרוא במכתב כי נולד לך בנך בכורך כשהוא בריא ושלם. לאחמ"כ לא עזבך האלוקים ולתקופת השנה נולדה הבת למזל"ט, והנה קול צהלה ורינה בלידת הבן השלישי והבת הרביעית... וכולם בריאים ושלימים הולכים בדרך הישר - הידעת כי לאו כל אדם זוכה לכך, ומה רב טובך אשר חנך הבורא ב'קורת גג' משלך, כי לפי מיטב ידיעתי רבים יושבים שם תחת קורת גג שאיננה שלהם (אלא ב'שכירות'). והוסיף בצידי המכתב, אודות מה שהתלונן כי מצבו קשה ומר, אם תשכיל להודות לה' על כל הטובה, לרקד ולפזז מרוב עוז וחדווה על כל הטובה אשר גמלך ה'... תצא מכל צרה ודוחק, והשי"ת שנתן לך דירה זאת הוא גם ירחיב את גבולך.

וכבר נודע מאמרו של הרה"ק בעל התניא זי"ע, שלא מצבו של אדם מעמיד את האדם בשמחה ונחת, אלא אדרבה, האדם מחליט מה יהא מצבו...

דוגמא לדבר הוא ממעשה שהתרחש זה עתה באחד ממושבותיהם של בני ישראל, כשלאבון לב ארבעה שכנים מבניינים סמוכים נסתלקו לבית עולמם לאחרונה, 'ראובן' נפטר מהמחלה הנוראה, 'שמעון' הלך לבית עולמו לאחר שנדבק ב'ווירוס', 'לוי' היה לו התקף לב (הארץ אטאקע), ולאחרונה ממש נלב"ע גם 'יהודה' מה'ווירוס'. והנה בעיצומם של ימי השבעה על ר' 'יהודה', אמרה האלמנה החשובה תליט"א, הפעם אודה את ה', כי למרות שיד ה' נגעה בנו, אך עדיין שפרה נחלתנו לעומת ג' שכנותיי - אחיותי לצרה, כי בבית 'ראובן' עדיין יש בבית שני ילדים שעוד לא נישאו, ואילו אנחנו זכינו ב"ה להשיא את כל יוצאי חלצינו. אצל 'שמעון' היה זה סמוך ונראה קודם נישואי הבת הצעירה, וכבר לא היתה השמחה שלימה, ואילו אנחנו זכינו לחגוג ביחד עם הנפטר ז"ל שמחת הולדת הנכד, ואף השתתף ב'שלום זכר' ובמעמד הברית. ובבית משפחת ר' 'לוי' ז"ל תאניה ואניה כי נלקח בפתע פתאום (מהתקף לב), ואילו אנו זכינו ל'הכנה' בשבועיים בהם שכב על ערש דווי...

אחר הדברים האלה נכנסה אלמנתו של ר' 'שמעון', וברצונה להשתתף בכאב אמרה לפי תומה, בוודאי קשה לכם מאוד, אנחנו זכינו לכל הפחות לעשות 'שמחה' אחר השבר אשר הושברנו בפטירת בעלי, ונישואי הבת הצעירה הפיחו בנו רוח חיים, אך אצלכם... ומה אדמה לשברכם... וכשעלתה אלמנתו של 'ראובן' פתחה ואמרה, אוי מה היה לך... אני נשארתי בביתי עם שני ילדים, וב"ה אינני יושבת בדד בביתי, אבל את נמצאת בגפך בין ארבע קירות הבית, ומי יחמך... ואילו אלמנתו של 'לוי' סחה, גדול כים שברך... בנוסף לעצם הטרגדיה הרי עברו עלייך שבועיים קשים מנשוא בעת תקופת המחלה, ימים מלאי חרדה ואימה מה ילד יום, וב"ה שפטרני מעונשם של ימים אלו (כי הוא מת בפתאומיות), ולא עוד אלא שזכינו לפני כן לחגוג יחדיו שמחת שבע ברכות של נכדנו יקירנו...

באמת אמרו, כי בהחלט היה יכול להיות המצב הפוך מן הקצה אל הקצה... אלמנת 'יהודה' תקונן על שאין 'שמחה' במעונה ואלמנת 'שמעון' תייבב על היתומה ה'טרייה' שלא זכתה שאביה יוביל אותה לחופה... אלמנת 'יהודה' תבכה

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

ו"ל, כי יהודי צריך ומחויב להאמין כי 'קץ שם לחושך', והחושך יעבור ובמקומו יופיע האור²¹.

ואף זה המרגיש שנסתמו דרכי הישועה בפניו, ומאין יבוא עזרי, ואינו רואה שום דרך טבעית שעל ידה תבוא הצלתו, הרי אל יאבד עשתונותיו אלא יתחזק באמונה, שהרי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, והיפלא מה' דבר כיצד ימשיך לו הישועה. וכדתיב בפרשתן (טו כג-כה) 'ויבואו מרתה, ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה... ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו

המים'. ונודע להקשות, מדוע נקבע שם המקום מרה, הרי לאחר הנס והפלא הגדול שנמתקו המים היה מן הנכון לכנות את המקום 'מתוקה'. ומבארים משם הרה"ק מקאז'מיר זי"ע, כי כששתו ממי מרה והרגישו כי מרים המה ואינם ראויים לשתיה, החלו זועקים לשמים, ומבקשים, אבינו שבשמים שלח לנו מים מתוקים להשקות עם רב. והיו מחשבים על ניסים גדולים ועצומים שיחיש להם הקב"ה ויביא להם מים לשתות, אך זאת לא שיערו בנפשם, שיהפוך הקב"ה את המים המרים עצמם למתוקים, ויחיו נפשותם מאותם המים עצמם²². הן הן הדברים אשר אמר הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע

על שנשארה בגפה ואלמנת 'ראובן' תתאבל על שני היתומים שנשארו בבית... אלמנת 'יהודה' תביע צערה על תקופת המחלה ואלמנת 'לוי' תוריד דמעות כמים על שקיעת השמש בצהריים... אלא שהכל תלוי ברצונו של אדם להתייחס למצבו, ובידו ה'בחירה' אם לנסות להתחזק ולמצוא נקודות אור או להיות שקוע בעפר ובעצבות ולהביט רק על החושך, ובחרת בחיים...

שמעתי על אחד מבני ירושלים של מעלה, כי כשבאו לומר לו, מגיע מזל"ט, נולד לי... הפסיק את המדבר ושאלו האם אצבעות ידי הנוול בשלמות הם, ומה עם אצבעות הרגלים, העיניים האזניים, החוטם והפה, הרגלים ושאר איברים, משענה הלה - ב"ה הכל בסדר גמור, חסדים מגולים, אז נפנה לשאול אם נולד בן או בת... שלא לשכוח להודות קודם כל על כל פרט ופרט מהטובה.

ודע עוד כי עצם ההודאה לה' על החסד שבתוך הצרה ממשיך את ישועת ה'. וכך הוי מעשה אצל הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע, וכפי שסיפר בעצמו אל הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע ולהרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, שפעם אחת רקד 'מצוה טאנץ' עם הכלה, ונזכר בהא דאיתא (ח"ב ה:) 'כלה דא איהי שכינתא', ושקע בדבקות נשגבה, ורץ ליער שם שהה ג' ימים כשהוא דבוק בשרעפיו הקדושים, עד שנתעורר בחולשת הגוף נוראה אחר שעברו עליו ג' ימים בלא מאכל ומשתה, ואמר 'רבונו של עולם, זושא דאנקט דיר אויפן אפעטיט' (זושא מודה לך על התאבון), ונעשה לו נס גדול ונשפע לו כדי חיותו מתוך אחת משיניו. וביאר בזה הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע כי הרבי ר' זושא רצה לעורר עליו רחמי שמים, על כן חיפש אחר נקודת החסד שבתוך אותו רעב על אנושי, ומצא אותה - להכיר בחסד ה' שהוא מרגיש רעב וצורך לאכול... כי יש אנשים אשר רח"ל כבר אין להם אפילו תאבון לרוב חולשתם וכל אוכל תתעב נפשם, ופתח והודה לה' הטוב על החסד הגדול אשר עושה עמו שיש לו הרגשת צורך באכילה, ובזה המשיך את הישועה שהיתה לו ממש מחוץ לדרך הטבע.

כא. והדברים אמורים הן בנסיון בענייני גשמיות, והן בשעת 'הסתר' בעניינים רוחניים. וכדכתיב בפרשתן (טז ו-ז), 'ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים, ובקר וראיתם את כבוד ה' וגו'. וביאר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות ד"ה ערב) שבא הכתוב להורות, שאם נמצא האדם בבחי' 'ערב', שנסתמו בפניו שערי אורה וקשה עליו לעבוד את בוראו ית', אזי אל יפול רוחו בקרבו אלא יתחזק 'כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים' אף שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ובוודאי ירחם אף עליו להוציאו מאפילה לאורה. אכן אם הוא בבחי' 'בוקר' שבכל אשר הוא עושה רואה סימן הצלחה, אל יתגאה לומר כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה, אלא 'וראיתם את כבוד ה', שידע שהכל הוא מחסדי השי"ת עמו.

כב. עוד אמר הרה"ק מקאברין זי"ע לבאר מה שנאמר (תהילים קטז י) 'האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד', וז"ל, פירוש יהודי צריך ומחויב להאמין כי אדבר - שעוד אספר פעם בעיתים הטובים והשמחים שה' יעזור ויתן לי, כי אני עניתי מאוד - שהייתי פעם בעניות. כי בעת המצוקה חייב אדם להאמין שעוד יבואו זמנים טובים ושמחים שאוכל לספר אז על יסורים של עכשיו כעל יסורים שעברו, ואתן הודיה לה' על ישועתו, עכ"ל (תורת אבות, אמונה ובטחון מב). כג. מפורשים הדברים במדרש (תנחומא כד) 'רבן שמעון בן גמליאל אומר, בא וראה כמה מופלאין דרכיו של הקב"ה יותר מדרכי בשר ודם, בשר ודם במתוק מרפא את המר אבל הקב"ה במר מרפא את המר', ועל כן ציוה עליו

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

יא

חרון מזונות. אף ב'תשב"ץ' (רנ"ו) כתב בשם הירושלמי כל האומר פרשת המן בכל יום מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו, והוסיף ה'תשב"ץ' - ואני ערב'די.

והטעם, כדכתב המ"ז (פק"ד) שהוא כדי שיאמין האדם שכל מזונותיו באים בהשגחה מלעילא^י. הוסיף ה'משנה ברורה' (פק"ג) להורות שריבוי ההשתדלות לא יועיל מאומה (ורק על ידי ה'תפילה' בכוחו לשנות הנגור). וכך היה במן 'המרבח לא העדיף והממעיט לא החסיר'^כ, וסוף דבר העלה כל אחד בידו 'עומר לגולגולת' כמו

בלשון הכתוב (תהלים קל ז) 'והרבה עמו פדות' - הרבה דרכים יש לו להקב"ה כיצד לפדות את עמו...

פרשת המן - השתדלות לפנסה מתוך אמונה

בפרשתן (טו ד), 'ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', נפסק ב'שולחן ערוך' (א ה) 'שוב לומר (בכל יום) פרשת העקידה ופרשת המן, וכתב ה'רבינו בחיי' (טו ב) וקבלה ביד חכמים, כי כל האומר פרשת המן בכל יום מובטח לו שלא יבוא לעולם לידי

להשליך עץ מר לתוך המים (ונחלקו שם במדרש במין העץ) ודייקא על ידו נמתקו המים. והיינו טעמא שהקב"ה ממתיק מר במר, למען נאמין בו שגם אם נראה בעליל בדרך הטבע שנעלו השערים, הנה הקב"ה משדד המערכות וממתיק מר במר, ולהורות כן נקרא המקום בשם 'מרה' לזכרון עולם שממתיק מר במר שלא כדרך הטבע כלל.

בדרך זה יש לבאר האמור בשירת הים 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל תמלאו נפשי אריק חרבי תורישימו ידי, נשפת ברוחך כסמו ים' (טו ט-ז). שכבר עמדו המפרשים (עי' רמב"ן) לאיזה צורך נכתב מחשבת פרעה בתורה, עוד צ"ב, מדוע סייע הקב"ה בידו לרדוף אחרי בני ישראל עד הים, ולא סיכל עצתו כבר בהיותו בארץ מצרים שלא יוכל כלל לצאת ולרדוף אחריהם. אלא רצה הקב"ה להראות כוחו וגבורתו לחזק האמונה בו ית', ועל כן סייע ביד פרעה לרדוף ולהשיג את ישראל חונים על הים, שעל פי דרך הטבע לא היה להם שום עצה ותבונה כיצד ינצלו מידו, אלא שהקב"ה קרע את הים והעבירנו בתוכו למען נדע כי מי כמוהו באלים ה'. ולשם כך נכתב בשירה מחשבתו הרעה ארדוף אשיג וכו', בכדי שנתבונן שהנה כבר היה פסע בינם לבין המות אך הקב"ה יכול להושיע את האדם באופן שלא עלה כלל על דעתו.

ולא זו בלבד, אלא שהים היה נראה מתחילה כ'אבי אבות' ה'מרה', שהרי מחמתו הם אבודים לגמרי באין מוצא, ואין להם דרך להמשיך לברוח מפרעה, והראה להם הקב"ה כי דייקא כאן הוא הפתח להצלה ובאופן שלא עלה על דעתכם, הים יבקע לשניים ואתם תעברו בו, ומצרים ינוסו לקראתו ויצללו תהומות בלב ים. כד. אמנם פשוט, שלא די באמירה בפיו 'פרשת המן', אלא יתבונן בפנימיות הדברים, שכל פרנסתו והצטרכויותו יגיעו אליו מן השמים בהשגחה פרטית.

פעם שאל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, אמרו חז"ל (יומא עה.) שכל אחד ואחד טעם באכילת המן את הטעם שעלה ברצונו, הגידו נא לי איזה טעם הרגיש מי שלא חשב מאומה בעת אכילתו, הוא מותיב לה והוא מפרק לה - מי שאינו מתבונן אין לו כל טעם כלל... (עיי' בית השואבה לר"ש שוואב, עמו' 151).

כה. יש שרמזו בלשון הקרא 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', ששפע הפרנסה דומה ל'מטר' הניתך מן השמים, מה המטר אי אפשר לשום בריה שבעולם לחזק ולהגביר את זרם וחוזק המטר, וכן להיפך - אין הדבר מסור בידי אדם להחליש את חוזק המטר, אלא הכל כפי שנקבע מן השמים, כן ממש היא הפרנסה - כל ההשתדלויות לא יועילו במאומה להרבות את שפע פרנסתו, וכן להיפך, אי אפשר לאדם להחליש או להפסיד פרנסת רעהו, אלא הכל יהא כפי שנקצב לו מן שמיא.

וכבר אמרו על מאמרם ז"ל (עי' תענית ח:) 'מאן דיהיב חיי יהיב מזונות' כי כמו שלגבי ענין אריכות 'חיי' של האדם ושאר בריות יחיה כל אחד בדיוק כפי שנקצב לו מן שמיא - לא רגע פחות ולא יותר, ואפילו המלך הגדול והעשיר הגדול ביותר אינו יכול להוסיף לעצמו על ימיו ושנותיו אפילו יום אחד או שעה קלה, כמו"כ א"א לשום אדם שבעולם לשנות את הנגזר עליו בעניין הפרנסה, ולא יועילו לו כל טעדיקי שבעולם להוסיף אפילו פרוטה אחת על מה שנגזר עליו. וכן בשאר כל ענייני העולם, אין כח בשום נברא ונוצר לשנות כמלוא נימא מרצון ה', וכל השתדלותו להעביר את הגזירה לא תצלח בידו.

כו. מנהג ישראל תורה לתת מזון לעופות בשבת שירה, יש שרמזו במנהג זה, כי מדרך אכילת הציפור שבגשתו אל המאכל הריהו מכופף את ראשו, מכניס המאכל ומיד מרים את ראשו כלפי מעלה, שוב מרכין ראשו וחוזר

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

שנקצב לו מן השמים. ומוזה ילמד האדם שריבוי מזונותיו עבור זה¹, ולאידך אף אם לא ירבה בהשתדלות ההשתדלות לא יתן לו ולא יוסיף לו מאומה, ולא יתרבו ישרים לו הבורא מזונותיו כפי הנקצב לוי².

ומעלה וחוזר חלילה. ללמדנו, שבענייני פרנסה אף שעלינו 'להשתדל', מכל מקום נזכור תמיד להרים תיכף ראשינו ועיינינו למרום, לדעת שסוף דבר הקב"ה הוא הממציא לנו הפרנסה.

כז. מתאמרא משם הרה"ק הישמח ישראל' זי"ע שחמשה עשר בשבט הוא 'ראש השנה לאילן' (ר"ה ב.), כי אז הוא זמן ה'חנטה' בפירות האילן (שהפירות מתחילין לצמוח), ויש לחשוש שמא יבוא בעל העץ לידי התפארות לאמר, הנה כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה, ע"י עבודתי ויגיעתי בשדה גדלים הפירות, על כן נקבע יום זה לראש השנה, להזכיר לו לאדם את 'ראש השנה' שאז כל באי עולם יעברון לפניו כבני מרון והכל נקבע ונקצב להם בו ביום, וכל מעשה ידיו אינם אלא השתדלות גרידא, אך חס מלומר שהם המביאים לו את השפע.

ובאופן אחר אומרים לו לאדם, בחמשה עשר בשבט הוא ר"ה לאילן, שבזמן החנטה לא יתפאר לומר כי תלוי במעשיו אלא יזכור את הראש השנה לאילן - שכבר נקבע כל העובר על האילנות בעצרת שאז נידונים על פירות האילן (ר"ה טז.).

ויש להסמיק דברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ספר הזכות, שלח בדיבור הראשון) המבאר את דברי התוס' (שבת לא. ד"ה אמונת) 'אמונת זה סדר זרעים - שמאמין בחי עולמים וזרע'. ולכאורה צ"ב, דבפשטות נראה דאדרבה זה שאינו עוסק בעבודת השדה מאמין הוא יותר מהעוסק, אלא מבאר ה'חי' הרי"ם, שיותר נחשב כמאמין מי שעוסק ביגיע כפו לצורך פרנסתו, ובכל זאת מכיר ויודע באמונה שלימה שלא עבודתו ויגיע כפיו מביאה לו את טרפו וטרף ביתו, וכן בשעת נתינת הזרע באדמה מאמין ויודע שלא נתינת הזרע באדמה גורמת לצמיחת הזרעים, אלא 'מאמין הוא בחי עולמים' ותולה עצמו בחסדי השי"ת, שהוא המצמיח את הזרע, והוא הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים, ולכן רמזו 'אמונת - זה סדר זרעים' (שבת לא.) שדייקא בזמן ההשתדלות והזריעה נחשב האדם 'מאמין' אם עדיין הוא סמוך ותלוי בה' ולא במעשי ידיו.

כח. אבל, אין בכוננת הדברים לגרוע מעניין ההשתדלות, שהרי בוודאי היא חוב גמור (בפרט כשהיא באה כ'תירוץ' על עצלות וכיו"ב...), וכאנתו אדם בירושלים שבין החומות שהיה רעב ללחם ואין בידו אפילו שווה פרוטה לקנות בה אפילו מעט לחם צר ומים לחץ, והיה הלה מסרב לעשות את ההשתדלות המוטלת עליו - לפשוט את ידו או ללכת לאכול בבית התמחוי, עד שנפח את נשמתו מרעבוננו, והיו הבריות מרננים ואומרים 'הרי זה מת ממצוקת הרעב'. מששמע זאת הרה"ק רבי מנחם נחום מראחמיסטריווקא זי"ע השיב ואמר, 'לא הייתה מיתתו מיתת רעב והצמא, אלא מיתת כבוד ובושה... שלא מת אלא מפני שלא היה נאה לו להושיט את ידו ולבקש מעט עזר וסעד'.

וכך ביאר הרה"ק הישא ברכה' ממאדזיץ זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (יז יב) 'ויהי ידיו אמונה', שלכאורה אמונה היא 'בראש' ומה עניין 'ידיים' לאמונה, אלא ללמדנו על חובת האדם להשתדל בידי וביגיעת כפיו ולא יישב בחיבוק ידיים, אלא שיעבוד בידי מתוך אמונה שאין זה אלא השתדלות ותו לא, וכמו שאמרו (בירושלמי, הובא בתוס' שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים - שמאמין בחי העולמים וזרע', והיינו שמתוך אמונתו בהקב"ה הרי הוא זורע ומקיים חובת ההשתדלות, אך 'ידיו אמונה', שמאמין כי אין 'הידיים' מביאים את הפרנסה, אלא שהם הדרך שעל ידה יצוה הקב"ה את ברכתו, וכדכתיב 'וברכתך בכל אשר תעשה'.

כיוצא בדבר אמר גם ה'חפץ חיים' (עה"ת, בפרשתן, בהערות), מדוע קרע הקב"ה את הים רק לאחר שנכנסו ישראל לתוכו, אלא שרצה ללמדנו לדורות עולם שצריך לעשות השתדלות, לקפוץ אל תוך הים... ולא לילך בטל בטענת אמונה כי הקב"ה יכול 'לקרוע את הים' אף מבלי שאעשה כלום...

אמנם לאידך גיסא, פשיטא ש'השתדלות' זו להיכנס לים לא הועילה ולא מידי, אלא שעל האדם לעשות את ההשתדלות, ואז ישפיע הקב"ה את ברכתו בלא שום שייכות אל עשיית האדם, וכל ההשתדלות אינה אלא בגזירת מלך.

ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למי שברשותו חבית מלאה יין בדופן החבית קבוע ברזא (ברז), הלה שרצה להרבות את יינו, בא והתקין עוד ברזא בצדו האחר של החבית, מתוך דמיון שיתרבה יינו עי"ז... כן ממש הוא האדם המוסיף להתאמץ ב'שעות נוספות' ויגיעה יתרה בעמל הפרנסה, ואינו משכיל שהפרנסה כולה משמים היא קצובה, וכל תוספת השתדלות כמוהו כתוספת הברז בחבית היין.

השמעני את קולך - כה התפילה

בפרשתן (יז א-ג), 'ויחנו ברפידים ואין מים לשתות העם וכו', ויצמא שם העם למים' וגו', והקשה ה'אור החיים' הק' (פסוק ג) וז"ל, הנה הענין יוליד התימה, למה יביאם ה' אל הנסיון הגדול הזה למות בצמא, וכפי השכל ישער אדם שדבר זה וכדומה תוליד הכפירה וכו'. ונראה כי ה' ניסה אותם להדריכם לשאת עיניהם ולהתפלל לפני ה' לא כי זה עיקר גדול באמונה ובהשלמת הנפש, ותמצא שנתחכם ה' על הדבר ולא נתן להם מן יום לחודש אלא דבר יום ביומו, ואשר על כן מנע מהם הנס עד שיתחננו למול קונם וישמע צעקתם' לג'.

והנה איתא במדרש (תנחומא בפרשתן ב) על הכתוב (טז ד) 'דבר יום ביומו' - 'מי שברא יום ברא פרנסתו, מכאן היה רבי אלעזר המודעי אומר, כל מי שיש לו מה יאכל היום ואומר מה אוכל למחר, הרי זה מחוסר אמונה, ובפשטות הכוונה שחסרון אמונתו ניכר בעצם דאגתו 'מה יאכל למחר' כט. אך בעלי אמונה דקדקו לומר, שחסרון אמונתו אינו דייקא בדאגת המחר, אלא בכך שהוא מרגיש שיש לו היום, כי אם הייתה אמונתו שלימה, היה מבין שאין לו משלו ולא כלום, ואף בזה היום אין לו לחם לאכול, אלא כל מזונו בא לו מידי שמים, וא"כ מה לי היום ומה לי למחר.

כט. ביאור נפלא ביאר בה ה'רבינו בחיי' בפרשתן (טז ד, ד"ה ויצא העם), וז"ל. 'כי האומר כן (בדאגתו, מה יאכל למחר) מראה בעצמו שאין בטחונו אלא במה שרואה תחת ידו, ועל כן הוא מקטני אמונה, לפי שעיקר האמונה להאמין מה שאין אדם רואה שיתלה בטחונו בבעל הרחמים שבראו ואת יומו שירחם עליו ויתן לו פרנסתו'.

וכן כתב הנצי"ב ב'העמק דבר' על הפסוק בפרשת עקב (דברים ח ג) 'ויענך וירעיבך ויאכילך את המן... למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם', ומבאר, שהרגיל הקב"ה את ישראל בעינוי זה, שהולכים ארבעים שנה במדבר באופן שלא ראו לעיניהם מהו מקור פרנסתם, ורק נתן להם את המן, ללמדם לדורות עולם, שהרי יהיו כמה עתים שלא תהיה שום תקוה להשיג לחם, וח"ו יאבדו בני ישראל כל תקוה לחיות על הארץ ויתייאשו לגמרי, לזה הקדים הקב"ה ליתן להם כח ועצמה שידע שהם מתפרנסים ממוצא דבר ה', ואין פרנסתם תלויה כלל במעשי ידיהם, ומסיים שם הנצי"ב, וזהו תועלת נפלא בימי הגלות.

ל. וכבר פירש הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (סוף פרשתן) מנהג ישראל לתת מזון לציפורים בשבת שירה, כי השור והחמור במיעוט דעתם חושבים כי מזונם בא אליהם בדיון, שהרי הם עמלים עבור בעליהם בעבודת שדה וחרם, משא"כ העופות אינן מועילות כלום לבעליהם, ויודעים שאין מקבלים מזונם אלא בטוב לב בעליהם. להורות לן, שנאמין שאין הפרנסה באה לנו כי אם ב'חסדי' הבורא עלינו, כאותם העופות המקבלים מזונם בחסד מטוב הבעלים. לא. וזאת התפילה צריכה להיות מקרב לב ומתוך הכוונה הראויה, ולא כמצוות אנשים מלומדה, וכעין מה שכתב רבינו עובדיה מברטנורא זי"ע (בספרו עמר נקא) על דברי רש"י בפרשתן (יד י) 'ויצעקו בני ישראל אל ה' - תפסו אומנות אבותם, וביאר הרע"ב שכך אמר הקב"ה למשה, כל תפילתם אינה אלא מכוח 'מנהג אבותיהם בידיהם' (ולא בלבבם) - שכך עשו אבותם בעת צרה, היו מתפללים לפני, אבל אינה מכוח ההכרה והידיעה שאין להם על מי להישען אלא על אביהם שבשמים, ולא כך היא דרכה הנכונה של תפילה.

ואדרבה יש לחיות את 'פשוטן של דברים', שהוא כענין ה'אומנות' שביד האדם ובה מביא פרנסתו, כך 'אומנות אבותם' - התפילה, היא הכח שבה פעלו אבותינו את כל עניניהם ברוח ובגשם, ואף אנו נלך בדרכם זאת, וכדרך כל אומן המייפה ומשכלל תדיר את אומנותו...

לב. בדרך זה מבאר המבי"ט (בית אלקים שער התפלה פי"ב) הא דאיתא בגמ' (סנהדרין מד): 'לעולם יקדים אדם תפלה לצרה', כי המתפלל שלא בשעת הצרה מראה בזה תוקף אמונתו בהקב"ה 'שיודע ומכיר כי כל מה שיבוא אליו מהטוב או מהפכו אפילו לימים רחוקים הוא מאתו יתברך, אמנם המתפלל רק לאחר שבאה עליו הצרה ל"ע, נראה שלולא הצרה אזי לא היה מתפלל אל הקב"ה, ולא הכיר בכך שהקב"ה יכול להביא עליו את הרעה, על כן תפילתו של המתפלל מקודם חשובה יותר ומתקבלת טפי אצל הקב"ה.

לג. סיפר העסקן ר' יואל ווייס שליט"א מקרית יואל, באחד הימים באתי לביהמ"ד בשעת מנחה, ומצאתי שם כמה מאנ"ש רכונים על רכב החונה מחוץ לביהמ"ד מכים עם קורת עץ ועוד 'כלים', ומתייגעים לתקן משהו, והם קוראים לי - מע"כ מתנדב אצל 'חברים', בא נא לעזרתנו, כי איש פלוני יצא ברכבו אחורנית, ופגע ברכב זה (מאחוריו) כשהוא דוחף פנימה את הבאמפער (שגא) ואיננו יודעים של מי הרכב לכן החלטנו, קודם לכל נתקן את הנזק -

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

לפי מה שמבואר שבמקום שאירע הנס מברכין (על הנס) ה"נ מקום 'ראש הגבעה' אשר שם ה'אבן' הזה הוא מקום הנס בנצחון המלחמה, שעי"ז (שם) הרים משה ידיו וגבר ישראל, עכ"ל. ולמדנו כי הנצחון נעשה במקום התפילה - מקום שמרימים הידיים לשמים ולא במקום המערכה עצמה... כי ה'מלחמה' אינה נעשית בשדה הקרב אלא רק בתפילה, שם מכניע את האויב ומפילו חללים ליד.

למען אנחנו - התרוממות ע"י הניסיונות

בפרשתן (פו ד), 'למען אנחנו הילך בתורתך אם לא', הנה עבור העמידה בנסיונות ברא ה' את עולמו, שהרי מלאכים יש לו מספיק בעולם העליון - כמו שאומרים ב'אקדמות' 'חיל אלף אלפין ורבוא

בפרשתן (ז יא), 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל', ופירש בתרגום יונתן 'וְהָיָה כִּדְּ יָקוּף מֹשֶׁה יָדָיו וְיִגְבֹּהּ וְיִתְנַבֵּן בְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְכִדְּ הָיָה מִנַּח יָדָיו מִן לְמַצְלֵיָא וְיִתְנַבֵּן בְּבֵית עַמְלָק' - כאשר זקף משה ידיו בתפילה התגברו בית ישראל, וכאשר הניח ידיו מלהתפלל גברו אנשי עמלק. וכן פירש רש"י מה שנאמר 'ויהי ידיו אמונה' - 'פרושות השמים בתפילה נאמנה ונכונה'. והרי שנצחון בני ישראל על עמלק לא הגיע בכח ועל ידי אנשי המלחמה אלא רק בזכות תפילותיו של משה.

יתר על כן מצינו במהרש"א (ברכות ה"א נד: ד"ה ואבן שישב עליה משה) על דברי הגמרא (שם) 'הרואה אבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק, צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום'. וז"ל.

נדחוף חוצה את הבאמפער למקומו הראשון בטרם יצא בעליו חוצה ויגלה את הנעשה... והנה, באמצע עבודתם יוצא אברך מביהמ"ד ומשתומם למצוא 'צוות' המתקן את רכבו, ושאלם מאי האי, ניגש אליו ה'פוגע' ומתנצל לפניו, אוי מחל נא וסלח נא, פגעתי ברכבך מבלי להשים לב, ודחפתי את הבאמפער פנימה כעת הזאת 'בעלי חסד' הללו מסייעים בעדי להשיב אותם למקומו הראשון, ראה נא כי הכל כמעט כבר 'מסודר' במקומו, ענה האברך שהיה נראה כבן 'שנה ראשונה', לא מיניח ולא מקצתיה, נזק זה כבר נעשה לפני כמה וכמה שבועות ברכב זה אשר שכרתי, והיום הגיע זמני להשיבו אל בעליו, ואנכי לא ידעתי כיצד אתקן את הנזק, היות ואין בידי אפילו שוה פרוטה, כבר כמה שבועות הדבר מטריד את מנוחתני... מה עשיתי, נכנסתי כעת להתפלל מנחה, ובקשתי מהבורא במילים פשוטות וברורות, אבי שבשמים, עלי להחזיר רכב שניזוק, אין בידי מעות לכך, אנא, עזור לי, הנני סומך עליך אבי שתסדר לי את הענין, כה אמרתי בפשיטות ובתמימות, מבלי לחשב כיצד תבוא ישועתי, והנה אך יצאתי מבית תפילתי מצאתי שאכן שמע א-להים הקשיב בקול תפילתי.

לד. חיזוק עצום בכוחה של תפילה בשעה שאדם 'מן המיצר', ואף דעתו מעורבת, מצינו להרה"ק ה'דברי ישראל' (ד"ה א"י ויצעקו), שהנה ידוע מה דאיתא במדרש (שמו"ר כא כו) על הזמן בו היו ישראל חונים על ים סוף, וכך איתא שם 'היה הקב"ה מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין, מה עשה גירה לפרעה לרדוף אחריהם, שנאמר (יד י) 'ופרעה הקריב', מיד ויצעקו בני ישראל אל ה', באותה שעה אמר הקב"ה לכך הייתי מבקש לשמוע קולכם, שנאמר (שה"ש ב יד) 'יונתי בַּחֲגִי הסלע השמעיני', השמיעני קול אינו אומר אלא 'השמיעני את קולך', אותו הקול שכבר שמעתי במצרים, לכך כתיב את קולך, עכ"ד המדרש. וצריך לבאר מהו המיוחד באותו הקול שכבר שמעתי במצרים שהיה הקב"ה מבקש לשמעו בשנית, וביותר תמוה מה שאמרו במדרש ולא היו רוצין - מדוע באמת לא רצו בני ישראל.

ומבאר ה'דברי ישראל' על פי מה שאמר הרה"ק מקאזמיר זי"ע, וז"ל, אבל מי שאינו בדעת השלם, עיקר התפילה כתינוק קטן שאינו יכול לדבר עדיין שום דיבור לבד אשר קורא אבא אבא, ומזה לבד נתעורר רחמנות גדול מאביו לבנו כאשר עיננו רואות, וכמו כן עיקר התפילה וכו' העיקר שיהיה בבחינת תינוק שאינו יכול לדבר כלל רק לקרות קול פשוט אבא אבא, ובזה בודאי נתעורר רחמנותו הגדולה, עכ"ל. ועל פי זה מבאר, כי כידוע (פע"ח שער חג המצות פ"א) בגלות מצרים היה 'גלות הדעת' ולא היו יכולים להתפלל אלא לזעוק טאטע טאטע... (אבא, אבא...) ועלתה זעקתם השמימה, ובצאת ישראל ממצרים היתה גם גאולת הדעת, וממילא 'היו מתפללים בכוונות ומוחין כמובן, אבל הקב"ה היה מבקש לשמוע עוד הפעם את קול התפלה ששמע במצרים מקירות ליבם אבא אבא, ולא היו רוצין רק להתפלל בכוונות ובמוחין, על כן הביא עליהם את פרעה, והיו נבוכים בארץ סגר עליהם המדבר, ולא יכלו להתפלל מתוך 'מוחין' אלא לזעוק טאטע, טאטע... או אז אמר הקב"ה לכך הייתי מבקש לשמוע קולכם, אותו הקול ששמעתי במצרים...

לשמשותא', וכל עיקר ה'נחת רוח' שיש לבורא מעולמו הוא מקרוצי חומר שיש להם נסיונות ומתגברים עליהם לה.

בך פירש הרה"ק מלעכוויש זי"ע (תורת אבות ד"ה למען אנסנו) בהאי קרא למען אנסנו הילך בתורת אף כשהוא במצב אם לא היינו כשבא לזמן קושי והסתרה, ואעפ"כ הוא מתגבר לילך בדרך הישר, הרי אז הוא עיקר חשיבותו, שעומד איתן להתחזק בזמנים אלו באמונה טהורה.

וזכור יזכור מה שאמר הרה"ק מקאברין זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (טו ג) 'ה' איש מלחמה ה' שמו' והנה ב'ראשית חכמה' (שער האהבה פ"ח אות ו) מביא את כל קורות ישראל בקריעת הים, וכפי שלמדונו רז"ל כי דייקא לאחר שנחשון בן עמינדב קפיץ ומסר נפשו עד שהיכו המים באפיו אזי נבקע להם הים. וכתב שמכאן נלמד שכל הרוצה שהקב"ה יעשה לו נס למעלה מדרך הטבע, הרי עליו תחילה למסור את נפשו ואת רצונותיו ולשבור את טבעו, ואז ינהג עמו הקב"ה שלא כדרך הטבע לה.

ומעתה אם נדמה לו לאדם, כי במצב הזה, שמתפלל הוא ברחובה של עיר או בביתו, שאין תפילתו חשובה במרומים מאחר שאין דעתו מיושבת עליו, ואינו יכול להתפלל 'במוחין'... הרי ידע כי אדרבה, הקב"ה מצפה שנזעק אליו כמו תינוק הקורא לאביו מקירוב ליבו...

לה. הגה"צ רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל בעל ה'עבודת פנים' היה רגיל לומר, שלכאורה צ"ב, מהי מעלת ה'שירה' ששרו משה ובני ישראל, והרי כל החיות אומרים שירה לפני הקב"ה, וכמובא באריכות ב'פרקי שירה', אלא ביאורו, ש'שירת החיות' באה להם כפי טבען, אבל, שירת 'בני ישראל' היא אדרבה כאשר 'באו מים עד נפש' - והוא פועל כנגד טבעו במסירות נפשו אז עולה שירתו לפני המקום ב"ה, שכאשר קפצו לים זכו לומר את שירת הים, ובזה מותר האדם מן הבהמה שיש בכוחו להתגבר מעל הטבע למען שמו ית'.

לו. נוראות אמר בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל לבאר בלשון הכתוב (י ט) 'ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך', כי לכאורה היה לו להקדים את ה'זקנים' שהם חשובים יותר מה'נערים', אלא כי בני ישראל שמרו על קדושתם גם בהיותם בתוך טומאת מצרים (שמו"ר א כח), וידוע כי הנסיון אצל בני הנעורים מר וקשה הרבה יותר מאשר אצל הזקנים שכבר בטל מהם יצר הרע, נמצא שהנערים נתעלו יותר מן הזקנים, שכפי קושי הנסיון כך מתרוממים יותר, על כן ראוי להקדים את הנערים לפני הזקנים...

לז. כה אמר הרה"ק הרבי ר' העניך זי"ע (חשבה לטובה עה"ת, פסח), הנה בתורה מצינו בקריעת ים סוף, שהתורה אמרה 'ויבקעו המים', ומדוע כינו בגמרא ומדרשים את הנס 'קריעת ים סוף' ולא 'בקיעת ים סוף', הרי קריעה היא רבה היא יותר מבקיעה. אלא, שהקב"ה אכן ציווה על הים רק על בקיעה של מה בכך - שבתוך הבקע הקטן יעברו בני ישראל. אך בפועל משהגיעו ישראל לים סוף והים ראה ויננס - מה ראה, ארונו של יוסף ראה, ובראות הים את ארונו של יוסף, שהתגבר על הנסיונות בקדושה נעלית, וקרע את עצמו מעל לטבעו. מיד נקרע הים. כי זה הקורע את עצמו למעלה מטבעו הרי כל מוסדי תבל נקרעים לפניו.

כי עיקר חשיבות האדם היא בהתגברותו על הנסיונות. מעשה באברך מדרי ארה"ק, ששמע בשיעור מפי אחד המגידיים, כי מובא בספרים שבשעה שיהודי מתגבר על נסיון, והוא מתקדש ומשבר את טבעו לעשות רצון קונו, באותה שעה נפתחים כל שערי שמים ובידו לפעול כל מה דבעי. לאותו אברך הייתה ל"ע בת שחלתה במחלה, ושכבה בחוסר אונים בבית החולים בעיר באר שבע, באחד הימים הוזקקו הרופאים לסממני רפואה יקרים שלא היו תחת ידם, ורק בעיר תל אביב הייתה אפשרות להשיגם. בלית ברירה נסע האברך לתל אביב לקנות הרפואה לבתו, משירד האברך מהאוטובוס על פתחה של תל אביב, נתקל במראה שאינו הגון, תיכף התגבר האברך על יצרו ועצם את עיניו בכל כוחו, ובכוחות אדירים עמד בניסיון. תיכף נזכר האברך באלו הדברים ששמע מפי המגיד, ויפן לקרן זוית, ושפך את לבו בדמעות שליש לפני קונו, שירחם על בתו וישלח לה רפואה שלימה מן השמים...

משסיים האברך את תפילתו, פנה להמשיך בדרכו לחנות הרפואות, ובתוכ"ד התקשרו אליו בני ביתו, בתחילה לא עלה בידה להוציא הגה מפיה רק בכתה מאין הפוגות, עד שנרגעה רוחה לאחר כמה רגעים, וסיפרו שבתם התעוררה לפני כמה רגעים, והרופאים שמיהרו לבודקה נדהמו לגלות שהמחלה החלה לרדת וכבר אינן כל צורך ברפואות... הבט וראה כמה גדול כוחו של המתגבר על טבעו.

ומעתה אם נדמה לו לאדם, כי במצב הזה, שמתפלל הוא ברחובה של עיר או בביתו, שאין תפילתו חשובה במרומים מאחר שאין דעתו מיושבת עליו, ואינו יכול להתפלל 'במוחין'... הרי ידע כי אדרבה, הקב"ה מצפה שנזעק אליו כמו תינוק הקורא לאביו מקירוב ליבו...

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

ושים באזני ר"ת זבוב (עיי"ש), וכבר אמרו חז"ל (תנחומא כי תצא פ"ט) עמלק דומה לזבוב, וביאר ה'כלי יקר' (שם פסוק ח) למה השווה עמלק לזבוב, וכן עד"ז מציינו עוד כי יצר הרע דומה לזבוב (ברכות סא.ב), כי הנה אין כוח בפיו של הזבוב למצוץ מחתיכת בשר שלם, וכדי שיוכל לאכול וליהנות מן הבשר עליו למצוא סדק או נקב קטן ורק דרך שם ייכנס פנימה, וסופו שיביאנו לידי רקבון וקלקול. כיו"ב היא דרכו של עמלק זה היצה"ר, כל עוד שלא תתן לו דריסת רגל בקרבך לא ישלומ בשום פנים ואופן, אבל אם אך תהיה לו דריסת הרגל

בדברים האלו כתב הרה"ק ה'בני יששכר' מדינוב זי"ע (אגרא דפרקא אות כ"ד) בשם הרה"ק רי"מ מזלאטשוב זי"ע שכל הרוצה לפעול ישועה ונס בשינוי מדרכי הטבע, כגון זה שאינו יכול להוליד ורוצה להיפקד בזרע של קיימא, יעשה מצווה גדולה שלא כטבעו ובוה ישבר את כל המסכים המבדילים בינו לבין הישועה הנצרכת.^ט

צא והלחם בעמלק - במלחמת היצר הכתוב מדבר בפרשתן (י"ד), 'כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע', וכתב ה'בעל הטורים' כי זכרון בספר

כתב הגאון בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל (שה"ל ח"ד נה) במענה למי שביקש מאתו דרך תיקון במקום תעניות וסיגופים על עבירות חמורות ביותר, ומעתיק שם את לשונו של הרה"ק הישמח משה' זי"ע (בספרו ח"ג י"ח) שבחלומו גונב באזנו מן השמים, כי אכן, כל הפורש מדבר עבירה עליו לסגף עצמו בצער בכדי לכפר על העוון, מכל מקום מי שכבר משוקע בעוון ונשתרש בחטא, אם מתגבר לעזוב את דרכיו הרי עצם הפרישה מן העבירה צער גדול היא לו, ממילא יצא בכך ידי חובת הצער שעליו לעבור. ומסיים בשה"ל, שאף שאין פוסקים הלכה מן החלום, 'הענין מצד עצמו יראה אמיתי'.

לח. ידוע מה שדרשו חז"ל (שבת קלג:) על הפסוק (טו ב) 'זה א-לי ואנוהו' - התנאה לפניו במצות, עשה לפניו סוכה נאה לולב נאה וכו'. והיה מרגלא בפומיה של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לבאר שייכות הידור במצוות לקריעת ים סוף, שכאשר התבוננו בני ישראל בכל הניסים שנעשו להם על הים, וכיצד נתעורר עליהם ההנהגה שמחוץ לדרך הטבע - רצו להמשיך הנהגה זו תדיר, על כן קיבלו על עצמם להוסיף במצוות יותר מעצם החיוב, ועיי"ז ינהג בהם הקב"ה תמיד באופן ניסי (הובא בהליכות שלמה תשרי פי"א הערה 55).

לט. מספרים כי בעיר לעלוב דר ערל זקן בן מאה ושמונה עשרה שחלה ונפל למשכב עד שהגיע לשערי מות, חשו צאצאיו למיטתו והביאו לשם את אנשי דתם שיהיו עמו לקראת מיתתו, אך הגוי החווה להם בידו שאינו צריך לכל זאת, ושישלחו את כל האנשים האמורים לטפל במיתתו ובקבורה מעל פניו, ואכן, לא עברו כמה ימים, ואותו זקן יצא מכלל סכנה והבריא לגמרי. צאצאיו שנתפלאו לנוכח 'נבואתו' שאלוהו מנין ידע שאינו עומד למות, השיב להם הגוי שבשנות ילדותו הבחין פעם כי בכל לילה מתגלגל הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע ממעלה ההר עד תחתיתו, ששם היה 'נהר' והיה 'תבר גזיזי דברדא' (משבר הקרח) וטובל טבילה של טהרה, ומאחר שהיה נער רע מעללים ככל הגויים החליט לעשות מעשה, ומני אותו היום החל לפזר בכל לילה קודם חצות חלקי ושברי זכוכית על פני הקרח, וכאשר הגיע הרר"ד להתגלגל את ההר היה נפצע בכל חלקי גופו מחמת שברי הזכוכית. לא עברו ימים מועטים, והוריי הבחינו שהנני נעדר מהבית בכל לילה ולילה, ומשמעו מפי את אשר אני מעולל בכל לילה ולילה הזדעזעו, כי שמעו של הרר"ד היה ידוע גם בקרב גויי הארץ כי איש אלוקים קדוש הוא, הוריי שחששו מקפידתו הורו לי למהר אל ביתו ולבקש את סליחתו על המעשה הרע הזה, משבאתי אליו וסיפרתי לו על מעשי הנלוזים, פנה אלי בבת שחוק ואמר לי, האתה הוא זה שעל ידך העמידני הקב"ה בניסיון שלא אלך לטבול לטהרה, וב"ה שזכיתי לעמוד בניסיון זה, על כן ברח אברכך שתזכה להאריך ימים עד מאה ועשרים שנים, והנה - סיים הגוי, עדיין יש לי עוד שנתים ימים לחיות עלי אדמות עד שאגיע לגיל מאה ועשרים.

עלינו ללמוד מהאי עובדא עד היכן גדלה מעלת מסירות נפש, שנתמלא אותו צדיק בשמחה רבה כל כך עד שבירך את הגוי בברכה נדירה, אשר לא ידוע לנו על עוד אחד אפילו מאחינו בני ישראל שזכה מעמו לברכה נעלית זו. מ. עוד בדמיון היצר הרע לזבוב, שכשם שאין בכח הזבוב להזיק לאדם אלא כל כוחו הוא לבלבל את האדם ולהטרידו, שמרחש סביב הראש, ואף אם מעיפו ממנו הרי הוא חוזר להסתובב עליו להוציאו משלוות דעתו, כך הוא גם היצר הרע, כי באמת אין בו כח להזיק, וכמאמרו הנודע של הרה"ק מקאצק זי"ע שהיצר הרע נראה כאריה שואג וטורף, אך אם יקום להילחם בו ולעמוד כנגדו יוכח היטב שאינו אלא אריה העשוי מנייר... אלא

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

ז

כל שהוא יעלה בידו לקלקל את הכלי, ומשום הכי 'אין עצה ואין תבונה' אלא לעמוד בכל תוקף בחומה בצורה בגדרים וסייגים המרחיקים את האדם מן העבירה. נראות כתב השל"ה הקדוש (בשלה, דרך חיים תוכחת מוסר) בפסוק (שמות יג ז) 'ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, וז"ל, ראה והביטה כמה צריך האדם להתבונן

שהוא מבלבל את האדם וטורף את דעתו, ובכך מפילו עדי ארץ ולמטה הימנה... ואין לנו אלא לשמור על יישוב הדעת שלא להלך אחר דמיונות שוא ומדוחים.

וכבר כתב הרה"ק ה'אורח לחיים' זי"ע לבאר הא דכתיב בריש פרשתן 'ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא', שהרי התורה הק' היא נצחית ונכתבה לדורות עולם, ומה התכלית בידיעת דבר זה ולשם מה נכתב בתורה, אלא כי זה כלל גדול בתורה 'שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ולאדם שהוא חלש בתורה ובמעשים טובים אין נותנים לו יצר הרע גדול, רק כמו שהוא יכול לכבוש ולכוף אותו', וזהו שאמר הכתוב ויהי בשלח פרעה את העם, ונשתחררו זה עתה מטומאת מצרים שהיו שקועים בה והחלו לקבל על עצמם עול מלכות שמים, על כן לא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, ר"ל קרובים הם להיכנס לגבול הקדושה ועדיין לא היו שלימים ותקיפים כ"כ באמונתם, על כן לא רצה הקב"ה להעמיד אותם במלחמה, כי אותו יצר הרע יהא גדול מכוחם שהיה להם בקדושה. ומסיים בזה"ל, וזהו דרך מוסר השמיענו הכתוב לכל אדם, שלא יוכל להימלט במחשבתו מי יוכל לעמוד כנגד היצה"ר ולכבוש הר הגדול, כי בודאי אין נותנין לו יצה"ר שלא יוכל לכבוש, עכ"ל. דבר נפלא מצינו בעניין זה בדברי 'רבינו בחיי' על הפסוק בפרשתן (טו יח) 'ה' ימלך לעולם ועד', וז"ל, ונכתב 'ימלך' חסר (ולא ימלך), ללמדך שאין הקב"ה בא בטרוניא עם הבריות שיהיה מבקש מהם עבודה קשה אלא בנחת ובדברים רכים, כענין שנאמר (מיכה ג) 'עמי מה עשיתי לך ומה הִלַּאתִיךָ ענה בי', עכ"ל. ובכלל הדברים הוא שהקב"ה מבקש מכל אחד לפי כוחו ומצבו באשר הוא.

עוד בכלל כוחו של היצר הרע לבלבל את דעת האדם, עד שיחשוב על רע שהוא טוב ועל מר שהוא מתוק. וכבר כתב ה'משנה ברורה' (סי' קט"ו סק"א) בשם 'סדר היום' לבאר הטעם שברכת 'אתה חונן' היא הברכה הראשונה בסדר שאלת צרכי האדם, 'שזה עיקר השאלה שצריך האדם לשאול מאת הבורא ית' שיתן לו שכל ודעת ישר למאוס ברע ולבחור בטוב'. ובזה ביארו מה שאנו מבקשים במוצאי שבת ב'אתה חוננתנו' – 'אבינו מלכנו החל עלינו הימים הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל חטא ומנוקים מכל עון ומדובקים ביראתך', ולכאורה מה מקום לבקשות אלו בברכת אתה חונן, אלא שרק לאחר שיש דעת והבדלה ניתן להיות חשוכים מכל חטא ומדובקים ביראתך, שאם לא כן אינו יודע להבחין בין טוב לרע. ומהאי טעמא מצינו כי יצר הטוב בא לו לאדם בהגיעו לבן י"ג שנה ויום אחד – כי ביום זה בא לכלל 'גדלות' ויש בו כבר 'דעת', ורק במקום 'דעת' שייך שיהיה יצר טוב ולחייבו במצוות מדאורייתא.

וכתב עוד ה'משנה ברורה' לבאר הטעם שסדרו חז"ל ברכת 'השיבנו' אחר ברכת אתה חונן 'כי מתוך הדעת נותן לבו על חטאו', שמי שיש בו דעת יכול לשקול את מעשיו אם היו לטובה אם לאו ח"ו, אכן מי שאינו בוחן עצמו בבינה ובהשכל אזי נדמה לו שכל מעשיו לטובה...

פעם ניגש הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל אל ה'בעל-תשובה' המפורסם הרב אורי זוהר שליט"א ושאל אותי מי החזיר את מע"כ בתשובה, שאלו ר"א וכי מה נפקא מינה יש בדבר, השיב לו רבי חיים ברוב ענוותנותו 'כי ברצוני לילך אליו ולבקש ממנו שיחזיר אף אותי בתשובה'... וגילה לו רבי אורי שהיה זה הגאון רבי יצחק שלמה זילבערמאן זצ"ל. והלך רבי חיים אל הרב זילבערמאן והתחנן על נפשו וביקש ממנו שיואיל להחזירו בתשובה כמו שפעל אצל רבי אורי זוהר, אמר לו בהלצה, למע"כ אין בידי עזור, כי בנקל בא הדבר להחזיר בתשובה מי שיודע שאינו נוהג כשורה ואינו הולך בדרך הישר, יותר מלהחזיר את מי שלומד ומתפלל ונדמה לו שהוא 'פועל צדק'...

כה היה מעשה אצל הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע אשר נכנסו אליו קבוצת חוזרים בתשובה (שלמדו בישיבה מפורסמת לבעלי תשובה) עם 'ראש הישיבה' שלהם, ובעמדו לפני ה'לב שמחה' הציג את עצמו באמרו שהוא אינו 'בעל תשובה' (אלא רה"י), נענה לו הלב שמחה מיניה וביה, מדוע באמת לא...

מא. משל אמרו בשם הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פרשת תצוה), לעני ואביון מרוד שהתקיים מ'קבוץ נדבות', פעם אחת ניגש לאחד מגדולי העשירים וביקש ממנו שרוצה לקבוע מסמר בביתו בעד סכום נכבד של מאה זהובים, בתחילה דחהו העשיר, אך משבא הלה והפציר בו יום יום נענה לו העשיר וכתב שטר מכירה כדין ונתנו

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

ישראל שיסורו מדרכם זו, ועי"ז בוודאי ישיגם, וזו כוונת הפסוק אמר אויב ארדוף אשיג, ואיך אשיגם, אחלק שלל - של"ל הוא ר"ת שם לשון לבוש, שאם אפתה אותם שעכ"פ חלקם וקצתם יתרצו לשנות דברים אלה, בודאי אשיג אותם, אבל לא עלתה בידו וסוס ורכבו רמה בים.

כי קרוב הוא - קירבת הקב"ה לכל יחיד ויחיד

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פסח תרס"ד ד"ה איתא) וז"ל, איתא 'לגזור ים סוף לגזרים' (תהילים קלו יג) שנגזר לי"ב גזירים, לכל שבט דרך אחר. ומאי נפקא מינה בזה (כלומר, לאיזה צורך נעשה נס גדול זה) רק להודיע שכל שבט כדאי לגזור הים בשבילו, ולא זו בלבד, רק כל איש ישראל ראוי לקרוע הים בשבילו, לכן כתיב (שם עד יג) 'פוררת בעוז ים' משמע לפירורין, לכל איש ישראל היה חלק בים סוף. עכ"ל. ודבריו הק' הם יסוד ועיקר גדול לכל עבודת האדם, כי הקב"ה 'קורע את הים' לכל אחד ואחד בפני עצמו, כי יש לו 'עסק' עם כל איש ישראל (ולאו הווקא עם כלל ישראל כאחד), והוא ית' אוהב אותו ורוצה בו וחפץ בקרבתו ובעבודתו²² (וחלילה מלחשוב מחשבת פיגול כי איני אלא 'מספר' בתוך הכלל... ומעשיי אין להם ערך).

לעשות גדרים וסייגים והרחקות שלא יבוא לידי עבירה, הנה הקב"ה בעצמו ובכבודו עשה הרחקה פן ינחם העם וגו'. עכ"ל. כלומר, מפני שהיו ישראל 'קרובים' בדעתם לארץ מצרים ולטומאתה, על כן הוצרך הקב"ה לסובבם במדבר ולהרחיקם ממצרים שמא יראו אותם ויחזרו לסורם²³. על פי זה מפרש בלישנא דקרא (ישעיה נז יט) 'שלוש שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' שלום שלום לרחוק' - למי שמתרחק מחשש עבירה ועוון ע"י גדרים וסייגים, כי בזה נעשה קרוב אל הקב"ה, שהרי ע"י גדרים וסייגים נשמר שלא להכשל בעוונות.

ובבלל ענין זה, שלא להיות 'אויבער חכם' (מתחכם) בנגד אותם הגדרים שגדרו גדולי עולם בכל דור ודור, אלא כל יחיד ויחיד ישמור את עצמו במנהגי ומסורות אבותיו ורבותיו, ובוה יהיה שמור מכל 'פנעי ומקרי הזמן'... כה ביאר הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע את הפסוק שבשירת הים (טו ט) 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל, וצ"ב, מאין היה פרעה בטוח שישגם ויחלק שללם, אלא כי נודע לו 'סוד הדברים' כיצד עמדו ישראל בקרושתם בתוככי ערוות מצרים, ובזכות מה נאלו - והוא בזכות שלושה דברים, ואלו הם שלא שינו את שמם, לשונם ומלבושם, והיתה מחשבתו להשתדל לפתות את בני

ידי העני. ויהי ממחרת, בא העני וביקש לתלות אחד מבגדיו על המסמר, מיד פתחו לו הבית ונתנו לעשות בו כרצונו - שהרי שלו הוא המסמר, למחר הגיע העני בבקשה שברצונו לקחת את בגדו מאתמול ותחתיו תלה חפץ אחר, וכך הטריד את מנוחת בני הבית יום יום בענין אחר... עד שיומא חדא בא העני ותלה במסמרו נבלת בהמה שהחלה תוך כמה שעות להריח בריח נורא ואיום - והיו עיני בני הבית כלות והולכות... אבל, מה יעשו הרי שלו מסמר זה, ולגודל הצחנה נאלצו לעזוב את הבית בבושת פנים, וכך נהפך כל הבית להיות תחת רשותו של העני... והנמשל מובן, שהיצר הרע מפתה את האדם שיפתח עבורו סדק צר מאד כדי שיוכל לתת שם דבר קטן, והגם שבתחילה דוחה אותו האדם, מיהו השטן חוזר ומפציר בו שוב ושוב, עד שלבסוף מסכים האדם לוותר על דבר של מה בכך ולתת 'שעיר לעזאזל' עבור השטן כדי שבכך יתן לו מנוחה לנפשו, אך סופו שיתלה היצר באותו 'מסמר' כל סוגי נבילות וטריפות שאין אדם יכול לעמוד במחיצתן, והוא שולט בו מראשו ועד רגליו וכובש אותו להיות נכנע תחתיו בשלימות, ומפסיד את הכל, וכן אמרו (שבת קה:): 'כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועושה'.

מב. הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל ביאר בטוב טעם ודעת על פי מעשה שהיה עמו שבילדותו הלך להשתתף בשוה"ט אצל אחד האדמו"רים, ודחף עצמו עד שהגיע לעמוד בסמוך למקום ישיבת הרבי, כל זה היה עד שהרבי נכנס, כי אז נטלוהו הגבאים וכעלה נידף שילחוהו מחוץ לשולחן... ולפתע, נכנס ילד קט - מיד פינו לו מקום והושיבוהו בסמיכות לרבי, לנגד זה לא יכול היה להחריש ושאל את אחד המסובין מה נשתנית מילד זה, אמרו לו 'ילד זה נכדו של הרבי...' אין זה אלא מפני ש'קרוב' הוא, כאן למדתי 'קרוב' מהו - שבידו לפרוץ את כל המחיצות ולעמוד למעלה למעלה, אמור מעתה, אם השל"ה כתב שהמתרחק מהעבירה נחשב כ'קרוב' עד כמה יעלה ויבוא זה האיש...

מג. דברים נפלאים וערבים מצינו ב'דעת זקנים' לבאר האמור בריש פרשתן 'ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, וז"ל, כלומר, העם קרוב של הקב"ה, שנאמר (תהילים קמח יד) 'לבני ישראל עם קרובו, ולכך אינו מתנהג עמם בדרך הטבע - כמנהגו של עולם, אלא בהנהגה ניסית ונפלאות.

המה בכלל יציאת מצרים ולא יגרע מי שהוא כבהמה רח"ל^{מד}... והדברים אמורים גם לענין 'נאולת הפרט', כי הקב"ה רב חסד הוא ורוצה לנאול כל אחד ולהושיעו, ואל ירך לבבכם...

וזכר איתא ב'פרקי דרבי אליעזר' (פמ"ג) 'רבי נחוניא בן הקנה אומר, תדע לך בה התשובה, בא וראה מפרעה מלך מצרים שמרד בצור עליון הרבה מאד, שנאמר (ה ב) מי ה' אשר אשמע בקולו, ובאותו לשון שחטא בו בלשון עשה תשובה, שנאמר (טו יא) מי כמוכה באלים ה', והצילו הקב"ה מבין המתים^{מה}.

בפרשתן (יד לא) 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (צדקת

בא וראה כיצד הקב"ה חפץ לנאול ולהושיע כל איש ואיש מישראל באשר הוא, שהנה כתב הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה בא) שלכאורה מן הראוי להתבונן לשם מה הוצרך הקב"ה לירד בכבודו ובעצמו להכות את הבכורות, והרי פרעה הרשע כבר נתרצה אחר מכת חושך לשלח את כל בני ישראל מארצו ואפילו את המן, אלא שהתעקש על דבר אחד - שלא הסכים שילכו הצאן והבקר, ומעתה יש לתמוה וכי עבור בהמות הביא הקב"ה מכה גדולה כזו, אלא ביאורו, שרצה הקב"ה לחזק לב ישראל לדורות הבאים, שמא יאמרו אין אנו ראויים לנאולה העתידה, לזה הראה להם שאינו מוותר אפילו על הבהמות... ואף אם תאמרו 'ראשונים כבני אדם ואנו כבהמות' - הרי גם 'בהמות'

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה מקורב מאד אצל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע והיה ה'חזון איש' שולחו לפעול פעולות גדולות ונצורות לחיזוק וביסוס היהדות, מעת לעת היה ה'חזון איש' כותב מכתבים לרבי יעקב, והיה פותח את מכתביו 'לכבוד הרב יעקב', פעם אחת כתב 'אל כבוד ידידי רבי יעקב', ויעקב שמר את הדבר בבית גניזו. לפני כעשרים וחמש שנה כשכתב ר' יעקב את צוואתו הורה שבבוא היום יקברוהו יחד עם מכתב זה, ברצותו שבי"ד של מעלה יראו להדיא שאותו גאון וקדוש הכריז עליו כ'ידיד' - אולי ישאו פניו עבור זה. אך כעבור שנים הרבה חזר רבי יעקב פעם אחת מתפילת שחרית, נכנס אל ביתו וקרע את המכתב לגזרים, בבארו, היום בתפילתי באתי לידי הכרה בתיבות 'וידידים העברת' שהנני ידידו של בורא כל העולמים, אם כן מה לי להתהדר בידידות בשר ודם, אפילו של אדם רם בענקים...

אמנם, מתי היה כביכול 'טענה' עליהם מן השמים, כתב הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע (בפרשתן) וז"ל, ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים'... כי זאת ידעו שלא יעזוב הש"י את ישראל, אלא שדאגו שמא ירד לכל ישראל מן, ולהם לא ירד, וזהו עונה באושה (כלומר, 'תולעים' מרמז לענוה שמשים עצמו כתולעת, אלא ש'ויבאש' - היה זה ענוה סרוחה...), כי אין האדם צריך להחזיק עצמו שהוא גרוע מכל ישראל, ע"כ. והיינו שכביכול היה טענה עליהם מן השמים, כי על אדם להחשיב את עצמו כי הקב"ה חפץ בו, בעבודתו והתגברותו, וכל פעולת טוב שהוא עושה, ומדוע החזיקו עצמם כמי שאינם 'ראויים'.

מד. הנה כתיב בפרשתן (יד ג) 'ואמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ סגר עליהם המדבר', וידועה הקושיא, הרי כל בני ישראל יצאו ממצרים לפני ז' ימים ולמי מבני ישראל דיבר פרעה, וב'תרגום יונתן' מבאר שהכוונה ל'דתן ואבירים', כי שניים אלו נשארו במצרים ולא יצאו ביחד עם בני ישראל, ולכאורה נראים דבריו כתמוהין, שהרי להדיא מצינו להלן בפרשה ששניים הללו היו עם בני" במדבר, כיצד הגיעו לשם, ויבואר עפ"י מה דאיתא ב'באר מים חיים' בפרשתן, וז"ל ובני ישראל הלכו ביבשה וגו', מיעט רבים שנים, לומר כי על שנים מישראל לבד נקרע הים והם דתן ואבירים שאמרו חז"ל שנשארו ונקרע הים עליהם לבד, ע"כ. ודבר פלא הוא, וכי ראויים היו שני אלו להיעשות להם נס גדול כזה - להם בפני עצמם, אלא, כאן למדנו חיזוק עצום, כי אין הקב"ה משמיט אף יהודי, וכל אשר בשם ישראל יכונה ראוי להיעשות לו נס.

מה. נפלאות מצינו בש"ך עה"ת (מגורי האר"י) המפרש מה שנאמר (דברים כג ח) 'לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו', וז"ל, מצאתי כתוב לא תתעב מצרי בלשון יחיד, רמז על פרעה שהרהר תשובה ונצול ומלך על נינוה, וחרה ליונה על שלא נהפכה ואמר טוב מותי מחיי, על זה רמז כאן לא תתעב מצרי, שלא יהא מתועב בעיניך, כי גר - כבר נתגייר ועשה תשובה, עכ"ל. והדברים נפלאים, פרעה הרשע, הוא הגבר שהרבה להרשיע במצרים, ואף בהיותו בנינוה הרבה לחטוא וכדכתיב (יונה א ב) 'כי עלתה רעתם לפני', עד שחרה ליונה על שקיבל ה' תשובת נינוה, ומכל מקום מקרא מלא דיבר הכתוב לא תתעב מצרי - שלא יהא מתועב בעיניך...

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

אתה ומה שווה עבודתך^מ... וזוהי עבודת האדם לקום כנגדו בעזו ותעצומות להכריז 'גדול אני... קדוש אני...' כל פעולה מפעולותיי מגעת עד כסא הכבוד ופועלת גדולות ונצורות.

וזכרבריו הנוראים של הגה"ק רבי חיים מוואלאזין ז"ע (נפח"ה שער א סוף פ"ט, דרשות מהר"ח שה"ש א ט, ע"י נועם אלימלך - ליקוטי שושנה ד"ה לסוסתי) בזה"ל, ולכן בעת קריעת ים סוף אמר הוא ית' למשה 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', ר"ל דבדידהו תליא מלהא, שאם המה יהיו בתוקף האמונה והבטחון ויסעו הלוך ונסוע אל הים 'סמוך לבו לא יירא' מעוצם בטחונם שבוודאי יקרע לפניהם, או יגרמו ע"י התעוררות למעלה שיעשה להם הגם ויקרע לפניהם. וזהו 'לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי' (שה"ש א ט) - ר"ל כמו בסוסי פרעה שהיה היפך מנהגו של עולם שהרוכב מנהיג לסוס, ובפרעה וחילו הסוס הנהיג את רוכבו כמו שאמרו רז"ל (שהסוס הנהיג את בעליו לתוככי הים), בן דמיתך והמשלתיך רעיתי ע"י האופן ממש, שאף שאני רוכב ערבות, עב"ז כביכול את מנהיגה אותי ע"י מעשיך. שענין התחברותי כביכול להעולמות הוא רק כפי ענין התעוררות מעשיך לאן נוטים. וזהו שאמר הכתוב (דברים לג כו) 'רוכב שמים בעזרך'. וכן מה שאמרו רז"ל העבודה צורך גבוה, עכ"ל. וכלומר שכל יהודי מנהיג כביכול במעשיו בזה העולם את אשר יעשה בעולם העליון^{מח}.

וישו שכס - המטה שכמו לסבול תחת חברו יצל מכל רע בפרשתן (יד א), 'אמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ', ובתרגום יונתן, 'אמר פרעה לְדָתָן

הצדיק קנ"ד), וז"ל. כשם שצריך אדם להאמין בהש"ת כך צריך אחר כך להאמין בעצמו, שיש להש"ת עסק עמו ושאיננו 'פועל בטל'... רק צריך להאמין כי נפשו ממקור החיים יתברך שמו, והש"ת מתענג ומשתעשע בה כשעושה רצונו. וזה פירוש 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ו'משה' קאי על כלל ישראל - שישים ריבוא נפשות מישראל שבדור ההוא (כלומר, שהאמינו בכוחו של כל אחד מתוך שישים הריבוא), שכולם האמינו שהש"ת חפץ בהם, עכ"ל.

איתא בגמ' (ערכין טו.) ישראל שבאותו הדור מקמני אמנה היו... דכתיב (תהילים קו ז) 'וימרו על ים בים סוף ויושיעם למען שמו', מלמד שהיו ישראל ממרים באותה שעה, ואומרים (שמא נבקע הים גם למצרים במקום אחר) כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר. ופליאה רבתי היא, היאך יתכן שבעת התגלות אלוקית - שראתה שפחה על הים זה קלי ואנווהו, עדיין לא האמינו בשלמות בקב"ה. וביאר הרה"ק הרמ"מ מלעלוב ז"ע, שאכן וודאי האמינו בקב"ה אחר שראוהו 'עין בעין', אלא - שלא האמינו בעצמם שהם ראויים לנס להינצל מיד מצרים, ועל כן חששו שמא יבקע הים אף למצריים ויעלו מצד אחר. ולזה נקראו 'קמני אמנה', שאף בחסרון אמונת האדם בכוחותיו כבן ישראל ייקרא 'קמני אמנה'^מ.

והרבה יש להתחזק בדברים אלו, ובפרט בהורנו דור אחרון שחסרון אמונה זאת היא תולעת המכרסמת ומכלה כל חלקה טובה בבני ישראל, כי אין ביד היצר לקרר את האדם אלא בטענה זו - מי

מו. כעין זה איתא ב'שפת אמת' (וארא תרס"ג ד"ה וידבר) וז"ל. ובאמת כמו שצריכין להאמין בהקב"ה אף שאין יכולין להבין הנהגה הנעלמת של הקב"ה, כמו כן צריכין להאמין בבני ישראל אפילו שנראין כעורין ושחורין כמו שנאמר (שה"ש א ה) 'שחורה אני ונאווה'. עכ"ל.

מז. וכך ביאר הרה"ק ה'מי השילוח' ז"ע (בפרשתן) בהא דכתיב (טו כ) 'ולא שמעו אל משה ויתירו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש', כי חטאם של דתן ואבירם היה שלא האמינו בעצמם שהם ראויים שיעשה להם הקב"ה נס וירד להם המן, והיה זה ענווה באושה ופסולה (כלומר, 'תולעים' מרמז לענווה שמישים עצמו כתולעת, אלא ש'ויבאש' - היה זה ענווה סרוחה...), אלא על האדם להחשיב את עצמו כי הקב"ה חפץ בו, בעבודתו והתגברותו, וכל פעולת טוב שהוא עושה, והיתה 'טענה' עליהם מדוע הינכם מחזיקים עצמכם שפלים ונבזים.

מח. והדברים מפורשים בגמ' (ברכות ג.) 'בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמייה הגדול מבורך הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך' וכו', והדבר נורא למתבונן, שהלא דברי הגמרא לא נאמרו בצדיקי הדור בעלי כוונות נסתרות... אלא כל עניית אמן יהא שמייה רבא של יהודים 'פשוטים' גורמת להקב"ה לנענע ראשו...

דכתיב (ה יד) 'ויוכו שוטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם ללבן בתמול שלשום גם תמול גם היום', וכל זה בא להם כי הם לא היכו את בני לזרום לסיים מכסתם, וע"ז היו הנוגשים המצריים מכים בשוטרי בני ישראל מכות נמרצות. והרי דתן ואבירם היו מאותם השוטרים (שמ"ר ה כ-כא), נמצא שגם הם ספגו מכות נמרצות על כך שלא היכו את אחיהם (וכדאיתא שם משמיה דרבי יוחנן שלכן אמרו 'למה הבאשתם את ריחנ' שמרוב המכות הקשות שסבלו הבאיש ריחם), לכן אמר הקב"ה, מי שהסכים לסבול מכות נמרצות, והבל בכדי שלא להכות יהודי אחר^מ, אף אם רשע גמור הוא, אין בוח לא ביד שלושת ימי אפילה להרגו ולא ביד נחשולי המים להטביעו, וזכו להינצל ממיתות אלה^ג. ללמדך כמה גדול ורם כוחה של מסירות גוף (ונפש) בדאגתו לזולת. וזה הוא עיקר גדול בחייו של אדם לעמוד לימין הזולת^ה,

ולאבירם בני ישראל דמשתירו במצרים - ויאמר פרעה לדתן ואבירם שנשארו במצרים כשכל אחיהם כבר יצאו משם. ולכאורה יפלא, שהרי איתא במדרש (שמ"ר יד ג) וז"ל. 'חושך למה הביא עליהם, לפי שהיו פושעים בישראל שלא היו רוצים לצאת ממצרים, אמר הקב"ה אם אביא עליהם מכה בפרהסיא יאמרו המצרים, כשם שעבר עליו כך עבר עליהם, לכך מתו באפילה'. וקשה, אם כל כך הפליגו דתן ואבירם ברשעותם עד שלא רצו לצאת ממצרים, מדוע לא מתו כשאר הרשעים מבני ישראל בשלושת ימי האפילה (ואולי יש עוד להקשות, עפ"י הידוע [מדרש שכל טוב שמות יד כא, ומובא ב'באר מים חיים'] שהקב"ה עשה להם נס וקרע עבורם את הים בשנית, בזכות מה זכו בפנ"ע לנס גדול כזה).

ומבאר הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע (מהרי"ל עה"ת ב"ה ואמר) באופן נורא, כשהוא מקדים להביא הא

מט. נוראות מצינו ב'ירושלמי' (פאה פ"א ה"א) אמר רבי אבא בר כהנא דורו של דוד כולם צדיקים היו וע"י שהיה להן דילטורים (בעלי לשון הרע) היו יוצאים במלחמה והיו נופלים וכו', אבל דורו של אחאב עובדי ע"ז היו, וע"י שלא היה להן דילטורין היו יורדים למלחמה ונוצחין, והכוונה למה שאמר עובדיה לאלהיו (מלכים א' יח ג) 'הלא הוגד לאדוני אשר עשיתי בהרוג איזבל את נביאי ה' ואחביא מנביאי ה' מאה איש חמשים חמשים איש במערה ואכלכלם לחם ומים' וכו' (והיה זה בזמן הבצורת, והוצרך לבקש מהמון העם שיעזרוהו ויתנו לו מים להחיות נפשם) ואלהיו מכריז בהר הכרמל (שם כב) 'אני נותרתי נביא לבדי לה', וכל עמא ידעין ולא מפרסמין למלכא - כל העם ידעו (שעובדי' מחביא מאה נביאים) ולא גילו למלך... נ. ולא עוד, אלא שגם לאחר שיצאו לפזר את המן בשב"ק בכדי לקרר את אמונתם של בני ישראל - לא נענשו, ואימתי נפרע מהם הקב"ה בשעה שפתחו במחלוקת...

נא. בפרשתן (יד טו) 'ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי', וביאר בה הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין השלם) מדוע באמת צעק משה אל ה' ולא התאזר בבטחון השלם שיושיעם ה' מידי פרעה, אלא כי ה'בטחון' נכון הוא רק בנוגע לצרת עצמו, אבל בראותו צרה וצוקה אצל אחרים אל יתחזק בבטחון אלא יעמוד בתפילה ובתחנונים לפני מלך שומע תפילה שיחוס וירחם עליו...

כיו"ב רמז לה המגיד מדובנא צ"ל (וכן הוא באלופי יהודה פר' לך ד"ה והאמין) בפסוק (תהלים מא ב) 'אשרי משכיל אל דל', דבלשון בני אדם נקראים הכופרים והאפיקורסים בשם 'משכילים', ולכן קאמר דוד 'אשרי משכיל' שבנוגע אל דל - להחזיקו ולהחיותו יעשה עצמו כמשכיל, ולא יהא אז 'בעל בטחון' אלא יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו. כעין זה מצינו להרה"ק מקאסאן זי"ע (בני שלשים דברי יוסף דרוש ג) שביאר את הפסוק (שם יד ו) 'עצת עני תבישו כי ה' מחסהו' כי העני חושב עצות על עשיר פלוני שיעזרהו בנתינה שיש בו ממש, ואילו בבואו אל העשיר יענה לו - מה לך כי באת אלי, לך נא אל בוראך...

פעם נכנס עני מרוד אל הרה"ק ה'אהבת שלום' מקאסוב זי"ע ושפך ליבו שהוא עומד להשיא את בנו ולרש אין כל... אמר לו הרבי איעצך בני, לך אל גיסי השרף מסטרעליסק ובקש ממנו שיעזור לך, וישם לדרך פעמיו ואמר לו ה'שרף' כי מוכן הוא לתת לו את זכות הטבילה במקווה של אותו היום, חזר אל האהבת שלום וסיפר לו דברים כהווייתו, ונענה לו שישב אל ה'שרף' ויאמר לו כי אין די בכך... ויצא בשנית לסטרעליסק, והפעם אמר ה'שרף' שנותן הוא לו את זכות הנחת תפילין, ושוב חזר אל רבו וסח בפניו את דברי הסטרעליסק'ער, אמר לו האהבת שלום עתה תאמר ל"שרף' כי אין די בנתינת זכויות אלא יקום ויעשה מעשה... שיחזר עמך על הפתחים ועי"ז יעניקו לך נדבות הגונות שיש בהם ממש... אמרו צדיקים לרמז זאת בדברי רש"י על הפסוק 'מה תצעק אלי' - לא עת

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

לעזור לו בכל מה שניתן²², בגוף או בממון ובכל מה שנצרך לו²³.

ענהו הרה"ק כי בתורה עצמה מצינו שינוי, שהשירה נכתבה אריח על גבי לבנה (מגילה טז: וברש"י), והנה 'ישראל' נטריקון י'ש ש'ישים ר'יבוא א'ותיות ל'תורה, וכלומר שיש אחיזה לישראל בתורה, וגוף היהודי משול לקלף ואילו נשמתו החצובה מתחת לבסא הכבוד הרי היא כדיו הכתובה על גבי הקלף. וכאשר יש שינוי בתורה הרי זה מורה על שינוי גוף היהודי בשבת זו, שבידו להשתנות מן הקצה אל הקצה, ועל כן נקראת השבת בשם שבת שירה²⁴. ומסיים ברמתיים צופים' - ובעיני ראיתי שהיה (החידושי הרי"ם) רוקד ממש בקבלת שבת זו בשמחה רבה מה שלא היה דרכו בכל השנה²⁵.

מזמור שיר ליום השבת - עניינה של 'שבת שירה'

בספר 'רמתיים צופים' (על התנב"א להרה"ק רבי שמואל משינאווא, פט"ז זוטא אות ז) מביא שהרה"ק רבי יצחק מווארקין זי"ע שאל את הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מדוע נקראת שבת זו נקראת 'שבת שירה' על שם ה'קריאה' שקוראים בשבת זו שירת הים, (שהרי אינו עתה הזמן שהיתה השירה - בשביעי של פסח), וכי שבת פרשת בא נקראת 'שבת יציאת מצרים', וכן שבת פרשת יתרו אינה מכונה בשם 'שבת קבלת התורה'.

עתה להאריך בתפלה שישראל נתונין בצרה, שפעמים שאין מקום לתפילות אלא לעזור בפועל ממש... (נעימת החיים, ששמע מהרה"ח רבי יהודה ריינער ששמע מהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע).

הוסיף על כך אחד מצדיקי דורנו שליט"א, כי באמת הדבר תלוי ועומד ביכולתו ובמצבו, שאם בידו לעשות בידו לעזור ולהושיע לשני - הרי הוא מחויב בדבר ואינו יכול להסתפק בתפילה, אמנם אם אין בידו לעזור בקום ועשה אזי לכל הפחות יתפלל על רעהו... העיקר שלא יעמוד מנגד... והמליץ זאת בלשון הכתוב 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', ונרמז כאן, שאם הוא במצב של 'מה' - שאין בידו כלום ו'מה' ביכולתו לעשות אזי לכל הפחות 'תצעק אלי', ירים קול זעקה ותחינה לישועתו ולרווחתו, אכן אם הוא בבחי' 'דבר', מלשון מנהיג, שיש בידו לעשות אזי אכן יעשה כן 'ויסעו'...

נב. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (בפרשתו) ביאר כיצד קיימו בני ישראל במדבר מצוות צדקה וגמילות חסדים, והרי לא היו שם 'עניים' אלא כולם קבלו את המן בשווה, אלא שכל אחד טעם במן את הטעם שהעלה על דעתו (וימא עה.), והיו העשירים גומלים חסד עם העניים שלא הכירו בטעם בשר ודגים וכל מטעמים, ותארו בפניהם את הטעמים הטובים שבמאכלים, וכך קיימו את מצוות הצדקה.

נג. וכבר מילתנו אמורה בדברי חז"ל (שבת קנא.) 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים. וכה כתב הרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע בביאור הכתוב (בראשית מט יט) 'גד גדוד יגודנו', וז"ל, 'נ"ל כי גד ר"ת גומל דלים, פירוש שמי שגומל חסד לזרע ישראל בכל כוחו, גדוד יגודנו - אזי כתות של מלאכי השרת סובבים אותו ושומרים אותו מכל דבר רע ח"ו. עכ"ל.

ובכך ביאר הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (אות א) בטעם המנהג להעמיד מזון לעופות בשבת שירה, שהוא לעורר רחמים משמי מרום, שכשם שאנו נותנים משלנו אף למי שאין אנו מחויבים כי אין מזונותינו עלינו, כן יחוס וירחם הקב"ה עלינו ויפרנס אותנו בכבוד אף אם אין אנו ראויים. וז"ל. נודע דברי הזוה"ק (ח"א לא:) 'באתערותא דלתתא איתער עובדא מלעילא', היינו לגמול חסד חנם אף עם אותן הבע"ח שאין מזונתן עליך, וזה לעורר רחמים עלינו אף שמצד הדין אין מזונותינו עליך שאין אנו כדאי, אעפ"כ מגודל רחמיך וחסדיך תתן לנו פרנסתנו. עכ"ל. ומעתה נלמד על מידת הרחמים המתעוררת כאשר אחד נותן משלו לחברו במתנת חנם או כאשר מוותר בעבור השני.

נד. טעם נוסף לקריאת השם 'שבת שירה' הסביר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, כי כל הפרשה רצופה בניסים ונפלאות פלאיים שלא היו עוד כמותם, קריעת ים סוף, המתקת המים במרה, ירידת המן, וכן ניצחון עמלק, ואין לך נאה מהשם 'שבת שירה'.

נה. הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע המליץ ואמר על דרך בני אדם לאחל אחד לחברו באמירה 'שהכל יתנהל כשורה', היינו שהכל ילך כ'שירה', עם ריבוי ההשפעות מלעילא.

עוד הוי מרגלא בפומיה (אמ"ח בשלח), שהנה דרשו חז"ל (סנהדרין צ:) 'אז ישיר משה' - מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה, והכוונה היא שעל ידי קריאת השירה יכול האדם לבוא לבחי' 'תחיית המתים' אף בעודו חי בעולם הזה - להחיות בנפשו את כל 'ישונויותו' בתורה ובמצוות, להלהיב לבו וכל אבריו באהבת ויראת ה'.

שישיב אליו. וכלומר שבעת שמעוררים אותו מלמעלה אזי הוא נתבע על שלא ניצל זאת להתעורר בתשובה שלימה ולהתקרב אליו ית'. וכך אמר גם החידושי הרי"ם זי"ע, וכמובא בשמו בספר רמתיים צופים (מאמרים בסוף הספר) בהאי לישנא, כשבן אדם מניח הארה מן השמים עובר על 'השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך' (דברים ד ט), עכ"ל.

והנה לא רק לשעתה היתה 'קריעת הים' אלא לדורי דורות, וכמו שאמר הרה"ק מהר"ש מבצלוא זי"ע לבאר דברי חז"ל (שמ"ר כא ו) שבשעת קריעת הים נבקעו כל מימות שבעולם, ולכאורה, הרי אין הקב"ה עושה ניסים לחינם, ולשם מה נעשה נס זה. אלא, כי 'מים' מרמזים על הצרות והייסורים שעוברים על האדם, וכדכתיב (תהילים סט ב) 'הושיעני אלוקים כי באו מים עד נפש', ובשעת קריעת ים סוף נבקעו כל מימות שבעולם, כלומר, שמעתה יהא כח לבקוע ולשבר את כל הצרות שבעולם. ובכל דור ודור נשפעים הניסים מחדש, וזוכה האדם לצאת מצרה לרווחה מכל צרותיו ובפרט באלו שנמשלו לקריעת ים סוף, כגון זיווגו של אדם (סוטה ב.), פרנסה, ענייני הלידה ושאר דברים הנאמרים במס' פסחים (ק"ה), לבקוע את ים הצרות, ולפעול כל הישועות.

אמנם נצרך לזה 'תפילה' כדכתב ה'רשב"ם' (שם ד"ה בקריעת) על העניינים שדימו חז"ל קשין כקריעת ים סוף, 'ונפק"מ למבעי רחמי' (לבקש רחמים) להרבות בתפילות ותחנונים. על כן ירבה האדם בתפילה לקל חי, ויזכה לפעול כל טוב.

שירו לה' - סגולת אמירת שירת הים בשמחה ובכוונה

נוראות כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה ד"ה אלוקי אבי) לדעת מה פועל האדם קרוין מחומר במרומים על ידי השירות ותשבחות שהוא אומר בהאי עלמא, דכתיב בשירת הים (טו טז) 'עם זו קנית', שהקב"ה קנה את כלל ישראל,

ובביאור הטעם שנכתבת השירה 'אריח על גבי לבניה' היה אומר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שהנה גדלו של 'אריח' הוא חציו משל 'לבניה' (רש"י מגילה טו: ד"ה לבניה), נמצא שגדלו של הריווח (החלק) פי שניים מהכתב הנכתב. ולרמז לנו, ש'הרבה יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן' (כלשונם יומא סח:), והשפע הרב הבא עלינו בשבת קודש זו גדול בהרבה מהניסים הכתובים בפירוש".

איתא בשם הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע (הובא בסוף ספר נהר שלום עמוד פא לנכדו הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע), כי ב' פעמים בשנה מתעורר שוב הנס דקריעת ים סוף וכל הנרמז בו (זיווגים פרנסה וכו') - בשביעי של פסח ובשבת שירה, ונרמז בלשון הכתוב 'אז ישיר משה' 'אז' נוטריקון אל"ף זי"ן, 'אלף' היינו בשבת שירה - כי 'אלף' לשון לימוד (כמו"ש איוב לג לג, 'ואאלף חכמה'), והוא כשקוראים בסדר הפרשיות פרשת בשלה, וזי"ן - זה שביעי של פסח, שהוא הזמן שאמרו משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', ובזמנים אלו 'ישיר משה ובני ישראל וגו' לשון עתיד וחווה, פירוש בכל שנה ושנה באלו שתי הזמנים, נתעורר מחדש ענין השירה, ומחדש ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'.

אמנם דייקא לגודל יקרת ערך הזמן וסגולתו, מן החובה על כל אחד להתבונן היאך יתרום מבח השבת, וביצד ניצל את הזמן המרום להתעלות בעבודת השי"ת, שאם לא כן תגדל עליו התביעה מן השמים מדוע בזבו לריק מתנתו של מלך. וכך מבאר הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (ליקוטי שושנה ד"ה במשנה השולה יד) את לשון המשנה (ב"מ מג.) 'השולח יד בפקדון וכו' רבי עקיבא אומר כשעת התביעה', שהנה הנשמה נקראת 'פקדון' שנתן הקב"ה לאדם נשמה שישמור עליה ולא יפגום בה רח"ל, והשולח יד היינו מי שמעל בתפקידו פגם בנשמה, ואמר רבי עקיבא כשעת התביעה, 'פירוש, דאין לך אדם שאין לו שעה שיתעורר עליו התעוררות תשובה מלמעלה, וזהו שעת התביעה, שהקב"ה תובע

נו. בתוספת נופך יש להוסיף (וכמשמעות הדברים ב'מהר"ל' אור חדש, אסתר ט י) דהנה בריש פר' 'ויחי' איתא ברש"י 'פרשה זו סתומה', ואין ריווח 'חלק' בין הפרשיות משום ש'נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד', נמצא שחיסור ה'חלק' מורה על סתימת עיניהם ולבן של ישראל, אם כן ב'שירת הים' שנכתבה 'אריח על גבי לבניה' ויש בה רווח חלק הרבה למאד, הרי זה מורה על פתיחת העיניים והלב גדולה ורבה עד מאד.

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

בהם לכפר עוון, ואחד מהם (בר"ה הסגולה השלישית) לאמר שירת הים בשמחה כאילו הוא יצא עתה ממצרים, שעל ידי זה מתכפרים לו כל עוונותיו.

ומוסיף ה'חרדים' טעם לדבר, דאיתא במדרש (ילק"ש רנד) על הפסוק (טו כב) 'ויסע משה - שהסיעם מעוונותיהם' שנמחלו להם העוונות על ידי השירה, שכל מי שנעשה לו נס ואומר שירה מוחלין לו על כל עוונותיו. 'והנה אחר שציונו ה' לומר שירה זו בכל יום כדכתיב (שם א) ויאמרו לאמר, שיאמרו השירה לדורות עולם, וכדכתב רשב"י (זח"ב נד): שרוצה לומר שנאמר אותה בכל יום בשמחה רבה בשעה ראשונה שאמרנו אותה, ודאי בה סגולתה כל יום בשעה ראשונה י"ח. (וכחה של אמירת השירה כבר נתבאר בוה"ק בפרשתן נד: ועיי' מדרש תהלים פ"ח).

ובן הביא ב'משנה ברורה' (נא יז) בשם הזוה"ק ויאמר שירת הים בשמחה, וידמה בדעתו כאילו באותו היום עבר בים י"ח, והאומר בשמחה מוחלין לו עוונותיו.

ולא רק לענין מחילת עוונות הדברים אמורים, אלא לכל מיני ישועות, כמו שכתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (פסח בר"ה איתא במדרש), וז"ל. בשירת הים

והרי לא מצינו שעשה בהם הקב"ה אחד מדרכי הקניינים של הגבהה או משיכה, וביאר הרה"ק, עפ"י מה שאמרו (קידושין כב:) 'הגביהו הוא לרבו קנאו' שאם העבד מגביה ומרים את רבו הרי הוא נכנס ברשות אדונו להיות קנוי לו בקנין חזקה, והכי נמי כתיב בפסוקי השירה (פסוק ב) 'אלוקי אבי וארוממנהו', היינו שעל ידי השירה גרמו כלל ישראל להרים בבודו של הקב"ה כביכול, והיו כאותו העבד המגביה את רבו, ובה נקנו להיות לו יתב"ש לעם סגולה. נמצינו למידים כי לקירבה גדולה ועצומה אנו זוכים באמירת 'שירת הים', והקרוב אל בית המלך אינו חסר כלום...

הנה כתב ה'חרדים' (פרק ע"ג) דכמו שב'רפואת הגוף' ישנם 'רפואות' אשר ירפאו את האדם בדמים יקרים בייסורים אשר יכאבו למתפא בהם, לאידך, יש רפואות סגוליות שאינם עולים לכדי דמים יקרים, וגם ירפאו את החולי ללא כל כאב. כיוצא בזה ממש יש בענייני התיקון לנפש החוטאת, יש תיקונים כתעניות וסיגופים המענים את הגוף ומזככים אותו לשוב ולהיטהר כבראשונה, לאידך, יש עניינים 'סגוליים' אשר כל העוסק בהם מתכפרים לו כל חטאיו. ומונה ה'חרדים' כמה וכמה מאותם המצוות הסגוליות שיש

נז. ועל דרך זה יש לפרש גם במה שאמר נעים זמירות ישראל דוד המלך ע"ה (תהילים קיח כח) 'א-לי אתה ואודך א-לוהי ארוממך' - שהשיר והשבח וההודאה לקל חי כביכול הם מרוממים ומגביהים אותו...

נח. מתאמרא בשם הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, שלכן לא חטאו הנשים בחטא העגל כי הן אמרו את שירת הים בתופים ובמחולות ובשמחה יתירה כדכתיב 'ותקח מרים את התוף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות' (טו ט), ולכן ניצלו מהחטא.

עפ"י ביארו עוד הטעם ש'שבט לוי' לא חטאו בעגל, שהרי שבט לוי הם ה'עומדים על השיר' ומי ש'שר' בעבודתו, כלומר שעבודתו נעשית מתוך שמחה, זה האיש אינו בא לידי חטא.

בלילי שבתות היה הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל דורש בעניני מוסר ויראה בביהמ"ד הגדול בשכונת 'זכרון משה' בירושלים עיה"ק ת"ו, וכדי למשוך את לבם של השומעים היה משלב בדבריו כמה וכמה מילתא דבדיחותא, פעם ניגשו אליו כמה אנשים וב'קנאות' מחו בפניו על ה'ליצנות' שלו. ודרשו ממנו להפסיק לנהוג כן תיכף ומיד. לא ידע הגר"ש מה לעשות, נסע לעי"ת בני ברק נכנס אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ושטח את ספקו. מששמע החזו"א את דבריו ביקש ממנו שיתן לו דוגמא מהני מילי דבדיחותא שהוא אומר לפניהם, פתח הגר"ש וחזר על דברי צחות שהגיד להם, ויהי כשמוע כן החזו"א נהנה מאד, ואמר לו 'רק כך תמסור את השיעורים' - לך בכוחך זה והושיע את ישראל. והוסיף ואמר לו החזו"א, בימים הקודמים לא היו חסרים בעלי תורה ויראה ב'ליטא' רבתי, ומכל מקום היו הרבה מהנערים נתפסים ל'השכלה', ומדוע, כי ה'שמחה' הייתה אצל המשכילים ולא אצלנו... וזהו תפקידנו כהיום - להרבות שמחה וחיות בעבודת ה'... (מעשה איש ח"ה קל).

נט. העידו על תלמידי של הרה"ק הר"ש מניקלשבורג זי"ע שכשאמרו עמו את השירה התרוממו כל כך עד שהרגישו בנפשם שהם עוברים זה עתה בין גזרי ים סוף, והיו מרימים שולי בגדיהם שלא יירטבו מהמים שבקרקעית הים

(בצחות לשון העיר הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב זי"ע שלכאורה חידוש הוא היאך בשעת התעלות כה גדולה חשבו כלל על בגדיהם...).

באר הפרשה - פרשת בשלה - שירה

כה

יש הכל, מה שהיה ומה שעתיד להיות, וכל הגאולות וכל העניינים שצריך האדם, הכל נכלל בשירת הים. ואם יאמר האדם שירת הים בכל לב ובמסירות נפש כל אחד לפי מה שהוא יתוקן כל עניינו בנפש ובנפש, עב"ל.

יה"ר, שיקויים בנו מה שנאמר בפרשתן 'כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך'^פ, ויתעוררו עלינו כל הניסים מקריעת הים, ומירידת המן, ונזכה כולנו כאחד להיוושע בשמחת עולם^{סא}, גאולת עולם במהרה דין אכי"ר.

ס. סיפר הגאון רבי נתן געשטעטנער זצ"ל שפעם ביקר בבית הרופא, ולפליאתו שמע את הרופא מדבר דברי תורה, ונראה כמו שהוא בקי מופלא, שאלו ר"נ, וכי מע"כ 'רב' או 'רופא'... השיב לו הרופא, אכן מלפנים כיהנתי כרב ו'מורה צדק', אך מכיוון שנוכחתי לראות שאין שומעים בקולי עזבתי אומנותי ולמדתי חכמת הרפואה, ועתה בלבוש ה'רופא' הכל שומעים בקולי... ועפי"ז פירש את הכתוב בדרך צחות, 'אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצוותיו כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך', ומן הראוי לך לשמוע לעצתי כי אני ה' רופאך... ובתורת 'רופא' הנני מודיע לך כי דרך התורה והמצוות היא ה'תרופה' הטובה ביותר...

סא. אומרים בשם הרה"ק רבי אברהם מתתיהו משטעפינשט זי"ע שדקדק בלשון הגמרא (תענית כט.) משנכנס אדר מרבנים בשמחה, ש'מרבנים' משמע שהיא כבר נמצאת אצלנו – ובטרם יפציע אורו של אדר כבר צריך להיות בשמחה, אלא שמשנכנס אדר יש להרבות בה, ואם כן עלינו לדעת אימתי הוא זמן תחילת השמחה. ומבאר כי מחמשה עשר בשבט צריך להיכנס אל השמחה, ועל דרך שאמרו (פסחים ו:): 'שואלין ודורשין בהלכות החג שלושים יום קודם החג, וכך גם ט"ו בשבט הוא שלושים יום קודם הפורים, וסימנך 'חמשה עשר' בהיפוך אתוון הוא 'שער שמחה', כי זה השער לה' להיכנס בו שמיום זה ואילך נפתחים שערי השמחה.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת בשלח תשפ"א

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: agedank@gmail.com

ויהי בשלח פרעה את העם.

במדרש יש כמה דעות מי צווח 'וי וי', על מה צעק פרעה וי. הפירוש הפשוט במדרש הוא שפרעה צווח על שיצא מוכה ומבזזה מכל צד, גם קיבל עשר מכות, וגם שלח את העם.

עוד ענין יש בנושא זה שכל נפש יש לה צורך של התייחסות למציאות שלו, פעמים שבחור מסתובב בשיבה כמה שנים ואין מסתכלים בו, ומרוב צער הוא מחליט להעלם מהישיבה לשבועיים, שיתחילו לחפש ולדאוג איפה הוא, אף שיצחקו ויגערו בו, מעדיף הוא בכך, מאשר להיות עצם בלתי מזהה. וכן הילדים בבית אם אין מבינים איך לתת להם יחס הגון, הם מבקשים תשומת לב באופן שלילי. כיון שלא נתנו לו יחס בכשרות. אף שאם יפיל את הכוס יצחקו עליו, הוא מעדיף צעקות מלהיות בלתי מזהה. זהו צורך אנושי שיש לכל אדם שהוא מוכרח שיכירו בקיומו כאן.

כך אומר המדרש על פרעה, אף שקיבל מכות קשות, צעק וי על שאין מתייחסים אליו, וירדוף אחר בני ישראל. וכן מבואר בהפטרות פ' וארא ופ' בא, שהפרעונים דאגו לזה כל הדורות, שיכו בהם, עיקר שיחשבו אליהם. והקב"ה שלח עליו את נבוכדאצר מלך בבל להענישו, כל זה כדי שיסתכלו בו. וכנודע שאמר האריז"ל שיש בכל אחד בחי' פרעה אותיות הערף, הוא זה שדורש את הרגשת החשיבות אפילו בדרך הכאה.

(הגרמ"י רייזמן)

וחמושים עלו בני מארץ מצרים (יג, יח)

ברש"י כתב וחמושים מזוינים. יש להבין מה בא הפסוק ללמדנו בזה, מאי נפק"מ אם עלו מזוינים או לא. עוד יש להבין, למה אכן לא השתמשו בכלי הזין שלהם בעמדם על הים, בכדי להילחם במצרים? והרי ידעינן שאין הקב"ה עושה ניסים בחינם "לא עביד קוב"ה ניסא למגנא", ולשם מה קרע את הים וניער את פרעה, בעוד שיכלו ישראל להרגם בכלי זינים? אמנם מוסר גדול לימדנו הכתוב בזה. שאף שיש בידם כלי זין, אינו מדרך המוסר שהם יהרגו את המצרים בעצמם, שכן "בירא דשתית מיא מיניה לא תישדי ביה קלא", - בור ששתית ממנו מים אל תשליך לשם אבן, ואחרי שהתגוררו במצרים כ"כ הרבה שנים, מצד הכרת הטוב, עדיף לשנות הטבע, ולקרוע את הים בשביל שלא ילחמו ישראל בעצמם במצרים. וכדי להשמיענו נקודת מוסר זה הדגיש הכתוב לאמור "וחמושים עלו ישראל", שתדע שאעפ"כ שהיה להם כלי זין, עדיף לשנות הטבע ושלא לפגוע במיטיב לך.

(ע"פ 'תורת משה' לחת"ס)

בספר 'ציוני תורה', הוסיף לבאר עפ"י הנ"ל את טעם המנהג הידוע לתת מזון לפני העופות בשבת שירה (עין מג"א), וידוע בספרים כמה טעמים, או משום שגם העופות אמרו שירה יחד עם ישראל, והנעימו בצפצופם את שירת ישראל, או כדאיתא שבעת אשר דתן ואבירם פיזרו את המן ויצאו מן העם ללקוט ולא מצאו" שכן העופות אכלו את המן שפזרו שלא יחשבו שכן ירד להם מן בשבת.

אמנם, לדברי החת"ס הנ"ל, יוצא שכל עניין קריעת ים סוף היה רק בשביל עניין 'הכרת הטוב' שולוא זה לא נצרך כל הנס, לכן דווקא בשבת שירה מחזרים אנו להחזיר טובה ולהכיר טובה לעופות.

ובזה מובן מש"כ בספר תוספת שבת להמליץ וליישב את המנהג להאכיל את הציפורים בשבת שירה ובמג"א (אור"ח שכד) אוסר ומובא גם במשנ"ב (שם) שכל המטרה היא רק משום הכרת הטוב ולא שביל להאכיל אותם.

ויובן יותר בהקדם מה שמצינו שמושה רבינו לא הכה את היאור מפני הכרת הטוב, והשאלה מפורסמת מה ענין הכרת הטוב יש למי שאין בהם דעת? או לאדמה שג"כ אינה מכירה בטוב הנגמל לה? כן מובא ברא"ש שלא רצה לדון בדין תורה על בית מרחץ מסוים כיוון שהוא נהנה מהבית מרחץ ויש לו הכרת הטוב כלפיה! וגם כאן נשאלת השאלה מה טעם הכרת הטוב לדבר דומם שלא מבין? אלא שמידת הכרת הטוב הכרחית לעבודת השם, כפי שמאריך במנחת חינוך במצוות כיבוד או"א ובעוד הרבה מקומות, וחובה עלינו לסגל את נפשינו ולהשריש בנו את המידה הזאת של הכרת

הטוב, ולא בשביל השני אלא בשביל עצמנו, לכן, על אף שהמים אין בהם דעת וגם לא לאדמה מ"מ בשביל האדם גופו יש בזה את התועלת שמשלים את נפשו במידה הזאת.

אשר על כן, היות וכל ענינה של נתינת המזונות לעופות הינה משום הכרת הטוב, הרי שהאדם עושה זאת רק בשביל עצמו ולא בשביל האכלתם, לכן שונה הוא מסתם נתינת מזונות לצורך בעלי החיים.

(ציוני תורה)

ויקח שש מאות רכב בחור וגו' (יד ז)

ולמה דוקא שש מאות? וי"ל דהנה כתיב "איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה" והנה מספר בני ישראל יוצאי מצרים היה ששים רבוא, לפי זה, היה פרעה צריך כדי לרודפם מאה ועשרים רכבים, והנה במצרים היו בני ישראל פי חמשה ד'וחמושים עלו בני ישראל ופרש"י אחד מחמשה דארבע חלקים מתו בשלשת ימי האפילה. אבל פרעה לא ידע מזה ולכן לקח רכב פי חמישה ועולה לחשבון שש מאות רכב.

(הגה"ק רבי חיים הכהן רפפורט)

ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו (יד, טז)

איתא בספרי קבלה שלקרוע את הים היו צריכים לכווין שם צ"א שהוא השם של ר"ת פ'ותח א'ת י'דיר, ואפ"ל דמרומו ג"כ כאן בפסוק, דהנה ה' אמר למשה 'הרם את מטך' דהיינו קח האותיות אחרי מי"ט' דהיינו נ' י' ל' (=90) ונטה את 'דך' פי' קח אותיות לפני האותיות של י'דיר' דהיינו ט' ג' י' (=22) על הים' פי' קח האותיות אחרי י"ם' (כי האות ה' בים הוא רק הוספה) דהיינו כ' נ' (=70) וביחד תמצא קפ"ב, ובקעהו פי' תחלקנו לשנים נמצא במדויק צ"א והוא השם צ"א המרומו כאן.

(הרה"ק ר' שמשון אוסטרפאלע זי"ע).

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' (טו, א)

"בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?!" (מגילה י')

יש לשאול מדוע למלאכי השרת לא ניתנה רשות לומר שירה ואילו לבני ישראל ניתנה רשות? מתרץ בעל ה"כלי חמדה": בני ישראל לא אמרו שירה על האסון של המצרים, אלא על תשועת עצמם. כמו שנאמר "ויהי לי לישועה". אבל המלאכים הרי לא נשתעבדו במצרים, ונמצא שכל השירה שלהם היתה על אחרים ואין אומרים שירה כשיש גם אסון של אחרים.

(זה השלחן)

המפרשים מביאים עוד, דהנה כתיב בחיל סנחריב שהקב"ה פתח אזניהם ושמעו השירה של חיות הקודש ופרחו נשמתן, ואף כאן רצו המלאכים להרוג את המצרים ע"י שישירו שירה, אמר להם הקב"ה, מעשי ידי טבעו בים, - 'מעשי ידי' היינו התינוקות שהושלכו ליאור, ואתם אומרים שירה? הלא צריך להיות 'מדה כנגד מדה' לכן מוכרחין שיטבעו בים.

(מפרשים)

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו (טו, ב) בגמרא (שבת קלא, ב) "זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה וכו', אבא שאול אומר ואנוהו הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום". ובמסכת בבא קמא (ט, ב) "אמר ר' זירא בהידור מצוה עד שליש במצוה". שיש להוסיף בהידור מצוה עד שליש משווי כל המצווה.

יש להבין מה השייכות של 'הידור מצוה' לשירת הים, ועוד, מאי טעמא רק עד שליש? בספח"ק "בני יששכר" (מאמרי השבתות, מאמר ב) כתב בזה דבר נפלא, על פי מה דאיתא בתרגום יונתן על הפסוק (שמות יד, ז) "ויקח שש מאות רכב בחור ושלשים על כלו", ותרגם "ומוליתא תליתאה על כולהון", מה כוונת התרגום? ונראה לפרש על פי הירושלמי כלאים (פ"ח ה"ב) הובא בפירושי הר"ש למשניות (כלאים פ"ח מ"ב) וכן הוא במדרשים (מכילתא פ"א ז) והוא שמנהג העולם היה תמיד לנסוע בעגלה המחוברת רק לסוס אחד בלבד. עד שבא פרעה שהיה בימי יוסף, והנהיג ליסוע במרכבתו בשני סוסים, ("מרכבת המשנה"), ואחר כך פרעה שרדף אחרי

בני ישראל, היה אוטר שלשה סוסים בכל מרכבה, וזהו הפירוש "ושלישי על כולו", שהוא הוסיף שליש על הסוסים, דהיינו סוס שלישי. וזה ג"כ כוונת ה'תרגום יונתן' "מוליאת תליתאה" (היינו סוס, כענין 'מולייתות של בית רבי' בגמרא שבת נב, א), ואם כן הוסיף פרעה 'הידור' שליש בעבירה, לרדוף אחרי ישראל, והנה השי"ת לקח ממנו נקם סוס ורוכבו רמה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף, על כן שוררו לפניו 'זה אלי ואנוהו' אתנאה לפניו במצות, שלקחו ולמדו מההידור של פרעה שהיה הוספה של שליש בעבירה, ולמדו ממנו להדר במצוות עד שליש.

ובספרו "אגרא דפרקא", (אות שע"ה), הוסיף לבאר עם זה את מאמר חז"ל (פסחים קיח, ב, ערכין טו, א) שהקב"ה שילם לים על מה שפלט את המצרים, ושילם לו הקב"ה כנגד אחד ומחצה שבהם, שבמצרים היו שש מאות רכב ובסיסרא היו תשע מאות רכב, ולמה הוסיף הקב"ה משש מאות לתשע מאות? אלא דהקב"ה הרי מקיים את התורה, ודייקא כאן על הים שנתחדש העניין של הידור מצוה עד שליש, כאמור, לכן שילם לו הקב"ה תוספת שליש על מעשהו.

(בני יששכר)
בספר "פרדס יוסף", הביא לבאר את המחלוקת הנ"ל בפסוק "זה אלי ואנוהו" אם לומדים "התנאה לפניו במצוות" או לאבא שאול לומדים ש'מה הוא רחום אף אתה רחום' וכו', שמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. כלומר: דרך אנשים שבמצוות שבין אדם למקום הרי הם מדקדקים בקלה כבחמורה, ומוסיפים להדר עד שליש ויותר ואילו ב'בין אדם לחבירו' אינם מקפידים לצער זולתם. זה מה שאבא שאול בא להוסיף, שגם אם הנך מהדר במצוות "התנאה לפניו במצוות" תזכור גם כן להדר ב'בין אדם לחבירו' שכן מה הוא רחום אף אתה רחום".

והוסיף לבאר בזה באופן נפלא את מה שאמר דוד המלך בתהילים, "ואנכי תולעת ולא איש", שדוד המלך התאונן על רודפיו שמקפידים על מצוות שבין אדם למקום ואינם מקפידים על בין אדם לחבירו, וטען כך: הרי בכל דבר מאכל הנכם בודקים את המאכל שלא יהיו בו תולעים, אז אם הנכם מקפידים שלא לאכול תולעים, הקפידו גם כן שלא לאכול אנשים, וזה שאמר "ואנכי תולעת ולא איש" החשיבו אותי לפחות כתולעת ואל תאכלו אותי...

(פרדס יוסף)
ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא זרע גד לבן וטעמו כצפיחית בדבש
(טז, לא)
התורה הק' מספרת, שטעם המן היה כ"צפיחית בדבש", עוגת דבש. נשאלת השאלה, בחז"ל מבואר שמתיקות הדבש היא אחד משישים שבמנן. היינו, המן היה מתוק פי שישים יותר מהדבש. ובלשון הפסוק משמע שהוא רק כצפיחית בדבש? דהיינו כמו הדבש עצמו?
שמעתי בשם הגאון מוילנא זצ"ל שאדרבה, הן הן דברי הכתוב "וטעמו" – ה'נותן טעם' שלו. כמה הוא 'נותן טעם'? אחד משישים. אחד משישים של המן היה כמו צפיחית בדבש, כי המן עצמו מתוק פי שישים יותר. וכעת, א חלק אחד שבמנן, נכנס למאכל אחר – עד שישים עדיין טועמים ומרגישים טעם כמו דבש.

אה, רבותי, וכי הפשט הזה אינו צפיחית בדבש?...

(יחי ראובן)
וילקטו אותו ... איש כפי אכלו לקטו (טז, כא)
הגאון הצדיק רבי אליה לופיאן זצ"ל, אומר חידוש נפלא, מבהיל על הרעיון: הכתוב אומר: "זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו עומר לגלגולת מספר נפשותיכם איש לאשר באהלו תקחו" (טז, טז). לאחר מכן (פסוק יט) מופיע הציווי: "איש אל יותר ממנו עד בוקר". ומיד אחר כך (פסוק כ') התורה מספרת: "ולא שמעו אל משה ויתירו אנשים ממנו עד בוקר וירום תולעים ויבאש ויקצוף עליהם משה".

אנשים אלו, כפי שגילו לנו חז"ל, היו דתן ואבירם. ומה היה ה"חשבון" שלהם להותיר מן המן למחר? הם אמרו לעצמם: "מי יודע מה יהיה מחר? מה נאכל מחר, אם, חלילה, לא ירד מן? מה שבוטח בטוח! נאכל היום רק מחצית העומר שלקטנו ואת מחציתו השניה נאכל למחר! ליתר בטחון!" האמת היא שקשה לדמיין מצב שכזה... אנחנו קמים בבוקר פותחים את הפריז'ידר ומוציאים בו, ברוך השם, אוכל מכל טוב. גם אם הוא ריק – נגשים למכולת הסמוכה. ואם במכולת לא יהיה את שחשקה נפשנו – ישנם סופרמרקטים ענקיים ששם יש הכל... דתן ואבירם חששו שעלול להיות מצב בו הם יקומו בבוקר ולא יהיה כלל מה לאכול! אין שום אוכל במחנה כולו! זה מצב לא קל.. לכן, ליתר בטחון, השאירו חצי מהכמות היומית למחר...

אי אי אי! לא היתה להם את מידת הבטחון בהשם יתברך שיתן להם את אכלם גם מחר! הם אכלו היום רק חצי עומר ושמרו את החצי השני למחר...

וזוהו הפסוק, ואילו דרך הטוב תביא לו את האושר והסיפוק - עדיין עלול

ומה אומר הפסוק שלאחר מכן? (פסוק כא) "וילקטו אותו בבוקר בבוקר איש כפי אכלו" – פרוש: כמה אכלתם אתמול? חצי עומר? מכאן והלאה תקבלו כל יום רק חצי עומר... "כפי אכלו"! כפי המידה שאכלתם אתמול, בעטיו של חוסר הבטחון שהיה לכם, כך תקבלו מכאן ולהבא מידי יום ביומו במשך ארבעים שנה!

מוראדיג!
"ולא העדיף המרבה, והממעיט לא החסיר" (טז, יח)
לרב מבירסק זצ"ל היה כולל אברכים. כל ערב ראש חודש הוא היה משלם להם את המלגה, ויהי מה. אם ארע פעם שלא היה לו את הכסף במועד – הוא היה לוהו אותו ובלבד שישלם לאברכים בזמן.

והנה הגיע ערב ראש חודש אחד שלא היה לו כסף לשלם... הוא גם לא מצא רעיון ממי ללוות... הוא ישב על מקומו תפוס בהרהוריו... עבר שם אחד המתפללים שהבחין במצוקתו של הרב, ואמר לו: "אה! כמה טוב היה המצב אם היה מגיע עכשיו עשיר מלונדון ותורם אלף דולר, סכום שיש בו כדי להחזיק את הכולל למשך חצי שנה... אה! היה זה ממש א מחיה... נענה הרב מבירסק ואמר לו: "אם יבוא עכשיו עשיר מלונדון ויתן לי אלף דולר – אני לא לוקח! אני לא אחליף את המתיקות של הבטחון תמורת אלף דולר! מידי חודש בחודשו אני נושא את עיני למרום ואומר: 'ריבונו של עולם! עיני נשואות אליך! אנא! בטובך הגדול! שלח לי את הכסף שאני צריך!' בצורה שכזאת אני 'חי עם הקב"ה' באופן קבוע! ואכן זוכה אני מידי חודש לראות בחוש את יד ה' המסיעת לי! אם יהיה לי בכיס אלף דולר להחזקת הכולל לכמה חדשים, הרי שאפסיד את מתיקות הבטחון הזו... וכי משתלם למכור מתיקות שכזו באלף דולר?

אצל הבריסקער – רב "השלך על ה' היבך והוא יכלכלך" היתה צורת חיים תמידית! הנהגה יום יומית! ישמע חכם ויוסיף לקח!

(יחי ראובן)
ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק וגו' (יז, יד)
יש לדקדק, כיון שכבר ציוה השי"ת למשה שיכתוב בספר תורה את מצות מחיית עמלק, למה הוצרך עוד לשום באזני יהושע בעל פה ג"כ? הלא ודאי יראה יהושע מה שנכתב בס"ת וכן יעשה.

אך הענין הוא כי ידוע שכששלח דוד המלך את יואב בן צרוי להכרית את עמלק, הלך והרג רק את הזכרים של עמלק, והנקבות הניח בחיים. שאלו דוד הלא כתוב מפורש בתורה (דברים כה, יט) מחה תמחה את זכר עמלק. היינו כל זכרו הן הזכרים והן הנקבות, ולמה החייתה הנקבות, השיבו יואב שרבו למד עמו זכר עמלק פי' רק הזכרים, א"כ לפי זה ראינו אף שהוא כתוב מפורש בתורה מחה תמחה את זכר עמלק מ"מ יש מקום עדיין לטעות רק זכר ולא זכר כי בהס"ת ליכא נקודות. לכן, ציוה השי"ת למשה שימסור בעל פה ליהושע שהנקודה הוא זכר ולא זכר, וז"ש כתוב זאת וכו' ושים באזני יהושע מסור לו בעל פה כי מחה אמחה את זכר עמלק בסגול שלא ישאר מאתו שום זכר.

(קול אליהו לגר"א)
מאוצרות המגידים
ויהי בשלח פרעה את העם, ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה (י"ג, י"ז) הייתכן? וכי בגלל קושי מלחמה ישנו חשש שיחזרו לגיא צלמוות?? אם היה הכתוב אומר: פן תשבר רוחם בראותם מלחמה - הדבר היה מובן, שכן לאחר כל התלאות שעברו בני ישראל - יש חשש שעוד מלחמה תשבור את רוחם. אבל אטו משום כך ישונו מצרימה - למקור הסבל והרדיפות?! אכן על כך באה התשובה בפסוק עצמו, המגלה לנו את חולשתו הגדולה של האדם, באמרו: "כי קרוב הוא!!"

ואין כוונת הפסוק לומר שקרובה דרך ארץ פלשתים למצרים, אלא עדיין קרובה מאוד יציאתם של בני ישראל זה עתה ממצרים, וטבע האדם להימשך ולהיגרר אחרי הרגליו הנושנים!!

וכאמרת העולם שעדיף לאדם להישאר עם הצרות שכבר הורגל אליהם מלהסתגל לצרות חדשות - גם אם החדשות יהיו קלות יותר, כך קושי השיעבוד של מצרים שכבר הורגלו והושרשו בו בני ישראל - יהיה עדיף להם על פני מלחמה, שמשמעה: צרה חדשה!!

למחלה רעה זו קראו בעלי המוסר: "השרשה ראשונה", ואם בגשמיות כך, שנוח לו לאדם בצרות שהורגל בהם מלהתרגל בצרות חדשות קלות יותר, וכפי שלמדנו בפסוק זה - ק"ו שברוחניות כך הוא הדבר!

שכאשר ירצה האדם לעזוב את הרגליו, להשתנות, להתקדם, לשוב בתשובה - מאבק מר ישחר לפתחו על שני ההרגלים לכשעצמו!

כלומר: אף אם יחליט האדם בדעתו שדרך העוונות רעה היא וגורמת לו נזק והפסד, ואילו דרך הטוב תביא לו את האושר והסיפוק - עדיין עלול

מכל עברייך, ואתה לא יכול להסביר לעצמך מדוע בכלל נקלעת אל התופת הזו?! ועל מה ולמה אתה רועד ביום וער בלילה, סובל עייפות ורעב, את כאב השכיבה, ואת מאמץ המלחמה?! שאלות אלו הופכות אותך לכדור אש של כאב צורה המלא מועקה עד אין סוף.

"והנה" - ממשיך החלוץ ומספר - "באחת הנהגות הנהגות בשדה הקרב, בשעה שהייתי חסר מעש והתכנסתי יותר בתוך הכאב של עצמי, ראיתי לא הרחק ממני את אותם חברים יהודים שעליהם דיברתי קודם, והם מוציאים מכיסם איזה ספר קטן, לוחשים דבר מה בהתלהבות, ראשם נע הלך ושוב, עיניהם שופעות דמע, וניכר בעליל על פניהם איך שזה עושה להם טוב - ממש כמים קרים על נפש עיפה... ממש כך!! לאחר כמה דקות הם היו נראים כה רעננים וטובי לב - כאילו זה עתה יצאו לקרב..."

"לא יכלתי להתאפק, ולאחר כמה ימים כשהיתה הפוגה ארוכה יותר נגשתי אל אחד מהם, וביקשתי לדעת: הכיצד אינו כאוב כמוני? ממה הוא מתנחם ומתעודד?"

"לא כ"כ הבנתי את כל מה ששח עמי, אולם דבר אחד הבנתי באופן ברור: בעוד שאני סבור כי נקלעתי לכאן, וסתם אני יורה - אצלו הכל מובן ומוסבר! הוא הסביר לי שמישהו הביא אותו לכאן עם מטרה מסוימת המופנית אליו באופן פרטי, הכל נעשה עמו באופן מושגח במיוחד, ולכל כדור יש מסלול ידוע מראש!!"

"הוא לימד אותי שאותו מישהו שמסובב את הכל נקרא "הקב"ה", שהוא זה שברא את הכל ומשגיח על הכל, ושכל יהודי יודע זאת ומתחנך על זה ללא פקפוק וספק כלל.

"שמעתי את תוכן הדברים פחות או יותר, שבתי למקומי, הקרבות חזרו לשיאם, אני יורה ויורה, מחשבותי מעיקות ולבי נצבט שבעתיים. הרי גם אני יהודי!! הנה לחברי היהודים יש עולם מופלא ומענין, שגם אם אינני מאמין בו - אבל לא היתה לי הזדמנות לבחון אותו, ואולי זה נכון ואמיתי? "כך הרהרתי נוגות במצבי המדוכדך, דמעות רותחות זלגו מעיני טיפה אחר טיפה ללא הפוגה, ובכאב מהול בכעס הרהרתי לעצמי: מדוע אבי לא לימדני יהדות? וכך נכנסתי למתקפת רגשות של רחמים עצמיים, וככל שהדקות נקפו - כך זרם הדמעות הלך וגבר, ואני יורה ובוכה, בוכה ויורה... "כך המשכתי, עד שנוצר סדק קל בלב וניצוץ ראשון התנוצץ בלבי, וכה נשאוני מחשבותי באותה עת:

"רבונו של עולם" - אמרתי בלבי - "אני פונה אליך באם אכן הינך קיים: אם אכן חברי היהודים צודקים בדבריהם ויש מישהו שרואה הכל ומשגיח על הכל - הרי שאתה שומע גם אותי, ואני פונה אליך בתחינה ובקשה: תראה לי שאתה קיים!!"

"וכך, ספק מהרהר ספק מדבר, המשכתי במחשבותי ואמרתי לעצמי: רבונו של עולם, הרי לא היתה לי אפשרות להכירך, ומדוע שלא אהיה זכאי לדעת על קיומך?! א"כ מבקש אני ממך, רבש"ע תוכיח לי כעת את קיומך!! "ובמה יודע איפוא שאתה קיים? הנה אינני מעונין במלחמה חסרת הבנה, וא"כ עזור לי שאצא מן הקרבות ע"י שיפגע בי כדור בדיוק באצבע, שלא אוכל יותר לירות וישחררו אותי מכאן, ובזה אדע שאתה קיים..."

"עודני מדבר עם לבי בכנות ובפשטות, והכדור של האויב בא גם בא, ועמה האמונה שחדרה אלי לעצמות... בדיוק באצבע פגע בי רסיס, רק אצבעי נפגעה ותו לא, וכמובן שיותר לא הייתי בקרב - הכל בדיוק כפי שרציתי... כפי שביקשתי - ראיתי את הקב"ה כביכול עין בעין!!"

"והנה" - פתח החלוץ את ידו והראה באצבע "זה קלי ואנוהו" - "הנה לך האגודל הפצוע שלי לאות ולמופת על הכרותי עם מנהיג העולם!!" ואנו נסיים את מה שהוא לא ידע לסיים, ונכריז בשבילו: "אצבע אלוקים היא!" "כמובן", - ממשיך החלוץ בשטף דבריו - "עומק השכנוע שלי בבורא העולם היה נורא ומבהיל, קשה לתאר עד כמה. גמרתי אומר שמייד כאשר תסתיים המלחמה - אלך ואלמד יהדות."

וכאן, אחרי אתנחתא מלווה באנחה רוויית כאב - המשיך החלוץ ועבר אל החלק השני של סיפורו. וכך המשיך לספר:

"המלחמה נגמרה ב"ה ויצאתי ממנה בשלום, רגלי הוליכו אותי לבית המדרש ללמוד יהדות כפי שהחלטתי, אלא שלא ידעתי את כוחות האדם - ונפלתי במלכות..."

"מה היה? ובכן, לפני המלחמה כמעט השלמתי לימוד אגרונומיה (חקלאות), ונותרו לי רק כשלושה חודשים לסיום ולקבלת תואר. מעתה סברתי בדעתי, שלהפסיד כעת את הכל - אין זה הגיוני, ובודאי שצריך פרנסה, וע"כ נתישבתי איפוא בשכלי והחלטתי שקודם אסיים את הלימוד, ומשאתפנה, ואהיה עם מקצוע ביד - אלך ואלמד יהדות.

"אולם חשבון שכלי לחוד - ותחושות לב לחוד!" את הסוד הזה לא ידעתי!! לא הבנתי שלרגשות האדם חוקים משלהם, ולא כל מה שהשכל מבין - גם הלב מרגיש!! לא ידעתי שבשעה שהלב עירני ורוצה לפעול - אין להחמיץ את ההזדמנות בשום פנים ואופן, כי אם יתקרב הלב - הכל ירד לטמיון!!

הוא לשוב לכסלו - כי קרוב הוא! אם לא יאזור כגבר חלציו ויתנער בכח ובאומץ מהרגליו - עלול הוא להמשיך בדרכו הרעה והמזיקה משום ההרגל שהורגל בה!!

ולכן כאשר מתנוצץ ניצוץ בלבו של אדם לשוב למוטב או להתעורר למעשה טוב כל שהוא - עליו להזדרז ללבותו מיד ככל האפשר, פן ישוב וינחם על רצונו הטוב וכל רשפי התעוררותו יכבו וייעלמו במעבה חשכת החומר, עד שלבסוף ישאר בהרגליו הקודמים וישכח הכל - כי קרוב הוא!!

שמא לא תפנה

לאחר שהבנו את היסוד האמור נמחישו במעשה נורא אשר יואר ויובן היטב לאור האמור, ואף ישוב ויבהיר לנו באור יקרות את אשר למדנו כבר מן הפסוק.

את המעשה שמעתי מגיסי הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל, וכן מחמותי הרבנית אויערבך, כפי אשר שח "חלוץ" אחד את כל פרטי המעשה הנרגשים להגרש"ז, וכך היה המעשה:

ר' שלמה זלמן זצוק"ל היה אז בחור, ובית חמי זצ"ל בנסיבות התקופה אשר היתה עת מלחמה וקושי, עבר לגור ב"נחלת צדוק" - שכונה בירושלים. שם, בדירתם החדשה, וגם זה בנסיבות העיתים - נותרו עדיין בא' מן החדרים "חלוץ" ואשתו לגור. ("חלוץ" - כינוי לעולים באותה עת שהיו חניכי התרבות החילונית).

בהמשך הזמן כמובן שעברו למקום אחר, אולם בנתיים היה צורך להגיע עם החלוץ ואשתו להסדר על פרטים שונים באשר לחיים בשיתוף, שכן גם אם היו נכנסים ויוצאים בכניסה נפרדת כמובן - עדיין היו אי אלו תקלות. בין היתר היה ענין שמירת השבת, שלגביה היתה רגישות מיוחדת.

נכנסה איפא חמותי ז"ל אל החלוץ ואשתו, ודיברה על לבם, עד שהגיעו להבנה בכל העניינים, וגם על שבת הבטיחו והתחייבו לא לחלל שבת. אלא שכבר בשבת הקרובה התברר שבפועל הינם מחללים שבת, ולא מקיימים את הבטחתם.

התיישה חמותי בדעתה, ושלחה את בנה ר' שלמה זלמן שבר חכים הוא לה, לעשות כחכמתו. ואכן העננה הוסרה במהירות כאשר בשיחה קצרה ועדינה התברר שלא ידעו בכלל מהו חילול שבת, ומשעמדו על הדברים - הבטיחו כמובן לא לפגוע בקדושת השבת.

סביר להניח שאותו "חלוץ" ניחן בחושים חדים, כפי שאכן יתברר בהמשך המעשה, וכנראה שמשפטים קצרים ששח עמו ר' שלמה זלמן - בעודו בחור - כבר הספיקו לשבות את לבו בקסם חכמתו של הגרש"ז, ומיד ניצל החלוץ את הענין והחל לגלגל שיחה עם הבחור שלמה זלמן.

"הימים היו ימים טרום מלחמת העולם הראשונה" - פתח החלוץ את דבריו, לא לפני שביקש את ר' שלמה זלמן לצאת אל החורשה הסמוכה, מקום נוח לשיחה - "על יהדות לא ידעתי דבר, עם הורים רפורמים, וסבתא שמדליקה נרות בליל שבת - מה כבר אפשר לדעת... ואפי' על עצם היותי יהודי בקושי ידעתי.

"ככה הייתי נראה אז, כמו היום, עם קשר אפסי לכל היהדות כולה, אלא שבנתיים - באמצע הדרך - משהו עבר עלי, נתוודעתי אל קיומו של בורא ומנהיג לעולם - ובכ"ז אני היום כמו אז, נשארתי אותו הדבר."

הייתכן?! - אמנם כן!! הכיצד?! - הבה ונאזין:

"כשפרצה מלחמת העולם הראשונה" - ממשיך החלוץ בדבריו - "הייתי כבר בחור בגיל הגיוס, נתגייסתי עם בני גילי לצבא, חלקם היו אפי' מוכרים לי מסביבות מגורי כיהודים ששמרו תורה ומצוות, מעשיהם היו אמנם תמיד נראים לי מוזרים ומשונים ועל כן לא היה לי כל קשר עמם, אבל בכל זאת - זה עושה משהו טוב בלב כשאתה מכיר כמה מהחברים בתוך הקרבות, ושהם יהודים כמוך.

"נכנסנו לעובי המלחמה, ואט אט התקדמנו אל החזית עצמה. "שם", - פולט החלוץ אנחה כבדה מגרונו - "אתה פשוט שוכב בתוך גומחות חול, כשמטרים ספורים שוכבים חברים כמוך, באותה צורה, רוב חלקי גופך מכוסים עד כמה שאפשר, עיניך מבצבצות מבין המחילות כעטלף, הרובה גם הוא משתחל מבין החרכים כשקנהו מכוון לאי שם, ואתה עושה כל הזמן פעולה אחת - יורה ויורה..."

"ובדיוק כמו שאתה עושה פה - נעשה מולך אי שם בצד השני, אצל האויב שכנגדך... "אויב" הכוונה לאיזה קיסר שהסתכסך אולי על רקע קטנוני בהחלט עם הקיסר שלנו, ולשם כך מעמידים הם כל אחד את חייליו המשמשים כמטרה לחץ..."

"כאילו שאיכפת לי שימות אי שם איזה חייל שאינני יודע עליו דבר... וכאילו שאיכפת לו שאני לא אשאר בחיים... אבל שנינו משתדלים לפגוע כל אחד בדיוק בראשו של זולתו - ועל כן אנו יורים ללא הרף אחד על השני. למה? מדוע? - ככה! זוהי התשובה המתסכלת כל אדם בר דעת.

"תבין" - הוא ממשיך - "אתה מזיע ומתייגע, מסתכן ומתאמץ, וסבל את הפחד משריקות הכדורים שחולפים לא אחת ליד אוזןך ומניפים את עשרות ראשך בחולפם על פניך, עם החברים זבי הדם שנופלים כזובים

יודע שבליטא היו שני אופנים איך לפרש את דרך המוסר של הג"מ רבי ישראל סלנטר זצוק"ל. בנובהרדוק עסקו בעיקר בשפלות האדם, ובסלבודקה עסקו בגדלות האדם. שניהם עמדו על זה המאמר חז"ל שאין אדם נוקף אצבעו עד שמכריזין עליו מלמעלה. בנובהרדוק פירשוהו, אהא תראה כמה שפל הוא האדם שאפילו חתך באצבע אינו יכול לקבל לבדו, אא"כ מכריזין עליו מלמעלה... בשלמא מליון דולר אינו יכול לעשות לבד, אך הוא שפל ומושפל כ"כ, שאפילו חתך קטן אינו יכול לבד. ואילו בסלבודקה פירשוהו, עמוד והתבונן כמה הוא גדלות האדם, שאפילו חתך באצבע שלו, הכריזו עליו מלמעלה פלוני בן פלוני יקבל חתך באצבע. וכדברי הרה"ק מקאצק זי"ע שזוהו עונשו של הנחש שעפר לחמו, אמר לו הקב"ה לך ממני איני רוצה לראות פניך, קח את מזונך בכל מקום בעפר, ולך מכאן.

כל יהודי הוא כביכול מ'אנשי קשר' של השי"ת, הן כשנותן לו משענת החסדים, והן כשנמכה בו בשבט הגבורות, תמיד הוא איתו בקשר חם. לכן צוה עליו לבקש ממנו פרנסתו ג' פעמים ביום, וכמ"ש חז"ל שלכן לא ירד המן אחת בשנה, כדי שיתלו עיניהם למרום לבקש מזונותיהם מדי יום ביומו.

להבדיל אלפי הבדלות, על כך צעק פרעה וי, הגם שקיבל רק מכתבים של מכות מהקב"ה, אך מ"מ עתה שהקב"ה הוציא את בניו ממצרים, הוא נמחק מרשימת אנשי קשר של הקב"ה. ולכן צעק מה זאת עשינו כי שילחנו את ישראל מעבדנו, וביקש לחזור להיות מאנשי קשר של הקב"ה, ואכן קיבל על הים עוד חמשים ומאתיים מכתבי מכות מהקב"ה. וממנו נקח לעבוד את ה', שגם כשאדם מוכה, ישמע בפנימיות המכה שהקב"ה בחר בו להיות מאנשי הקשר שלו. וכן אמר הדברי חיים בפטירת בנו בחייו ר"ל, שכשמסתובב לראות מי נתן לו מכה בגב, הוא רואה שזה היה הקב"ה ושמח בכך, אף שזה כואב, הרי זה בחביבות. כמו כל טפיחה בשכם, שפעמים שהיא כואבת, כשיודעים הידיד הקרוב הוא זה שהכה, שמחים בחביבות ההכאה.

(הגרמ"י רייזמן)

"ולא נחם"

"החפץ חיים" זצ"ל היה אומר: "טרף נתן ליראיו, יזכר לעולם בריתו" (תהלים קיא, ה). הן לה' הארץ ומלואה, לו הכסף ולו הזהב. מדוע שוררת כזו דחקות בהיכלי התורה, וראשי הישיבה נאלצים לקחת מקל נדודים ולגלות לארצות נכר, כדי שבעולם כולו יזכרו שיש תורה ולומדי תורה, ויטלו חלק בהחזקתה. וזהו שנאמר: "טרף", מלשון: "מי ישלו ומי יטרף". כלומר טלטולים ונדודים, "נתן ליראיו", הם ראשי הישיבות, כדי להזכיר לעולם כולו את בריתו, זו התורה (נדריים לב ע"א), ככתוב: "אם לא בריתי יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמת" (ירמיה לג, כה).

אבל הרווח הדדי. אני פועל לזכות אותם והם משתדלים לזכות אותי. אני מכתת רגלי מארץ לארץ מעיר לעיר ומבית לבית ומנסה לעורר לבבות להחזקת מוסדות התורה. פוקד בתי חסידים, ליטאים, מכל הסוגים. ומתפתחת שיחה, אני מספר על מצוקת המוסדות והם מחזקים לבי באמונה ובטחון. וכבר אמרתי להם, שעל ידם הבנתי דברי הגמרא (חולין ז ע"ב): "ישראל קדושים, יש רוצה [לתת] ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה". וכבר תמיהו בתוספות, אם יש לו ואינו רוצה, מה קדושתו. אבל אילו היו שומעים את להט אמונתו, שגם זה לטובה, ויש לקבל יסורים באהבה, את יסורי הזולת כמובן, ולהתאזר בבטחון, ישועת ה' כהרף עין, היש קדוש כמוהו!

הכלל, נקלעתי לבית חסידי ונתקבלתי בסבר פנים יפות, בעל הבית בר אוריין ובר אבהן - פתח את ידו, ואני פתחתי לפניו את סגור לבי.

אמרתי: "אתם חסידים, אני חונכתי ב'חדר' ליטאי. הורי היו חסידי גור, חותני חסיד ברסלב, גיסי חסיד ליובאוויטש, כולם עובדים לקל אחד, וקבל האמת ממי שאמרה. אומר לך מה ששמעתי מהמשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל. יהודים הם רחמנים בישנים וגומלי חסידים (יבמות עט ע"א), שרשי כל המדות הטובות. אבל אסור לנו לשכוח שגם המידות הרעות מקננות בנו. והביא לך ראייה מוכחת מדברי רבנו יונה בספרו "שערי תשובה", שרבי עקיבא איגר זצ"ל אמר שאינו רק ספר מוסר, אלא ספר הלכה.

וכתב ("שערי תשובה" שער ג אות לד): נצטונו "לבלתי רום לבבו מאחיו" (שברים יז, כ), והוזהרנו בזה להסיר מנפשנו מידת הגאווה. הרי שהי המקננת בנו -

ועוד (שם, אות לו): "לא תאמץ את לבבך", הוזהרנו להסיר מנפשנו מידת האכזריות. הרי שבטבענו אכזרים אנו.

ועוד (שם, אות לט): "לא תשנא את אחיך בלבבך", הוזהרנו בזה להסיר מנפשנו מידת השנאה לזולת -

"וזה בדיוק מה שקרה אתי... סיימתי את לימודי כעבור כמה חודשים, ובנתיים הלב התקרר... וכשהלב קר - הוא יותר דומה לאבן מאשר ללב בשר..."

"הופתעתי לגלות איך שבפועל אכן צעדתי לבית הכנסת לפגוש יהודים שידריכו אותי בלימוד יהדות - אולם לבי כל עמי!! השכל אומנם הוביל אותי בתחילה - אך עד מהרה נחנק... הלב הרוחני דמם... לא הרגשתי כל טעם, ולא יכולתי להתקדם כלום!"

"זכורני שאפי' צעדתי ביום כיפור הקרוב לביהכ"ס, אך לא הצלחתי לעשות מעבר לכך מאומה! מילה אחת לא הצליחה לצאת מפיי! "וכך נשארתי כפי שעייניך הרואות - עכשיו כמו אז!! נשארתי במצב בו אתם צריכים לסכם עמנו על שמירת שבת, ובסוף אנחנו לא יודעים אפי' על מה בדיוק אתם מדברים...!"

כך סיים החלוץ כשהוא עוצר בעד עיניו לבלתי יפרצו עליו פרץ, ואמר: "אילו תפסתי אז את הרגע - הרי שבטח היום הייתי אני מלמד אותכם שבת מהי - ולא ההיפך..."

"ולפיכך אני מספר לך כל זאת: דבר ראשון - כדי שתדע שה' מנהיג את העולם, כפי שספרתי לך. ודבר שני - כדי שאתה ששומר מצוות הינך - תהיה זהיר לעשות עם הידיעה הזו משהו, ולא תאבד את עולמך כמוני!! שתדע כשהלב חם - אז הזמן לעשות, ולא להשען על הבנת השכל!!!", ובכך חתם את דבריו.

על זה ועל כיוצא בו אומרת התורה: "ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא" - שכן על אף שכל בר דעת מבין שעדיף קושי מלחמה מאשר לחזור מצרימה, אבל הבנה לחוד - והרגשה לחוד... ההרגשה בלב היא - והלב עדיין במצרים... ולמה - כי קרוב הוא..."

ומכאן יש לנו ללמוד בק"ו לרוחניות, שאם באים להשתנות - צריך להתרחק הרבה, שמא ישוב הלב להרגליו - "כי קרוב הוא!!" אם מתעוררים לעשות שנוי והתחדשות - חלילה מלאבד את חום הלב, וזה מה שלימדונו חז"ל (אבות ב', ד'): "ואל תאמר לכשאפנה אשנה - שמא לא תפנה!!"

(לב שלום)

ייהי בשלח פרעה את העם.

ייהי בשלח פרעה את העם. במדרש יש כמה דעות מי צווח 'וי וי', י"א שהקב"ה צווח וי, וי"א שמשה רבינו צווח וי, י"א שישראל צווחו וי, י"א שפרעה צווח וי. על מה צעק פרעה וי. הפירוש הפשוט במדרש הוא שפרעה צווח על שיצא מוכה ומבוזה מכל צד, גם קיבל עשר מכות, וגם שלח את העם. [כמשל הנודע, גם אכל הדג המקולקל, וגם קיבל מכות, וגם נתגרש מן העיר] לאחר מעשה היה פרעה אבוד לגמרי, כמ"ש 'הטרם תדע כי אבדה מצרים'. איך יקים את המדינה שלו מחדש, עם אנשים שנשארו חיים בקושי, ועין אחת חפורה ע"י הארבה וכו'. על זאת צווח וי, אם כבר שלחתי אותם בסוף, מה היה לי לקבל מכות עליהם.

עוד מבואר שם במדרש סיבה לצעקת פרעה וי, משל למלך ששלח את בנו אצל אוהבו שהיה במקום רחוק, מדי פעם בפעם היה המלך כותב לו מכתבים ושואל בשלום בנו, לאחר זמן בא המלך והחזיר את בנו לביתו, החל האוהב לצעוק וי. שכל זמן שהיה בן המלך בביתו, היה המלך נזדקק לי. כך אמר פרעה, כל זמן שבני ישראל היו במצרים, היה הקב"ה שולח לו שלוחים, כה אמר הויה שלח את עמי, וכדרך האנשים שיש להם רשימת 'אנשי קשר', עם מי הוא מתכתב, לפני יו"ט או לפני חתונה הוא מזמין את כל אנשי הקשר. כך כביכול כל זמן שהיו ישראל במצרים, היה הקב"ה מ'אנשי הקשר' של פרעה, שהרי היה שולח אליו את שני בניו החשובים ביותר, משה ואהרן. אף שתמיד היה מקשה עורפו ולא שומע בקולו, מ"מ כבוד גדול הוא לו שהקב"ה שולח לו שלוחים, אך עתה שיצאו ישראל מארצו, צעק ווי שהפסיד דבר גדול כזה.

ולכא"ו הוא מדרש פליאה, וכי קיבל אגרת שלומים מהקב"ה, הרי קיבל מכות נוראות, האיך היפך את המכות לאגרות שלום? ויש שאדם אומר תדבר עלי רעות העיקר תדבר ממני.

וראייתי בספר 'אור הצפון' להג"מ רבי נתן צבי פינקל הסבא מסלבודקה זצוק"ל, שכתב שיש כאן לימוד פנימי לכל אחד מאיתנו. כי הנה חז"ל אמרו 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה', כשאדם יודע שבשמים חשבו עליו דיברו עליו והחליטו מה לעשות לו, זה בעצמו חיוזוק גדול הוא לנפשו. כל מכה קטנה יכול אדם לקבל כעונש ולהתמרמר, או כאגרת שלומים.

שבטך ומשענתך המה ינחמוני, כמה חשוב הוא האדם שאף נקיפת אצבע מכריזין עליו משמים, וצריך לשמוע את החביבות שבכל מכה ח"ו
דוד המלך אומר 'שבטך ומשענתך המה ינחמוני', לא רק משענתך בצד החסד, אלא אף שבטך מצד הגבורה, גם המה ינחמוני.

ואיך זה מסתדר עם היותנו רחמנים וגומלי חסדים? אין כאן סתירה, כי האדם מלא סתירות, ואור וחושך מתערבלים בנפשו. ועלינו להגביר את האור ולדחות את החושך.

והוסיף, שכיוצא בכך כל ישראל מאמינים בני מאמינים (שבת צו ע"א), האמונה נטועה בנו כמורשת האבות הקדושים וכולנו שמענו מפי עליון "אנכי ה' אלקיך" (שמות כ, ב), שכל נשמות ישראל עמדו בהר סיני (שבת קמו ע"א), ודיבורו של הקדוש ברוך הוא כמעשה (שבת קיט ע"ב) -

ועם זאת "גם את זה לעמת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד), וכשם שמקנן בנו אור האמונה כך מקנן בנו חושך הכפירה, וגם זה מפורש בכתוב: "ולא תתורו אחרי לבבכם" (במדבר טו, ט) (זו מינות רש"י, מברכות יב ע"ב). לכן, אמר, אין צורך להבהל כשמגיחה חלילה מחשבת מינות, הרהור ספקני. זו גיחה בלתי רצונית של המידה החבויה, כשם שלפעמים מגיח הרהור אכזריות או שנאה. זו עבודת האדם, להגביר את האור שבנפשו ולמגר את החושך.

שמעתי את הדברים, ושאלתי את מהשגיח: איני מבין - "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א, לא). משמע, שאין באדם כח רע לחלוטין, שאין לו מקום ושעה. ואכן בגאווה יש בחינת "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים ב יז, ו). ושאל נענש שרחם על האכזרים (מדרש תהלים ז). ונאמר: "הלא משנאיך ה' אשנא" (תהלים קלט, כא), "אהבי ה' שנאו רע" (תהלים צז, י). הכלל, כבר אמר הסבא מקלם זצ"ל, שלפיכך קרויה המדה "מדה", כי יש להשתמש בה במדה, לצרכה ובשעתה. אבל מאחר ונתחדש כאן שגם הכפירה היא מדה, איך אפשר לומר גם עליה "והנה טוב מאד". האם יש לה מקום כלל, איזה שהוא שמוש?!

וענה לי: אכן כן. כך אמרו בשם רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שלפיכך נבראה גם מדה זו, די שכאשר יבוא לפניך עני נצרך, אל תחזק לבו בדבורי אמונה ותאמר שישליך יתבו, אלא תתעלם לשעה מהבורא הזן ומפרנס לכל, ותתן לו בעין טובה וביד רחבה. באמונה ובטחון תשתמש בפרנסתך שלך, ולא עבור הזולת -

וכאן, כשאני פוקד בתי גבירים שלצורך פרנסתם אין גבול למרצם והשתדלותם, כשזה מגיע לתמיכה בלומדי התורה הופכים הם לפתע לבעלי אמונה ובטחון ללא סייג...

שמע, ואמר: "ראשית, הצדק עמכם. ואימרה זו שאמרת בשם רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, מפורסמת גם אצלנו בשם היהודי הקדוש מפשיסחא זצ"ל ("בית יעקב", פרשת קדושים). ותרשו לי להסמיך לכך סיפור חסידי -

אח, סיפורים הם הדלק של הדרשות: "לא המדרש עיקר, אלא המעשה" (אבות פ"א מ"ז), כידוע...

פתח וסיפר סיפור מהספר "שבחי הבעל שם טוב" (אות קכ): פעם הגיעו בני מזיבוז' אל בעל שם טוב זצ"ל בשוועה: מושל העיר הודיעם שגודד צבא עומד לערוך אימונים בסביבה, וכל משפחה חייבת לארח חיל בביתה -

חשכו העיניים!
חיל גוי בבית יהודי, על התנהגותו ושפתו. והוא יפשוט יד במאכלים ויטריף את כל המטבח. ובבית יש נערות, ופגיעתו רעה. איזו צרה!

פנה הבעל שם טוב לתלמידו ורעו הצדיק רבי נחמן מהורודונקא זצ"ל, שיתפלל להעברת רוע הגזרה. שמע, והפטיר: "גם זו לטובה!"

אמר לו הבעל שם טוב: "כמה יפה שלא היית בדורו של המן, שהיית אומר גם על גזרתו 'גם זו לטובה!'..."

כמה נהייתי, אבל המארח לא סיים עדיין. אמר: סיפור זה הביא ה"דברי ישראל" ממודו"ץ זצ"ל בספרו (בתחלת פרשת בשלח), וכתב: האמת שהיתה זו אכן מדרתו של נחום איש גמזו, שהיה אומר על כל דבר "גם זו לטובה" (תענית כא ע"ב) -

שלחו על ידו תיבה מלאה באבנים טובות ומרגליות לקיסר והחליפום בדרך בעפר. בקש המלך להרגו ואמר: "גם זו לטובה". בא אליהו הנביא ואמר: "אולי זה החול הפלאי שבעזרתו נצח אברהם אבינו את המלכים". בדקו ומצאו שכן הוא, ומלאו תיבתו באבנים טובות ומרגליות, והעילו אפוא אמונתו ובטחונו.

ואמר על כך הרבי ממודו"ץ: נחום איש גמזו רשאי היה להשתמש במדה זו, לגביו. אבל אין להשתמש בו לגבי הזולת: "ויהי בשלח פרעה את העם", כשמדובר על הכלל, "ולא נחם" (שמות יג, יז), אל תשתמשו במדתו של נחום איש גמזו...

וגם לא כשהשלטונות דורשים לארח חיילים נכריים בבתי המשפחות - וגם לא כשמוסדות התורה נאנקים תחת העול!...

ואספר -

הגעתי אל גביר אדיר, שברוך השם רואה את עולמו בחייו. חי חיים שהם מעין העולם הבא. למה הכוונה, לדברי הגמרא (בבא בתרא עה ע"ב): לא בירושלים של העולם הזה ירושלים של העולם הבא. ירושלים של העולם

(והגדת)

רואה כיצד: יש לי אחוזות ונחלאות, יש לי בתי חרושת ומניות, יש לי השקעות בחוץ לארץ ופקדונות בבנקים. בשלבים, שלא נפתח פה חלילה, יתכן. אבל ברגע אחד, כיצד?"

חיך ה"חפץ חיים": "טוען אתה שבלתי אפשרי ליטול ממך כל הונך ברגע אחד, ניחא. אבל אפשר ליטול אותך מהונך ברגע אחד" - והגביר החויר. זה, לא עלה בדעתו...

פרעה טען שהקדוש ברוך הוא נשבע שלא יביא עוד מבול מים לעולם, ולכן מחוסן הוא מפני עונש במדיה כנגד מידה על הטבעת ילדי ישראל ביאור.

ניחא, אבל אותך יכול להביא לתוך המים - על כך לא חשב...

אבל נשאלת השאלה: כיצד באמת נפתה להכנס בעיניים פקוחות למלכות. הלא ראה שהים נחצה ל"ב גזרים, והמים חומה, והקרקע מוצקה, ומעליהם תקרת מים קפואים. וכי סבר שזה נעשה לכבודו, שנכנס קוממיות לקראת סופו?!

הרמב"ן (שמות יד, כא) ענה על כך: ה' השיב רוח קדים עזה כל הלילה, וסברו המצרים שהרוח העזה הפכה את הים לחרבה. "אף על פי שאין הרוח בוקעת הים לגזרים, לא שמו לבם גם לזאת, ובאו אחריהם מרוב תאותם להרע להם".

מה נאמר כאן, מה ארע - שמעו סיפור ששמעתי בנובהרדוק.

היה שיכור, התמכר לטיפה המרה. התגולל בשכרותו והמיט חרפה על משפחתו. אי אפשר היה לגמלו. "תפסת מועט, תפסת", דרשו שיתחייב שלא ישתה לבדו. ראשית, זה יגביל את שתיתו, לא תמיד ימצא עם מי לשתות. ושנית, יהיה מי שיפקח עליו, יתמוך בו, וביאו לביתו לפני שיתמוטט ברחוב.

תקף עליו הרצון לשתות, אבל זכר את הבטחתו. חיכה שיבוא אדם, יארח לחברה, ואיש לא בא. כולם עסוקים, מלבדו.

ישב, והמתין, וקצרה רוחו.

אמר לנפשו: "הבטחתי שלא אשתה לבד, את הבטחתי אשמור. אבל כשיבוא החבר, שיהיה הכל מוכן ומזומן" -

קם, והביא את הבקבוק לשולחן. וגם שתי כוסות הביא, והמתין, והחבר לא בא.

קצרה רוחו, החליט לקצר עוד יותר את ההמתנה. לכשיבוא, שיוכלו להגיד מיד. מילא את שתי הכוסות על גדותו. הניחוח גרה לבתי נשוא. אבל איש כבוד הוא, הבטיח הבטחה. המתין בדריכות, העביר מבטו מהחלון לפתח, ואין איש. מה עושים? לשתות אינו יכול, ולהמנע אינו מסוגל!

לפתע אורו עיניו. נדרכו חושי: זבוב טורדני זמזם, הסתובב במעופו. נחת על שפת הכוס, שפשף רגליו.

"לחיים", אמר לזבוב, והגיר את הכוס לגרונו.

הזבוב נראה אדיש.

לחש לו בחבה: "עד שאתה תתחיל לשתות, אגמור את הבקבוק"...

בסופו של דבר, נאלץ לשתות גם את כוסו של הזבוב. אבל את תפקידו מילא, אורח לו לשתיה.

האמנם סבר שעל כך התחייב, שזה נקרא שלא שתה לבדו? אין זו שאלה. הלא רצה לשתות, להט והשתוקק. מוכן היה אפוא להתלות בכל דבר. גם בזבוב.

ומה רוצים מפרעה, שנתלה ברוח הקדים...

(והגדת)

אמרו חז"ל: "כשעמדו ישראל על הים, היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר אני יורד לים תחילה וזה אומר אני יורד תחילה לים... קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה" (סוטה לו, א).

בחול המועד פסח נכנס אברך לבית הכנסת בין מנחה למעריב. הגבאים הבחינו בו ומיד פנו אליו שידרוש דרשה קצרה לפני הציבור.

"לא איש דברים אנוכי"...

הפצירו בו, והעלוהו לבמה. והוא פתח ואמר כך:

רבתי! עוד כמה ימים יחול שביעי של פסח בואו נתבונן מה קרה שם בקריעת ים סוף.

כולם וודאי יודעים כמה נורא היה מצבם של עם ישראל באותה עת. מאות אלפי יהודים צועדים עם נשותיהם ועם ילדיהם הקטנים, מאחוריהם שועטים מליוני פרשים מצריים, ולפניהם ים סוף. אין לאן לברוח!

באותם רגעים נצרך מעשה של מסירות נפש שיציל את עם ישראל ויגרום לכך שהים יבקע. ללא מעשה של מסירות נפש - לא יכולים להינצל!

היה שם יהודי אחד - ממשיך הדרשן - בשם גרשון בן עמינדב...

היו שבטים מתנצחים זה עם זה. זה אומר: אני יורד לים תחילה, וזה אומר אני יורד לים תחילה. קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה. אמר לו רבי יהודה, לא כך היה מעשה, אלא זה אומר אין אני יורד לים תחילה וזה אומר אין אני יורד לים תחילה. קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה.

וידוע, שבעניני אגדה אין מחלוקת, אלא אלו ואלו דברי אלקים חיים (ערובין יג ע"ב). ואף כאן, כתבו בעלי התוספות (שמות יד, טו) שנחשון קפץ תחילה, ושבט בנימין אחרי, לפני שבט יהודה ושאר השבטים. כך שאלו ואלו דברי אלקים חיים.

אך זאת יש להבין, איך יכונן יחדיו שתי הדעות, שהיו השבטים מתנצחים, זה אומר אני יורד לים תחילה וזה אומר אני יורד לים תחילה, ורבי יהודה אומר לא כך היה מעשה, אלא זה אומר אין אני יורד תחילה וזה אומר אין אני יורד תחילה -

ועוד, מה יש להם להתנצח, זה אומר אני יורד תחילה - ירד, ודי!

ושמעתי - איני אומר שכך היה, אבל הרעיון נוקב כל כך! שמעתי, שהיו מתנצחים זה עם זה וכל אחד אמר אני יורד תחילה. ורבי יהודה אומר שלא כך היה מעשה. כלומר, כשבא למעשה, תעשה, אל תדבר, הוברר שזה אומר למעשה אין אני יורד תחילה, וזה אומר אין אני יורד תחילה...

איי, כל בן ישיבה מוכן ללמוד כל החיים, ממש: "אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי" (תהלים כז, ד), עד זבולא בתריאת, "אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, יד), אפילו בשעת מיתה יעסוק בתורה (שבת פג ע"ב), לא ימוש מתוך האהל -

הרי כל מה שהוא דורש 'סידור מלא', זה רק כדי שיוכל להמשיך וללמוד בראש שקט -

כמה נפלא! אתה יודע מה? בוא לא נדבר על לימוד כל החיים. מה דעתך, רק על היום. אה? הגעת בזמן לסדר, לא פטפטת במהלכו, ולא חלמת על הגמרא? אז את מי אתה מרמה, תלמד שבוע כדברי, ואחר כך תדבר...

אבל כך דרך העולם: "זה אומר אני יורד תחילה", בדיבורים הם חזקים, עד שזה מגיע למעשה. וכבר ספרתי -

זה היה באותם ימים בהם לא היו מים בברזים. בחצר היתה באר ממנה היו שואבים. באישון לילה, בעיצומו של החורף, הגשמים היכו על התריסים המוגפים. והרוח הרעידתם. הרעמים הרעימו והכל התחפרו בשמיכותיהם, ונשמע קולו של האב: "אני צמא! ילדים, מי יביא לי כוס מים!"

אח, כזו מצוה, כבוד אב! "החמורה שבמצוות", קורא לה התלמוד הירושלמי (ריש פאה), השוה כבודו לכבוד המקום (קדושין ל ע"ב) -

זו מצוה חשובה מכדי לעשותה כלאחר יד.

"שמעו", נשמע קולו של הבן הבכור בעלטה, "אבא צמא, ומבקש לשתות. זו מצוה גדולה, נמכרנה לכל המרבה במחיר! -

עשרה שקלים, כוס מים לאבא!"

"שנים עשר", אמר האח השני.

"ארבעה עשר", אח שלישי.

"עשרים", אח רביעי.

"מה אתכם", התערב החמישי, "מצוה כה חשובה, עשרים שקלים בלבד?!" "ילדים, אנא, אני צמא!" נשמעה תחינתו של האב.

"אבא, אנחנו מסדרים את הענין!" ענה הבכור. ובכן, כמה אתה מציע?"

"חמישים!"

נשמעו מלמולי הערכה. הבן הבכור פתח: "חמישים שקלים, פעם ראשונה. חמישים, פעם שניה. מישהו מוסיף? חמישים, פעם שלישית. זכה לו!

זכית במצוה!" בישר לו.

"יירש כח! כעת, אני מכבד בה את אבא!" -

וכך זכה במצוה כפולה!...

(והגדת)

"זודים טבעת"

"וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים" (שמות יד, כג). בשעתו, כשבקש פרעה לאבד את ישראל, נאמר: "הבה נתחכמה לו" (שמות א, י), ואמרו בגמרא (סוטה יא ע"א) שבקש להתחכם למושיעם של ישראל, לקדוש ברוך הוא. ידע שמשפטיו במידה כנגד מידה (סוטה ח ע"ב), ולפיכך גזר להטביע תינוקות ישראל ביאור, משום שכבר נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו מביא מבול לעולם (בראשית ט, יא) -

ולא הבין שהקדוש ברוך הוא לא צריך להביא עליו מבול להטביעו, אלא הוא יכנס לים סוף מרצונו, ידהר לקראת אובדנו!

דוגמת מה שמספרים, שגביר אחד תמה באזני ה"חפץ חיים" זצ"ל: "אומרים שהקדוש ברוך הוא יכול לרושש ולהעשיר ברגע אחד. אצלי, איני

אמנם מובן שאם איש אחר - שאינו בדרגתו המופלגת של הרבי רבי מנדלע במדת הבטחון - היה נוהג כן, הרי הוא שוטה וטיפש. לא לחינם נתן לו הקב"ה למצוא את המציאה הזו.

כל הבוטח באמת בהשי"ת, אינו מתפשר בדיעבד בפחות ממה שצריך, אלא מתעקש בבטחונו ומקבל כל טוב וטב

ואמר הברכת ראש שעפ"ז יש לבאר הסתירה בגמ' כתובות דף סז שתי מעשיות סותרות הסמוכות זו לזו. 'ההוא דאתא לקמיה דרבי נחמיה אמר ליה במה אתה סועד? אמר ליה בבשר שמן ויין ישן! רצונך שתגלגל עמי בעדשים? גלגל עמו בעדשים ומת. אמר אוי לו לזה שהרגו נחמיה. אדרבה אוי לו לנחמיה שהרגו לזה מיבעי ליה? אלא איהו הוא דלא איבעי ליה לפנוקי נפשיה כולי האי.

ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישרו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא חזיא ליה תליסרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נעניתי לך קום אכול'.

ופרש"י נעניתי לך, דברתי יותר מדאי. הרי שרבא כביכול חזר בו על שדקדק עמו על שאינו חושש לדוחקא דציבורא. וצ"ע מ"ש מרבי נחמיה שאותו עני מת, ואמרו עליו אוי לו, כי לא היה צריך כ"כ לפנק את עצמו? וביאר הרה"ק הברכת ראש מאז"רוב, שהחילוק בין שני המעשיות הוא, שהעני השני עמד על שלו, ולא הסתפק במועט, התעקש ואמר שאינו אוכל משל בני אדם, אלא מהקב"ה לבדו שזן ומפרנס לכל, לכן באמת זכה למעשה מופת שבאותו יום הביאה אחותו של רבא תרנגולת פטומה ויין ישן ונתנם לו רבא. אך הראשון אף שהיה רגיל בבשר שמן ויין ישן, מ"מ כשאמר לו רבי נחמיה שיגלגל עמו בעדשים, גלגל עמו. ולא התעקש לעמוד על שלו, הרי שלא היה בטחונו בהשי"ת חזק. ולכן מת. כיון שאתה מסכים לגלגל בעדשים, הרי אתה כמו אותו חסיד ששכח בצדי הדרכים וכחכח בגרונו שיתנו לו אוכל. שאינו באמת חזק בדרגת האמונה ובטחון.

כתוב בספר שבט סופר [לא מהג"מ רבי שמחה בונים אב"ד פרשבורג בן הכת"ס שהיה ספרו נקרא בתחילה 'שערי שמחה', והיה ספר אחר שנקרא בשם 'שבט סופר' והוא לנכדו של החת"ס בנו של הג"מ רבי דוד צבי עהרנפלד, הג"מ רבי ישעיה אב"ד שורין צוק"ל] ע"פ משי"כ בקהלת ה, יא: 'מתוקה שנת העבד אם מעט ואם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון'. שיש חילוק בין מי שמלאכתו אצל אחרים, למי שהוא עצמו הסוחר והעוסק במשא ומתן להגדיל עושרו, שזה השני צריך תמיד לחשוב מחשבות איך לעשות מאתיים ממנה, וגם בלילה איננו מניח לו לישון, משא"כ הראשון אף שצריך לעבוד יותר מהעשיר, אך מתוקה שנתו שאינו צריך לדאוג להכפיל עושרו, שהוא יודע מה משכורתו, ואף אין לו לדאוג אם יהיה לבעל הבית מה לשלם. [בימינו הכל דואגים, שמא יפטר והוה מהעבודה וכדו']

וזהו שמתוקה שנת העובד, היינו שעובד לפרנסתו אצל אחרים, יש לו מעלה שאין לו לדאוג כמו העשיר שאין יכול לישון מרוב דאגות.

ונודע משי"כ הרה"ק רבי פינחס'ל קאריצער ז"ע שזה נס גדול ומופלא שמי שעובד אצל אחרים יש לו פרנסה לאכול וללבוש, בשלמא מי שעוסק במסחר או מאמין בחי העולמים וזורע, צריך תמיד להרים עיניו לבטוח בהשי"ת שיעזור לו ויצליח בפרנסתו, ממילא ע"י שמרים עיניים להשי"ת בתקוה ובטחון, יש לו פרנסה, כדכתיב עיני כל אליך ישרו, ואז, ואתה נותן להם את אכלם בעתו. אך מי שהוא עובד אצל אחרים ומקבל משכורת חודשית קבועה, נדמה לו שאינו צריך להרים עיניו לה' לפרנסתו, וא"כ איך יש לו פרנסה?? אלא שזהו נס מיוחד מאת ה' שאף אלו יש להם פרנסה. [ובימינו צריך להרים עיניו להשי"ת גם כשהוא עובד אצל אחרים כנ"ל]

עכ"פ מצד שני מצאנו שהעובד יושן מתוק יותר, מחמת שאינו צריך לדאוג להביא השפע ממקום אחר אליו, משא"כ הסוחר והעוסק במלאכת כפיים, אינו מניח לו לישון.

הוציאנו ממצרים, לשלול את ההשתעבדות לאחרים, ולהיות בני חורין לעבודתו ית'

והנה במצרים היינו עבדים, ובפשטות היה לנו פרנסה ע"י עבדות הזו, ודכתיב 'זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חינם', כמו עבד שמקבל מזונות מאדונו. ואינו אומר לו 'עשה עמי ואיני זנך'. ובגמ' אמרו שלא יתכן שקבלו משכורת לעבודתם, אם תבן לא ניתן להם, קל וחומר שלא שילמו להם משכורת. וזה שאמר הכתוב: 'ויהי בשלח את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימה'. בראותם את המלחמה על הפרנסה מדי יום ביומו, וישבו מצרימה, יעדיפו להיות עבד אצל אחרים ושנתם תהיה במתיקות. כי בני ישראל היו רגילים מכמה דורות שעובדים ומקבלים

כל הקהל מתחיל ללחוש 'נחשון בן עמינדב', אבל מיודענו הדרשן עושה עצמו כאינו שומע וממשיך לתאר את התלבוטיותיו של גרשון בן עמינדב, מה עליו לעשות בעת הזאת: מצד אחד נצרך מעשה של מסירות נפש לקפוץ למים, מצד שני - מה יהיה על אשתו וילדיו הקטנים, מי ידאג להם אם ימות בטביעה? ואף על פי כן החליט גרשון בן עמינדב, יש למסור נפש בלי להתחשב בשום שיקולים!

בנתיים ניגשים לגבאי כמה מתפללים וזעמים והטיחו בו: "הרי היהודי אמר שאינו איש דברים, למה לחצת עליו לעלות לדבר?...!"

"ובכן" - המשיך הדרשן - "היה ברור שללא מסירות נפש לא יזוז דבר. החליט איפה גרשון בן עמינדב שהוא קופץ לתוך המים. אלא שלהפתעתו המרובה, את מי הוא פוגש שם? את נחשון בן עמינדב שהקדימו בכמה רגעים..."

אם לא היה נחשון מקדים את גרשון - עד היום היה נקרא הנס על שם גרשון!...

כך, מפסיד אדם זכות עולמית של קידוש השם בעקבות השתהות ותהיות - סיים הדרשן. כשיש לך רעיון טוב - קפוץ ובצע אותו מיד!

(הר"ש לוינשטיין - הגדש"פ דורש טוב)

"וגם צדה לא עשו להם" - מידת הביטחון

ראיתי דיבור יקר בספר 'באר משה' פרשת בשלח, להרה"ק מאז"רוב זי"ע בשם אביו ה'ברכת ראש', שפעם אחת סיפר רבי דוד'ל לעלובער מעשה ביהודי שהיה לומד בחובות הלבבות שער הבטחון, וביקש לחיות בדרך הזו שהקב"ה לבדו זן ומפרנס לכל, ולא ההשתדלות. ולא עסק בשום מלאכה ואף לא ביקש משום אדם שיעזור לו. עברו יום ועוד יום ועוד יום ולא בא מזון לפיו עד שנפל בצדי הדרכים מאפיסת הכוחות. כששכב בצד הדרך, עברה שם עגלה עם מחותנים שנסעו לחתונת בניהם, ושמע קול צהלה מאחלים זה לזה 'לחיים לחיים'. אותו חסיד לא רצה לבקש מהם מאומה, כדרכו בקודש לבטוח רק על השי"ת לבדו. אך בהיותו שוכב כך מעולף החל מכחכח בגרונו שישמעו נוסעי העגלה שיהודי שוכב כאן, ואולי ירחמו ויתנו איזה מאכל להחיות את נפשו. יושבי העגלה שמעו את קולותיו, ועצרו, והחיהו במאכל ומשקה, ותשב רוחו אליו.

והוסיף רבי דוד'ל 'חבל חבל, אילו לא היה מכחכח בגרונו להשתדל, היה זוכה באותה שעה לאכול מן מהשמים', כי כל אותה העגלה עם המחותרים עברו שם למען הנסיון לבחון אותו בשעה הקשה אם ישתדל או יסמוך בבטחון חזק על השי"ת לבדו... וכיון שלא עמד בנסיון וכחכח בגרונו, הרי שאינו אוהו במעלת הצדיקים, וא"כ עליו לשוב לביתו ולנהוג כרוב האנשים שנאמר בהם 'וברכתך בכל אשר תעשה', ולהשתדל לפרנסתו. אילו היה זוכה למדרגה העליונה, לא היה משתדל גם בשעתו הקשה, והיו נותנים לו מן משמים.

כל מי שיבטח בהשי"ת באמת, יאכל מן משמים

והוסיף ה'באר משה' בשם ה'כתונת פסים' [לרבינו בעל התולדות יעקב יוסף] בפרשת שמיי, 'שמעתי שכתב הרמב"ם: 'אילו היו עכשיו בעלי אמונה ובטחון כמו דור המדבר שנאמר עליהם זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותייך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, היה בדורות הללו גם כן יורד מן'. ופי' בעל התולדות שכן היה במצה שהוציאו ממצרים שטעמו בהם טעם מן, זאת משום ש'גם צדה לא עשו להם', היה להם אמונה ובטחון חזק בהשי"ת, עי"ז זכו לטעם מן. וכן בכל דור ודור, כשאדם סמוך ובוטח בהשי"ת באמת, יורד לו מן משמים. ולכן צוה הקב"ה לקחת מלא העומר מן ולהניחו למשמרת לדורותיכם, לזכור זאת לכל דור ודור.

וזה שאומרים בליל הסדר 'על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו', 'אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, ולא האכילנו את המן. דינו'. וצ"ע מהו סיפוק צרכינו אם לא היה מוריד לנו מן? פירש התולדות שהקב"ה סיפק צרכינו במדבר שהאכילנו בלב מלא אמונה ובטחון, וממילא ירד לנו מן... תחילה אנו מודים ומהללים שנתן לנו אמונה ובטחון, ואח"כ אנו מודים ומהללים על המן.

לא התכופף להרים דינר זהב, מרוב בטחונו בה'

וכתב הברכת ראש בפרשת מקץ שהרה"ק רבי מענדל'ע רימנובער זי"ע שהיה אומר כ"ב שנה תורה על פרשת המן, ופעם אחת נסע לרבי רבי אלימלך זי"ע, ובדרכו מצא דינר זהב על הארץ, רבי מנדל'ע התכופף להרים את הדינר זהב, אך תיכף נזדקף ולא לקח המטבע, ואמר 'אילו היה הקב"ה רוצה לתת לי את הדינר, היה נמצא בכיסי, אינני מתכופף להרים את המטבע'. רבי מנדל'ע המשיך בדרכו ובא לליזענסק וישב בבית המדרש.

יהודי אחר נסע באותה הדרך, וגם ראה את הדינר זהב על הארץ, התכופף ולקחו זוכה במציאה. בבואו לליזענסק נכנס לבית המדרש וראה את הרבי רבי מנדל'ע, נתן לו את הדינר זהב ואמר לו, רבי, הנה מצאתי את הדינר הזה בדרך, אין לו סימן והרי הוא שלי, אני ב"ה יש לי בשפע ואינו נצרך לי, הא לכם את הדינר... כך ראה הרבי רבי מנדל'ע שכשהקב"ה רוצה לתת לו, אפילו להתכופף אינו צריך.

משכורת, א"כ לא יוכלו לעמוד בקשרי המלחמה לעסוק במשא ומתן או במלאכת כפיים להביא פרנסה.

על אחת כמה וכמה כשבאים לקבל עול תורה ומצוות, קשה להיות עובד אצל אחרים, שהבעל הבית אומר לו לבא בשעה פלונית, ועדיין לא התפלל שחירת, או שצריך להתפלל במרוצה וכדו', או שיש נסיונות בקדושה וטהרה במקום שבעל הבית אומר לו לעבוד וכדו'. ולכן עתה שבאים לקבל תורה מסיני, אין להם להיות עבדים אצל אחרים, אלא להכנס בקשרי המלחמה, זוהי מלחמת עולם הראשונה והאחרונה, להביא דולר הביתה. וזה שחשש הקב"ה שמא כשיראו את המלחמה ישובו מצרימה, להשתעבד ולישון בשקט. וכע"ז פי' הכלי יקר.

מה עשה הקב"ה. ויסב אלקים את העם דרך ים סוף, הוציאם המדברה והאכילים מן, עד שישכחו דרך העבדות. כי באמת כל מה שירדו לכתחילה למצרים היה מחמת 'כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך', ומכרו את נפשם להשתעבד עבור פת לחם לנפשו.

כל יהודי נדרש שיבא לאמונה ובטחון כזה, שאף בעניויות יוכל להסב בחירות בלי שום דאגה

וחז"ל למדו מפסוק זה שאפילו עני לא יאכל סעודתו בליל פסח עד שיסב, שישב בהסבה. וצריך להבין מה זה שייך לזה הפסוק ויסב אלקים את העם וגו'. וע"פ הנ"ל מיושב כי זה התכלית שהקב"ה רצה להוציאם מהמושג של עבדות והשתעבדות לאחרים, אלא להסב כבן חורין, מי שהוא מאמין ובוטח בהשי"ת הוא תמיד יושב בהסבה, כבן חורין בלי דאגות. וכמבואר בשו"ע שבשעת ברכת המזון לא יחזיק ראשו בידו כמי שדאג. כך חז"ל דורשים שגם עני שבישראל יסב על המטה, כבן חורין, שזה היה התכלית שהקב"ה הסיבם לראות ניסים ונפלאות בקריעת ים סוף ובמן, [וכמ"ש במכילתא] וכל זאת כדי שהעני יוכל לשבת בהסבה. שאילו ישתעבדו לאחרים, לא יוכלו לשבת בהסבה, שלא יבטחו בהשי"ת.

וזהו פגם העבד נרצע, שמכר עצמו מפני דחקו, וקיבל אדון לעצמו, עבדי הם ולא עבדים לעבדים, זהו עיקר רצון ה' שיהודי יבטח בהשי"ת שהוא זן ומפרנס לכל, ולא ידאג ולא ישעבד נפשו לאחרים.

כתוב 'ברכת השם היא תעשיר ולא תוסף עצב עמה', וא"כ צ"ע איך אין העשיר יושן בלילה, ומרבה נכסים מרבה דאגה? אלא שהחילוק הוא אם הוא מחשב שע"י השתדלותו הוא מתפרנס, או שבוטח בהשי"ת מפרנסו. זה אינו יושן וזה יושן במתיקות יותר משנת המשתעבד לאחרים.

(הגרמ"י רייזמן)

ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמה את זכר עמלק מתחת השמים.

כתב בעל הטורים - זכרון בספר ושים באזני. ר"ת זבוב שרץ אחר דמן של ישראל כזבוב.

בעל הטורים מביא את זה, בשם מדרש תנחומא (פרשת כי-תצא, אות ט): רבי לוי בשם רבי שמעון בר חלפתא אמר, משל למה היה עמלק דומה. לזבוב שהיה לוחט אחר המכה, כך היה לוחט עמלק אחר ישראל ככלב.

כל מי שקורא את הדברים האלה, שואל את עצמו שאלה - באף מקום לא מצאנו, שעמלק נקרא זבוב... בכל מדרשי חז"ל, שמכנים את האומות לבעלי חיים, עמלק תמיד נקרא בפי חז"ל - כלב.

לא מצוין איזה כלב זה, אבל לפי הערכתי, מדובר ברוטווילר ©

רש"י מביא את זה פעמיים בפרשה: {יז, ז} ...היש ה' בקרבנו אם אין {ח} ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם אומר רש"י - ויבא עמלק וגו'. סמך פרשה זו למקרא זה, לומר תמיד אני ביניכם ומזמן לכל צרכיכם, ואתם אומרים (פסוק ז) היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני. מבל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו הבן רואה חפץ ואומר, אבא טול

ויהי בשלה פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימה: (יג, יז) לבאר את המך הכתוב וחמשים עליו וכו', נראה ע"פ מה דאיתא במפרשים דמה שנאמר לאברהם אבינו ועבדום וענו אותם הנו רק ס' רבוא, כי כן סתם מספר בני ישראל הוא ס' רבוא, אמנם בני ישראל היו במצרים ה' פעמים ס' רבוא כמו שכתוב וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, ופירש"י אחד מחמשה יצאו ודו' חלקים מתו בשלשת ימי אפילה, נמצא מה שהיה ראוי לס' רבוא לעשות עבודה בת"ל שנים עשר ה' פעמים ס' רבוא בפ"ו שנים, כי ה' פעמים פ"ו עולה ת"ל ונתקים ומושב בני ישראל אשר ישבו בארץ מצרים ת"ל שנה. וא"כ א"ש דקאמר ולא נחם אלקים וגו' פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה, וכדי שלא תקשה הא באמת בד"ן הוא שישבו למצרים מאחר דעדיין לא הגיע הזמן שאמר הקב"ה לאברהם, ע"כ בא מתורתן וחמשים עלו בני ישראל ר"ל דס' רבוא

ה' פעמים ס' רבוא וכבר נשלם הקץ. (בא ישועה ונחמה)

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר (טו, א) במדרש תנחומא: אז ישיר משה, 'לה' יאמרו ולא לבשר ודם וכו', ויאמרו לאמר מהו לאמר רבי אלעזר בן תרדי אומר משה פתח תחלה וישראל גומרים כי גאה גאה משה אמר עיו וזמרת ית וישראל אומרים וידו לי לישועה משה אמר ה' איש מלחמה וישראל אומרים ה' שמו וכו' יש להבין מה רצה בהא ד"לה' יאמרוהו', ואפשר לבאר ע"פ מה דאיתא בגמ' סוטה הפלוגתא האך אמרו ישראל את השירה, ואיתא התם שאמרו כקטן שגדול מקרה לו את ההלל. והיינו מדן שומע כעונה. והנה כתבו האחרונים שדין "שומע כעונה" שייך רק בדברים שבין אדם למקום, כגון בתפילה ובברכות, אבל בדברים שבין אדם לחבירו, כגון מצוות תוכחה, שם לא שייך לומר שומע כעונה שהרי נדרש כאן שמיעה ממש, וכן כלפי דין הפקר, הרי הוא בעצמו צריך לומר בפיו. וי"ל דזה היה קשה לו למדרש, שהאך

שיצאו מצרים לא היה רק חלק חמושי נמצא שהיו במצרים ה' פעמים ס' רבוא וכבר נשלם הקץ. (בא ישועה ונחמה)

אמרו השירה ויצאו מדן "שומע כעונה"? אלא כיון ד"לה' יאמרוהו", שפיר אפשר לצאת ידי שומע כעונה. (צינו תורה) הים ראה יונם (תהילים קיד) במדרש הים ראה יונם מה ראה ברייתא דר' ישמעאל ראה ותמוה, ונראה דאיתא במדרש כשאמר הקב"ה לים שיקרע אמר הים לפני הקב"ה הללו ע"ז והללו עובדי ע"ז מה נשתנו אלו מאלו אמר הקב"ה הללו עשו תשובה וזה תלי בפלוגתא אם מועלת תשובה כב"נ או לא ולכאורה מוכח דתשובה מועלת כב"נ דאיתא בגמ' יומא (דף ל"ז ע"א) מה דכתיב ושם רשעים ירקב שיעלה רקבון בשמותם ההיני שלא יהי קוראין לאדם על שמום דהיינו על שם רשע וקשה למה קוראין ישמעאל הלא ישמעאל הי רשע והתירוץ דישמעאל עשה תשובה ומוה מוכח דתשובה מהגם בני"ל לפ"ז שפיר המדרש הים ראה יונם וקשה הללו וכו' ותירץ דהם עשו תשובה ומנ"ל דמהני תשובה מכח ישמעאל וזה שפיר ברייתא דר"י ראה ודו"ק: (מדרש יונת).

ה' פעמים ס' רבוא וכבר נשלם הקץ. (בא ישועה ונחמה)

חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הבן ראית את אבא. אמר לו אביו איך יודע היכן אני, השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו.

אם ככה יוצא, שעמלק נקרא כלב... נשאלת השאלה - מה פתאום חז"ל כאן, נותנים לו תואר זבוב? השבוע... באחת הנסיעות, לקחתי איתי ספר, שיהודי הביא לי אותו מארה"ב, שנקרא צניף מלוכה, ששם הוא מדבר על מלכויות... שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ... להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה... ספר נפלא, עם ליקוטים נפלאים... תוך כדי הדברים, מצאתי שם רעיון רבותי, שווה מיליון דולר! העברתי את הויזה... אבל לא עבר... ©

תשמעו מה שהוא כותב:
ולמה נמשלו עמלק לזבוב?
הוא מביא גאון מוילנה (פרשת נח) ... אומרת התורה {בראשית ט, א} ... פרו ורבו ומלאו את-הארץ: {ב} ומוראכם וחתכם יהיה על כל-חית הארץ ועל כל-עוף השמים בכל אשר תרמש האדמה וּבְכָל-דג הים בידכם נתנו אומר הגאון מוילנה - בכל אשר תרמש האדמה הוא שרץ הארץ. ובכל-דגי הים הוא שרץ המים... ושרץ העוף, לא מוזכר.

מה זה שרץ העוף?
זבובים, יתושים, תיקנים... לא מוזכרים.

אומר הגאון מוילנא - אעפ"י שאצל אדם הראשון, זה כן מוזכר... שנאמר {א, כו} וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ
אומרים חז"ל - ובכל הרמש הרמש על הארץ. לרבות שרץ העוף.
שואל הגאון מוילנא - למה אצל אדם הראשון זה מוזכר, ואצל נח לא? אצל אצל אדם הראשון נאמר וירדו - יש כאן שליטה של שולט על נשלט... ואצל נח נאמר ומוראכם וחתכם - מורא ופחד, זה לא בגלל שהוא מעריך במעלת השולט.

ב- וירדו, מכיר הנשלט במעלת השולט... הוא מכיר, שיש כאן פאר היצירה, אדם הראשון.

כל זמן שלא התקלל אדם הראשון, אז ממילא, גם כל שרץ העוף פחד ממנו... אבל באותו רגע שנתקלל אדם הראשון, נישאר רק ומוראכם וחתכם. בא ותראה, כל השרצים כולם, פוחדים מבני האדם... היחידים שלא פוחדים מבני האדם, זה שרץ העוף!

הזבוב לא מפחד מבני האדם... הוא מגיע על האף של שר הביטחון... אין לו שום פחד... הוא מגיע לאוזן של הרמטכ"ל... אין לו שום בעיה להיכנס פנימה... יש להם אלצהיימר... הם לא זוכרים שלפני שתי דקות, כבר ניסו להרוג אותם... והנה הם שוב מתקיפים... עוד פעם ועוד פעם, מצד ימין ומצד שמאל... ©

שואל הגאון מוילנא - איך יכל להיות... הרי נאמר בתורה ומוראכם וחתכם יהיה על כל-חית הארץ?!

כל-חית הארץ, כן... חוץ משרץ העוף!

עד כאן דברי הגאון מוילנא.
אומר הספר צניף מלוכה - איך יכל להיות שכל העולם פוחד מעם ישראל... שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת: {טו} אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל ישבי כנען... ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם... איך יכל להיות?!

אומרים חז"ל - הוא זבוב... זבוב לא פוחד!
וורט של מיליון דולר!!!

פחדתי לרקוד מאושר באוטובוס, כי זה היה ליד תל-השומר... פחדתי שיאשפזו אותי ©

כך מביא הספר צניף מלוכה, להבין את הענין של הזבוב עם עמלק. (ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

ה' פעמים ס' רבוא וכבר נשלם הקץ. (בא ישועה ונחמה)

ה' פעמים ס' רבוא וכבר נשלם הקץ. (בא ישועה ונחמה)

ורכב ואמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

פרשת בשלח

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

תפלה - גם כשהישועה מבטחת

"ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'" (ד' ט')

בפרושו לפסוק הביא רש"י את דברי חכמים (תנחומא ט) שבני ישראל צעקו מתוך "שתפטשו אמונות אבותיהם". והתמיהה עולה: וכי יש לחפש סבה לכך שבני ישראל צעקו באותה שעה, הלא בצרה גדולה היו?

ויש לומר כי, אכן, למרות הצרות שפקדו אותם באותה שעה, לא צעקו מתוך צרותיהם, שכן היו סמוכים ובטוחים בהבטחת ה' שיעשה עמם נסים ונפלאות. על כן פרש רש"י שצעקתם נבעה מכך ש"שתפטשו אמונות אבותיהם" להתעורר מחמת הצרה לתפלה. ובא הדבר ללמדנו שבכל צרה הפוקדת את האדם, גם כאשר ישועתו מבטחת, מחובתו לזעק ולהתפלל לה'.

יפלאות חדשות' [פנינקוב תרנ"ז]

שתיקה יפה בשעת המגפה

"ה' ילחם לכם ואתם תחרטון" (ד' ט')

האר"י הקדוש אמר כי לכך מכנה התורה את המגפה 'דבר' - מלשון 'דבור' - ללמד שהמזיקים הממיתים בשעת המגפה נבראים מעוון הדבור בבית הפנסת.

על פי זאת באר המוכיח הקדום רבי משה פהנא מגביטש את דברי חכמים (ב"ק סב א): "דבר בעיר, אל יכנס אדם יחיד לבית הפנסת, שפלאף הפנות מפקיד שם כליו". מדוע מכל המקומות נבחר דוקא בית הפנסת כמקום אחסון לכליו של מלאך המוות? משום שפאמור, אותם משחיתים המזיקים בשעת המגפה נבראו מלכתחלה בבית הפנסת, מדברי בטלה של המתפללים, והם הם 'כליו' של מלאך המוות.

רמז נפלא לחשיבות ההמנועות מדבור בבית הפנסת לזמ המוכיח מגביטש מהפסוק שלפנינו: אימתי "ה' ילחם לכם" כנגד הקמים עליכם להזיקכם? כאשר "ואתם תחרטון" - מלדבר בבית הפנסת. ואולם אם חלילה תדברו דברים בטלים בבית הפנסת, הלא כמו פיקם תבראו את המשחיתים שיזיקו לכם.

דרך משה' ליום ח

'אמן' משרה שכונה ומחיש רפואה

"כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשי עליך כי אני ה' רפאך" (טו כו)

דרש האדמו"ר רבי אהרן ראטה בעל 'שומר אמונים':

בשעה שישאל עונים אמן, מיד מזדמנת השכינה הקדושה ושורה באותו מקום, ובכך באה רפואה שלמה לאדם. הן רפואת הנפש והן רפואת הגוף. ענין זה נרמז בפסוק שלפנינו: על ידי "כי אני" - בגימטריה 'אמן', 'ה' רפאך" - שכינת ה' שורה, והאדם זוכה לישועה.

וכך היה אומר המשפיע רבי אליהו ראטה לתלמידיו שומעי לקחו:

"דעו לכם, כי על ידי ענית אמן כהגון, משפיעים אנו על עצמנו השפעות טובות בגשמיות וברוחניות ומגורשים המחלות מן הבית. כל אדם צריך לחשב חשבונו של עולם, מה חשוב אצלו יותר - האם ללכת לדרש ברופאים או לענות אמן בקול? שהרי היא סגלה נפלאה להנצל מכל אלו ולהביא ישועה והצלחה בכל הענינים".

אמרי אהרן; איש חסיד היה עמי רלא

איזו ברכה ברכו על המן?

"ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה אלהם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה" (טו טו)

פרש רבי אהרן לוי, רבה של רישא, כי בעת שנוכחו ישראל לדעת כי נתן לטעם במן טעמים שונים, תמהו: "מן הוא" - איזו ברכה יש לברך על מאכל זה? "כי לא ידעו מה הוא" - המאכל הלוה. והוסף חכם עזרא הכהן מסלתון טראב ראב"ד דמשק, כי 'מן' - ראשי תבות: 'מה נברך'.

ואכן, רבים מרבותינו המפרשים התחבטו בשאלה - איזו ברכה ברכו ישראל על המן? להלן כמה מהשיטות שצארו בסוגיה זאת:

א. רבי יהודה החסיד כתב שברכו: "הנותן לחם מן השמים".

ב. הרמ"ע מפאנו כתב שברכו: "המוציא לחם מן השמים".

ג. לדעת הגון איש חיי ברכו: "הממטיר לחם מן השמים".

ד. רבי דוד משה אברהם, רבה של רוטין, חדש שלא נקבעה ברכה למן, אלא כל אחד ברה עליו לפי הטעם שטעם בו.

ה. ה'בני יששכר' חלק, כי בימות החל לא ברכו על המן כלל לפי שנבלע באיברים, ובשבת ברכו: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לאכל סעדת שבת".

כראיה לכך שהמן לא היה טעון ברכה מצד עצמו הביא רבי אהרן לוי מרישא את לשון הגמרא (ברכות לה א): "אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה", ומשמע שהובת הברכה היא רק על דבר שגדל בעולם הזה - שלא כמן שירד מן השמים.

ו-ז. על פי שיטת הספורנו (להלן טו כז) שעל אף שהמן לא היה מחבר לרקקע, לקוטו בשבת נאסר משום 'עוקר דבר מגדולו' [שהיא תולדה דמלאכת קוצר, וכפי שאסרו חכמים (שבת קח א) לתלש פטריה הגדלה על שפת הפלן], אמר השפתי צדיק מפילץ שלפיכך יתכן שברכו על המן: "המוציא לחם מן הארץ", ואלו הפלי חמדה' לזמ מכך שברכו עליו: "בורא פרי האדמה".

ספר חסידים תחתום; מאמרי הרמ"ע - מאמר שבות ה" ח"ו: ש"ת תורה לשמה' סג' מרכבת המשנה' על מכללת בשלח דף סו; בני יששכר' מאמרי השבתות ג' שפתי צדיק' אות סו; ברפת אהרן' ברכות פ"א מאמר פה; יאמר עזרא; חמדת; ישראל ח"ב סי' יד

תפלה מחיבת נקיון כפיים

"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" (ד' יא)

"והוה כד זקיף משה ידו בצלוי [בתפלה]" (תרגום יונתן).

מדוע לא נקטה התורה בפשטות: 'והיה כאשר יתפלל משה'?

פרש רבי מנשה יוסף גינצבורג מדיני סמרגון:

כך שמתלה התורה את התפלה בהרמת היד או בהנחתה, רמזה היא כי קבלת התפלה תלויה בנקיון הכפיים; אם האדם מרים [מונע] ידיו מלשלח יד בממון וזולתו, אזי תפלתו עולה לרצון. אך אם חלילה הוא מניח ידיו על ממון וזולתו, הלא כבר נאמר דבר ה' בפי הנביא (ישעיהו א טו): "גם כי תרבו תפלה אינני שמע ידכם דמים מלאו".

יבנות עולם' חלק הדרוש דרוש א

ברכה בלא אמן - פלג גופא

ביום רביעי הבעל"ט, כ"א בשבט, יחול יומא דהלולא של האדמו"ר רבי יחיאל יהושע מביאלא זיע"א, שהקפיד עד מאד על אמירת ברכות השחר בחברותא. כפי שהובא בסדר הנהגותיו (סדר היום' אות ט): "ולומר ברכות השחר בפני איזה אנשים שיענו אמן, כידוע מקדושי עליון שברכה בלא אמן הוא ממש פלג גופא".

ברכות השחר בחברותא - הודאה משלמת למלך העולם.

יהי רצון שאחר ברכת המעביר שנה' (ב)

מעשה טוב לסור מרע

אמרו חכמים (קדושיו ל ב): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו [על ידי שמחטיאן]... ואלמלא הקדוש ברוך הוא נזרוז אין יכול לו". ללא סיוע משמים לא היינו יכולים לבורח בטוב - להדבק בתורה ובמצוות, ובודאי שלא היינו יכולים לעמוד כנגד פתוי היצר לסור מרע ולהמנע מחטא ועוון. לכן, אחר שבקשנו שיסייענו הקדוש ברוך הוא בעשה טוב - "שתרגילנו בתורתך ודבקנו במצותיך", ממשיכים אנו ומבקשים: "ואל תביאנו לא לידי חטא", שיסייענו משמים אף לסור מרע (אבודיהם סוד ברכות השחר: 'שפת חיים' - דגת חיים באורי תפלה עמ' 120).

עוד יש לבאר את הקשר שבין שתי הבעשות, על פי מה שאמרו חכמים (יומא עב ב): "מאי דכתיב (דברים ד מד): 'זאת התורה אשר שם [מלשון סם] משה? זכה [ולמד] תורה לשמה' נעשית לו סם חיים, לא זכה [אלא למד לשם גאון וקנטור] נעשית לו סם מיתה" (על פי מהרש"א שם ותוספות תענית ז א ד"ה זקל).

לפיכך, מיד לאחר שבקשנו "שתרגילנו בתורתך", אנו מוסיפים ומבקשים, שזוכה להיות מאלו שתורתם נעשית להם סם חיים, ולא מאלו שתורתם נעשית להם סם מיתה, ומביאה אותם לידי חטא ועוון (סדור אור החמה דף טו).

אל תט לבי לדבר רע

רבים תמהו על גסח בקשת "ואל תביאנו לא לידי חטא", וכי הקדוש ברוך הוא מביא את האדם לידי חטא, הלא הבחירה נתונה ביד האדם אם להרע או להיטיב?

יש שכתב כי, אכן, אין לבקש בנסח זה, אלא: "ותשמרני מלבוא לידי חטא" (עטרת זמנים אורח' מו טו). אולם בגמרא (ברכות ס ב) מובא הגסח שנמצא בגדינו, ואף בספר התהלים מובאים אנו מעין בקשה זו, ככתוב (שם קמא ד): "אל תט לבי לדבר רע".

התוספות יום טוב פרש שבבקשה זו אנו מבקשים מהקדוש ברוך הוא שלא ינהג בנו כאותם רשעים שהוא מחזק את לבם להרשע ונועל בפניהם את דרכי התשובה. וכפי שכתב הרמב"ם (הטובה ג א): "אפשר שיחטא אדם חטא גדול... שמונעין ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו, כדי שימות ויאבד חטאו שיעשה... לפיכך כתוב בתורה (ראה שמות ד כא): 'ואני אחזק את לבו'. לפי שחטא מעצמו תחלה והרע לישראל הגרים בארצו שבאמר (שמות א י): 'הבה ותחמקו לו', נתן הדין למנע התשובה ממנו עד שגפרע ממנו. לפיכך חזק הקדוש ברוך הוא את לבו" (מעדני יום טוב ברכות פ"ט ס"כ א אות ב).

עוד פרש הש"ה הקדוש שאמרו חכמים (שבת קד א): "בא לשמא פותחין לו". לפיכך מבקשים אנו שגם אם נכשל בחטא, חלילה, שלא יפתחו לנו מן השמים פתח להוסיף ולחטא, אלא יסייעו בגדינו לילך בדרך הטוב והישר (סדור הש"ה).

משמעות לשון לידי חטא

הטעם שנקטו לשון לידי חטא הוא משום שעקר העבודה היא שלא לפל לתוף הימים של החטא. משל לשני אנשים הנאבקים זה בזה; ברגע שהצליח האחד להפיל את יריבו ארצה, הרי הוא בגדיו לעשות בו כרצונו. כך עקר הבקשה כאן היא שלא לפל לידי חטא של החטא, שלאחר מכן ההתנתקות ממנו הופכת לקשה (תפלת מנחם עמ' טו).

עוד פרשו בזה של לידי חטא הינו לידי המלאכה שגברא מחמת החטא. שהרי זהו ענין "עברה גוררת עברה" (אבות ד ב) - שהמלאכה הגברא מן החטא מבקש תמיד למנע את האדם מתשובה, משום שעל ידי התשובה תתבטל מהותו. על כן הוא מושיכו בפתויים מעברה לעברה (נחל יצחק תענית).

עוד פרשו בזה על פי מה שמצינו שיש משג של דעות נדרים שאינו אומר את נסח הגדר במלאו, אלא מקצר בלשון ואומר רק את חלקו (ראה ר"ן נדרים ב א ד"ה זקל). וכך גם בענין החטא מבקשים אנו שלא נכשל אף בידות עברה, שלא יהא ליצר שליטה לפתות אותנו ולו רק להתחיל במעשה עברה הגורר לעברה עצמה (יום חכמים 'גד' וויגדור) קוני מנחת יהודה עמ' ב).

חטא, עברה ועוון

בבקשה זו מבקשים אנו שלא נבוא לידי חטא, ולא לידי עברה ועוון.

עברה משמעותה מעשה הנעשה מחמת התגברות היצר ולא בשטא נפש, והוא דרוגה ממצעת בין חטא שמשמעותו שוגג, לעוון שמשמעותו מזיד בשטא נפש (עיון תפלה בסדור אוצר התפלות).

נמצא שפותחים אנו בבקשה גדולה שלא נבוא אפלו לידי חטא בשוגג, לאחר מכן מוסיפים ומבקשים שאף אם לא נתקבל בבקשתנו זו, לא נבוא לידי עברה, ולבסוף - שלכל הפחות לא נכשל בעוון הנעשה במזיד. וכפי שכתב רש"י (בראשית כד ה) שדרג המבקשים לבקש תחלה על דבר מרבה ולהמשיך בבקשה קטנה יותר (ראה ברכת איש חי שרה).

בסדור צלותא דאברהם פרש באופן נוסף: "עברה פרושה בטול מצות עשה. בבקשה זו מבקשים אנו שלא רק שלא נכשל בעברת לא תעשה בשוגג או במזיד [חטא ועוון], אלא אף לא נבוא לידי בטול מצות עשה, וכך נדבק במצוות התורה.

יש מי שבאר שהן עברה והן עוון הם חטאים הנעשים במזיד, אלא שהחלוק ביניהם הוא שיעוון הוא מעשה מקנות שגם אלו לא נצטיינו על כך בתורה, השכל מחיב שלא לעשותו, ואילו עברה היא מעשה שלא היינו נזהרים בו אלמלא נצטיינו על כך בתורה, וכמשמעות הרמזה בלשון עברה - לעבר על חקי התורה (באר שמות הנדרים שבתנ"ך עמ' רמז).

ואל תביאנו - שחסיע בגדינו להתגבר על היצר הרע, וכך לא נבוא לידי חטא - בשוגג ולא לידי עברה - הבאה מהתגברות היצר ועוון - הנעשה במזיד.

תשב אנוש עד דפא ותאמר שובו בני אדם

ימי השואה האימה היו בעבור עם ישראל כור מבחן לאמונתו היוקדת. התנאים הנוצרים ששוררו במחנות, הסבל והשכול המתמיד לצד ענו הכבשנים המתאבד לא הצליחו להכהות את זהר האמונה שהמשיך לבלעו בלבבותיהם של רבבות אלפי ישראל, עוברי עמק הבקא, גם באותם ימים אימים.

סחופים ודוויים, אחד מעיר ושנים ממשפחה, כשדרך חתחתים רויזת קשיים ומכשולים עוד לפניהם, עזבו נצולי הכבשנים את מולדתם שבגדה בהם, ויצאו לבנות את חייהם מחדש. לדרך זאת יצאו כשהם נוצרים בלבם זכרונות מחיים מלאי תכן שהיו ולא ישובו.

בעשרות השנים הראשונות שלאחר השואה היו הם עסוקים בגנין חייהם החדשים, בהקמת משפחה יהודית שתשמע עדות נצחת לכך שניצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, אותו ישרעל שחשב לכלות כל שריד ופליט מישראל, כבר לא היה קיים כדי לראות את פריחתו המחודשת של עם הנצח.

רק בהגיע אל ימי הזקנה והפרוגע, התפנו רבים מהנצולים לחרט את זכרונותיהם עלי ספר למזכרת עולם לדור אשר לא ידע את הדור שכמעט ונכחד.

אחד מאותם נצולים היה רבי יעקב ישראל קריגר מנתניה, יליד לודז' ונצר לגדולי אדמו"ר פולין. בערב ימי הציאה את ספר זכרונותיו מימי השואה - "חיינתי", שבו הביא את המונולוג שלפניכם.

"על דבר אחד אני גאה עד היום", מקדים וכותב הרב קריגר, "על כך שבקשך כל שנותי בשואה האימה לא שכחתי לרגע את אלקי ולא התרעמתי על מעשיי".

את אמונתו ותקותו העזה שאב הרב קריגר מהתפלה שהקפיד לשאת בכל יום ויום. הוא התפלל בכל בקר, מבלי להחמיץ ולו יום אחד. בשעה שהצטופף יחד עם יתר האסירים במסדר הבקר, לבתאכריות נאצית אפניתי נמשך לעתים שעות ארוכות ומתישות, מבלי להתחשב במזג האויר ששורר באותה עת. בשעת המסדר היו שפתותיו ממלמלות את תפלת השחרית, תפלה שקטנה שלותה תמיד בדמעות רותחות שזלגו מהעיניים ששרבו לזאת תקנה.

"אל תרא", היה רבי יעקב ישראל לוחט לעצמו מלים מחזקות עם סיום התפלה, "החזק מעמד מול כל הקשיים. לא ירחק היום שבו תזכה לראות במפלתם של הרשעים, עללות לארץ הקדש ולהצטרף לבוני ירושלים".

ערב שבת קדש במחנה בירקנא. כמדי יום, לפנות ערב קבלו האסירים ישראל, למרות רעבונם, לא מהר לאכל את מנתו. בליל שבת הוא נהג לקדש על חצי מהפרוסה ולאכל אותה כסעדת ליל שבת, ואלו את חציה השני שמר

ל' לשלחו שבת גליון 926

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש יז שבט תשפ"א: הדלקת נרות: ירושלים 4:35 תל-אביב: 4:49 חיפה 4:39 מוצאי שבת: ירושלים: 5:50 תל-אביב: 5:51 חיפה: 5:49 ר"ת: 6:27

פרשת בשלח

אמונת חכמים

"תלוי באמונת חכמים" ... (1)

אחרי פטירתו של המהר"ם שפירא מלובלין זצ"ל, שלח כ"ק האדמו"ר מגור זצ"ל בעל האמרי אמת קבוצה גדולה של תלמידי הישיבה, ללמוד אצל הגאון רבי ברוך בער לייבוביץ זצ"ל בישיבתו בקמניץ. יום אחד שמע רבי ברוך בער כי קבוצת בחורים חסידיים הולכים לטבול בנהר. וכאשר קופא הנהר מחמת הכפור, שוברים את הקרח כדי לטבול. רבי ברוך בער שחרד מאוד לבריאות תלמידיו, נבהל וקרא להם באמרו כי זו סכנת נפשות שהרי עלולים להצטנן. שתקו התלמידים. ואולם אחד מהם פתח ואמר כי יש קבלה מהבעש"ט שמי שטובל קודם התפלה לפחות טבילה אחת, לא יצוק!

נענה רבי ברוך בער ואמר: אם קיבלו כן מרבתיים ויש להם אמונת חכמים, איני אומר להם כלום, ויכולים להמשיך במנהגם.

הרב הדומה למלאך

"תלוי באמונת חכמים" ... (2)

מעשה באדם שאושפז בבית חולים כשחיו בסכנה, עניינו הובא לפני כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל. ציוה האדמו"ר להוציאו מיד מבית חולים זה ולהעבירו למוסד רפואה אחר וזאת למרות שהרופאים הזהירו כי הטילטול עשוי לקרב ח"ו את קיצו. נכנסו בני משפחתו, עפ"י בקשת החולה, לנסות "לשכנע" את הרבי שיחזור בו מהוראתו.

הקשיב הרבי באורך רוח לדבריהם ואז פנה ואמר: "שימו לב. הלא זה ענין הקשור בפיקוח נפש. ההכרעה קשורה עלי מאד. אלא שאם החולה תולה עצמו לגמרי בדעתי, ואנכי שוקל את צדדי הדבר בלא שמץ של פניה אישית, אקווה שיעזרו לי מן השמים לכוון אל העיצה הישרה והנכונה. ברם, כאשר הלה מתווכח עמדי עפ"י שכל אנושי ומבקש להורות לי מה צריך אני לומר, ומי יודע, אולי באמת צדקו דבריו... ממילא אין בחיילי להשיב כלל... על כן אימרו לו, שאיני מסוגל להכריע כיצד עליו לעשות..."

לפיד האש

להאמין בכוחם של חכמי התורה. להשמע להוראתם ולעשות כעצתם! נלמד מהפסוק: "זיעשו כן" (פרק יד-ה)

וכתב רש"י: להגיד שבחן, ששמעו לקול משה ולא אמרו היאך נתקרב אל רודפינו, אנו צריכים לברוח, אלא אמרו: אין לנו אלא דברי בן עמרם! (מכילתא) "אמונת חכמים" - פירש התפארת ישראל - שאינו מאמין לכל דבר ששומע, שזוהי מידת פתי מאמין לכל דבר, אבל יאמין לחכמים בחכמת התורה אפילו אם לא ישיגם בשכלו. [שאם משיג בשכלו, למה יקבל שכל על "אמונת חכמים"].

נאמר בפסוק (שמות כא-יט) "רק שבתו יתן ורפא ירפא". ודרשו חז"ל (ב"ק פה.) - "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות" מה פשר המילה "מכאן"? אלא רומזים לנו חז"ל שרק "מכאן" - מכח הפסוק בתורה שאומר "ורפא ירפא" ומכוח האמונה בחכמי התורה [שדורשים בפסוק] רק "מכאן" ניתן להרפא. אבל אם ח"ו שם כל מבטחו ברופאים וברפואות יש לו לחוש שמא לא יועילו לו.

ומכיון שכך אמרו חז"ל, שרק "מכאן" ניתן להרפא, ולא מחמת התואר האקדמי של הרופא, אלא מהתורה - מכח דעת התורה של החכמים והאמונה בהם, על כן מובן מה שאמרו חז"ל (ב"ב קטז.) "כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים", וזה עוד בטרם הליכתו לרופא.

רואים אנו בכמה מקומות בתורה ובדברי חז"ל עד כמה רב ועצום כוחם של חכמי התורה, עד שיש בכח דבריהם ליצור מציאות חדשה! ממש כמו שיש בכח התורה עצמה ליצור. כגון במה שהמעיסו את מספר המלקות שבתורה מארבעים לשלושים ותשע ופירש המהר"ל זצ"ל (בנתיבות עולם - נתיב התורה פרק יא) משום שהחכמים הם עצם התורה! שאם לא כן, לא היה בידיהם כח למעט מן ארבעים המכות.

וכן מצינו לענין השוחד עליו נאמר "כי השוחד יעוור עיני חכמים" ופירש"י "משקיבל שוחד א"א שלא יטה לבבו" ותמה החזון איש: מדוע אין חשש דומה גם באיסורי התורה כגון איסור טריפה שיפסוק לעצמו ללא חשש שמא יטה הדין מחמת הממוץ? ופירש החזון איש שעצם זה שכך קבעה התורה על הדין, הרי שאף אם יהיה מושלם בצידקותו, יש בכח השוחד לעוות ולסלף, כי כך גזרה התורה.

וזה שאמר רבי ישמעאל אחרי שכמעט הטה את הנר בשבת: כמה גדולים דברי חכמים שאמרו "לא יקרא לאור הנר", שעם כל הזהירות, יצרו חכמים מציאות חדשה בגזירתם, ובכוחם, כמו של תורה שהקורא לאור הנר ישכח ויטה. וכפי שאירע אצל שלמה המלך שאמר על הפסוק "לא ירבה לו נשים" "אני ארבה ולא אסור לבבי". (עיין סנהדרין כא:)

עלון "איטש לרעהו" פרשת בשלח הוקדש לעילוי נשמת

אבי ר' יצחק בן ר' חיים עבי ואמי מרת שבע שיינדל בת ר' דוד שווארץ

שניהם נלב"ע ביום יג שבט

ת.נ.צ.ב.ה.

לבטוח בה' שיספק לו כל צרכו. ישמה בחלקו ולא ידאג דאגת המחר !

נלמד מהפסוק: "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו" (פרק טז-ד)

ופירש רש"י (מהמכילתא): "דבר" יום ביומו - צורך אכילת יום, ילקטו ביומו, ולא ילקטו היום לצורך מחר". עוד אמרו חז"ל (במכילתא): דבר יום ביומו - מי שברא היום ברא פרנסתו, מכאן היה רבי אלעזר המודעי אומר: כל מי שיש לו מה יאכל היום, ואומר מה אוכל למחר, הרי זה מחוסר אמנה".

נגודל אמונתו של אדם ומדת בטחונו בהש"ת, וכפי שישליך על ה' יהבו, כן יהיה ה' מבטחו וכן יעזרהו הש"ת בכל מה שיצטרך; יסוד זה מפורש בדברי המהר"ל זצ"ל, וכה כתב (בנתיב האמונה פ"ב): "ויש לך לדעת ולהבין כי עיקר האמונה שהוא מאמין בו יתברך שבכוחו כל, ולכך הוא מאמין בו יתברך, ובשביל זה כאשר יגיע הזמן שהוא יתברך יתן הטוב, אזי יתן לו כפי מה שהוא היה מאמין בו שכך גדול כוחו ויכולתו. אבל כאשר אינו מאמין בו, כאילו ממעט כוחו ויכולתו".

כיוצא בזה כתב המהר"ל לענין הבטחון (בנתיב הבטחון פ"א): "כי כאשר בטוח בו יתברך... אזי יעשה הש"ת בקשתו. וכאשר יחרד האדם, מורה זה על מעט בטחונו בהש"ת ודבר זה יתן עליו מוקש..." [ואולי זה ביאור הפסוק "וירא יעקב מאד" - לכן "וייצר לו"].

ביסוד זה ביאר הגאון **רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר - תשלב)** את אמרת חז"ל "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף". והביאור הוא שהרי אמרו חז"ל במדרש (ילק"ש שמות) כדאי היא אמונה שהאמינו בי שאקרע להם את הים, נמצא שנס קריעת ים סוף היא מכה אמונת ישראל בהקב"ה. הוא שאמרו חז"ל: כשם שנשתנה הטבע בקריעת ים סוף מכה אמונתם ובטחונם של ישראל, כך מזונותיו של אדם תלוים המה באמונתו ובטחונו של האדם בהקב"ה, וכפי מדת בטחונו בה' כך תהיה מדת השפעת הברכה עליו.

באופן אחר ניתן לבאר את אמרות חז"ל "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף". ו"קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף" אשר ידועה התמיהה: איזה קושי יש דוקא באלו יותר מכל העניינים שבבריאה, ומה שייך קושי כלפי הקב"ה?!

ונראה לבאר עפ"י מה שאמרו חז"ל בגמרא (סוטה מח): "כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר, אינו אלא מקטני אמנה". שאל הגאון **רבי יוסף חיים מבגדד זצ"ל (בספרו בן יהודע)** מדוע רק "מי שיש לו פת בסלו", והרי גם אם אין לו פת בסלו צריך לבטוח בהש"ת שיזמן לו כל צרכיו ולא לדאוג מה יאכל למחר?!

ותירץ הבן יהודע, כי אם אין לו פת בסלו נמצא שהוא רעב, ובמצב כזה אין להאשימו על כך ששאל מה אוכל למחר, שהרי אין אדם נתפס על צערו, אך אם יש לו היום פת בסלו ואינו רעב, יש עליו תביעה מדוע דואג את דאגת המחר אחרי שרואה בעצמו שהקב"ה מספק לו יום יום כדי צרכו.

לאור האמור נוכל ליישב את שאלנו בביאור הבא: כשבני ישראל היו שרויים בתוך תוככי צרת השעבוד במצרים, גם כשראו את המכות נוחתות מאת ה' על מצרים, אי אפשר להאשימם בחוסר אמונה, שהרי אין אדם נתפס על צערו. אך כשישראל מגורשים ממצרים בכאלו אותות ומופתים, ובכל זאת עומדים מודאגים

"אין אדם נוגע במוכן לחברו..."

אברך תלמיד חכם, בא לפני **רבינו הגרא"מ שך זצ"ל** ותינה את צערו: בתו התקבלה כמורה, ולפתע הודיעו לה על ביטול המשרה. התברר שמאן-דהו הפעיל קשרים ולחצים ודחו את בתו מפני נכדתו של הלה... פרץ האברך בבכי וסיפר שאווירת נכאים שוררת בביתו והוא מבקש מהרב שך, כמי שיש לו השפעה, שיתקשר לסכל את המזימה ולתקן את המעוות.

השיב לו הרב שך במתק לשונו: יש כאן שני עניינים נפרדים. את נגע הפרוטקציה יש לעקור מן השורש. אבל אתה הרי לא באת כדי ללחום למען הצדק. מה שחורה לך הוא פרנסת בתך. ועל זה הריני להבטיח לך שפרנסתה המיועדת לה תגיע אליה. הפרנסה היא מן השמים, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו כמלא נימה. הלא שוטה הוא הלה שניסה להשיג דבר המובטח לו, בדרכים עקלקלות שלא כדין. הבה ננהג אנו כפיקחים...

"חז"ל אמרו בגמרא (פסחים קיח.) - הוסיף הרב שך - שקשה פרנסתו של אדם כקריעת ים סוף, שנאמר "לגזור ים סוף לגזרים" - וסמך לו "נותן לחם לכל בשר". ובקריעת ים סוף הרי עברו כולם. איש לא נותר על החוף..."

קנין תורה

"ברוך הגבר אשר יבטח בה'..."

סיפר הגאון **רבי אשר וייס שליט"א**: מעשה אירע לפני מספר שנים, אברך תושב העיר מנצ'סטר שבאנגליה שקד על תלמודו יומם ולילה מתוך מדריגה גבוהה של בטחון בהש"ת. משפחתו הלכה וגדלה משנה לשנה בס"ד, ואת ניהול הבית נטלה על עצמה אשתו הצדקנית כדי שבעלה לא יופרע מלמוד התורה.

במצב זה שהבעל עסק רק בתורה והאשה הייתה עסוקה בגידול ילדיה, מובן שחיו בעוני ובדוחק גדול. ההורים עזרו להם מעט, ובכל מקרה הסתפקו במועט ושמחו בחלקם. ואולם כאשר זכו ללידת בנם העשירי, תבעו הוריו של האברך ממנו לצאת לעבוד כדי לפרנס את משפחתו הגדולה, אך הוא היה נחוש בדעתו לעסוק אך ורק בתורה. ניסו הוריו להתפשר עמו שיקח רק משרה חלקית אך ללא הועיל. גם על משרות תורניות שהציעו לו השיב בשלילה.

כאשר נולד להם הילד האחד עשר והילד השנים עשר, ניסו שוב הוריו לדבר על לבו, אך הוא נותר בשלו והודיע נחרצות כי הוא ימשיך ללמוד, וסמוך ובטוח היא בהש"ת שיהיה בעזרו ולא יחסר לו מאומה.

והנה זכה ללידת בנו השלושה עשר, וגם אז לא שינה ממנהגו ומסדר יומו. הוריו לא ידעו נפשם מרוב דאגה וכמעט פרץ סיכסוך בינם לבינו. אך אז אירע דבר פלא ששינה את כל המצב:

מספר ימים אחר שבנם השלושה עשר נכנס לבריתו של אאע"ה, קיבל האברך מכתב מ"בית המשפט המחוזי". הוא פתח את המעטפה וגילה לתדהמתו שהוא מתבקש להתייצב בבית המשפט בתאריך פלוני בקשר למיסטר ג'ון פ. קלאבארי. הוא לא הצליח להבין איזה עסק יש לו עם בית המשפט ועם אדם בשם זה שמעולם לא הכירו. הוא שיגר מיד מכתב לבית משפט והעמיד אותם על טעותם.

לאחר מספר ימים קבל מכתב נוסף מבית המשפט, ובו הוראה חד משמעית שעפ"י חוק הוא חייב להתייצב ביום ובשעה שנקבע לדיון, כדי לממש את הצוואה שהשאיר מיסטר ג'ון פ. קלאבארי שנפטר בתאריך פלוני.

מיודענו נסע לבית המשפט, שם התברר לו שמיסטר קלאבארי הלך לעולמו ללא צאצאים. בצוואתו הורה למסור את כל רכושו שכלל שני מפעלים גדולים ועוד נכסים רבים, למשפחה הגדולה ביותר בעיר.

פנה השופט לאברך ואמר לו: בדקנו במרשם התושבים ומצאנו שמשפחתך היא הגדולה ביותר. אמנם עד לפני שבועיים הייתה בעיר משפחה נוספת שלה שנים עשר ילדים, אך הבן השלושה עשר שנולד לכם לאחרונה הפך אתכם למשפחה הגדולה בעיר, לפיכך הירושה מגיעה לכם...

"השלך על ה' יהבך..."

המהר"ל מפראג זצ"ל התארס בגיל 15 והלך ללמוד בישיבה. אבי הכלה הבטיח לו נדוניה גדולה. בנתיים ירד אבי הכלה מנכסיו ושלח להודיע למהר"ל:

"**מכיון** שבן שמונה עשרה לחופה, והיות שאין באפשרותי לתת לך הנדוניה שהבטחתי, איני רוצה ח"ו לעגן אותך, לכן אנחנו מוחלים לך ונותנים לך רשות שתעשה שידוך אחר כרצונך".

החזיר לו המהר"ל תשובה, שלמרות כן אינו רוצה לשנות את דבריו, והוא מייחל ומצפה לחסד עליון. ואולם, מאידך, אם אבי הכלה אינו מעוניין לעגן את בתו, יעשה הוא שידוך תחלה לבתו, ואז ידע כי חופשי הוא.

מצב המחותר לא הוטב. ראתה הכלה את המצב והחליטה לפתוח חנות קטנה לממכר מעשה אופה, לעזור להוריה בפרנסה. כך ישבה גלמודה עשר שנים. גם המהר"ל לא רצה לשמוע שידוך אחר, רק ישב על התורה בהתמדה גדולה.

כעבור עשר שנים היתה שעת מלחמה ועבר בעיר זו צבא רב. אחריהם עבר פרש על סוס. כאשר עבר ליד חנותה של הכלה נעץ את רומחו לתוך ככר לחם גדול שהיה מונח בחלון הראווה. מיהרה אליו הכלה ובכתה בפניו לבל יגזול את הלחם כי עניה היא ומפרנסת את הוריה הזקנים...

צעק עליה הפרש: "מה אעשה לך, אין לי כסף לשלם ואני רעב מאד. אך זאת אוכל לעשות, יושב אני על שני אוכפים, אתן לך אוכף אחד בעד הלחם". הוא שלף אוכף אחד והשליכו לחנות בכח גדול.

כאשר ניגשה הכלה אל האוכף להגביה אותו, נדהמה לראות כי נקרעה המרדעת מצד אחד ונפלו משום מטבעות זהב לרוב. היא נחפזה לבשר להוריה את הבשורה המשמחת. שלח אביה מייד מכתב אל המהר"ל שיבוא לחתונה כי עזר לו הש"ת בדרך פלא שיוכל לפרוע את הנדוניה ולעשות את החתונה.

נפלאות המהר"ל

על שפת הים, כאן כבר יש תביעה עליהם: הרי ראיתם כוחו הגדול של הש"ת להוציא אתכם ממצרים שלא כדרך הטבע, וא"כ מדוע דואגים אתם דאגת המחור? הרי עליכם להאמין ולבטוח בה' אחר שראיתם שהוא כל יכול שגם בעתיד יעשה לכם פלאות ויושיע אתכם. וכשחטר באמונה הזו, קשה להושיעם, כפי שמצאנו בהרבה מקומות שהקב"ה מטיב עם מי שמכיר בטובה וכשאינו מכיר בטובה צריך גבורה מיוחדת להטיב עמו.

מעשה לפי"ז מובן היטב: אחרי כל הניסים והנפלאות שמלווים את האדם, בהשגחה פרטית, מלידתו ועד התבגרותו, ובכל זאת אנו רואים במציאות את טבעו של האדם שכאשר מגיע עת זיווג וצורך פרנסתו, לפתע מתמלא הוא בדאגה, מנין תבוא פרנסתו והיאך הש"ת יתאים לו את זיווגו ויסדר לו כל צרכיו, [ומראה בדאגתו זו כאילו כל מה שקיבל עד עכשיו היה ח"ו מכח אחר] דאגה זו הגובלת בכפיות הטוב [או בכפירת המטיב], קשה היא בעיני הקב"ה ואז קשה להעניק לאדם כזה מזונותיו וזיווגו, כאותו קושי שהיה בקריעת ים סוף כמשנ"ת.

חביב היה על הגאון **רבי יוסף חיים זוננפלד** זצ"ל משלו של **החפץ חיים**, שאותו אדם המשתדל יותר מדי בעניני פרנסתו ואץ-רץ כדי להתעשר, דומה הוא לאותו חנוני שמכר שמן מתוך חביתו. בא אליו שוטה אחד ואמר לו לכה איעצך איך להכפיל את פדיונדך, קרא לאומן ויקוב לך ברז נוסף בחבית, ונמצאה פרנסתך כפולה לך...

לפיכך - אומר הרב זוננפלד - צריך כל אדם לקבוע בנפשו, שכל השתדלויותיו ומאמציו, לא יועילו במאומה להגדיל את הונו בפרוטה אחת יותר ממה שנגזר לו מן השמים.

ושמא תאמר: ישב אדם בטל ויאמר פרנסתי מאליה תבוא. על זה כבר נאמר: "וברכך ה' אלוקך בכל אשר תעשה" (דברים טו-ח). על האדם ליצור את הכלים שבתוכם תחול ברכת ה'. זהו רצונו יתברך, שיעשה אדם לפתוח הצינור שדרכו תזרום ההשפעה מהש"ת הטוב והמטיב שמוריד עליו את ברכתו.

אבל בשום פנים ואופן אל ישתדל יותר מדאי, כי ההתאמצות היתירה סכנה יש בה. כי קרובה להשלות את האדם שכוחו ועוצם ידו עשו לו את החיל הזה. ביחוד יזהר אדם לא להחסיר מתפלתו ושיעוריו הקבועים לתורה. כי אם אינו זהיר בכך, איך יצפה שה' יצוה לו את ברכתו, כשהוא בעצמו כפוי טובה ומדמה בנפשו שע"י תפלתו תתמעט פרנסתו חלילה, ואיך ידמה הכסיל שכגמול על מיעוט אמונתו בזן ומפרנס את בריותיו, יצוה ה' את הברכה באסמיו וישלח את הברכה במעשה ידיו?

מדת הרחמים

להיות חומל ומרחם על הזולת הזקוק לכך !

נלמד מהפסוק: "זה א-לי ואנוהו" (פרק טו-ב)

ודרשו חז"ל: **אבא שאול אומר "ואנוהו" - הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום. ופירש רש"י: "ולשונו ואנוהו, אני והוא, אעשה עצמי כמותו לדבק בדרכיו", (שבת קלג:).**

ידועים דברי חז"ל (שבת קנא) על הפסוק "ונתן לך רחמים ורחמך" - "כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים". לפי"ז נוכל לבאר בדרך צחות את הבקשה שאומרים בסליחות: "מכניסי רחמים הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים" וצריך להבין: אם בקשתינו שיעוררו עלינו רחמים, מה פשר הלשון "רחמינו"? אלא י"ל שאנו מבקשים שיכניסו את הרחמים שלנו שאנו מרחמים על הבריות לפני בעל הרחמים, כדי שיקוים בנו כל המרחם... מרחמין עליו מן השמים.

עוד אמרו חז"ל (ויבמות עט:): "שלושה סימנים יש באומה הישראלית: רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים". שאל הגאון **רבי יהודה צדקה** זצ"ל: מה הקשר בין שלושת הסימנים שנתנו חז"ל באומה זו? והביא את הביאור שהיה נוהג לומר **רבי משה בלוי** זצ"ל ואלו דבריו:

יש בעמנו יהודים "רחמנים" המשתוקקים לעזור, אך אינם מכירים את העניים שבתוכינו, מחמת שהם "ביישנים" ואינם מספרים לזולת על רוב עוניים ודחקותם. מה עושה הקב"ה? העמיד בישראל כת של "גומלי חסדים", אלו הגבאים העוסקים במצוות, אשר העניים ידועים להם, ומהם לא יתביישו לקבל כיון שאינם נותנים לחם משלהם, והם משימים עצמם סרסורים לדבר מצוה לשמש צינור השפעה מידי ה"רחמנים" לידי ה"ביישנים", אשרי חלקם.

נמצא לפי"ז, ששלושת הסימנים אכן קשורים יחדיו ומשלימים זה את זה

במדת הרחמים...

למרות חולשתו של הגאון **רבי יהודה צדקה** זצ"ל, בשנות חייו האחרונות, היתה דלת ביתו פתוחה לכל הנזקקים. העניים והחלכאים, בכל שעות היום והלילה. הללו היו פוקדים את ביתו פעמים רבות כדי לשבור רעבונם מבלי לחוש עצמם כזרים בבית זה.

פעם אירע, ואשה אחת עניה ניצלה את נדיבותו של הרב צדקה, ואת לבה הרחום של הרבנית. היא התנהגה בדירתם כ'בת-בית', ומידי פעם נטלה לעצמה ממוצרי המזון אשר במטבח. חשב מאן-דהו להעיר לה. ברם הרב צדקה לא הרשה לו בשום אופן באומרו: "וכי האוכל בבית, שלי הוא, הרי הוא של הקב"ה..."

וזאת ליהודה

זמי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

עוד טיפ-טיפה! / הרב נפתלי וינברג

ולמרות הכל: בהרבה מניינים אין החזן והקהל אומרים פרק תהילים לישועת הכלל, למנוע מגיפה ולהחיש רפואה. והרי לכאורה מסתבר שמלבד התפילות הגדולות והחזקות, גם בכל מנין ומנין יאמרו לאחר התפילה מזמור תהילים אחד ותפילת "אחינו", לישועת הכלל!

אמנם, הרבה משליחי-הציבור יראים מהציבור ומפחדים להוסיף מדעת עצמם אמירת תהילים לאחר התפילה. ואם-כן ראוי שהבקשה תגיע מהציבור עצמו, שאדרבה יעודדו את החזן וירמזו לו לומר פרק תהילים אחד לישועת הכלל והפרט!

והוא חותם בענווה: בוש אני הקטן לחתום כאן בשמי, וחש אני כמלצר המניח דברים קמיה מלכי-רבנן לשיקול דעתם, והם יחליטו ברוחב תבונתם. אולם אזכיר שמי למען לא יהא כעילום-שם, בכל הכבוד הראוי, מרדכי גליקמן-פרוש.

* * *

ובמכתב נוסף:

רבים מבינים ומרגישים כי מוכרחים להתחזק בכבוד בתי-כנסיות, במיוחד אחרי שבשנת הקורונה השלכנו מבתי הכנסת כמה פעמים. ובוודאי יש בזה רמז ממרום על נושא כבוד בתי הכנסת ובתי המדרש.

ובפרט שהתפרסם סיפור אמיתי [ביררתי זאת אצל קרוב משפחתי] אודות הצדיק **רבי שלום קהלני** זצ"ל מניו-יורק שנלקח לבית-עולמו ביום שלישי כ"ז ניסן תש"פ. לאחר פטירתו התגלה בחלום לבנו ר' ישע'ל ואמר לו מפורשות, כך:

"הגזירה הנוראית של נגיף הקורונה, נובעת בגלל אי-כבוד מספיק לבתי הכנסת וסימנך שהנגיף נקרא **"כוביד 19"** [זה השם המדעי, ובמונח זה גם משתמשים כלל האנשים, כולל אנ"ש, בחוץ-לארץ] **"כוביד"** = לשון **"כבוד"**. ו-19' הוא רמז לפרק י"ט בספר ויקרא [שאגב, קראנו אותו מחוץ לבתי הכנסת] שם ציינו **"ומקדשי תיראו"** (ויקרא יט, ל) ללמדך: גם שם שנקבע באקראי על-ידי מדענים יש לו משמעות מְכֻוֹנֶת מן השמים" עד כאן דבריו בחלום.

וזמן קצר לפני פרוץ הנגיף לחיינו, התפרסם מכתבו המרטיט והמזעזע של הרב הגאון **רבי חזקיהו** בן הגאון רבי בן ציון **פלמן** זצ"ל שבה לעורר בדיוק על נושא זה!

אחים יקרים ואהובים; רק עוד טיפ-טיפה מאמץ!

לנגד עינינו מתחולל משהו שנראה כמו נס גלוי: שמונה מיליארד אנשים בכדור הארץ מְתַחַנְּנִים לקבל חיסון - וחלקם מאוגדים במעצמות על שמסוגלות לזעזע את כל העולם. למרות זאת דווקא ארץ-ישראל הקטנה והזעירה, זכתה בכמות בלתי נתפסת ש+ל חיסונים. רק תפסילו שרוול...

תתקשרו לקרובים שלכם בחו"ל, ותשמעו איך גם זקנים-חולים שוברים את הראש להשיג חיסון - ואין. ישנם אפילו בעלי אזרחות כפולה שְׂמֵתְכַנְּנִים לטוס לארץ ברגע שהדבר יתאפשר - רק כדי להתחסן (ואל תשאלו אותנו אם יאשרו זאת למי שלא משלם ביטוח-לאומי). מדינות בעולם כבר פנו וביקשו שישראל תמכור להם חיסונים - כי במקום אחר אי אפשר להשיג.

הלא דבר הוא!

אז נכון שכמו תמיד, מסתיר זאת הקב"ה בדרך הטבע, ויש מלא הסברים איך התרחש הנס (בִּיבִי-בוֹרְלָא, מכירים?) אבל לא נאפשר לְסַמָּא את עינינו ונמשיך להאמין שזה חיוך מיוחד עבורנו מאת ההשגחה העליונה.

והחיוך הזה - מחייב!

מחייב להתחזק.

אבל עכשיו זה כבר יותר קל: כאשר אנו יודעים שכל שנדרש מאתנו זו עוד טיפ-טיפה מאמץ! עוד התחזקות קטנה וזה מאחורינו!

* * *

הגיע לידינו מכתב, בו מציע הכותב הנכבד שהרבנים שליט"א יעוררו אודות אמירת תהילים לאחר התפילה - לפחות פרק תהילים אחד.

וכך הוא כותב:

קטן אנוכי מלהביע בְּהָא דעה, אך הֶשְׁקֵט לא אוכל בזה - על כן אמינא אכתבה וירווח לי.

לנוכח המצב אשר התפרסם לאחרונה, כי מתו מהקורונה בשבוע כמאתיים וחמישים איש, רחמנא ליצלן. ולנוכח המאושפזים לאלפים, במצב הזקוק לרחמי שמים [נכון לשעת כתיבת השורות: 8,182 מאומתים ליום. 1,160 חולים קשה - מתוכם, 324 מונשמים, 374 במצב קריטי. נפטרים מהמגפה בארץ עד כה: 4,210! וזאת מלבד אלפי היהודים שנפטרו בחו"ל. ובעולם: קרוב למאה מיליון נדבקים, ומעל שני מיליון מתים!]

* * *

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בשלח

במכילתא (ריש פר' בשלח): להודיע חכמתו וחסידותו של משה, שכל ישראל עוסקין בביזה, ומשה עוסק במצות 'עצמות יוסף', עליו הכתוב אומר (משלי י, ח) 'חכם לב יקח מצוות'.

מפרש בעל הכלי יקר, חז"ל דרשו שמשה רבינו עסק בעצמות יוסף ולא בביזת מצרים, מהמילה 'עמו' שלכאורה נראית מיותרת, אלא שבא הפסוק לומר לך, שלא כביזת מצרים, שאותה אין האדם לוקח עמו כשעוזב את העולם, הרי שמעשים טובים של האדם נשארים עמו בשני העולמות - העולם הזה והעולם הבא. ואת מעשה החסד של נשיאת עצמות יוסף, לקח משה עמו גם לעולם הבא.

רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל רבה של לודז', הרבה להתעסק בצורכי הצדקה של עירו הגדולה. פעם ביקש מאחד מנכבדי העיר לערוך מגבית לדבר חשוב, והלה התחמק וטען "וכי מי אנכי שאעמוד בראש מפעל חשוב כזה?" ענה לו רבי אליהו חיים, "במקום מצוה אסור לאדם לנהוג בענוה".

כן מצינו 'ויקח משה את עצמות יוסף עמו', ואמרו חז"ל (סוטה יג, ב) שבני ישראל מסרו למשה את המצוה הזאת, משום שהם חשבו שכבודו של יוסף הוא, שגדולים יתעסקו בו.

ולכאורה איך הסכים משה לכך, הרי הוא עניו מכל האדם, ואיך חשב את עצמו לגדול? אלא ללמדנו שבמקום מצוה אין נוהגים בענוה.

(ילקוט מאיש לרעהו)

"ופרעה הקריב וישאו

בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ויראו מאוד ויצעקו בני ישראל אל ה'

(יד, י)

רבינו האור החיים הק' מביא בשם המדרש, שהכוונה שעם ישראל ראו את ה'שר של מצרים' שבא לעזור למצריים. מבאר רבינו הקדוש שהטעם שעשה ה' כך, כדי שעם ישראל יראו את השר של מצרים, וינסו להם פחד ומורא. וזה לשון קודשו: 'אלוקים חשבה לטובה, כדי שיפחדו ויחזרו בתשובה שלימה ויקרבו לבם לשמים, כדי שבאמצעות זה יעשה ה' להם הנס העצום של קריעת ים סוף, ודבר זה לא הובטחו בו קודם. עד כאן לשון קודשו.

ומוסיף רבינו הקדוש את דברי חכמינו ז"ל שפירשו את המילים 'ופרעה הקריב', שפרעה הקריב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים.

"וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים" (יג, יח)

פירש"י וחמושים מזוינים. ויש להבין מה בא הפסוק ללמדנו בזה, מאי איכפת לן אם עלו מצויידים בכלי נשק או לא. עוד יש להבין, למה אכן לא השתמשו בכלי החימוש שלהם בעמדם על הים, בכדי להילחם במצרים, והרי ידעין שאין הקב"ה עושה ניסים בחינם, ולשם מה קרע את הים וניער את פרעה, בעוד שיכלו ישראל להרגם בדרך מלחמה? אומר בעל החתם סופר, מוסר גדול לימדנו הכתוב בזה, שאף שלכאורה יכלו לנצחם בכלים שבידיהם, אינו מדרך המוסר שהם יהרגו את המצרים בעצמם, שכן "בירא דשתית מיא מיניה לא תישדי ביה קלא", - בור ששתית ממנו מים אל תשליך לשם אבן, ואחרי שהתגוררו במצרים כ"כ הרבה שנים, מצד הכרת הטוב, עדיף לשנות הטבע, ולקרוע את הים בשביל שלא ילחמו ישראל בעצמם במצרים.

כדי להשמיענו נקודת מוסר זה הדגיש הכתוב "וחמושים עלו ישראל", שתדע שאע"פ שעלו חמושים בכלי מלחמה, עדיף לשנות הטבע ושלא לפגוע במיטיב לך.

"ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר יפקוד אלוקים אתכם

והעליתם את עצמותי מזה אתכם" (יג, יט)

רבינו האור החיים הקדוש מפרש, שיוסף הצדיק אמר לאחיו, שאם יעשו איתו חסד וישאו את עצמותיו לאחר פטירתו, המלמד על אהבה וריעות ביניהם, בזה הם יתקנו את העוון שהם שנאו אותו, ומוסיף שלכן השתמש יוסף בלשון 'והעליתם את עצמותי מזה אתכם' שנתכוון לומר להם, שעל ידי שישאו את עצמותיו 'מזה', יתוקן החטא של נסעו 'מזה', (נסעו מזה כי שמעתי אמרים נלכה דתינה' - בראשית לז) ועל ידי כן יהיה 'אתכם' שיהא נעקר עוון זה של מכירתכם אותי למצרים, והרי הם כאחד באחזה ורעות, וכלשונו הקדוש 'ויהיו לאחדים'.

"ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר יפקוד אלוקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם" (יג, יט)

לעי"נ הרה"צ
ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בשלח

"ופרעה הקריב... ויראו מאוד" (יד, י)

מה הקריב פרעה?

הקריב את נפשו שלא לחוס על כבודו, ואסר את רכבו בעצמו. הקריב את נפשו, והסתכן לנסוע ראשון בראש מחנהו. הקריב את ממונו, פרעה הבטיח להתחלק עמו בשלל, ולא ליטול לעצמו את הכל, כדי לעודדם להלחם בישראל. כשראו ישראל כל זאת, התייראו מאוד, שמא בזכות מסירות נפשו של פרעה, יגבר עליהם, ולכן בקשו שגם להם תהיה מסירות נפש שכזו. מכיון שכך, אמר הקדוש ברוך הוא למושה: "דבר אל בני ישראל וייסעו". בזה שיסעו ויכנסו לתוך הים, יוכיחו את מסירות נפשם, ותעמוד להם הדבר כנגד מסירות נפשו של פרעה.

(קדושת לוי)

"ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם ויראו מאוד ויצעקו בני ישראל אל ה'" (יד, י)

בלב אחד כאיש אחד. (רש"י)
מובא בשם משמואל, בשם אביו בעל האבני נזר אמר: יראת בני ישראל לא היתה מכוחו הגופני של צבא מצרים, שהרי כבר ראו בעיניהם ניסים מופלאים, ובמכת בכורות חוו את כח ה' שבהרף עין מתו רבים משונאיהם, ובודאי ידעו שה' יתברך יכול לעשות כך גם עם המצרים הרודפים אחריהם. אלא, שפחדם היה מפני שראו את 'מצרים נוסע אחריהם' - בלב אחד כאיש אחד - וכאשר ראו אותם מאוחדים חשבו שיש בידיהם עתה את כח הקדושה, ומזה נתייראו והתעוררו לתשובה - 'ויצעקו בני ישראל אל ה'.

(ילקוט מאיש לרעהו)

"ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בוקר לאיתנו" (יד, כז)

רבינו האור החיים הקדוש מביא את דברי המדרש, שה' עשה תנאי עם הים שהוא יבקע לפני משה, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה 'לאיתנו' כאילו

כתוב 'לתנאו', שהסיבה שהים נבקע לפני משה, הוא מחמת התנאי שה' עשה איתו.

האורה"ח מביא את הסיפור המופיע בגמרא, על התנאי רבי פנחס בן יאיר, שהלך בדרך למצוות פדיון שבויים, והיה צריך לעבור נהר ששמו 'גינאי', וגזר על הנהר שיבקע.

הנהר לא רצה, ואמר לו רבי פנחס בן יאיר 'אם לא תיחלק, גוזרני שתתייבש ולא יעברו בך מים לעולם', מיד נבקע הנהר לפניו, ושוב נבקע פעם נוספת עבור השמש שלו.

וקשה שתי קושיות, מדוע אכן נבקע הנהר לפני רבי פנחס בן יאיר, הרי אנחנו רואים שבקריעת ים סוף היה צריך הקדוש ברוך הוא לעשות תנאי מיוחד, וזה היה לכאורה תנאי זמני רק למקרה של קריעת ים סוף, ואם כן באיזה כוח גזר רבי פנחס על הנהר שיבקע?

ועוד, מה החידוש והפלא בנס של קריעת ים סוף, שהיה לצורך כל ישראל, שעושים עסק שלם מזה, ואומרים כל יום 'שירת הים', והלא רואים שבא אדם אחד שהוא רבי פנחס בן יאיר ובקע את הנהר? ומתרץ תירוץ נורא, שהתנאי שעשה הקב"ה עם הים, לא היה בשעת קריעת ים סוף, אלא כבר בשעת בריאת העולם, ולא היה תנאי רק עם הים אלא תנאי כללי עם כל הבריאה כולה, שכל הבריאה תהיה כפופה לחכמי התורה וצדיקי הדורות, והיו נתונים תחת שליטתם ויעשו איתם חכמי התורה והצדיקים מה שרוצים.

ולכן הים נבקע לרבי פנחס בן יאיר, ויהושע עצר את הלוח החמה, ואין זה בגדר 'נס', אלא שהוא חלק טבעי מיסודות ותנאי הבריאה.

רק בשעת קריעת ים סוף שעדיין לא ניתנה התורה, היו צריכים כוח של 'נס'.

"וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים" (יד, ל)

רבינו האור החיים הקדוש מביא את דברי הגמרא (פסחים ק"ח, ב) 'אמר לו הקב"ה לשר של ים פלוט אותן ליבשה אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר ונוטל ממנו... באותה שעה פתחו דגים של ים ואמרו והאמת ה' לעולם!'

לעי"נ האשה החשובה
מרת מרים יוכבד ב"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשון

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בשלח

"זה אלי ואנוהו" (טו, ב)

מובא בילקוט שמעוני (בשלח רמז) "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי..."
נשאלת השאלה, מדוע השפחות יכלו לראות ואילו אנחנו כיום לא זוכים לראות כלום?

זאת ועוד, מדוע לעיתים קרובות אנו נשמעים כאילו יש לנו טענות כלפי ריבונו של עולם...?

משל למה הדבר דומה: כשהגיע יום ההולדת של בעל היקב בעיירה החליט ברוב טובו ובנדיבות לבו להיטיב עם כל התושבים והודיע: "ביום הולדתי כל אחד מתבקש להגיע עם כלי ואמלא לו יין חנם אין כסף!"

כמובן, ביום המיוחל השתרך תור ארוך בפתח היקב, חלקם הביאו דליים וחלקם לא רצו "לנצל" יותר מדי והגיעו עם בקבוק צנוע, בעל היקב חילק באדיבות תוך שהם מאחלים לו מזל טוב. לפתע הגיח אחד התושבים ללא כלי וביקש יין כמו כולם, בעל היקב שאל באדיבות: "היכן הכלי?" אמר לו הלה "שים לי בכיס" הסביר לו בעל השמחה כי חבל על יין כה יקר וחבל שמכנסיו יתלכלכו...

אך הלה לא שת ליבו והחל מגדף את בעל היקב: "קמצן, אתה לא רוצה לתת... לשם מה קראת לנו?!" לא הועילו כל השכנועים ובלית ברירה שפך את היין לכיסו של המסכן.

לאחר שהרחיק מספר צעדים הבחין המקבל שכולו רטוב, מכנסיו מלוכלכים ויין אין...

הסתובב והחל להתריס כנגד בעל הבית: "בכוונה עשית זאת! שלא נבקש ממך יותר.

אם אינך רוצה לתת למה קראת לנו?!"
הנמשל ברור מאלינו: הקב"ה רוצה מאד לתת לנו אך אנחנו מבקשים דברים שאינם טובים לנו בכלל, ולא זו בלבד אלא מתעקשים עליהם ובוכים לפניו ומתלוננים....

וכשכבר אין ברירה ותפילותינו התקבלו ואנחנו "מתלכלכים"...
שוב מתחילות התלוננות...

איך אם כן נראה את השגחת ה'?!
לעומתנו, דור המדבר, ידעו מה הם רוצים, הם ידעו מה טוב להם, אנחנו לא! לכן, הם זכו למחזות אלוקים על ים סוף, ואילו אנו מתאוננים ומתלוננים....

הקב"ה רוצה לתת לנו יותר ממה שאנחנו צריכים כמאמר חז"ל: "יותר ממה שהעגל רוצה לינק, פרה רוצה להניק", הבעיה מתחילה כאשר העגל רוצה דברים אחרים, דברים שמזיקים לה.

הקדוש ברוך הוא ציוה לים לפלוט את המצריים לפני שהם מתים, כדי שעם ישראל יראו בעיניהם איך המצריים מתים.

הדגים לא רצו, ובאו בטענה 'כלום יש עבד שהאדון נותן לו מתנה ואחר כך חוזר ומבקש בחזרה', והשיב להם הקדוש ברוך הוא, שהוא יחזיר להם מספר גודל יותר של אנשים רשעים שיטבעו בים במלחמת סיסרא, ואז השתתקו.

עוד מביא האוה"ח הק' את המדרש שלאחר שפלט הים את המצריים ומתו על שפת הים, רצה הקדוש ברוך הוא להחזיר אותם לים, והים לא הסכים לקבלם.

שואל האוה"ח שתי קושיות, מדוע היו הים והדגים צריכים את המצריים ולא רצו לפלוט אותם, ובפרט שכך הוא טבע הבריאה שהים פולט את הנטבעים בתוכו, ומהו ה'מתנה' הגדולה שיש להם בזה, שאמרו כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה...?

עוד קשה, אם הים כל כך רצה את הרשעים האלו בתוכו, מדוע אחר כך כאשר הקדוש ברוך הוא ביקש להחזירם, לא הסכים, מתחילה מה היתה מחשבתו?

מתרץ האוה"ח יסוד עצום, וזה לשון קודשו: 'כי חפץ הוא לגמור המצוה במכעיס אל', הים רצה ליכות במצווה רוחנית, לגמור את המיתה במצריים הרשעים ולהיות שותף ב'חיסול הסופי' שלהם, וממשיך ואומר 'ותמצא כי כל שרי מעלה וכל ברואי מעלה ומטה, חפצים וחשקים לעשות מצות ה', כי הם האביונים בדבר, לצד שאין להם מצוות... וכמו כן היה חפץ הים שתגמור יציאת נפשם בים ולא ביבשה, ולזה צעק לבו, אם כן, לאחר שמתו, אין לו שום רצון בגופות שלהם, וכמו שמסיים ואומר 'ולזה אחר שפלטם ויצתה נפשם על שפת הים וזרקתם האדמה לים, לא רצה לקבלם'.

.....
ביציאתו מביתו, מכתב בדואר הוא השליח הבא, בכתב שאינו משתמש לשתי פנים, מופיע ברורות שעליו לפנות את דירתו וכל רכושו, עקב חוב גדול שיש לו, אוייייייי, כמה שהוא גונח. וכך יוצא הוא מביתו לשעבר, אב שכול, ללא רכוש, כאשר ברור לו כיצד תכנית סוף חייו קורמת עור וגידים.
.....

לשון קודשו: 'כי חפץ הוא לגמור המצוה במכעיס אל', הים רצה ליכות במצווה רוחנית, לגמור את המיתה במצריים הרשעים ולהיות שותף ב'חיסול הסופי' שלהם, וממשיך ואומר 'ותמצא כי כל שרי מעלה וכל ברואי מעלה ומטה, חפצים וחשקים לעשות מצות ה', כי הם האביונים בדבר, לצד שאין להם מצוות... וכמו כן היה חפץ הים שתגמור יציאת נפשם בים ולא ביבשה, ולזה צעק לבו, אם כן, לאחר שמתו, אין לו שום רצון בגופות שלהם, וכמו שמסיים ואומר 'ולזה אחר שפלטם ויצתה נפשם על שפת הים וזרקתם האדמה לים, לא רצה לקבלם'.

לשון קודשו: 'כי חפץ הוא לגמור המצוה במכעיס אל', הים רצה ליכות במצווה רוחנית, לגמור את המיתה במצריים הרשעים ולהיות שותף ב'חיסול הסופי' שלהם, וממשיך ואומר 'ותמצא כי כל שרי מעלה וכל ברואי מעלה ומטה, חפצים וחשקים לעשות מצות ה', כי הם האביונים בדבר, לצד שאין להם מצוות... וכמו כן היה חפץ הים שתגמור יציאת נפשם בים ולא ביבשה, ולזה צעק לבו, אם כן, לאחר שמתו, אין לו שום רצון בגופות שלהם, וכמו שמסיים ואומר 'ולזה אחר שפלטם ויצתה נפשם על שפת הים וזרקתם האדמה לים, לא רצה לקבלם'.

לשון קודשו: 'כי חפץ הוא לגמור המצוה במכעיס אל', הים רצה ליכות במצווה רוחנית, לגמור את המיתה במצריים הרשעים ולהיות שותף ב'חיסול הסופי' שלהם, וממשיך ואומר 'ותמצא כי כל שרי מעלה וכל ברואי מעלה ומטה, חפצים וחשקים לעשות מצות ה', כי הם האביונים בדבר, לצד שאין להם מצוות... וכמו כן היה חפץ הים שתגמור יציאת נפשם בים ולא ביבשה, ולזה צעק לבו, אם כן, לאחר שמתו, אין לו שום רצון בגופות שלהם, וכמו שמסיים ואומר 'ולזה אחר שפלטם ויצתה נפשם על שפת הים וזרקתם האדמה לים, לא רצה לקבלם'.

לשון קודשו: 'כי חפץ הוא לגמור המצוה במכעיס אל', הים רצה ליכות במצווה רוחנית, לגמור את המיתה במצריים הרשעים ולהיות שותף ב'חיסול הסופי' שלהם, וממשיך ואומר 'ותמצא כי כל שרי מעלה וכל ברואי מעלה ומטה, חפצים וחשקים לעשות מצות ה', כי הם האביונים בדבר, לצד שאין להם מצוות... וכמו כן היה חפץ הים שתגמור יציאת נפשם בים ולא ביבשה, ולזה צעק לבו, אם כן, לאחר שמתו, אין לו שום רצון בגופות שלהם, וכמו שמסיים ואומר 'ולזה אחר שפלטם ויצתה נפשם על שפת הים וזרקתם האדמה לים, לא רצה לקבלם'.

"אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת

לה" (טו, א)

"בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?!" (מגילה י')

יש לשאול מדוע למלאכי השרת לא ניתנה רשות לומר שירה ואילו לבני ישראל ניתנה רשות?

מתרץ בעל ה"כלי חמדה": בני ישראל לא אמרו שירה על האסון של המצרים, אלא על תשועת עצמם. כמו שנאמר "ויהי לי לישועה", אבל המלאכים הרי לא נשתעבדו במצרים, ונמצא שכל השירה שלהם היתה על אחרים, ואין אומרים שירה כשיש גם אסון של אחרים.

כשיש גם אסון של אחרים. (זה השלחן)

**לעי"נ האשה החשובה מרת
צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי'
יודלביץ - ג' שבט תשפ"א**

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בשלח

"קפאו תהומות בלב ים" (טו, ח)

לכאורה, אם נבקע הים ובני ישראל עברו בו, הרי שכל המים נבקעו, משפת הים ועד מקום סיום הבקיעה. מדוע אפוא נוקט הפסוק לשון "קפאו תהומות בלב ים".
מבארים בעלי התוספות בספר 'דעת זקנים', שהכתוב אינו מתכוון באומרו 'לב' על 'אמצע' הים, אלא שהים כולו נחלק לשלושה חלקים בגובהו, שני השלישים התחתונים קפאו, ועליהם מוסבת הלשון 'קפאו תהומות'. שכן אם היו נבקעים המים עד תהום - לא היו ישראל יכולים לצאת מתוך הים, וביאור "קפאו תהומות בלב ים", היינו שכפי שהלב נמצא בשליש גוף האדם, כך קפאו התהומות מלמטה עד גובה הלב, מקום השליש העליון, ו'לב ים' זה עברו ישראל.

(במחשבה תחילה)

ובזה מתפרש מה שאמר משה רבינו 'היום לא תמצאוהו בשדה', שדווקא בשדה לא ימצאו את המן, אבל למעלה, אדרבה, דוקא בשבת נמצא המזון לכל ששת הימים.

"ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא כזרע גד לבן וטעמו כצפיחית בדבש" (טז, לא)

התורה הק' מספרת, שטעם המן היה כ"צפיחית בדבש", עוגת דבש.
נשאלת השאלה, בחז"ל מבואר (ברכות נו) שמתיקות הדבש היא אחד משישים שבמון, דהיינו, שמתיקות המן היתה פי שישים יותר מהדבש, ומהפסוק משמע שהמן הוא רק כצפיחית בדבש?

שמעתי בשם הגאון מוילנא זצ"ל שאדרבה, הן הן דברי הכתוב "וטעמו כצפיחית בדבש" - ה'נותן טעם' שלו, שהוא אחד משישים, אחד משישים של המן היה כמו צפיחית בדבש, כי המן עצמו מתוק פי שישים יותר.
כעת, אם חלק אחד שבמון, נכנס למאכל אחר - עד כמות של שישים כמותו עדיין טועמים ומרגישים טעם כמו דבש.
(יחי ראובן)

"ויצא הלחם בעמלק" (יז, ט)

על משמעות הלשון 'צא' מבאר בספר 'דובב שפתי שנים', שהיה משה עסוק בתפילה למען הצלחתם של ישראל כנגד עמלק. יהושע תלמידו, היה 'נער לא ימיש מתוך האוהל' והיה עוסק בתורה.
אמר משה ליהושע 'צא הלחם בעמלק' יש זמן לתורה ויש זמן לתפילה, וכעת כשעמלק נלחם בישראל, עליך לצאת מעסק התורה ולבוא לעזור לי במלחמה.
וכיצד תעזור? אני אתפלל ואתה תענה אחרי 'אמן' - בגימטריה צ"א ובגימטריא שילוב שם הוי"ה אדנ"י.
מסיימת התורה "ויהי ידיו אמונה" עד בוא השמש", שבכוח עניית 'אמן' (בגימטריא צ"א) של יהושע אחר תפילתו של משה - ניצחו ישראל את עמלק.

(במחשבה תחילה)

"כי מרים הם על כן קרא שמה מרה" (טז, כג)

השמועה סיפרה על אחד מחסידי הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין, שלמרות שזר הוא על אם הדרך וברשותו בית גדול ופרנסה ברווח, נמנע הוא מלפתוח את ביתו לאורחים, ואף אינו נענה לבקשות צדקה שמגיעות אליו.

משקרא לו הרה"ק מרוז'ין ושאלו לפשר הנהגתו, הצטדק האיש: "אילו היה הדבר תלוי בי, הלא הייתי מארח אורחים ומעניק להם ביד רחבה. אולם מה אעשה

ורעייתי צרת עין ואינה מניחה לי לעשות זאת".

"על שכמותך", הפטיר כלפיו הרוז'ינער, "נאמר 'כי מרים הם', אנשים שלבם לב אבן כלפי האורחים והנוקקים, אולם הם לא רוצים שיהיה הקולר תלוי בצווארם ומשליכים זאת על בני ביתם - 'על כן קרא שמה מרה'..."

(במחשבה תחילה)

"ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה" (טז, כה)

רבינו האור החיים מביא את דברי הזוהר הקדוש, שביום השבת יורד כל המזון והשפע של כל ששת ימי המעשה, והוא מתחלק כל יום ביומו.

{ אז נדברו }

פרשת בשלח תשפ"א | גליון מספר 499 | לסדר: "וישע ד' את ישראל"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

העיסקה המשתלמת ביותר לימים אלו... מומלץ בחום...

יש וורט נפלא ואקטואלי לימים אלו שמובא ב"מכתב סופר..." במכת בכורות הקב"ה ציווה את עם ישראל "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", אומר המכתב סופר: עם ישראל היו צריכים זכויות בשביל להינצל... מה עשה הקב"ה??? העמיד אותם בניסיון קשה!!! מה היה הניסיון??? הקב"ה עשה הרבה הרבה עקשען במצרים... צעקה גדולה במצרים.. אין בית אשר אין שם מת... איזה סירנות.. רימוני הלם... מכבי אש... יסמניקי"ם... אל תשאל... פרעה בפיג'מה באמצע הלילה... יש בחוץ מסיבת עיתונאים... כל התקשורת... אתה מפסיד... בא... הזירה בוערת... ולא!!!! לעם ישראל יש ציווי "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", עם ישראל נשארים בפנים בגבורה ולא יוצאים החוצה לראות את העקשען... נו... אתה מבין את הניסיון???

אווה... מי כמונו מבינים עד כמה זה קשה... והוא מסיים שם שהניסיון הזה יהיה גם לעתיד לבא... הוי הוי הוי... כמה שאנחנו פוגשים את זה היום... יש עקשען... יש מכות... משטרות... הסתה... קורונה. חבל על הזמן... זה רץ ברשת... אתה חייב לראות... אתה מפסיד... אבל לא!!! אני לא יוצא החוצה... נכון שזה מעניין... ויותר ממה שזה מעניין זה גם כואב ומכעיס... אם הייתי יכול להועיל הייתי פועל... אבל אם אני לא יכול להועיל... אני לא יוצא מפתח ביתי...

בינינו... כעת יש אוירה עכורה... מסיתים נגדנו... מדברים נגדנו... וזה לא מוסיף מצב רוח!!!!

אבל בא נעשה עיסקה כזו... הרי בימים אלו יש שני דברים מאוד קשים:

יש המון המון חולים במצב קשה!!! ויש המון המון הסתה!!! ומקובלנו מרבינו הרמ"ק שמי שמקבל ביזיונות באהבה יש לו כח לפעול ישועות... בא נעשה עיסקה... במקום לקחת ללב את כל ההסתה ולהתקשקש עם זה... בא נהיה הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עושים מאהבה רצון ה' ושמחים שאנחנו זוכים להיות נרדפים ונתפסים על דברי תורה... ואת הזכות הזו נקדיש לכל חולי הקורונה... שתזרח להם שמש צדקה ומרפא בכנפיה... כן... השמש הזו של "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו" שמובטח לנעלבים ואינם עולבים... את השמש הזו נקדיש לכל חולי עמך בית ישראל... שכעת ועכשיו יבקע כשחר אורם וארוכתם מהרה תצמח...

מה דעתך??? בינינו לבין עצמנו... אין לנו הרבה ברירה... אנחנו נמצאים בתקופה מידי רצינית בשביל לרדת לרמה של התקשורת וההסתה והמשטרה... זה... זה לא לרמה שלנו... אנחנו לא מצפים מהם שיבינו את זה... אבל אנחנו אמורים להיות אנשים בוגרים... וכשהעולם שרוי בצער ויש כ"כ הרבה אסונות וכ"כ הרבה חולים... אין לנו את הלוקוס לשים אותם בצד ולהיגרר לגחמות של התקשורת... אז בא נעשה עסקת חבילה!! נצרף את שתי הסוגיות ביחד... אתם התקשורת... אתם תמשיכו לדבר... תמשיכו להסית... תמשיכו להגיד כל מה שאתם רוצים... אנחנו פה בשביל לשמוע אתכם... לשתוק... לא לענות... ואולי ירחם כבושי פנים שומעים חרפתם ואינם משיבים ועונים, נצחו מקוים ולישעו נשענים כי לא כלו רחמיו בכליון אולי יחוס עם עני ואביון אולי ירחם... אין כתוב על אנשי נינווה?? "ויקראו אל אלוקים בחזקה"!!! מה זה בחזקה?? אמרו: רבש"ע: עלוב ושאינו עלוב, מי נדחה מפני מי??? זה נקרא לקרא אל ה' **בחזקה**!!! ואנחנו צריכים את החזקה הזו... אנחנו כמעט ממלאים כעת שנה תמימה של צוק העיתים... שנה שלימה של מגיפה שהורגת בנו חללים... זה מצדיק אחת ולתמיד קריאה אל ה' ולא סתם אלא בחזקה... אז הנה... יש לנו כעת הזדמנות להיות עלובים ולקרא לה' מהמקום העלוב הזה... רבש"ע: עלוב ושאינו עלוב מי נדחה מפני מי... אנה ה'... לאחר שהראית עמך קשה... לאחר שהשקית את העולם יין תרעלה... אנה ה'... למען יחלצון ידיךך הושיעה ימינך וענני ותגיד למלאך המשחית הרף.

בנביא עמוס (ז.) מובא שתי גזירות קשות שהקב"ה גוזר על עם ישראל... ואת שניהם... את שתי הגזרות האלו הצליח עמוס הנביא לבטל אותם לגמרי!!! איך?? עמוס אומר ארבע מילים:

ואומר ה' אלוקים, סלחו נא, מי יקום יעקב, כי קטן הוא!!! וז"ל המצודות: כי מי יקום את יעקב לעמוד על עמדו לכלכלו כרעב כי הוא קטן ואין בו כח ויכולת לכלכל את עממו למטא די ספוקו **וכל העכו"ם שונאים אותו ולא יאבו לכלכלו וימות א"כ כרעב**

ומיד!!! מיד מתבטלת הגזירה... מיד כתוב **"ציום ה' על זאת, לא תהיה, אמר ה'!!** ושוב מיד אח"כ מגיעה גזירה אחרת... שתבא אש ותשרוף כל חלקה טובה... ושוב מגיע עמוס הנביא ובאותו מטבע לשון... **ואומר ה' אלוקים, זרל נא, מי יקום יעקב, כי קטן הוא,** ושוב מיד ה' מקבל את תפילתו של עמוס... ואומר: **ציום ה' על זאת, גם היא לא תהיה אמר ה'!!**

כתוב כאן שכשמגיעים לקב"ה בהכנעה... בקטנות... בעלבון... זה מעמד שיכול לבטל כל גזירות רעות!!!! (מי יודע... ס"ס "מעלה עמוס" וקבר עמוס הנביא זה ממקום מול הבית של אותו איש מנוקדים שמחרף כעת מערכות אלוקים חיים... סימנא בעלמא...) אז הנה!!! בשביל זה אנחנו טיפ טיפה עלובים... אם זה בשביל לעורר רחמי שמים ולהשיב חרון אפו מעמו מארצו מעירו ומנחלתו... כמדומני שזה שווה!!!

בא ניקח את עצמנו לידיים... נישא לבבנו אל כפים אל קל בשמים... כל מי שיבא אלינו ויתחיל לפטפט כנגדנו ולהתקשקש עם הפוליטיקה המדינית והפנים חרדית... נעשה לו סימן שאנחנו באמצע... באמצע להתפלל על אחינו... אנחנו באמצע דברים קצת יותר חשובים... יותר מטרידים... תסכים איתי...

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בנק:

חשבון 705284

בנק פאג"י

סניף 187

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

ווי ווי ווי... המילה הראשונה של "ויהי" בשלח...

פרשת השבוע מתחילה עם המילים: **ויהי!** בשלח פרעה... המדרש רבה מאוד מאריך לבאר את המילה הראשונה הזו... המדרש אומר שויהי מלשון וי ויי... אוי וויי... מה קרה?? אל תשאל... רחמנות על פרעה...

פרעה כבר מכיר את עם ישראל שנים ע"ג שנים... כבר מאתיים ועשר שנים הוא מכיר אותם... והוא לא שם עליהם שקל... השפיל אותם... זלזל בהם... התייחס אליהם כמו חומר בניה... הכניס אותם בתוך היציקת בטון... זרק אותם ליאור ורחץ בדם שלהם... והנה!!! בדיוק ברגע האחרון... בשניה האחרונה!!! ברגע שעם ישראל יוצאים ממצרים ועושים לו שלום שלום... בדיוק אז הקב"ה בבת אחת פוקח את העיניים של פרעה והוא מגלה לתדהמתו עם מי היה לו עסק... מי זה עם ישראל...

כך היו ישראל במצרים גל של כרורות... כיון שילא נעשו פחדם רימונים שנא': 'שלחיד פחדם רימונים', נעשו כנפן היין שנא': 'גפן ממצרים תסיע', נעשו שורות שורות, ראוכלן שמעון וזוי ויהודה... נטע בה כל מיני בשמים שנא'... נטע בה תפוחים... ולא עוד אלא שקמה עשירים היו בהם כמה חכמים, כמה בעלי אומנויות... פרעה ראה אותם שורות שורות, כהנים לויים וישראלים, דגלים דגלים... אותה שעה התחיל קורא ווי ווי... התחיל כוון ואמר: אוי לו לאותו האיש שכן הוליא מתחת ידו לכן נאמר "ויהי בשלח פרעה". אוי... חבל שאין מקום ביריעה להעתיק את כל האריכות של המדרש... מומלץ לעיין שם... מה שבטוח... בשביל פרעה הרגעים של יציאת מצרים היו רגעים של תדהמה מוחלטת!!! תחשוב... סו"ס עם ישראל היו בני מיעוטים שמפוזרים להם בכל קצוות מצרים... פה אחד שם אחד... חמור טוב... מה כבר יכול להיות... והנה פתאום כשהגיע יציאת מצרים... הקב"ה בבת אחת אסף את כל עם ישראל למקום אחד... מה שנקרא "להצטלם עם החתן... בטח... חסד נעורייך אהבת כלולותייך... פתאום פרעה פותח עיניים והוא רואה איך שלכל יהודי יש את התפקיד היחודי שלו בהנהגת היחוד!!! איך שלכל יהודי יש את הנשיקה המיוחדת והאישית שהוא קיבל מה' באותו יום. בקיצור: "נמשלו ככוכבים"! בבת אחת הקב"ה מראה לפרעה איזה אוצר בלום היה לו בידיים עד הרגע הזה... ו... רק כשהם יוצאים!!! רק אז פרעה מגלה את מה הוא הולך כעת להפסיד... ויהי... וי... מה שפרעה הפסיד...

ממצרים... וכעת מתגלה לפנינו עולם שלם!!! בשבריר שניה שהאדם עובר מעולם השקר לעולם האמת... ברגע אחד הכל מתבהר... ברגע אחד הכל נהיה מובן... נשמה לא צריכה שתי שניות בשביל לקלוט את התמונה... (זה סוג הדברים שאנחנו לא מסוגלים להבין אותם... בתוך מאסרי הגוף יש זמן... אורך זמן להבין... אצל נשמה זה לא עובד ככה... הכל מובן ברגע!! וגם אצל פרעה... ברגע שה' עבר בארץ מצרים בגילוי שכניה... גם פרעה מסוגל לקרא את כל המפה ברגע אחד ולקלוט את כל היקף המשמעות של מה שקורה כאן... ובאותה שניה שהאדם אומר שלום לעולם... בבת אחת הוא קולט איזה אוצרות אינסופיים התגלגלו לו עד רגע זה בין הרגלים... פתאום הוא מבין איזה אינסוף הוא הפעל בכל שבריר שניה של שמירת עיניים ועמידה בניסיונות דורנו... פתאום הוא מבין מה הוא עשה בכל רגע שהוא לא!!! לא ___ (למה שאני אפרט... כאן כל אחד יכול למלא לפי הניסיונות הפרטי שלו... כל אחד וה' יישב אדם **ולא עשה עבירה**" שלו... שאתה בעצמך לא מעלה על דעתך מה אתה עושה פה... אתה רק יודע שיש לך פיתוי שפל שהיית רוצה ולא!!! האם יש לך את העיניים לראות איזה מכרה זהב זה בעולם האמת... את זה רואים רק ב"יציאת" מצרים של הנשמה) פתאום אתה מגלה כמה יקרה היתה כל מילה תורה ותפילה שיצאה מהפה שלך... פתאום אתה מגלה מי אתה... איזה גדול אתה!! בעולם האמת כבר לא רואים אנשים לפי מדדים של גובה ומשקל וצבע פנים וסרולוגי... כשהנשמה יוצאת מהמצרים שלה... היא רואה את כל הבני אדם שסביבה באור אחר!!! היא רואה נשמות... היא קולטת ברגע אחד עם מי היה לי עסק... בקיצור: הכל נהיה מובן באותו רגע...

ואז מגיע הרגע הקשה ביותר!!! הרגע של פרעה שהתחיל צווח ווי...

זה לשונו: "בעת שמוכיחין את האדם מביתו לקברו אז תפקחנה כל חושי ורואה מה שלל היה יכול לראות בעת חיותו. ומראים לו עונשי גהינם ותענוגי גן עדן ורואה איך כילה ימיו בהבל וכל כספו וזהבו אשר עמל עליהם הם ללנינים ולחוחים בעיניו. כי בגללם קנה לנפשו עונשי גהינם וגם הפסיד תענוגי הגן עדן, וכמה שעות בכל ימי חייו הלכו לכטלה אשר בכל שעה יכל להרוויח תענוגי גן עדן כתענוגים נפלאים, ומחמת גודל התשוקה שהוא רוצה להתעדן שם מוכן הוא להיענש בעונשים קשים ומרים ולכזב אח"כ לתענוגי הג'ע. ואין ככה אדם ללנין גודל שכרה ליבו וחרטתו. ואם היה לאדם בעולם הזה אחד מאלף אלפים חלק מהלעזר שיש לו שם ענוה"ב, היה מוכרח למות מחמת שלל היה יכול לסכול גודל הלעזר. ואומר שם הגאון: שזה הצער היותר גדול של הנשמה עוד יותר מכל יסורי הגהינים!!! אגב: זה הפשט בגמ' יומא (כ): שאומרת שברגע שהנשמה יוצאת מהגוף... קולה נשמע מסוף העולם ועד סופו!!! מה הכוונה?? הרגע הזה של ה"ויהי בשלח"!! שדווקא ברגע שהנשמה מעבירה מבט חטוף אחרון על העולם בדיוק ברגע הזה היא מבינה מה היא יכלה לעשות בכל ה-210 שנים שהיא היתה פה... זו כזו יציאת נשמה (תנתי משמע) ש... שקולה נשמע מסוף העולם ועד סופו...

בקיצור: הפרעה הזה שצועק ווי... זה כל אחד ואחד מאיתנו... כשמגיע הרגע שויהי בשלח!!! התחיל

פרעה צווח ווי... אוי ווי מה הפסדת...

ואגב: הרי מי אומר את זה?? הגאון מוילנא... נו... האם גם נשמתו של הגאון מוילנא צעקה ווי ביציאת מצרים שלה??? **לא!!!** מאיפה אנחנו יודעים שלא?? כי כולנו מכירים את המעשה המפורסם שזה בדיוק מה שהגאון בכה ברגעים האחרונים לפני שהוא הסתלק מן העולם... הוא בכה על מצות יציאת שבכמה קופיקות אפשר לרכוש אותה ולזכות לנצח נצחים... מי שיודע להגיד ווי ווי כשהוא עוד כאן בעולם הזה... הוא כבר לא צריך להגיד ווי ווי מה הפסדת כשהוא בעולם האמת...

אם פרעה היה מבין עניין ויודע להגיד ווי ווי כשעם ישראל היו עדיין בתוך מצרים הוא לא היה צריך להגיד אוי ווי בויהי בשלח!!!

זה בדיוק המסר שלנו לפרעה שבתוכנו!!! פרעה שלי... פעם הבאה... אל תזכר מאוחר... אל תחכה ליציאת מצרים שאז תקלוט מה אתה מפסיד... תזכור כבר עכשיו!!! והחי יתן אל לב... נפשי נפשי: אל תזכרי למרוט את שערות ראשך ביציאת מצרים של הנשמה... כעת!!! כעת תתפסי את עצמך לידים... כעת תתחילי לזעוק ווי ווי... על כל עשר דקות של בזבז זמן מול קוי נייעס וכל מיני ראינות של מידע הקורונה או בחירות... על כל בזבז של עשר דקות בחיים... כבר אז תצווח ווי!!!

המסר הזה הוא אמת!!! אמת צרופה וטהורה!!! בא ניקח את זה לעצמות!!! נפנים את זה... ובין שיש לנו מה להפסיד!!! יש לנו מה להפסיד!!! יש לנו מה להפסיד!!! לא להיות פרעה שקולט עניין ברגע שאחרי... לנצל את הזמן... לנצל את האפשרות שיש לנו לצבור עוד תורה ומעשים טובים... עוד מצוות... עוד עמידה בניסיונות...

עד כאן דברנו על "ווי ווי... בעיקר מהזוית של בזבז זמן... שפרעה האישי שלי הולך לאכול את הלב על כל דקה שהוא בזבז על שטויות... **אבל כעת נחזור לפרעה המקורי...** פרעה המקורי זלזל בעם ישראל... הוא לא העריך אותם... וביום שאחרי הוא קלט עם מי היה לו עסק!!! וגם בזה יש לנו הרבה הרבה עבודה!!! לא רק זמן צריך להעריך... צריך גם להעריך את כל היהודים שמסתובבים בד' אמות שלי... שאותם פרעה לא העריך... **ו... ו... ואני???** פרעה זרק אותם ליאור... **ואני???** פרעה עשה מהם חומר בניה והכניס אותם בבנין... **ואני מצדי???**

האם אני יותר טוב מפרעה בנקודה הזו??? **אאאאא... לא יודע...**

אני אתן לך דוגמא: יש לי אח שהוא חינוך מיוחד... מטבע הדברים הוא כזה שקט ובודד ומסכן... אין לו מה לספר... והוא לא מעניין...

ומאז שפרעה עומד לי מול העיניים עם הפיג'מה וצועק ווי ווי... מאז כל פעם שאני פוגש את אח שלי הזה אני חושב לעצמי: רגע רגע... הרי יש לו נשמה שבטח היא הרבה יותר מתוקנת ומרוממת מהנשמה

ותכל'ס... כל הסגר הזה והאשה שיוצאת לעבוד או עובדת מהבית... והילדים על הראש והוא כל הזמן צריך להתרוצץ ולהתקשקש איתם והוא מרגיש כזה סמרטוט.. והוא לא מעלה על דעתו שכשהוא הולך ברחוב כל עליונים ותחתונים מזדעזעים מולו ומצביעים ואומרים: הנה הדמות שלו מוכרת לנו מהמרכבה... זה ממש יעקב אבינו כפשוטו... שמתנהל לאיטו לרגל המלאכה ולרגל הילדים... אותו אברך לא מעלה על דעתו שדווקא בימים הקשים האלו הוא עושה את העבודת ה' הכי נשגבה בעולם... מה? **מה שצריך!** זה יעקב אבינו!!! יעקב אבינו הוא מצד אחד הבחיר שבאבות ומצד שני הכי קל להתחקות אחריו... למה??? כי יעקב אבינו לא עושה משהו מוגדר ומסוים! יעקב אבינו בשה"כ עושה מה שצריך!!! כל פעם לפי העניין... יעקב אבינו הוא עמוד התורה!!! ש... שמה זה אומר תורה??? זה אומר שכל בוקר יעקב אבינו קם ומסתכל ימינה ושמאלה ושואל את השולחן ערוך מה כעת צריך לעשות!!! זה נקרא תורה!!! וכשאדם ככה חי... אז מהלך כאן ספר תורה חי שעליונים ותחתונים צייתין ליה זה יעקב אבינו בעצמו... וכידוע: לעשות מה שצריך זה ממש ממש לא מרשים... כי יום אחד צריך ללבוש מסיכה... ויום אחד צריך לעשות חיסון... ויום אחד צריך לשמור על הילדים. ויום אחד ב"ה אפשר לשבת וללמוד בלי הפרעה. ויום אחד צריך לשתוק ולשתוק ולהבליג... ויום אחד צריך לשלוח פקס לעשיו... ויום אחד צריך לקבל אישור מלבן... והמכנה המשותף בין כל הרשימה הזו שמי שעושה מה שצריך הוא עמוד התורה!! ובפרט בשבועות אלו עם הסגר שכמעט א"א להיכנס לשום נושא... אלא כל רגע צריך שוב לשאול את התורה... כן... מה עכשיו צריך לעשות... כעת אף אחד לא יכול לדעת מה המעלה העצומה של מי שחי ככה... חוץ מכמה אבנים שהוא בדיוק דורך עליהם ורק להם יש רשות לדעת את הסוד הגדול איזה זכות נוראה יש להם שעליהם יניח צדיק ראשו!!!

יום יבא ופרעה יתחיל לצעוק וי... הפרעה הזו זה אני בעצמי... כשאני פתאום אקבל את העיניים לראות מה עשיתי בכל הימים האפורים האלו... שה' רצה שאעשה מה שצריך!!! ואמרתיו אוף... שוב מסיכה... שוב סגר... ופתאום אני מגלה איזה תיקון ופעולה נעשתה בשמים מכל הדברים המסתוריים האלו שנדרש מאיתנו לעשות... כשאני אבין מה עשיתי בתקופת האלו אני אצווה וי... אולי לא וי כמו פרעה... כי סו"ס עשיתי... אבל עכ"פ וי ממקום של סליחה... ה' סליחה שהתלוננתי... סליחה שלא הבנתי מה פעלתי בכל מה שעשיתי... אם הייתי יודע לא הייתי מתלונן...

מי שיצחק וי וי עכשיו בתוך מצרים... לא יצטרך לומר את זה ב-בשלח...

שהתמונה הזו לא נכונה!!!! תשכח מזה!!!!

ולמה? מסיבה פשוטה: אי אפשר לעמוד עם שנים עשר אלף איש מאחורי דלת בשקט!! זה... זה לא שייך... זה לא עובד!!! אם היו שם 12.000 איש מאחורי הדלת... אשתו של ר"ע היתה קולטת ש"מישהו" עומד שם מאחורי הדלת... אין ממצב שלא... למה??? ככה!!! מי שפעם היה באירוע שיש בו 12000 איש מבין מה אני מדבר... ציבור כזה גדול זה לא משהו שאפשר להעמיד אותו מאחורי דלת בשקט ולהקשיב... נו... חבל על הזמן... לא יכול להיות... נקודה... ואתה מבין את זה...

אבל!!!!!! מה כן יכול להיות??? מה לגמרי לגמרי יכול להיות???

יכול להיות שאתה!!!! הישיבוה' יורד כעת לפנימימה לאחר יום שלם של שטייגן... ובזה"ק כתוב שמגייעים איתך רבבות רבבות של מלאכים... לא שנים עשר אלף אלא הרבה יותר... וכרוז עובר לפניך: פנו מקום לצורת המלך!!!! ותכל'ס בשטח... באותה שעה בפנימימה אף אחד לא סופר אותך... אף אחד לא מתפעל ממה שעשית היום... ואף אחד לא רואה נר שדלוק מעליך עד השמים... כן... קח את זה בחשבון... יתכן שתוך כדי שכל פמליא של מעלה מזדעזעת ממך... יתכן שבאותו רגע ממש יש בחור אחר בישיבה שכולו רוח וצלצולים והוא יותר מרשים ממך וכולם יותר מעריכים אותו ומכבדים אותו... וקח בחשבון שגם יגיע השווער הפראייער שיחטוף אותו לפניך (ויכניס אותו לכלוב מזהב...) וזה לא סותר בכלל!!!! ויהי רגעים קשים שאתה תתקשה להבין את זה... וזה באמת קשה... מה... עד כדי כך אנחנו נמצאים במחבואים??? ש... שאין שום תיאום עמדות בין הערכה העצומה שאבא שבשמים מעריך אותי בשמים לבין מה שרואים פה על פני השטח??? אבל כן!!! שתבין: זו לא פשלה... כי זה... זה הרי כל הסיפור... זה הרי כל התרגיל... בתוך מצרים פרעה לא מעלה על דעתו את מי הוא זורק ביאור... ורק ביציאת מצרים הוא פתאום קולט!!! היציאת מצרים הזו עוד בא תבא... סוף הכבוד לבא ואז פרעה יצחק ווי ווי... כל מיני כאלו שלא ידעו להעריך אותך ולא ספרו אותך פתאום יעמדו משתוממים מאיפה הוא צמח... וזה יקרה!! וזה לא יארך 210 שנים... זה קורה!!! כיון דנבט נבט...

אגב: אני יכול להגיד לך מידיעה... אחד ממקורות הראשיים של הוצאת שם רע על תלמידי חכמים... **זה החברים שלהם מהעבר!!!** דברתי עם איזה פרצוף אחד שהתחיל לדבר סרה בתלמיד חכם אחד גדול... והוא מספר לי... הוא?? הרב הזה... מי הוא בכלל... אני מכיר אותו... הוא היה כככה איתי בישיבה... הוא אפילו רצה ללמוד איתי חברותא כמה פעמים ו... ולא הסכמתי... עוד אחד... נו... אין זה נשמע לך?? הוא כמעט הצליח לשכנע אותי... תקשיב... יש פה חבר... אחד שהכיר את אותו גדול מקרוב... הוא יודע מה שהוא מדבר... אבל תוך כדי השיחה... אני פתאום שם לב שיש פה צליל... **צליל של פרעה!!!!** צליל של "ויהי בשלח פרעה..." צליל של בן אדם מתוסכל שלא מסוגל לעכל איך יכול להיות שאותו ת"ח היה איתי באותו ספסל... ולא ספרתי אותו ולא שמתי עליו שקל... והנה אני נשארתי במצרים והוא **יצא! יצא!** תלמיד חכם... אתה מבין את התסכול הזה?? אתה מבין לבד שמסביב כל ת"ח יש את מעגל של כמה פרעונים מתוסכלים שזועקים ווי ווי... וכשהווי ווי הזה מגיע ממקום של חוסר פרגון אז מה הפלא שמאחורי כל תלמיד חכם יש לך את הקופה של שרצים האלו שמרכלים על העבר שלו... קח בחשבון!!!! לפחות תבין על מה זה יושב...

שלי... וההרואה שלנשמה שלי יש עוד הרבה מה לעשות... ואילו הנשמה שלו צריכה הרבה פחות לתקן... עכשיו: אם היו לי העיניים של האר"י הקדוש והייתי יודע איזו נשמה עומדת לפני כעת הרי הייתי כולו נרתע לאחורי ומזדעזע ורץ לפניו ומכבד אותו... אז מה... אני מחכה להיות פרעה... אני מחכה שכשאגיע לגיל 120... אני פתאום אגלה מי היה האח שלי הזה ואני אתחיל להגיד ווי ווי... מי עמד לצדי ולא התייחסתי אליו בכבוד הראוי... אני לא מחכה ל"ויהי בשלח פרעה..." אני רוצה להיות החכם שמבין עניין בזמן!!! שידוע לתת את הערך הנכון כשזה רלוונטי!!! וזו עבודה!!! כמוכן שזה מילים יפות... לבצע את זה בפועל זה עוד סיפור... וככה זה בכל דבר בחיים שלנו כיהודים...

צריך להכניס לראש ולזכור כל הזמן שאנחנו נמצאים בעיצומו של משחק מחבואים מאוד רציני!! זה לא משחק מחבואים של ילדים... זה מחבואים מאוד יסודי... וזה כל הטריק והתרגיל כאן בעולם הזה...

יש מושג בעולם היהודי שנקרא "אליהו הנביא..." ממתי שהייתי ילד הכניסו לי בראש שאם אתה רואה איזה בן אדם מסכן שהולך ברחוב... אל תמהר לצחוק עליו... לך תדע... אולי זה אליהו הנביא... כן... כולנו גדלנו על הסיפורים האלו... על אנשים שמאוד מאוד השתוקקו לגילוי אליהו... ותכל'ס כשאליהו הנביא הגיע... הם עשו לו "פתח אליהו" וזרקו אותו מהחלון... **מה טמון בכל הסיפורים האלו?** זה סיפורים מובהקים נוסח ידישקייט!!! כי אנחנו כיהודים מוכרחים תמיד לזכור ולשנן שהדברים הם לא כמות שהם נראים על פני השטח... אתה יכול לעמוד מול יהודי הכי פשוט ותכל'ס... מדובר בנשמה גבוהה מאוד... אתה יכול להרגיש כעת עם המצב רוח הכי בטטה והכי ירוד... וזה לא סתירה שברגע זה יש רעש גדול בשמים ממה שהיית רוצה לעשות כעת בשביל לרומם את המצב רוח ואתה לא עושה... (שישאר בינינו... אף אחד לא צריך להבין על מה אנחנו מדברים) זה שאתה לא באאורות... זה לא מפריע כעת בשמים לפעול גדולות ונצורות... וזה המסר שטמון בגילוי אליהו האלו... אדוני היקר... תבין שאנחנו פה במחבואים... תזכור ותשנן לעצמך כל הזמן שבעבודת ה' הדברים הם אף פעם לא כמו שאתה רואה אותם... אליהו הנביא יכול להיראות לך השלמזל הגדול ביותר... והרגעים הגדולים ביותר יכולים להיראות לך הרגעים הכי סמרטוטיים... ואם אתה באמת מרגיש לא שווה... יתכן שאתה בעצמך אליהו הנביא...

רק בתוך המחשה קטנה... עד כמה הדברים הם לא כמו שאנחנו רואים:

ראיתי פעם ספר של ילדים על רבי עקיבא שהגיע הביתה אחרי 12 שנה ונעמד מאחורי הדלת... יש שם ציור שרואים שם את רבי עקיבא עומד מאחורי הדלת יחד עם 12.000 תלמידים... וכככולם... כל ה-12.000 תלמידים עומדים שם מאחורי הדלת בשקט בשקט... ש... ש... ש... ש... לא תדע שהוא מאחורי הדלת... ורבי עקיבא מקשיב... **אז זהו!!!! שאני מודיע לך חגיגת**

גיליון מס' 416 פרשת בשלח
תשפ"א שנה תשיעית

לזכות ולברכה
ראובן בן זהבה
נעמי ברכה בת נאוה ליאורה
שיזכו לרפ"ש בתושח"י

דברי שלי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פנינים על הפרשה

וישם את הים לחרבה ויבקעו המים (י"ד כ"א)
ורבנו רגיל לומר לנכדים בסעודת שבת:

במדרש (שמ"ר כ"א ו' והובא כאן ברש"י) דיקו "אינו אומר ויבקע הים אלא ויבקעו המים, מלמד שכל הימים שהיו בכל המעינות ובורות ובכל מקום נבקעו". לאיזה צורך עשה הקב"ה כזה נס, שכל המים בשאר המקומות גם יבקעו, הרי די היה שרק ים סוף יבקע?

אלא הבאור הוא:

אם רק המים שבים היו נבקעים, המצרים היו רואים שזה בשביל ישראל, ולא היה עולה בדעתם לרדף אחריהם, לכן עשה הקב"ה שכל המים שבעולם נבקעו, ואז הם חשבו שבודאי הוא חק טבע שפתאום המים נבקעים, ואז המשיכו ורדפו אחריהם. ובאמת היה כאן דבר פלא, שהמצרים נכנסו לעמק הים והמשיכו לרדוף גם כשראו שהמים חזרו לאיתנם (וכמו שכתוב בפסוק כ"ג וירדפו ויבואו אחריהם), וכנראה הקב"ה רצה להראות, שכשרוצה להעניש מישהו, האדם יבוא בעצמו, וירדף כדי לקבל את העונש שנגזר עליו, כי אי אפשר לברח מגזרת עליון. [ועין רמב"ן (י"ד ד') שאין בכל המופתים כפלא הזה, וזה באמת שגעון להם וכו'].

'אי אפשר לברח ממה שנגזר על האדם' - חוזר רבנו ומשנן.

פעם ארע בבית רבנו קלקול בצנרת, וקראו לשרברב (אינסלטור). כשסים לתקן שלם רבנו את מלא השכר מיד, לקים מצות 'ביומו תתן שכרו'. לאחר מכן פנה אליו רבנו ושאל אותו: כשאתה מתפלל על הפרנסה כיצד אתה מתפלל, שיהיו לאנשים תקלות רבות ויקראו לך לתקן...?

הלה שתק במבוכה...

'הנכון הוא להתפלל, שמי שנגזרו עליו יסורים, שלא יבואו עליו בגוף או בנפש, אלא יתיסר בממונו, שתהיה לו תקלה בצנור ויקראו לך לתקן. כך כלם ירויחו, גם הוא וגם אתה', אמר לו רבנו (מרבי גדליהו הוניגסברג).

(שבענו מטוביך)

יפה מראה

כוח התפילה

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון (י"ד י"ד)

דבר נפלא כתב באור החיים הק': ואתם תחרישון, למדת הדין, פירוש תרבו בתפלה להשמיע במרום קולכם להחריש למדת הדין עליכם.

ובתקופות האחרונות כשרבינו נשאל בעקבות צרות שונות או מקרים נוראים, במה להתחזק, הוא מרבה להשיב: בתפילה. כי על יד התפילה ברצינות ובכוונה מסירים כל כוח רע ומתגברים בזה על מידת הדין. והיה רצון שהקב"ה יקבל את תפילתנו באהבה וברצון.

נדיר ובלעדי:

רבינו לפני כשלושים וחמש שנה, יוצא - כפי הנראה - ממערת קברי אביי ורבי שבצפון, אחרי שהעתיר בתפילה על קברם. (© כל הזכויות שמורות)

בתמונה שהתפרסמה שבוע שעבר, הופיע תמונה של רבינו שליט"א משתתף בעצרת הספד לעלוי נשמת מרן הקהילות יעקב ז"ע, שאורגן על ידי מוסדות ישיבת הר"ן בירושלים, בחודש אלול תשמ"ו. ע' גם בספר 'גדולה שימושה' על מרן הגר"ש אלישיב תמונות נוספות ממעמד זה. (יש"כ לעשרות מקוראינו שפענחו את התמונה)

לזכות התורה
לברכה והצלחה
וסייעתא דשמיא

לזכות ולרפואת
סבי ר' יוסף יעקב בן בלומה
לרפואה שלמה
ולבריאות איתנה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

מעניני הפרשה

יסודות והכוונה מעשית לחיי אמונה בכספים ופרנסה

מלא העומר ממנו למשמרת לדורתכם למען יראו את הלחם / וכתב רש"י: לדורתכם, - בימי ירמיהו כשהיה ירמיהו מוכיחם, למה אין אתם עוסקים בתורה והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה, מהיכן נתפרנס, הוציא להם צנצנת המן ואמר להם (ירמיהו ב לא) הדור אתם ראו דבר ה', שמעו לא נאמר אלא ראו, בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו.

יהודי פלוני היה לו סכום גדול מאד ורצה להפקיד בגמ"ח, אמרה לו אשתו הנה בעוד כמה שנים נחתן ילדים וערך הכסף ירד, נקנה כבר עכשיו דירות. אך הוא אמר לה אל תדברי איתי בזה, ונתן את הכסף להפקדה בגמ"ח. הגיע הזמן לחתן וכעת בשנה זו בקושי אפשר לרכוש מהכסף ב' דירות, ונעשה בעיה בשלום בית, היא טוענת שעשה שטות. **לומר לה, כי אין זה מדרך ההשתדלות לדאוג לכך כמה שנים קודם. ולכן בלי ספק לא היה לו פרוטה אחת נוספת, גם אם היה קונה דירות. כמה שנגזר עליו זה מה שהיה לו, פרוטה לא יותר!**

אמרתי. סיפר לי הג"ר ניסן גולדברג, אודות פלוני שהיה לו סכום כסף גדול והציעו לו להשקיע בכמה עסקים גדולים, אך הוא הניח את כל הכספים בגמ"ח כדי שיקיימו בהם מצוות גמילות חסדים, חלפו הרבה שנים ולקראת נישואי בנותיו הוציא את הכסף, והנה שווי הכסף היה עשירית בערך ממה שהיה לו בשעתו, אך היתה לו סיעתא דשמיא ניסים גלויים שלקח חתנים ת"ח ועם כל זאת הצד של הבחור נתן את הרוב (ההיפך מהנהוג בקהילתו), והודה לה' על כך, ואמר היהודי (שהסתלק בשנת תשע"ו בשיבה טובה): ה' חסך ממני אפילו את בלבול הראש של ההשקעה - היכן להשקיע וכיצד להשקיע. ע"כ. **רבנו התרגש לשמע הדברים. א.ה. עי' בבא מציעא דף ע"א "כל מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא ריבית וכו' עושה אלה לא ימוט לעולם".**

הסיעתא דשמיא האמורה לעיל, אינה מחייבת להתנהג רק בעקבותיה, כי אם אדם רוצה להשקיע, לקנות ולהרוויח אין בכך איסור, כפי שרבנו הורה לשואל הבא.

יש לו פרנסה ברוח, ויש לו גם כסף נוסף שמרוויח ומניח את הכסף כפיקדון בגמ"ח (כפי שראוי לעשות) ועתה הזדמן לו נכס לקנות שיכניס לו הכנסה נאה, האם זו השתדלות יתרה. כי בניו עדיין קטנים.

איך שירצה יעשה. מותר לו לקנות את הנכס.

החיים מלאים תמיהות, והפתרון לכל הספקות הוא "אני מאמין באמונה שלימה שהוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים". ולמעשה, כיצד להבין ואיך להתנהג? ראוי לשאול שאלת חכם, כפי השאלות והתשובות שנשאל רבנו.

גן ילדים טוב שמצליח מאד והנה לשנה זו לא נרשם אפילו אחד, ונודע כי שכנה מקלקלת בידיים, על ידי שקרים. האם לדבר אתה קשות, ואולי בטובות, וישנה גם הצעה לדבר עם אביה שהוא מרבני העיר המפורסמים? **אני חושב שאין בכך תועלת. לא זו הסיבה, כך נרשם בשמים את פרנסתם וצערם לגבי שנה זו.**

יש לי עסק של פרנסה מנופש בהכשר של שארית ישראל, ויהודי נוסף מעוניין לפתוח עסק דומה של נופש ממש סמוך אליי, האם אני חייב לעזור לו והאם ראוי לעזור לו ולהאמין שמה שמגיע לי יהיה לי? **חייב, ודאי שלא. ומסתמא אפשר לעזור לו ולהאמין שמה שמגיע לך יהיה לך.**

אמרתי. סיפר לי בן רבי יהודה פרידמן זצ"ל. כי לסבו דיברו שידוך והיה צריך לקחת על עצמו עול כספי כבד, ובנו ר"י זצ"ל שאל את המשגיח רבי יחזקאל מה לעשות.

המשגיח שאל אותו: האם הוא שכיר או עצמאי, וענה שהוא עצמאי, אמר לו המשגיח אם כן שיקח על עצמו ועם בטחון ה' יעזור. ושאלו למאי נפק"מ אם הוא שכיר או עצמאי. ענה לו המשגיח, לשכיר אין בטחון עמוק, כי סומך על 'ראש חודש געלט' (המשכורת הקבועה) משא"כ עצמאי הוא רגיל בבטחון אמת, ואז יעזור הנר לו ה'. והסוף שקיבלו פיצויים מאירופה וזה היה כפי הסכום שנוזקק לו, ולכן, מאז, למרות הפסדים קיבל על עצמו להיות רק עצמאי.

היו הרבה סיפורים כאלו בהשגחה פרטית כאשר יש 'בטחון'. זכורני, שאבא ז"ל היה צריך להדפיס ספר מהקהילות יעקב, והיו חסרים לו 7 לירות. פלוני שידע שהקהילות יעקב לא יקח ממנו כסף, שלח על ידי אחר, והשליח אמר שזה מיהודי הרוצה בעילום שם, אבא אמר לו: בעילום שם אינני לוקח וה' ישלח לי מה שצריך.

וכאשר רק יצא ההוא, נכנס רבי טוביה שכטר והביא בדיוק 7 לירות. אבא אמר אחר כך לשליח הנ"ל של הראשון, הנה אתה רואה - ה' שולח מה שצריך.

יש לי ב"ה גמ"ח ואנשים נותנים פיקדונות ואני עושה תנאי עם הלוה, שאם המפקיד ירצה את הכסף אני אבקש ממנו ויתן לי את הכסף מיד. הוי עובדא שהלוויתי לעני מרוד סכום כסף מפיקדונות של פלוני, ובאותו יום או למחרת המפקיד ביקש את הכסף, וריחמתי עליו כי רק כעת הלוויתי לו וכבר אקח ממנו, אמרתי לעצמי שאני כבר יראה להחזיר למפקיד את הכסף, ובו ביום הגיע מפקיד חדש והפקיד בדיוק סכום הנ"ל, וזה בזכות העני ההוא שה' ריחם עליו שלא יצטרך להחזיר.

רגע של הכרעת חיים "יש קונה עולמו בשעה אחת" - בחדרו של גדול הדור נכנס אברך בן עשירים שבתחילה היה לומד, ויצא לעבודה ולא מצא בה סיפוק, והוא מעוניין לחזור ללימוד, אבל הוא רגיל לחיות ברווחות, וביקש ברכה למעשהו זה לחזור ללימוד.

אמר לו רבנו, נגזר על תלמידי חכמים שילמדו מתוך צער.

ושוב ביקש ואמר כי הוא רגיל ברווח. שאלו רבנו, אם אין אפשרות את שניהם יחד, מה אתה רוצה יותר - ללמוד או פרנסה? הוא השיב: ללמוד. אמר לו רבנו: אם כן, תהיה לך פרנסה.

(כל משאלותיך)

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה- 4310